

**CHARLES PERRAULT MASALLARININ TÜRKÇE
ÇEVİRİLERİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN EREK ODAKLI
ÇEVİRİ KURAMI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Aliye Genç

**DOKTORA TEZİ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FRANSIZ DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Aliye

Soyadı : GENÇ

Bölümü :

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : CHARLES PERRAULT MASALLARININ TÜRKÇE
ÇEVİRİLERİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN EREK ODAKLI ÇEVİRİ
KURAMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

İngilizce Adı : AN ANALYSIS OF THE CULTURAL ELEMENTS IN
TURKISH TRANSLATIONS OF CHARLES PERRAULT'S TALES FROM THE
PERSPECTIVE OF TARGET-ORIENTED TRANSLATION THEORY

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Aliye Genç

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Aliye GENÇ tarafından hazırlanan “CHARLES PERRAULT MASALLARININ TÜRKÇE ÇEVİRİLERİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN EREK ODAKLI ÇEVİRİ KURAMI AÇISINDAN İNCELENMESİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Perihan YALÇIN

Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Nedim KULA

Fransız Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı , Ankara Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. İlhami SIĞIRCI

Yabancı Diller Fakültesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Nurten Özçelik

Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç Dr. Melek ALPAR

Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 18/12/2019

Bu tezin Yabancı Diller Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Doktora Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma Yel

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve destek olan, bilimsellik ve etik adına çok şey öğrendiğim, gece gündüz demeden sorularımı cevaplayan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Perihan YALÇIN’a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Çalışmamın ilk halinden son aşamasına kadar benden yardımlarını ve değerli görüşlerini esirgemeyen sayın tez izleme komitesi üyeleri sayın Prof. Dr. Nurten ÖZÇELİK ve sayın Prof. Dr. İlhami SIĞIRCI’ya teşekkür ve saygılarımı sunarım. Bilgileri ve tecrübeleriyle çalışmama katkı sağlayan doktora tez savunma juri üyeleri sayın Prof. Dr. Nedim KULA, ve sayın Doç. Dr. Melek ALPAR’a teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Bu süreçte hep yanımda olan eşim Barış GENÇ’e, bana masal araştırmaları yaptıran, zaman zaman yanlarından ayrılmak zorunda kaldığım ikizlerim Berat Kaan GENÇ ve Serdar Efe GENÇ’e anlayışları için çok teşekkür ederim.

**CHARLES PERRAULT MASALLARININ TÜRKÇE
ÇEVİRİLERİNDEKİ KÜLTÜREL UNSURLARIN EREK ODAKLI
ÇEVİRİ KURAMI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Doktora Tezi

**Aliye Genç
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Aralık, 2019

ÖZ

Çeviribilim alanında yapılan çalışmalar 1970’li yıllardan sonra betimleyici çalışmalar üzerine gerçekleşmiş; bu doğrultuda nesnel veriler elde ederek bilim yapmanın gereği dile getirilmiştir. Sözkonusu kuramlar içerisinde yer alan “Erek Odaklı Çeviri Kuramı” nda, betimlenecek olgulardan, yani çeviri eserlerin kendilerinden bahsedilmiştir. Bu metinler gözlemlenebilir metinler olması nedeniyle çalışmaların çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bizim çalışmamız da gücünü bu bilimsel bakış açısından alır. Benimsenen bu yaklaşım erek dil ve kültürüne yönelik bir çalışmayı beraberinde getirmiş; kültür olgusuna farklı bir açıdan yaklaşmamızı sağlamıştır. Kültür ile ilgili çalışmaların başında ise Halk Edebiyatı ürünleri yer almaktadır. Masallar toplumsal ve kültürel değerlerin nesilden nesile aktarımını sağlayan, toplumda birlik ve beraberliği inşa eden sözlü edebiyatın en güzel örneklerindendir. Bu anlamda kültür çalışmaları için doğru adrestir. Toplum üzerinde aktif rol oynayan, küçükten büyüğe hepimizin bildiği eserlerin incelenmesi ve değer yargılarının belirlenmesi bu noktada önem arz etmektedir. Kişiliğin, kimliğin, milli ve manevi duyguların yerleştiği, örf ve adetlerin, yeni yeni öğrenildiği bu yaş grubunda okutulan eserlerin incelenmesi birçok araştırmacı ve ebeveyn açısından da merak uyandırmaktadır. Öte yandan, masallar yeni nesillerin ilk eğitim araçlarıdır. Yabancı dil öğretiminde de kültürel içerikleri nedeniyle başvurulacak kaynaklardır. Yeni yaklaşımlar öğrenilen dili kendi kültürel bağlamında ele almayı gerektirir. Fransız dilinin inceliklerini ortaya koyan çalışmamız bu yönüyle de yabancı dil öğretimi alanında yapılan çalışmalar arasında yerini almaktadır. Çeviri-masal-kültür üçgeninde gerçekleşen çalışmamız Charles Perrault tarafından 1697 yılında kaleme alınan dünyaca ünlü Peri Masalları serisine ait dokuz masalı (Külkedisi, Kırmızı Başlıklı Kız, Çizmeli Kedi, Pamuk Prenses, Uyuyan Güzel,

Püsküllü Prens, Parmak Çocuk, Periler ve Eşek Postu) ve Türkçe çevirilerini Erek Odaklı Çeviri Kuramı açısından incelemiştir. Bu doğrultuda masallarda yer alan tüm kültürel öğeler (alandaki yapılan araştırmalar neticesinde daha önceden kategorize edilen gruplar dahilinde) incelenmeye alınmış, yabancı kültürün erek kültüre nasıl aktarıldığı çözümlenmiştir. Masallar kendi içlerinde ve birbirleriyle kültürel açıdan değerlendirilmiş, hangi masalın kültürel anlamda en çok veriye sahip olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Farklı dört çevirmen tarafından oluşturulan erek metinlere, çeviri sürecinde kullanılan çeviri strateji ve teknikler açısından da açıklık getirilmiştir. Bu noktada Mona Baker ve diğer çeviri stratejilerinden faydalanılmıştır. Çevirmen kararları ele alındıktan sonra her erek metin kendi içinde Toury'in öne sürmüş olduğu « Yeterlilik » ve « Kabul edilebilirlik » eksenini doğrultusunda değerlendirilmiş; kaynak dile yakın olan çeviriler yeterli, erek dil ve kültürüne yakın yapılan çeviriler kabul edilebilir çeviri olarak adlandırılmıştır. Yapılan çeviri eleştirisi, çeviribilimin aktif olgularından, uygulamaya yönelik çalışmaları içinde barındıran bir alandır. Amacının yanlış aramak olmadığı, kültürel geçişlerin erek dile nasıl aktarıldığı sorunsalından yola çıkarak oluşturulan çalışmamız, karşılaştırmalı çözümleme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, Fransız yazar Perrault'nun masallarında 17.yy. Fransa'sını birçok açıdan yansıttığı, çevirmenlerin genelinin erek dil ve kültür eksenine yakın çeviri anlayışını benimsediği, sözkonusu kültürel unsurların aktarımında da bu anlayışın etkin güce sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Çeviri, masal, kültür, kültürel unsurlar, çeviri eleştirisi
Sayfa Adedi : 222
Danışman : Prof. Dr. Perihan YALÇIN

**AN ANALYSIS OF THE CULTURAL ELEMENTS IN TURKISH
TRANSLATIONS OF CHARLES PERRAULT’S TALES FROM THE
PERSPECTIVE OF TARGET-ORIENTED TRANSLATION THEORY**

Ph. D. Thesis

Aliye Genç

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

December, 2019

ABSTRACT

Translation studies started in the late 1970s with descriptive studies, objective data were obtained through such studies and thus the need for making it a science was expressed. The phenomena to be described- that is to say, the works of translation themselves were mentioned in Target-oriented Translation Theory- one of the theories in question. Those texts are the starting points for the studies since they are observable texts. This current study draws its strength from this scientific perspective. The approach adopted has led to a study directed to the target language and target culture, and thus made us look the phenomenon of culture from a different perspective. The primary studies related to culture are the works of Folk Literature. Tales are the most beautiful examples of oral literature which makes it possible to transmit the social and cultural values down from generation to generation and which builds unity and solidarity in society. In this sense, they are the right place to start cultural studies. Analysing the works of art known to us all which play active roles in society and identifying the value judgements in them is important in this respect. Analysing the works which are taught in schools to this age group- in which personality, identity, nationalistic and moral emotions settle and manners and customs are newly learnt- also arouses the curiosity of many researchers and parents. On the other hand, tales are the initial instruments of education for younger generations. They are also the resources frequently used in foreign language teaching due to their cultural content. The new approaches require that the language learnt should be considered in its own cultural content. This study, which demonstrates the intricacies of French language, also contributes to the literature of foreign language teaching in this respect.

This current study, which was conducted on the basis of the triangle of translation-tales-culture, analyses the nine tales (Cinderella, Little Red Riding Hood, Puss in Boots, Snow White, Sleeping Beauty, Blue Beard, Tom Thumb, Genii and Fur of a Donkey) included in the world-wide famous series of fairy tales written by Charles Perrault in 1697 and their Turkish translations in terms of Target-oriented Translation Theory. All the cultural elements included in the tales were analysed (in categories distinguished by previous studies performed in the area), and the way the foreign culture was transferred into the target culture was examined. The tales were evaluated in themselves and in comparison with each other culturally, and thus efforts were made to determine the tale having the greatest data in terms of culture. The target texts created by four different translators were examined and they were described in terms of translation strategies and techniques used in the process of translation. Strategies proposed by Mona Baker and other strategies were also used at this point. Having considered the translator decisions, each target text was evaluated in itself on the basis of adequacy and acceptability suggested by Toury, and the translations closer to the source language and the source culture were labelled as adequate while the translations closer to the target language and the target culture were labelled as acceptable. Translation criticism is an area including the practical studies- which are the active phenomena of translation studies. This study, which does not aim to search for errors, sets out from the question of how culture is transferred into the target language and it expresses the views on the basis of objective data by using comparative analysis technique. In conclusion, it was found that the French writer Perrault reflected the France of the 17th century in many aspects, that translators generally adopted a conception of translation close to the target language and the target culture and that such a conception was prevalent in transferring the cultural elements; and a number of recommendations were made accordingly.

Key Words : Translation, tales, culture, cultural elements, translation criticism
Page Number : 222
Supervisor : Prof. Dr. Perihan YALÇIN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	4
1.2. Araştırmanın Konusu	5
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Kapsamı	6
1.6. Sınırlılıklar	6
BÖLÜM 2	7
ÇEVİRİBİLİM	7
2.1. Çeviri Kavramı	7

2.2. Çeviribilim Kavramı	10
2.3. Çeviri Kuramları	11
2.3.1. Betimleyici Kuramlar	13
2.3.1.1. Çoğul Dizge Kuramı	14
2.3.1.2. Erek (Hedef) Odaklı Çeviri Kuramı	15
2.3.1.3. Skopos Kuramı	18
2.3.1.4. Eylem Kuramı	19
2.4. Çeviri Stratejileri	19
2.5. Çeviri Eleştirisi	24
2.6. Çocuk Yazınında Çeviri	27
2.7. Çeviri ve Yabancı Dil Öğretimi	31
2.8. Masal ve Yabancı Dil Öğretimi / Öğrenimi	32
BÖLÜM 3	35
MASAL	35
3.1. Masal Kavramı	35
3.2. Masal Türünün Özellikleri	36
3.3. Çocuk Edebiyatında Masalın Yeri	37
3.4. Masalın Eğitimdeki Yeri	41
3.5. Masal ve Kültür	43
3.6. Kültürel Unsurlar Kavramı	45
3.6.1. Kültürel Unsurlar ile İlgili Araştırmalar	46
3.6.2. Dil ile ilgili Kültürel Unsurlar	51
3.6.2.1. Kişi İsimleri	52
3.6.2.2. Deyimler ve Atasözleri	52
3.6.2.3. Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler	54
3.6.2.4. Masal Unsurları	54

3.6.3. Günlük Hayat ile İlgili Kültürel Unsurlar	55
3.6.4. Din ile İlgili Kültürel Unsurlar	55
3.6.5. Müzik ve Sanat ile ilgili Kültürel Unsurlar	56
3.6.6. Örf ve Adetlerle ilgili Kültürel Unsurlar	56
3.7. Çeviride Kültürel Unsurlar Sorunu	56
BÖLÜM 4	59
CHARLES PERRAULT MASALLARI VE ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE ..	59
4.1. 17. YY.'da Fransız Edebiyatında Masal	59
4.2. Perrault ve Eserleri	60
4.3. Perrault Masalları Oluşum Süreci	62
4.4. Çeviri Normları	63
4.4.1. Öncül Normlar	63
4.4.2. Süreç Öncesi Normlar	63
4.4.2.1. Kaynak Metin	64
4.4.2.2. Türkçe Çeviri Eserler	65
4.4.2.2.1. Tahsin Yücel'in Perrault Masalları Adlı Çevirisi	65
4.4.2.2.2. Volkan Yalçınoklu'nun Peri Masalları Adlı Çevirisi	66
4.4.2.2.3. Derman Bayladı Perrault Masalları Adlı Çevirisi	66
4.4.2.2.4. Diğer Çeviriler	67
4.4.3. Çeviri Süreci Normları	68
BÖLÜM 5	71
YÖNTEM	71
5.1. Araştırma Modeli	71
5.2. Evren ve Örneklem	71
5.3. Veri Toplama Araçları	72
5.4. Verilerin Analizi	74

5.5. Bulgular	75
5.5.1. Külkedisi	75
5.5.2. Kırmızı Başlıklı Kız	91
5.5.3. Uyuyan Güzel	99
5.5.4. �izmeli Kedi	117
5.5.5. Mavi Sakal	126
5.5.6. Parmak �ocuk	133
5.5.7. Eşek Postu	151
5.5.8. Püsküllü Prens	169
5.5.9. Periler	177
BÖLÜM 6	191
ARAşTIRMANIN SONUCU	191
KAYNAKLAR	199
EKLER	209
Ek-1. Kaynak Metin Kissadan Hisse (La Moralit�) Bölümleri	210
Ek-2. Volkan Yalçıntoklu' ya Ait Kissadan Hisse �evirileri	215
Ek-3. Güner Or'a Ait Kissadan Hisse �evirileri	218

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Ç1	Çeviri 1
Ç2	Çeviri 2
Ç3	Çeviri 3
Ç4	Çeviri 4

BÖLÜM 1

GİRİŞ

“Charles Perrault Masallarındaki Kültürel Unsurların Türkçe Çevirilerinin Erek Odaklı Çeviri Kuramı Doğrultusunda İncelenmesi” isimli çalışma, Perrault’ ya ait Peri Masalları serisi içerisinde yer alan dokuz masalın içerdiği kültürel unsurların Türkçe’ye aktarımları üzerine gerçekleştirilmiştir. Çeviribilimin betimleyici yaklaşımları arasında yer alan Erek Odaklı Çeviri Kuramı bağlamında yürütülen incelemede, çeviri eleştirisi tekniği kullanılmıştır.

Çeviri, genel olarak, kaynak dildeki bir metnin amaç dilde yeniden oluşturulmasıdır. Son derece sık kullanıldığı ve aslında tamamen çeviri üzerine kurulmuş olan yöntem, 18. yy’ın sonlarından itibaren tüm dünyada Latince ve Eski Yunanca’nın öğretilmesinde kullanılmaya başlamış, ardından çıkan daha güncel yöntemlerin varlığına ve kendisine yönelik eleştirilere rağmen günümüze kadar kullanılagelmiştir (Richards ve Rodgers, 2001: 5). Sadece sözdizimsel yapının erek dile aktarılması değil, kaynak metin okuyucusunda yaratılan duygunun erek dil okurunda da uyandırılması gerekmektedir. Benimsenen çeviri eleştirisi tekniği bu amaca hizmet eder niteliktedir. Yapılan yazın çevirisi eleştirisinde amaç, yanlış çözümleme işlemi değil, kaynak eserin konumuna ve yarattığı etkiye göre çevirmeni kendi kültürü, yazın geleneği ve beğenisi çerçevesinde yönlendiren unsurların karşılaştırmalı ve düzenli bir çözümlemeyle ortaya çıkarılmasıdır (Yılmaz, 2012: 41). Bu anlayış doğrultusunda çalışmamızda çeviribilim, çeviri eleştirisi ve çeviri kuramları başlığı altında geniş açıklamalarda bulunulmuştur.

Çevirinin yüzyıllardır süregelen çok boyutlu ve karmaşık bir işlem olduğu şüphesiz yadsınamaz bir gerçektir. “Diller ve kültürler arası bir aktarım” (Boztaş, 1992, s.249) olarak tanımlanan çeviri, kültür ile yakından ilişkilidir. Çalışmamızda kültür ve kültürel unsurlar alanında araştırmalarda bulunulmuştur. Turhan (1969: 56)’a göre, “Kültür, bir

cemiyetin sahip olduğu maddî ve manevî kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki, cemiyet içinde mevcut her nevi bilgiyi, alâkaları, itiyatları, kıymet ölçülerini, umumî atitüt, görüş ve zihniyet ile her nevi davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlarla birlikte, o cemiyet mensuplarının ekserisinde müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden hususî bir hayat tarzı temin eder.” Bir toplumun yapı taşlarını temsil eden kültür unsurları kapsamına yeme içme, giyim-kuşam alışkanlıkları, selamlaşma şekilleri, örf ve adetler vb. girmektedir.

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi toplumun yaşam tarzı olarak adlandırabileceğimiz kültürün yaşatılması ve yeni kuşaklara aktarılması önemlidir ve milli eğitimimizin temel görevleri arasında yer alır. Toplumların yaşam biçimleri, örf, adet, gelenek ve görenekleri, kendilerine özgü kuralları, bu toplumların kendi kültürlerini oluşturan unsurlar olarak değerlendirilir. Kültür aktarıcı rolüyle masallar bu alana en iyi hizmet eden edebi türlerdir. Masal ise “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türü” (Sakaoğlu, 2002: 4) olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda « içerisinde milletlerin tarihlerini, dillerini, yaşam biçimlerini, gelenek ve göreneklerini barındıran masallar geçmişten günümüze uzanan en önemli bilgi kaynaklarıdır. » (Aytekin, 2011, s.123) Masal konusunu inceleyen William Bascom (1963) ve Başgöz (1996), “Folklorun Dört İşlevi” adlı makalelerinde halk bilgisi ürünlerinin işlevlerini ele almış ve masalın kültür aktarımındaki öneminden bahsetmişlerdir. Bu işlevler: “hoşvakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi”, “toplumsal kurumlara ve törenlere destek verme işlevi”, “eğitim ve kültürün genç kuşaklara aktarılması işlevi” ve “toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulma işlevi” olarak dört kısımdan oluşmaktadır.

Masalların yüzyılları aşması gerçeği bize geçmiş dönemlerden birçok bilgiyi günümüze taşıdığını vurgulamaktadır. Masallardaki mesajı önemseyen Muhsine Helimoğlu Yavuz çalışmaları bu alanda önemli yere sahiptir. Yediden-yetmişe halk arasında uzun yıllar hoşça vakit geçirmek için anlatıla gelen masallar tüm bu kültürel unsurlarla içiçedir. Bu kültürel unsurlar sayesinde sadece çocukların değil yetişkinlerin de yoğun ilgi duyduğu masallar, çocukları eğlendirirken eğitmiş, yetişkinleri ise her fırsatta düşündürmeyi başarmıştır.

Masallarda insanoğlunun asırlardan beri yapıp ettiklerinin şifreleri vardır. Bu şifreleri çözmek; bireyin kendini keşfetmesi, yaratıcı düşünce geliştirmesi, olgu ve olaylara farklı açılardan bakabilmeyi öğrenmesi, çocukluğuna dönmesi gibi çok önemli özellikleri ortaya

çıkartır (Güleryüz, 2006:198). Masallarda toplumun her sınıfına ait insanların yan yana bulunarak etkileşim ve iletişim içinde olmaları, çocukların, gerçeği hayalleri ile mukayese ederek somutlaştırmasına yardım eder (Yüksel, 2010).

Masalların eğitimdeki yerine ve önemine bakılacak olursa, çocuklara sunulan iyi kahraman örnekleriyle onların ruh dünyalarını geliştirmek ve karşılaştıkları problemleri yenerek onları hayata iyi bir şekilde hazırlamaktır (Arıcı, 2008:7). Ayrıca masallar, adalet ve dürüstlük düşüncesinin küçük yaşlarda kökleşmesini, yerleşmesini sağladığı için ahlak gelişiminin vazgeçilmez unsurları arasında yer alırlar (Piaget,1976). Psikolojik açıdan ise, hayata her zaman umutla bakmayı, istenilen şeylere ulaşmada sabırlı olmayı, kıskançlığın doğurduğu kötü sonuçları, gereksiz korku ve evhamın insanları ne hale düşürdüğünü, dostlukların oluşması için kar-şılıklı saygı ve sevginin, bağışlayıcılığın, paylaşımın ne kadar önemli olduğunu, bir nevi somut olarak gözlemler (Erikson, 1980; Gökşen, 2009; Kantarcıoğlu,1991).

Masallar, anadil kullanımında ilk sırada yer alan ve çocuğa bu dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, çocuğu kendi dilini konuşanlara yaklaştıran duyguyu kazandıran temel unsurlardır (Boratav 1992). Helimoğlu Yavuz (2002); masalların eğitim işlevinin, masal kahramanları aracılığıyla bir ileti şeklinde dinleyicilere ulaştığını ve dinleyicilerin bu iletilerden hareketle toplumsal olarak olumlanan veya yasaklanan davranış biçimlerini öğrendiğini tespit etmiştir.

Metin türü olarak masalların seçiminde bu özellikler gözönünde bulundurulmuştur. 1697 yılında kaleme alınan dokuz Perrault masalını çeviri- masal-kültür üçgeninde inceleyen çalışmamızın ilk bölümünde araştırmamız ile ilgili genel bilgiler aktarılmış; araştırmanın amacı, önemi, kapsamı, sınırlılıkları üzerine açıklamalarda bulunulmuştur.

İkinci bölümde, çalışmamızın bilimsel temellerini dile getiren, çeviri, çeviribilim, çeviri kuramları, çeviri stratejileri, çeviri eleştirisi, çocuk yazını ve çeviri, çeviri ve yabancı dil eğitimi gibi başlıklara yer verilmiş; detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmamızın ikinci temel dayanağı olan masal üzerine araştırmalara üçüncü bölümde yer verilmiş; kavram özelliklerine, çocuk edebiyatındaki yerine, kültür ile olan ilişkisine ve eğitimdeki yerine dair bilgiler paylaşılmıştır.

Dördüncü bölüm yazar, eserin yazıldığı dönem, çeviri eserler ve çevirmenler hakkında geniş çaplı incelemelerin yapıldığı; uygulama bölümü öncesi içerik ve tipografik özelliklerin dile getirildiği bölüm olmuştur.

Çalışmamızın yöntem bölümünü oluşturan beşinci bölüm, araştırmamızın problem cümlesinde yer alan kültürel unsurlar ile ilgili detaylı bilginin verildiği; hangi unsurların kültürel unsur kapsamında değerlendirileceğinin açıklandığı ve ilgili literatürün tarandığı bölümdür. Bu konuya açıklık getirilmesinin ve izlenecek yolun tarifinin ardından uygulama bölümüne geçilmiştir. İlgili kültürel unsurlar dokuz masalın her birinde ayrı ayrı Türkçe karşılıklarıyla tablolar halinde sunulmuştur. Erek metinler Toury'ın Erek Odaklı Çeviri Kuramı'nda dile getirdiği Yeterlilik ve Kabul Edilebilirlik ekseninde Mona Baker ve diğer çeviri stratejileri ile analiz edilerek incelenmiştir. Her çeviri ile ilgili görüşlerimiz ifade edilmiştir.

Çalışmamızın son bölümü problem cümlelerine cevap verir niteliktedir. Kaynak eserler ve çeviri eserler kendi içlerinde analiz edilmiş, uygulama sonrası elde edilen nesnel verilen ışığında görüşlerimize yer verilmiştir. Yazar ve çevirmen yaklaşımları irdelenmiştir.

Sonuç olarak, Fransız yazar Perrault'nun masallarında 17.yy. Fransa'sını birçok açıdan yansıttığı; çevirmenlerin genelinin erek dil ve kültür ekseninde çeviri anlayışı benimsediği; sözkonusu kültürel unsurların aktarımında da bu anlayışın etkin güce sahip olduğu sonucuna varılmış ve birtakım önerilerde bulunulmuştur.

1.1. Araştırmanın Problemi

Araştırmamız "Charles Perrault'a ait Peri Masalları serisinde yer alan dokuz masalın içerisinde geçen kültürel unsurlar nelerdir ve söz konusu unsurların aktarımları dört farklı Türkçe çeviride nasıl gerçekleştirilmiştir?" sorusundan yola çıkarak oluşturulmuştur. Bu ana problemi aşağıdaki alt problemlerimiz izlemektedir:

- Masallar kendi içlerinde hangi değer yargılarına ağırlık vermekte, en çok hangi kelime ve kavramlar dile getirilmekte, hangi duygu, izlenim bırakılmak istenmektedir?
- Masallar arası karşılaştırma yapıldığında kültürel değerler hangi masal ya da masallarda ağır basmaktadır?
- Masalların dil öğretimindeki yeri nedir?
- Günümüz çeviri anlayışını da yansıtan erek dil ve kültür odaklı çeviri kapsamında değerlendirilecek ilk üç çevirmenin yayın tarihleri birbirine yakın tarihleri göstermektedir. Bu açıdan Tahsin Yücel (2005), Volkan Yalçıntoklu (2006), Derman Bayladı (2004) arasında çeviri sürecindeki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

1.2. Araştırmanın Konusu

Çeviri-masal-kültür bağlamında gerçekleştirilen çalışmamız Gideon Toury'in Erek Odaklı Çeviri Kuramı (Fr. Traductologie descriptive, Ing. Descriptive Translation Studies) doğrultusunda kültürel unsurların karşılaştırmalı çözümlemesine dayalıdır. Araştırmamız yukarıda sıralanan problem cümleleri ışığında, masalları hem kendi içlerinde hem de bütün olarak ele alacaktır. Bunun için yazarın çocuk yazınında en çok tanınmış dokuz masalı belirtilen kültürel unsurlar kapsamında geniş bir şekilde çözümlenecektir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Çalışmamızda amaç, Fransız yazın dizgesinde önemli bir yeri olan Charles Perrault ve Peri Masalları isimli eserinin birbirinden tamamen farklı bir yazın dizgesinden diğerine nasıl aktarıldığını görmek, çevirilerdeki dil kullanımlarını incelemektir. Türkçeye yapılan çeviriler arasında bulunan farklılıklar belirlenecek, orijinal metinler ile karşılaştırma yapılacak, masallardaki söz konusu tüm kültürel unsurlar (kişi isimleri, özel isimler, meslek- unvan isimleri, deyimler, atasözleri, kalıp sözler, masal unsurları, yiyecek-içecek kültürü, giyim-kuşam ve süslenme, mimari, dinsel değerler, saray kültürü, müzik ve sanatla ilgili kültürel unsurlar, ekonomi, miras kültürü, avcılık vb.) çizelgede gösterilecektir. Fransız dilinin inceliklerini ortaya koyacak çalışmamızla çeviribilim alanine, yabancı dil öğretimi alanına ve Türk Dil ve Edebiyatı bölümlerinin Halk bilimi alanlarına katkı sağlamayı amaçlamaktayız. Çocuklarımıza doğduğu andan itibaren okunan, okutulan bu ünlü masalların hangi değerleri yaşamak ve yaşatmak istediğini belirlemek bu önemli çeviri eserlerin incelemesini bilim dünyasına tanıtmak amaçlarımız arasında yer almaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yabancı dil öğretimindeki yeni yaklaşımlar öğrenilen dili kendi kültürel bağlamında ele almayı; öğrenene dili ve kültürünü beraber aktarmayı amaçlamaktadır. Kültür aktarımında ilk akla gelen eserler Halk edebiyatı ürünleridir. Masallar toplumsal ve kültürel değerlerin nesilden nesile aktarımını sağlayan toplumda birlik ve beraberliği inşa eden sözlü edebiyatın en güzel örneklerindendir. Bu anlamda kültür çalışmaları için doğru adrestir. Toplum üzerinde de etkin rol oynayan küçükten büyüğe hepimizin bildiği eserlerin incelenmesi ve değer yargılarının belirlenmesi bu noktada önem arz etmektedir.

Masallar sadece boş vakit eğlencesi değil, aksine eğitimde başvuru alan araçlardandır. Sadece dil öğrenimi bakımından değil, aynı zamanda yeni kavram ve sözcüklerin de öğrenilmesini sağlamaktadır. Yabancı dil öğretiminde de başvuru alan kaynaklardandır. Masalların yalnız çeviri eserler bağlamında değil, halk edebiyatının anlatıma dayalı türleri arasında da içerikleri, söylem özellikleri ve işlevleri yönünden önemli bir noktaya gelmesi bizi bu çalışmaya yönlendirmiştir.

1.5. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmamız, Charles Perrault'nun Külkedisi, Kırmızı Başlıklı Kız, Çizmeli Kedi, Pamuk Prenses, Uyuyan Güz, Püsküllü Prenses, Parmak Çocuk, Periler ve Eşek Postu isimli dokuz masalının dört farklı çevirmen tarafından yapılmış Türkçe çevirilerini kapsamaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Çalışmamızda çocuk masalları genel başlığı altında Perrault'nun sadece dokuz masalı incelenecektir. Yaşanması muhtemel sıkıntıların başında çalışmamıza örnek teşkil edecek benzer çalışmaların sınırlı olması gelmektedir. Perrault'nun halk kültürü unsurlarını, değişik yoğunlukta ve tarzda işlemesi ve iletilerin çeşitliliği de çalışmamızın uzun zaman almasına sebep olabilir. Bize teknik açıdan destek olacak Türkçedeki kültürel ve yazınsal unsurları simgesel açılardan yorumlayan bir ansiklopedik eserin bulunmayışı da eksiklik olarak dile getirilebilir.

Bir sonraki bölümde, çalışmamızın bilimsel zeminini oluşturan açıklamalara yer verilmektedir. Bu bağlamda çeviri, çeviribilim, çeviri kuramları, çeviri stratejileri, çeviri eleştirisi, çocuk yazınında çeviri ve çevirinin eğitimdeki yeri gibi alt başlıklarla açıklamalar yapılmaktadır.

BÖLÜM 2

ÇEVİRİBİLİM

2.1. Çeviri Kavramı

İnsan sosyal bir varlıktır. Düşünebilme yetisiyle donatıldığı andan itibaren, yaşadığı çevreyi, doğayı, insanları anlama ve anlamlandırma eğilimi, onu birtakım arayışlar içerisine sokmuştur. Günümüzde iletişim ve bilgi teknolojilerinin de hızlı gelişimi, merak edilene ulaşma noktasında amaca hizmet eder niteliktedir. Bilmediği, merak ettiği şeyleri sorgulayan insanın bilgiye ulaşmada başvurduğu ilk ve en büyük araç çeviridir. Çeviri, insanlığın varoluşu ile ilişkilendirilen, en az onun kadar köklü bir olgudur.

Çevirinin, dillerin doğuşu ile yakın bir ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Bu ilişkiyi dile getiren Herder, Goethe ve Klöpter gibi bazı yazar ve düşünürler de vardır. Babil söylencesi olarak da bilinen bu efsane hakkında Yücel'in görüşleri şu şekildedir:

Çevirinin anlamı ve işlevi konusunda önemli ipuçları veren bu olgu, Tivrattaki bir söylenceye dayanmaktadır. Bu söylenceye göre, daha önce tek bir dile sahip insanların, gücü simgeleyen ve gökyüzüne kadar ulaşan bir kulenin yapımına girişmeleri, Tanrı tarafından bir başkaldırı olarak görülür. Kendisiyle boy ölçüşülmesine öfkelenen Tanrı, bu kulenin yapımını engellemek için dillerini bölerek insanları cezalandırır. Dolayısıyla, kulenin yapımı için gerekli ortak iletişim dilinin ortadan kalkmasıyla, varolan dil birliği bozulur. Bu engele karşı zorunlu bir gereksinim olarak gelişen çevirinin işlevlerinden birinin, belki de soyut düzlemde insanların kaybetmiş oldukları “ortak” dili, birbirleriyle anlaşabilmek için yeniden sağlamak olduğu söylenebilir (2007, s.13).

Doğuş olarak bu şekilde nitelendirilmesinin yanı sıra, çeviri tarihi ilk çağlara dayanır. Bu tarihten çevirinin bilimsel bir nitelik kazanmaya başladığı 19. yüzyıla kadar geçen süre içerisinde çeviriyle ilgili tartışmalar, daha çok çevirmenlerin kendi çeviri anlayışları doğrultusunda ortaya atılan savlar üzerine olmuştur. Sözcüğü sözcüğüne çeviri, özgür çeviri ayrımıyla başlayan ve yüzlerce yıl süren yoğun tartışmalarda bazen bu iki çeviri yönteminden birine üstünlük tanınmış, bazen de metin türüne bağlı olarak her iki yöntem

de benimsenmiştir (Ahmet, 1979, s. 224). Zengin tarihi köklere sahip olmasının yanısıra gelişimini hâlâ sürdüren bir çalışma alanıdır. Bilim dalı olarak anılmaya başlamadan önce birçok ülkede farklı gelişim aşamaları kaydetmiştir.

Fransa’da çeviri tarihine bakıldığında, Rönesans dönemine kadar Latince üstünlüğü sözkonusudur. 1539 yılında Fransa kralı I. François, *Villers-Cotterêts fermanı* ile Fransızca’yı Latinceye eşit görmüştür. 1450’de matbaanın gelişmesi sayesinde, hümanizma dönemi düşünürleri kraliyet kararnamesini fırsat bilerek halk arasında bilginin yayılmasını sağlamak üzere herkes tarafından anlaşılan dolaşım dillerine yaptıkları çevirileri arttırırlar (Guidère, 2010, s.3). Bu konuda Michel Ballard’ın görüşleri şöyledir :

Fransa’da çeviri ancak 1530 yılına doğru gerçek bir atılım yapar. İlk yayınlar için matbaacılar, kârlılık kaygısıyla, öncelikle kendilerini kanıtlamış eski çevirileri kullanırlar. Dolayısıyla XV. yüzyıl sonlarına doğru genellikle XIV. yüzyılda yapılmış çevirilerin yayımlandığı görülür. Bire bir çevirinin reddi yönünde belli bir devamlılık söz konusudur. “Traduire” (Tr. çevirmek, çevirisini yapmak) ve “traducteur” (Tr. çevirmen) sözcükleri XV. yüzyıl sonunda hâlâ bulunmamakta, metnin “aktarıldığı” veya “Fransızcalaştırıldığı” söylenmektedir (1992, s.103).

Ballard (age, s.276)’a göre, çeviribilim gerçekte ancak XVII. yüzyılda, Claude Gaspard Bachet de Méziriac’ın ilk dizgesel hata incelemesi olan “*söylev*”iyle ve Gaspard de Tende’in karşıtsal ve biçimsel nitelikli ilk çeviri yöntemi olan “*Kurallar*” adlı yapıtıyla doğmuştur. Genellikle XVII. ve XVIII. yüzyılların, “*güzel sadakatsiz*” olarak adlandırılan bir çeviri türünün altın çağı olduğu düşünülmektedir. Söz konusu eğretilme Perrot d’Ablancourt’un bir çevirisinden söz ederken onu kullanan Gilles Ménage’a aittir (age, s.147). Çeviri üzerine ilk kuramsal kitap, 1660 yılında *Règles de la traduction ou moyens d’apprendre à traduire* adıyla Gaspard de Tende (1618-1697)’a aittir. Mathieu Guidère’e göre, XX. yüzyılın en dikkat çeken Fransız çeviribilimcileri şunlardır: Georges Mounin (1910-1993), Antoine Berman (1947-1991), Danica Seleskovitch (1921-2001), Henri Meschonnic, Jean-René Ladmiral, Marianne Lederer, Michel Ballard, Daniel Gile’dir (2010, s.30).

Ülkemizde ise çeviri XIX. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı-Fransa ilişkileri kapsamında ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet Dönemi yazar, şair ve düşünürleri ile gelişim göstermiştir. Bundan sonra, çeviri için, sanatsal ve bilimsel sözcüklere ihtiyaç duyulmuştur. Çeviri artık kültürler arası aktarımının dışında kültürü oluşturan unsurlardan biri olarak alınılmaya başlamıştır. Bu görüş ülkemizde de 1940’lı yıllara Hilmi Ziya Ülken’in çalışmalarına dayanmaktadır. Çeviri ile ilgili görüşlerini Ülken şöyle ifade eder :

Uyanış devirlerine yaratıcılık kudretini veren tercümedir. Tercüme, yukarıdan beri dokunduğum bütün bu karşılıklı tesirler kompleksini hulâsa eder. Ve hakikaten medeni açılışın sürekliliğini temin eden bütün uyanış devirleri onunla açılmıştır. Bu yalnızca, tanımak ve öğrenmek ihtirasının tatmini için değil, fakat asıl pehlivanları bir meydanda toplamak, uzak yerlerden adları işitilen kahramanları dörttyol ağzı üzerinde karşılaştırmak, onların yaratıcı çarpışmalarına zemin hazırlamak içindir (1997, s. 14-15).

Nurullah Ataç konuyla ilgili görüşlerini şöyle dile getirmektedir : “Tercüme ederken bir cümledeki kelimelerin değil, bütün cümlelerin Türkçedeki karşılığını aramak gerekir. Bize yazarın ne demek istediğini bildiren kelimeler değildir, onların birbiriyle birleşerek meydana getirdikleri bütündür...İnsan kelimelerle değil cümlelerle düşünür”. Sadece dilbilgisel yapıların değil, anlamın aktarılmasına işaret eden “Ataç’a göre çeviri, yabancı dilde söylenen şeyi anadilinde söyleyebilme sanatıdır... Önemli olan, yabancı bir kavramın anadilinde nasıl anlatılabileceğini bulabilmektir” (aktaran Aksoy, 2008, s.228) şeklindeki ifadeden de anlaşılacağı üzere, Türkiye’de de eşdeğerlik, erek kültür odaklı yaklaşımların hüküm sürdüğü dönem işaret edilmektedir.

Çevirinin yüzyıllardır süregelen çok boyutlu ve karmaşık bir işlem olduğu şüphesiz yadsınamaz bir gerçektir. Çeviriyi, “diller ve kültürler arası bir aktarım” (Boztaş, 1992, s.249) ve “bütün çağlarda karşımıza çıkan bir etkinlik, çeşitli uygarlıklar arasında köprü kuran, değişik toplumlardan bireyleri birbirine yaklaştıran, her tür kültürel değeri, içinde oluşturduğu tarihsel ve toplumsal çevrenin dışına taşıyan, o çevreden olmayan kişilerin yararlanmasına sunan, uygarlıklar arası bir iletişim ve bildirişim aracı” (Vardar, 1981, s.173) olarak tanımlarsak, bu etkinliğin ne kadar çetin bir iş olduğunu kabul etmek zorunda kalırız. (Aktaş, 1996)

Yazılı ve sözlü olmak üzere iki ayrı düzeyde gerçekleşen çeviri işlemi için kullanılan kavramlar da günümüzde kimi zaman birbirine karıştırılmakta ve anlam karışıklığına yol açmaktadır. (age, 2004). Çeviri anlayışı aşağıdaki ölçütlerle anlam kazanmaktadır:

- Çeviri bir kültürel aktarımdır.
- Çeviri bir eylemdir.
- Çeviride en önemli şey erek metnin işlevidir.
- Metinler diğer metinlerle ilişkileri içinde anlam kazanır (Ateşman’dan aktaran Yıldız, 2004).

Günümüz çeviri anlayışını yansıtan bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere çevirinin sınırlarının tayin edilemeyeceği, kültürel çalışmalardan soyutlanamayacağı görüşü ortadadır. Suçin'in de dile getirdiği gibi, "Çeviri sadece bir dilden diğer bir dile aktarım işlemi değildir. Çeviri aynı zamanda bir kültürden diğer kültüre aktarımda bulunmaktadır. Dahası, dillerarası kültürel farklılıklardan doğan çeviri sorunları, dilbilgisel farklılıklardan doğan sorunlardan daha büyüktür" (2007, s.109). Bu konuda Rıfat'ın görüşleri şu şekildedir:

... çeviri olgusu, bir kültür ve yazın karmaşıklığını da doğal olarak kendi içinde taşır. Dolayısıyla çeviri yalnızca kültürlerarası bir kavşak noktası olarak görülmemekte, aynı zamanda başlı başına bir dilsel/sanatsal yaratım, yeniden yaratım olarak da değerlendirilmektedir. O zaman çeviri, tam anlamıyla iki parçalı, parçaları birbirinden ayıramayan, biri olmadan öbürü de olmayan (Ben ve Öteki ya da Öteki ve Ben) bir kavramdır (2008, s.9).

Çevirinin geldiği son noktayı ifade eden bu yaklaşımla kendini dilbilim, filoloji ve karşılaştırmalı edebiyat gibi bilim dallarından soyutlayan çeviri eylemi, 70'li yıllardan sonra kendi kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Çevirinin bir eylemden, nasıl disipline dönüştüğü konusuna açıklık getireceğimiz bir sonraki bölümde çeviribilim, doğuşu ve çalışma alanları üzerinde durulacaktır.

2.2. Çeviribilim Kavramı

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ve yeni bir bilim dalı olan çeviribilim ile ilgili birçok tanımlama mevcuttur. "Yirminci yüzyılla birlikte, çevirinin mekanik bir aktarım işlemi olmayıp, yaratıcı bir eylem olduğunu gerçeğinin kabul görmesi ile "çeviribilim" adıyla yeni bir bilim dalı" olarak öteki bilim dalları arasında yerini almıştır (Yazıcı, 2010:15). İsmi, James Holmes'un "*The Name and the Nature of Translation Studies*" ("*Çeviribilimin Adı ve Doğası*") başlıklı bildirisinde çeviri çalışmalarının "*Translation Studies*" (Çeviribilim) olarak adlandırılması gerektiği görüşünden almaktadır (Holmes, 1994, s.67-81). Ancak bu şekilde bağımsız bir bilim dalı olarak değerlendirileceği dile getirilmiştir. Bu andan itibaren çeviri adı altında gerçekleşen tüm çalışmalar bir çatı altında toplanmış yeni bir bilim dalının doğuşu gerçekleşmiştir.

Bu bilim dalının başlıca özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Üniversiter bir bilim dalı olarak çeviribilim iletişimi, dili, göstergebilimi, kültürü göz önünde bulundurarak çeviri üzerine odaklanır.

2. Çeviribilim, temel eğitimleri veya üniversitedeki görevlerini yerine getirdikleri bölümler eşdeğer bilim dallarından olsa bile, kendilerini çeviribilimci olarak tanımlayan bir araştırmacı topluluğu (terimin toplumsal anlamında) tarafından yapılır.
3. Çeviribilim dallararası bir bilim dalıdır, bir başka deyişle, birçok bilim dalı ve araştırma yönteminin kesişim noktasında bulunur. Çeviribilimle sıkı ilişki içerisinde bulunan dallar dilbilim (özellikle karşılaştırmalı dilbilim, metin dilbilimi ve edimbilim), karşılaştırmalı edebiyat, kültür araştırmaları (*Cultural Studies*), bilişsel ruhbilim (eşzamanlı sözel çeviri araştırmaları için) ve toplumbilimdir.
4. Çeviribilim incelenen alanların (yazınsal çeviri, bilimsel ve teknik çeviri, medya çevirisi, konferans çevirmenliği, vb) ve incelediği olgunların (ürün, süreç, öğrenim, güçlükler, alıcılar tarafından alımlanma, mesleki örgütlenme, vb) çeşitliliği nedeniyle çokyapımlı (fr. hétérogène) bir bilim dalıdır.
5. Dilbilimcilerin, ruhbilimcilerin, biyologların, fizikçilerin, tarihçilerin tersine, çeviribilimcilerin büyük çoğunluğu üniversitede kendi bilim dallarının adını taşımayan bölümlerde çalışmaktadır. Bunların çoğu edebiyat veya karşılaştırmalı edebiyat, yaşayan diller, kültür araştırmaları bölümlerindeki eğitmen araştırmacıdır. İçlerinde Fransa'nın da bulunduğu birçok ülkedeki üniversitelerde çeviri bölümü bulunmamaktadır. Üniversitede çeviri kendine özgü kurumsal dayanağını özellikle mesleki çeviri eğitimi programları ile yazılı ve sözlü çeviri okullarında bulmaktadır. 1980'lerden bu yana, Avrupa'da ve Asya'da meydana gelen jeopolitik değişimlerin yanısıra uluslararası alışverişin çoğalmasıyla birlikte, üniversitelerde çeviri eğitimi programlarının hızlı bir biçimde arttığına tanık olunmaktadır. Dolayısıyla çeviri bölümlerinin, çeviri kürsülerinin ve hatta çeviri fakültelerinin (özellikle İspanya'da) ortaya çıktığı görülmektedir (Gile, 2005, s.242-244).

Dayanağı bilimsel temeller olan bu yeni bilim dalı çalışmalarını iki farklı alanda yürütmektedir: Betimsel alan ve uygulamalı alan. Çeviribilimin betimsel alanını oluşturan kuramlar izleyen bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

2.3. Çeviri Kuramları

Kuram ifadesi ile ilgili farklı bir bakış açısına sahip olan Aymil Doğan'nın da bildirdiği gibi kuramın temelini kendi yaşantılarımız oluşturur.

Önce yaşarız, daha sonra bir şeyler dikkatimizi çeker, sonra algıda seçicilikle daha fazla gözlem zihnimizi doldurmaya başlar ve beynimizde o konuyla ilgili sinirsel bağlar gittikçe ilerler, örüntüler oluşur, bu örüntüler gittikçe daha bağıntılı ve karmaşık bir yapı oluşturur, dikkatimizi çeken konu hakkında bir genellemeye varmaya ve bazı özsayıtlılar, hipotezler geliştirmeye başlarız. Bu daha üst düzey düşünmek anlamına gelir, yani bilişsel alanın sentez ya da değerlendirme basamağına kadar gelmişizdir...deney ve gözlemlerle yeni bulgulara ulaşarak daha kanıtlanabilir sonuçlara varabilir ve bunlardan yeni sentezlere, değerlendirmelere

ulaşabiliriz, sonra bunların tümünü kapsayan bir model ya da kuram ortaya çıkar...” (2014, xix)

Akademik çalışmaların da özünü oluşturacak bu görüş bilgi, gözlem ve deneylerle de desteklendiğinde bilimsel nitelik taşıy bir olguya dönüşecektir. Kuram gözlemlenen, araştırılan bilginin bilimsel tarafını oluşturmaktadır.

Mine Yazıcı da “Kuramsal bilginin çeviriye geniş açıdan bakmayı öğrettiğini, çevirmenin ufkunu genişlettiğini, çevirinin sadece kaynak dil ve kültürü bilmekle yapılamayacağını, bunun için hedef dil ve kültür bilgisi ile araştırma ve yaratıcı düşünmeyi gerektiren bir eylem olduğunun bilincine varmasına vesile olduğunu” (2005, s.27) belirtmektedir.

Kuram bilgisinin çeviri sürecine olumlu katkı sağlayacağı yönünde görüşler yaygındır. Çalışmamızda da belli başlı kuramlara bu nedenle yer verilmektedir.

Yirminci yüzyıla gelinceye dek çalışmaları, kutsal metinler ve yazınsal türler üzerine gerçekleştirilen çeviri edimi, bu yüzyılın ikinci yarısından itibaren farklı bir boyut kazanmış, kuramsal çalışmaların önemi vurgulanmış, kültürün de çalışmalarda yerini almasıyla farklı bir süreç başlatılmıştır. 1990’lardan itibaren çeviri, gelişimini sözcükten metne, metinden de kültüre şeklinde sürdürmeye başlamıştır. Normsal araştırmalardan betimleyici araştırmalara; dilbilimsel yaklaşımlardan kültürel yaklaşıma doğru bir geçiş söz konusudur.

Kaynak metinlerin nasıl seçildiği, bu seçimde çevirmen, yayınevi ve işverenlerin nasıl bir rol aldığı, karmaşık yapıların erek metinde nasıl yer aldığı, çeviri stratejilerinden hangilerinin belirleyici olacağı, çeviri metnin erek dizgede nasıl kabul göreceği gibi sorunsallar üzerinde durulmuştur. Bu değerler dizisi değişimi hızla değişen, küreselleşen yeni dünya düzeniyle, hızlı iletişim ağlarının oluşmasıyla ve sınırların kalkmasıyla açıklanabilir ve bu değişim beraberinde «erek dil odaklı çeviri » anlayışını getirmiştir.

1970’lerden sonra ortaya çıkan postmodernizm akımının da çeviriye yansımaları olmuştur. Okur kitlesinin önemi artmış, görüş ve beklentileri dikkate değer hale gelmiştir. Hızla küreselleşen dünyada yerel değerleri belirgin hale getirmek amaçlanmıştır. Dolayısıyla erek dil odaklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bundan sonra çeviri, erek kültür tarafından belirlenir ve onun ihtiyaçları sonucu ortaya çıkar (Yücel, 2007, s.123). Sorunlara karşı farklı bakış açıları geliştirilmiştir. Dilbilgisel boyuttan hızla uzaklaşmış, kültürel yaklaşımlar önem kazanmıştır. Tüm soruların cevabı yine erek kültür bağlamında ele alınmıştır.

Erek dil odaklı yaklaşımlar içerisinde betimleyici kuramlar, çoğuldizge kuramı, Toury ve erek odaklı kuramı, skopos kuramı ve eylem kuramına yer verilecektir.

2.3.1. Betimleyici Kuramlar

Bilindiği gibi çeviriyi bilimsel bir disiplin olarak ilk ortaya atan Amerikalı James Holmes (1972) olmuştur. Betimleyici alan ve kuramsal alan olmak üzere iki alanda araştırmalarını başlatan çeviri disiplini, gelişimini birçok kuram ışığı altında devam ettirmiştir. Holmes'un çeviri çalışmaları şu şekildedir :

Holmes, çeviribilimi iki ana dala ayırır: *saf çeviribilim* (temel araştırma) ve *uygulamalı çeviribilim*. *Saf çeviribilim* alanına, alandaki çevirileri inceleyen ve kendisi de *ürün odaklı çeviribilim* (çeviri sürecinin sonuçlarına odaklanır), *işlev odaklı çeviribilim* (çevrilmiş metinlerin varış toplumundaki işlevini, yani metinlerin alımlamasını inceler) ve *süreç odaklı çeviribilim* (çeviri edimini olanaklı kılan bilişsel süreçlerle ilgilenir) olarak bölümlere ayrılan betimleyici çeviribilimi koyar. *Betimleyici çeviribilimin* yanında, Holmes, amacı kuramsal çeviribilimin sonuçları ile komşu bilim dallarının katkılarından hareketle kuramlar geliştirmek olan *kuramsal çeviribilimi* tanımlar. *Uygulamalı çeviribilim* alanına ise çeviri eğitimi ve araçlarını (sözcükbilimsel, terimbilimsel, dilbilgisel), toplumsal kültürel anlamda *çeviri politikasını* (yayın politikası) ve *çeviri eleştirisini* yerleştirir (Gile, 2005, s.239-240).

Ürün odaklı çeviribilim, metin odaklıdır ve varolan çevirilerin betimlenmesidir. Betimlenen çevirilerin, tek bir erek metnin incelenmesi ya da farklı dillerdeki erek metinlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi şeklinde olabilir. Böylece, kaynak odaklı çeviri anlayışı yerini erek-kültür odaklı çeviri anlayışına bırakmıştır. Kuramsal alan ve uygulama alanı arasında yöntem alış verişi kaynaklı sıkıntılar Toury'in çeviribilim incelemelerini kuramsal alan yönünde başlatmasına sebep olmuştur. Yazıcı'ya göre "Toury ile birlikte, kuramsal alanı uygulama alanı yönlendirmekten çıkmış, uygulama alanının isterse kuramsal alandaki bilgiden yararlanacağı görüşü egemen olmaya başlamıştır" (2001, s.130).

Çeviri Çalışmaları araştırma alanını 1970li yıllarda çok kültürlü, sosyal, ekonomik ve siyasal açıdan çeviriye açık toplumlarda bulmuştur. Hollanda, İsrail ve Belçika bu ülkelerin başında yer almaktadır. Okul olarak da iki okul dikkatleri çekmektedir. James Holmes'un (Translations Studies'in kurucusu) da ders verdiği Amsterdam Okulu ve Çoğuldizge kuramını ortaya atan Itamar Even Zohar ve Gideon Toury'in temsil ettiği Tel Aviv Üniversite Okulu'dur. Rakova, Çeviri Kuramları isimli eserinde iki okulun araştırmacılarının ortak özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

- Yazını karmaşık ve devingen bir dizge olarak görürler.
- Betimsel ve nesnel yöntemi öne çıkarırlar.
- Öncelikle yazınsal çeviriyle ilgilenirler (Bu yönleri onları Alman Skopos kuramcılarından ayırır).
- Erek metne odaklanırlar.
- Çeviri konusunda işlevsel ve dizgesel bir bakış açısına sahiptirler: Özellikle, çevirilerin belli bir ulusal yazın içerisinde kapladığı yeri ve ulusal yazınlar arasında var olan karşılıklı ilişkileri incelerler.
- Çevirilerin üretimini ve alımlanmasını yöneten ölçütlerle ve sınırlamalarla ilgilenirler.
- Çeviri ile diğer metin üretim türleri arasındaki ilişkilerle ilgilenirler.
- Değişen toplum içinde edebiyatın rolünü göstermek amaçlanır.
- Çevirilerin evrimsel, tarihsel niteliğinin bilincindedirler ve iktidar veya ideoloji gibi toplumsal güçleri ve bunların çevrilmiş metin üzerindeki etkilerini göz önünde bulundururlar.
- Rus biçimciliği ile Çek yapısalcılığından bolca esinlenirler (2016, s.176).

Bu görüş çerçevesinde, “Betimleyici çalışmalar” ile James Holmes kuramsal bir düzlem yaratmayı amaçlamış, Gideon Toury “Erek (Hedef) Odaklı Kuramı” ile toplumun çeviri sürecinden soyutlanamayacağını dile getirmiş ve normlar (toplumsal koşullar) geliştirmiştir. Hans Vermeer “Skopos Kuramı” ile her çevirinin belli bir amaca hizmet ettiğinin, Even-Zohar “Çoğul Dizge Kuramı” ile ister çevresel ister merkezi konumda olsun her çeviri eserin mevcut dizgede bir yere, değere sahip olduğunun altını çizmiştir. Ernest August Gutt “Açıklayıcı Bildirişim Kuramı”nı, Holz Manttari “Eylem Odaklı Çeviri Kuramı”nı geliştirmiştir.

2.3.1.1. Çoğul Dizge Kuramı

Çeviri Çalışmaları esnasında James Holmes’un yanında yer alan, sonrasında Çoğuldizge kuramının temellerini (1970) atan Itamar Even-Zohar ve Gideon Toury erek yazınsal çoğuldizgenin ayrılmaz bir parçası olan yazın çevirilerine karşı dizgesel bir bakış benimsemişlerdir. Bu kurama göre, ulusal bir kültürün oluşma ve gelişme aşamasında çeviri yazının da etkisi vardır. Tam da bu noktada “çeviri yazın” teriminden de bahsetmek gerekir. “Bir dizge olarak yapılaşmış, işleyen metinler bütüncesi” anlamına gelen çeviri yazın, ayrı bir dizge olarak ele alınmamış; ilgili dil ve edebiyatın (erek dil) çoğuldizge

tarihinde de etki gücüne sahip ve diğer dizgelerle de uyum ve ilişki barındırır görüşünden yola çıkılmıştır.

Even-Zohar'a göre, "Çeviri, yapısı ve sınırları kesinkes belirlenmiş bir olay değil, belli bir kültür dizgesi içindeki ilişkilere bağımlı bir etkinliktir" (2012, s.131). Bu bağlamda, ortada bir ilişki sarmalı vardır. Ulusal eserler ve çeviri eserler. Ulusal eserler kendi edebiyatlarında merkezi konumda bulunurken, çeviri eserler çevresel bir konum teşkil etmektedirler. Ama yine de kuram üzerine yapılan çalışmalar hangi türlerin merkezde hangi türlerin çevresel konumda olduğunu sorgulamaya yönelik değildir. Amaç, mevcut çoğuldizge yapısında meydana gelebilecek değişim sürecine hangi türlerin nasıl katılabileceğini görebilmektir.

Kuram içerisinde ayrıca birincil ve ikincil etkinlik kavramlarından söz edilmektedir. Çeviri eserler birincil etkinlik alanına girdiği zaman ilgili kültüre bir yenilik kazandırma amacı güdebilir. Merkezi konum görevi görebilir. Even-Zohar çevirilerin çoğuldizgenin merkezine eriştikleri üç durum belirler. Bunlar;

- a) gelişmekte olan yazınların (genç bir yazın) durumu,
- b) çevresel veya zayıf ya da hem çevresel hem zayıf bir yazının durumu ile
- c) kriz dönemlerinden veya yazınsal boşluk dönemlerinden geçen bir yazının durumudur (Polat, 2016, s.184).

İkincil etkinlik durumu ise mevcut düzgünün korunmasını simgeler. Bu boyutta da yenilik kazandıracak, farklı bakış açısı geliştirmesi beklenen çeviri eser, kendini mevcut dizgeyi korumakla yükümlü hisseder.

Kaynak odaklı yaklaşımlarda çevirinin salt erek/ kültür/ edebiyata olan etkisi incelenirken, çoğuldizge kuramında bunun tam tersi erek/ kültür/ edebiyatın çeviriyi nasıl etkilediği ile ilgilenilmiştir. Çeviri erek edebiyattan bağımsız düşünülmemiş; yazıldığı ve çevrildiği koşullar da göz önünde bulundurulmuştur.

2.3.1.2. Erek (Hedef) Odaklı Çeviri Kuramı

Even-Zohar ile birlikte Çoğuldizge kuramı üzerine çalışmalar yapan Gideon Toury, çeviribilim için önem arz eden sosyal durumlar üzerine odaklanmıştır. Çeviriye daha geniş bir açıdan yaklaşmış, çeviri ürünün edebiyat çevrelerince alımlanmasıyla da ilgilenmiştir.

Çevirmenlerin çeviri esnasında geliştirdikleri çeviri stratejilerinin çeviriye etkisi de çalışma alanları arasında yerini almıştır.

Ona göre, çeviri sosyokültürel bir etkinliktir. Çevirmen sadece bir ifadeyi başka bir dile çeviren basit bir aktarımcı değildir. Yazdığı cümlelerin aktardığı toplumda nasıl alımlanacağını da öngörmelidir. 1970’lerden itibaren, dizgesel bir çerçeveden yola çıkarak yazın geleneğini metin düzeyinin ötesinde metnin üretimini, dağıtımını ve alımlanmasını kapsayan daha geniş bir sosyokültürel bağlam içerisinde değerlendirmiştir. Çoğuldizge kuramı (Even-Zohar, 1990a, 1990b), Toury’nin (1995) erek dil odaklı betimleyici çeviri çalışmalarına ışık tutmuş, çevirmen için metin inceleme sınırlarını genişleterek kuralcı yaklaşımlardan metni çevreleyen tüm sosyo-kültürel özellikleri de içine alan değerlendirmeci bir yaklaşıma geçişi sağlamıştır. Betimleyici bir yaklaşımla, çeviri edimi sürecinin nelerden oluşması gerektiğinden ziyade nelerden oluştuğunu saptama çabasında olan Toury, çevirinin kuram ve uygulamalarındaki temel kavramların farklı gelenekler, farklı toplumlar ve kültürlerde, farklı zaman aralıkları içinde nasıl ele alındığını betimlemeye yardımcı olan norm kavramını “işlemsel bir araç” (Hermans, 1996, 1999) olarak öne sürmüştür. Bir başka deyişle, sosyokültürel bir durum içinde ortaya konan çeviri davranışlarında “norm” kavramını çeviri çalışmalarının gündemine getirmiştir.

Toury, toplumbilim kaynaklı bir kavram olarak normu “bir topluluk tarafından paylaşılan genel değerlerin – doğru ve yanlış, uygun ve uygunsuz olan gibi- yapılması gerekeni, yasak olanı ve hoş görüleni belirleyen özel durumlarda kullanılmak üzere uygun yönergelere çevrilmesi” şeklinde tanımlar (1995, s.54-55). Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere, « norm » kelimesinin kural ifadesini tam olarak işaret etmediği, daha ziyade kullanım, ortak davranış biçimi anlamında kullanıldığı görülmektedir.

Toury, normları üçe ayırmaktadır:

1. Öncül Normlar
2. Süreç Öncesi Çeviri Normları
3. Çeviri Süreci Normları

Öncül normlarda, kaynak metnin belirlenmesi, çevirmenin karar alma aşamasında attığı ilk adımlar sözkonusudur. Süreç öncesi çeviri normlarında, çeviri politikası nedir, neyi niçin çevirmeli sorularının cevabı aranmaktadır. Çeviri süreci normlarını, “matriks normlar” ve “metinsel-dilsel normlar” olarak ikiye ayıran Toury, matriks normlarda atlamalar,

eklemeler, yer değiştirmeler ve bölümlenmede yapılan değişikliklere dikkat çekerken; metinsel–dilsel normların, erek metni oluşturduğunu ya da özgün metinsel ve dilsel malzemenin seğimini yönlendirdiğini belirtir (Toury, 2012). “Çeviriler çeviri dilin ürünüdür” anlayışı hakimdir ve çevirilerin kaynak dilde olduğu gibi hedef dilde de bir konumu ve işlevi olduğu görüşü benimsenir. Ona göre “erek ya da alıcı kültür ya da o kültürün belli bir kısmı” (Toury, 1995) çeviriye başlama kararını ve çeviri sürecini etkiler.

Gideon Toury’e göre bir bilim dalının tam ve özerk olabilmesi betimleyici alanı oluşturmasına bağlıdır (1985, s.25). Betimlenecek olgular bilim dalının “nesneleri” yani çevirilerin kendisidir. Çeviri metinleri gözlemlenebilir olgulardır, o nedenle çeviri metinlerinin betimlenmesi önceliklidir (Bengi, 1995, s.13). Bu kurama erek odaklı denmesi, erek ekinde çeviriler arasında varolan ilişkileri betimlemesinden kaynaklanır. Bulgulandırmadaki temel amacı, erek ekindeki çeviri anlayışını ortaya çıkartmaktır. Buna bağlı olarak “erek odaklı” araştırma öncelikle, erek ekindeki “çevirilerin hem özgün yapıtlarla, hem de kendi aralarındaki ilişkilerinden ve işlevlerinden çeviri anlayışını belirlemeyi hedefler. Toury’ye göre, özgün ve çeviri metinlerin eşdeğer olup olmadıklarını sormak anlamsızdır, fakat onun yerine aralarında ne tür ve hangi düzeyde eşdeğerlik olduğunu sormak gerekir (1995, s.61). Toury « betimleyici çeviri araştırmaları yöntemini » üç aşamadan oluşturur:

1. Öncelikle çeviri metnin erek kültür dizgesi içindeki konumu belirlenir, metne verilen önem ya da erek kültür tarafından ne derece kabul gördüğü incelenir.
2. Kaynak ve erek metinler karşılaştırılarak deyiş kaymaları saptanır, her iki metinden seğilecek ikili metin birimleri arasındaki ilişkiler betimlenir ve altta yatan çeviri kavramına ilişkin genellemeye varmaya çalışılır.
3. Gelecekte çeviri yaparken alınan kararlarda yararlanılabilecek sonuçlara varılır (Munday, 2001, s.112).

Toury betimleyici yaklaşımında her ne kadar çeviri ürününden ve bu ürünün erek kültürdeki konumundan yola çıkıyorsa da, yaklaşımı çeviri sürecini ve kaynak metni de kapsamaktadır. Ancak o, erek metni Even-Zohar’ın yazılı metinlerden yola çıkarak geliştirdiği "Çoğul Dizge Kuramında" olduğu gibi, ürün oluştuktan sonra erek kültüre mal eder (Eruz, 2000, s.27). Bengi kuramı şu şekilde tanımlamaktadır :

Kuram ürün odaklıdır ama süreci de reddetmez; tarihseldir ama bu tarihsellik eşşüremi içine alan bir tarihselliktir; erek odaklıdır ama kaynağa da yer verir; çözümü çıkış noktası olarak alır ama sorunu da belirler; betimleyicidir ama bu betimleyicilik açıklamayı amaçlar; betimleyicidir ama uygulamalı alan içinde kuralcılığı da yer veren bir betimleyiciliktir bu. (aktaran age, s.28).

Hedef odaklı çeviri kuramında Toury'in öne sürdüğü iki kavramdan bahsedilir. Çalışmamızın da temel dayanağı olacak bu iki kavram “yeterlilik” ve “kabul edilebilirlik” kavramları olacaktır. Yeterlilik ifadesi ile çevirmenin kaynak metne yakın çeviri anlayışı benimsediği, kabul edilebilirlik ile ise erek dil ve kültüre yakın çeviri yaptığı anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda çeviri değerlendirmesinde “kabul edilebilirlik” ve kaynak metne olan “yeterli uygunluk” olarak tanımlanan “iki kavramın arasına çeviriyi yerleştiren Toury, hiçbir metnin tamamen kabul edilebilirliği veya uygunluğunun sağlanamayacağını; zira çevirinin her seferinde katıldığı dile, yabancı gelecek biçimler ve bilgiler sunacağını; çevirinin kaynak metne de tamamen uygun olarak gerçekleştirilemeyeceğini, erek dilin kültürel normlarının kaynak metin yapılarında kaymalara yol açacağını ileri sürmektedir” (Aksoy, 2002, s. 47)

2.3.1.3. Skopos Kuramı

Hans Vermeer'in Skopos Kuramı'na (1978) göre metinler belli bir amaca yönelik üretilir, işlevsellik esastır. Skopos kuramında kaynak metnin birden çok amacı olabilir. Bu durumda çevirmen bu amaçların erek dile ya aynı şekilde ya da kendi kültürü ve ideolojik yapısına uygun olarak aktarılmasını sağlamalıdır. Çeviri eyleminde amaç, kaynak metne yönelik eşdeğerlilikleri ortaya çıkarmak ya da kaynak metni yeniden ele almak şeklinde olabilir. Çevirinin kaderini çevirmen ile çevrilmesini isteyen kişi arasındaki protokol belirler. Kaynak metin-erek metin bağı önceden belirlenen amaç uğruna ikinci planda kalabilir. Çevirmen her şeyden önce okura ve işi kendisine getiren kişilere karşı sorumluluklara sahiptir. Çeviriyi salt dilsel bir aktarımdan çok, kültürel bir eylem bağlamında değerlendirmiştir (Vermeer, 2004, s.265). Sadece metni ilgilendiren bir çalışma değil, birçok değişkeni olan çok yönlü bir çalışmadır.

Skopos kuramında edebi metinlere dair sorunlardan bahsedilmemiştir. Metin olarak diğer metinlerden ayrı düşünülmemiştir. Her ne kadar metin dışı nitelikler ön planda gibi görünse de metin içi nitelikler de (metne ilişkin tür, işlev, nitelik) dikkate alınmıştır. Bu durum Katherina Reis (metin odaklı bir çeviri anlayışı sunan) ile yapmış olduğu çalışmalardan da anlaşılmaktadır.

Eşdeğerlik kavramı üzerine kurulu dilbilimsel yaklaşımlar kaynak metnin özelliklerinin erek metinde korunmasına odaklanmakta ve kaynak metinle mümkün olabilen en yakın eşdeğerlik bağına sahip olmayan erek metnin çeviri olamayacağını savunmaları nedeniyle buyrumcuyken, skopos kuramı taraftarları özgün metni, ana ögesi skopos, yani erek metin tarafından hedeflenen iletişimsel amaç olan çeviri yönergesinde açıkça belirlenmiş, alıcıların iletişim

gereksinimleri doğrultusunda, gerektiğinde uyarlanabilecek, gerektiğinde bağlılıkla aktarılabilecek bir bilgi kaynağı olarak görmektedirler (Nord, 2008, s.19-20; Guidère, 2010, s.72-74).

Son olarak, çevirinin amacı, çevirmen tarafından konuyla ilgili paydaşlara göre (müşteri dışında, özellikle son alıcı, bu kimi zaman müşteriyle aynı olabilir ya da olmayabilir) ve çevrilmiş metnin işlev göreceği iletişim durumunun göz önünde bulundurulmasıyla belirlenir (Pym, 2012, s.60).

2.3.1.4. Eylem Kuramı

Davranış ifadesinin çeviribilimde *eylem* anlamına geldiği, çevirinin bir iş, görev ve bir amaca hizmet ettiği kastedilmektedir. Çevirinin bu yönü üzerinde ilk kuramı geliştiren, çeviriyi *çeviri eylemi* (Translatorisches Handeln) olarak tasarlayan Alman Justa Holz-Mänttari (*Translatorisches Handeln, Theorie und Methode*, Helsinki, 1984) olmuştur. Çok sayıda çeviri eğitmeni tarafından (Christiane Nord ve diğerleri) yeniden ele alınan ve benimsenen Hans Vermeer'in Skopos Kuramı da çeviriye aynı *işlevselci* bakış açısına sahiptir (Gile, 2005, s.248). Holz-Mantari'nin Bir Eylem Olarak Çeviri adlı kuramında kültür kavramı da göz önünde bulundurularak çeviri şu şekilde ifade edilir:

"Çeviri eylemi sözcük ya da tümcelerin ya da karmaşık olmayan metinlerin çevrilmesi anlamına gelmez, "çeviri eylemi" dendiğinde kesin olarak akla şu gelmelidir: Planlanan işbirliğinin kültür engelleri aşılarak gerektiği gibi düzenlenebilmesi için, iletişimin işlevsel bir şekilde gerçekleşmesine olanak kılınması". Holz-Mänttari'nin amacı erek odaklı bir yaklaşımla erek metnin son şeklini almasındaki değişkenleri tanımlayabilen bir kuram geliştirmektir. Bu bağlamda eylem kuramından yola çıkan Holz-Mänttari bir eylemin amacının tanımlanmasındaki öğelerin önemini vurgular (Eruz, 2000, s.26).

Çevirinin metinler arası bir ilişkiden çok kültürler arası bir geçiş olduğu görüşü yaygındır. 1990'lardan sonra, kültürel paradigma yerini bilişsel paradigmaya bırakır. Çeviri artık bir ürün değil süreçtir ve bu süreçte çevirmenin verdiği kararlar önemlidir. Çeviri süreci kararları arasında yer alan çeviri stratejileri bu noktada önem arz etmektedir. İzleyen bölümde, strateji kavramına ve çeviribilimde başvuru olan belli başlı stratejilere değinilecektir.

2.4. Çeviri Stratejileri

Çevirmenin, çeviriyi nasıl gerçekleştireceğine dair izleyeceği yol anlamına gelen çeviri stratejisi Gürçağlar'a göre "Çevirmenlerin bir metni seçerken ve çevirirken o metne

yaklaşımları ve aktarım sırasında benimsedikleri birtakım yöntemler çeviri stratejilerini oluşturur. Diğer bir deyişle, çevirmenle ortaya çıkardığı çeviri metin arasındaki ilişkinin niteliği strateji kavramıyla açıklanabilir” (2011:38). Bu bağlamda genel çeviri stratejilerine yer verilmektedir.

Çeviri stratejisi, çevirmenin metni çevirmeden önce okuma sırasında ve çeviri yaptığı süreçte, çevirinin amaçlarına ve normlarına göre belirlediği bir dizi seçenekleri ve kararları ifade etmek için kullanılmaktadır (Suçin, 2013 :201). Çevirmen önceden aldığı bu kararlar ve yol haritası ile sözkonusu aktarımdan doğabilecek tüm hataları ve sapmaları, sistemli yaklaşımı sayesinde öngörebilecektir.

Gideon Toury’in çeviri süreci normları kapsamında ele aldığı, uygun stratejiye karar verme aşamasında çevirmen birçok farklı stratejiye başvurabilecektir. Toury’e göre, çevirmenin kullandığı çeviri stratejileri eserin, erek kültürdeki yerini ve edebiyattaki alımlanışını da etkiler. İlgili stratejilerden ilki Vinay ve Darbelnet çeviri stratejileri olacaktır. Fransızca konuşan bu iki dilbilimci *Stylistique comparée du français et de l’anglais* adlı kitaplarında bir araştırma ve kuramsal düşünce alanının ve tüm çevirmenler için gerekli uygulamaların temellerini atmıştır (Rakova, 2016). Yazarların amacı, “hem dilsel yapıya hem de konuşan öznelerin psikolojisine dayanan bir çeviri kuramı” ortaya çıkarmaktır (Vinay ve Darbelnet, 1958, s.26).

İki yazar, bir dilden ötekine geçişin gerek doğrudan çeviriyle, gerekse de dolaylı çeviriyle gerçekleştiğini dile getirmişlerdir. Üç tür doğrudan çeviri (ödüncleme, öykünme, bire bir çeviri) ve dört dolaylı çeviri (dönüştürüm, ayarlama, eşdeğerlik, uyarlama) yöntemi belirlemişlerdir (Morini’den aktaran Rakova, 2016). Vinay ve Darbelnet tarafından tanımlanan yedi çeviri yöntemi bulunmaktadır :

1. Ödüncleme (emprunt) : Genel olarak varış dilinde daha güçlü bir etki yaratması nedeniyle bilinmeyen, yeni bir kavramı çevirmek için kullanılan bir yöntemdir. Ödünclemeler vesilesiyle sözü edilen yerel renk sorunu biçem etkilerini ve dolayısıyla iletiyi ilgilendirir.
2. Öykünme (calque) : Kaynak metinde geçen sözcük hedef metne birebir aktarılır.
3. Sözcüğü sözcüğüne çeviri (mot à mot) yapı olarak birebir çeviri modelini benimsemektir.
4. Yer değiştirme (transposition) : Kaynak metnin dilbilgisel dizilişinin hedef dilde değiştirilmesidir. Kaynak metinde fiil olan yapı hedef dilde isim olabilir.

5. Dönüştürüm (modulation): Kaynak metindeki ifadenin cümle yapısını değiştirmektir. Aktif cümle pasif, pasif cümle aktif verilebilir.
6. Eşdeğerlik (équivalence) : Aynı anlama gelecek yapıyı tercih etmektir. Birebir eşdeğerini bulmak oldukça zordur.
7. Uyarlama (adaptation) : kaynak metinde olmayan yapı ya da ifadenin hedef dile farklı bir şekilde aktarılmasıdır (Vinay-Darbelnet, 1958, s.47).

Bu çalışmada çeviri uygulaması esnasında alınan kararlar kapsamında geliştirilen çeviri stratejilerinden özellikle Mona Baker tarafından geliştirilenler ve diğer çeviri stratejileri ele alınacaktır. Tüm bu çeviri stratejileri şöyle sıralanabilir :

1. Yabancılaştırma yoluyla çeviri
2. Öykünme yoluyla çeviri
3. Yerlileştirme/ Yerelleştirme yoluyla çeviri
4. Kültürel Ödünçleme yoluyla çeviri
5. Telafi (ikame) yoluyla çeviri
6. Özelleştirme yoluyla çeviri (Alt anlamlı çeviri)
7. Genelleştirme yoluyla çeviri (Üst anlamlı çeviri)
8. Açıklama yoluyla çeviri
9. Ekleme (genişletme) yoluyla çeviri
10. Çıkarma (daraltma) yoluyla çeviri
11. Çıkarım yoluyla çeviri
12. Yer değiştirme yoluyla çeviri
13. Uyarlama yoluyla çeviri
14. Standartlaştırma yoluyla çeviri
15. Perspektif kaydırma (değiştirme) yoluyla çeviri
16. İletişimsel çeviri
17. Birebir (sözcüğü sözcüğüne) çeviri (Baker, 1992)

Yabancılaştırma yoluyla çeviri

« Yabancılaştırma ile, kaynak dilin kültürel özelliklerinin hedef metinde en üst düzeyde hissettirilmesi anlatılmak istenmektedir. Bu ise hedef dilde kültürel yabancılaştırmanın en üst düzeyde olması demektir. Yabancılaştırma işleminin baskın olduğu bir hedef metinde sürekli olarak ithal edilmiş dilbilgisi ve kültürel özellikleri varlık gösterir » (Suçin, 2013 :204-204).

Öykünme yoluyla çeviri

Aksan'ın ifadesine göre, öykünme yoluyla yapılan çevirideki öğeler “bir yabancı dilden olduğu gibi ya da bir bölümüyle çevrilen, yabancı dildeki örneğine benzetilerek dilde oluşturulan sözleri, söz öbeklerini ve benzerlerini içerir (1998, s.33)

Yerlileştirme

Yerlileştirme, yabancılaştırmanın diğer kutbunda yer alır. Dickins'a göre, yerlileştirme hedef metinde yapılan bir tür “kültür nakli”dir. Kültür nakli, hedef dilin yerli kültürel öğesinin kaynak metin ortamına dâhil edilmesidir (2002, s.32).

Kültürel Ödünçleme yoluyla çeviri

Kültürel öğelerin aktarımında takip edilebilecek bir dizi stratejinin en uç noktalarında bulunan yabancılaştırma ve yerlileştirme işlemlerinden korunmak için birinci alternatif, kaynak dildeki ifadenin aynısını hedef dile aktarmaktır. Bir nevi kültürün ödünç alınmasıdır. Bu yolla yabancı bir öğe, hedef metne dahil edilmektedir. Yabancı öğe hedef metne herhangi bir uyarlamaya tabi tutulmadan aktarıldığı için doğal olarak “egzotik” kalmış olur (Suçin, 2013: 212-213).

Telafi (ikame) yoluyla çeviri

Newmark'a göre telafi, sözcüğü sözcüğüne bağlı olarak sözcenin herhangi bir yerinde ortaya çıkan anlam, ses etkisi, kullanım ve mecaz kaybının, sözcenin başka bir yerinde veya ona yakın bir sözcede giderilmesi işlemidir (1988, s.90).

Özelleştirme yoluyla çeviri (Alt anlamlı çeviri)

Özelleştirme yoluyla (alt anlamlı) çeviri, çeviri sürecinde kaynak dildeki üst anlamlı bir sözcük veya ifadeyi erek dile alt anlamlı bir sözcük ya da ifadeyle karşılama stratejisidir (Dickins, 2002, s.56). Bu, hedef dildeki ifadeyi daha dar ve daha özel şekilde ifade etmek, demektir.

Genelleştirme yoluyla (üst anlamlı) çeviri

Genelleştirme yoluyla (üst anlamlı) çeviri, kaynak dilde alt anlamlı bir sözcük veya ifadeyi erek dilde üst anlamlı bir sözcük veya ifadeyle karşılama stratejisidir (age, s.56).

Açıklama yoluyla çeviri

Açıklama, kaynak metin ile erek metin arasında kültürel, sosyal, dilbilgisel, sözcüksel vs. düzeylerde farklılık olması durumunda meydana gelen semantik boşluğu doldurmak için çevirmenin kaynak dildeki ögenin anlamını ve işlevini değiştirmeksizin erek dile aktarması esnasında izlediği bir çeviri işlemidir (Suçin, 2013, s.222).

Ekleme (genişletme) yoluyla çeviri

Ekleme (genişletme) yoluyla yapılan çevirilerde kaynak dilde bulunmayan sözcük ya da ifadeler erek dilde daha fazla sözcük ya da ifadeler eklenerek aktarılır.

Çıkarma (daraltma) yoluyla çeviri

Çıkarma (daraltma), çevirmenin kaynak dilde geçen bir sözcüğe, bir deyme veya ifadeye erek dilde yer vermemesi yani onu çıkarması işlemidir. Gereksizlikçe tercih etmemek gerekir.

Çıkarım yoluyla çeviri

« Çeviride çıkarım, hedef dilde neden sonuç veya süreci gösteren bir karşılık olabilir. Örneğin, İngilizce'deki *honour killing* Türkçe'de *kan davası* şeklinde ifade edilmekte, bu da süreci ve sonucu işaret etmektedir » (Yalçın, 2015, s.112).

Yer değiştirme yoluyla çeviri

Yer değiştirme, tümcenin dilbilgisel olarak farklı bir şekilde yeniden düzgülenmesidir (Yalçın, 2015, s.112) Yani, kaynak dilde kullanılan herhangi bir sözcük türü yerine erek dilde tümcenin anlamını bozmadan başka sözcük kullanma işlemidir.

Uyarlama yoluyla çeviri

Uyarlama, kaynak metni erek kültürün özelliklerini göz önünde bulundurarak çevirme; kimi durumda yeniden yazma olarak da tanımlanabilir (Yazıcı, 2007, s.36). Özellikle tiyatro eserleri ve reklam metinleri uyarlama gerektirir.

Standartlaştırma yoluyla çeviri

Standartlaştırma yoluyla çeviri yöntemi, toplumsal, yöresel ve zaman farklılıklarını göz önünde bulundurmaksızın ölçülü, dilbilgisel kurallara sadık yani standart bir dil kullanarak yapılan çeviri yöntemidir. Uyarlamamanın tersi olan bir yöntem gibi görülebilir (Yalçın, 2015, s.112)

Perspektif kaydırma (değiştirme) yoluyla çeviri

Perspektif kaydırma (değiştirme) yoluyla çeviri, yerleşmiş ifadelerin veya argo sözcüklerin çevirilerinde perspektif kaydırmaya başvurulabilir (Yazıcı, 2007, s.37).

İletişimsel çeviri

İletişimsel çeviri, kaynak metnin kültür odaklı ifadelerinin bağlamsal anlamını ve içeriğini erek dil okuyucusunun kolayca kabul edilebileceği şekilde aktarılması işlemidir (Newmark, 1988, s.47).

Birebir (sözcüğü sözcüğüne) çeviri

Deveci ve Ulusoy'a göre sözcüğü sözcüğüne (birebir) çeviri çevrilmesi gereken sözcüklerin karşılıklarının art arda dizilmesi ile yapılan çevirilerdir (2005, s.24). Jean-Paul Vinay ve Jean Darbelnet sözcüğü sözcüğüne çeviriyi doğrudan çevirinin bir türü ve yedi çeviri işleminden biri olarak değerlendirir.

Aksoy 'a göre, "iyi bir çevirmen, kaynak metne en yakın ve sadık çeviriyi yapan değil, yazarın zihinsel yapısına, düşüncesine ve deneyimine en yakın olabilmeyi başaran çevirmendir. Okuyucuyu, yazarın dünyasının içine çekebilen, eseri zevkle ve sıkılmadan okutmayı başarabilen çevirmen, yaratıcılığını ve güzel ifade edebilme becerisini ustalıkla kullanabilmiş demektir" (2002: 60).

2.5. Çeviri Eleştirisi

Çeviri eleştirisi konusuna değinmeden önce çevirmenlerin çeviri kararlarını verirken geçmeleri gereken aşamalardan bahsetmek yerinde olacaktır. Çeviribilimsel araştırmalar, çeviri edimine dönük belli başlı ve nesnel sayılabilecek bulgu ve 'kurallar' sunmaktadır. Bunları açıklamak gerekirse, başlıca şu önermeler geçerlidir:

- a) Çeviri, bir çevirme etkinliği olarak iki temel aşamaya bölünmektedir,
- b) Çeviri etkinliğindeki ilk aşamaya 'makro-stratejik aşama', ikinci aşamaya ise 'mikro-stratejik araştırma' diyoruz.

- c) Makro-stratejik aşamada, ‘karar’ verilir. Mikro-stratejik aşamada ‘tercihler’ yapılır. (Bu arada: bir karar, doğru veya yanlış olabiliyorken, tercihler iyi/kötü olabilmektedir. Bazı durumlarda da yanlış tercih listesinden iyi sonuçlar çıkabilir.)
- d) Makro-strateji araştırması, çeviri-yöntemsel evredeki araştırmaların bulgularına dayandırılır. Buradaki karar, çeviri yöntemi bağlamında alınır. Bu aşamadaki tüm işlemler kaynak dil düzlemine dönük yürütülür. (Bu arada: kaynak dil, örneğin Çince bile olabilirken, araştırma dili pekala Türkçe de olabilir; erek dil ise yine ayrı bir dil, örneğin Almanca olabilir; buradaki “kaynak/erek dil düzlemi” kavramalarının bu bakımdan iyi anlaşılması gerekmektedir.)
- e) Mikro-strateji araştırması, çeviri-eleştirisel evrenin bulgu ve çıkarımlarına dayandırılır.
- f) Makro-stratejideki karar, yanlış veya doğru olabiliyorken, mikro stratejideki tercihler iyi veya kötü olabilmektedir.
- g) Tek bir karar verilir, birçok tercih/seçenek oluşturulur. Bu bağlamda verilen kararlar “tek” iken; tercihler, çok seçmeli olabilirler.
- h) Karar, soyutlamayı öngörürken, tercihler her bakımdan dil- tekniksel veya dil-materyal odaklı işlemlerden oluşur.
- i) Çevirim yönteminin araştırılması, göreceli olarak disiplinler-arası ve çeviribilimsel bir işlem olarak öngörülmektedir.
- j) Makro strateji araştırmasına “*çeviri*” araştırması, mikro-strateji aşamasına ise “*metin oluşturma aşaması*” diyoruz.
- k) Çeviri aşamasındaki, elde edilen olgu, aslında tek dilde bir boyuttan başka bir boyuta çevrilen bir şeydir. Buradaki karar doğrultusunda ortaya çıkan şey, kararın yanlışlığını ortaya koyabilmektedir. Bu durumda, aynı yanlış kararda, bilimsel işlemlerde bir hatanın yapıldığı anlamı çıkar. (İşçen, 2002, s.160-162)

Tüm bu süreci yaşadığı düşünülen çevirmene ve çevirdiği esere nasıl yaklaşılması gerektiği noktasında çeviri eleştirisi olgusu devreye girmektedir. Çeviribilim alanında yapılan çalışmalar bünyesinde değerlendirilen çeviri eleştirisinin, ürettiği nesnel veriler açısından ilgili bilime sağladığı katkılar göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Yürüttüğümüz çalışmada da izlenen yol, çeviri eleştirisinden geçmektedir. Yalçın’a göre “Bilimsel bir çeviri eleştirisi, kaynak metnin diğer metinlerle olan bağlantısını, kaynak metin okuru ile erek metin okuru arasındaki ilişkiyi betimlemektedir” (2015, s.83) Bu bilgidен hareketle, çeviri eleştirisi şu aşamalardan oluşabilir:

1. Kaynak ve hedef metnin yapı, anlam ve kullanım bağlamları açısından betimlenmesi
2. İki metnin bu özellikler açısından karşılaştırılması
3. Sorun ve çözümlerin tartışılması

4. Kaynak ve amaç metnin yazın gelenekleri içindeki yerinin belirlenmesi
5. Varsa aynı metnin başka çevirilerinin karşılaştırılması
6. Varsa ölçüt kabul edilen bir çeviri ile karşılaştırılması
7. Çevirinin yeterlilik ve kabul edilebilirlik ekseninde değerlendirilmesi” (Yılmaz, 2012, s.41-42).

Bu çalışmada, karşılaştırmalı çözümleme tekniği tercih edilmiş; çeviri yeterlilik ve kabul edilebilirlik eksenlerinde değerlendirilmiştir. Bu süreç içinde aşağıdaki noktalar önem kazanır:

- a) Eleştirmen, değerlendirme sürecinde çevirmenin dil ile ilgili seçimlerini bir bütünlük içinde ele almalı;
- b) Eleştirmen, çevirmenin hedeflediği okuyucu kitlesinin beklentisi ve beğenisine göre belirlediği çeviri yöntemini ortaya koyabilmeli;
- c) Eleştirmen, çevirmenin bu amacı gerçekleştirmeye yönelik seçimlerini ve tutumlarını belirleyebilmelidir. (Yıldız, 2004, s. 378)

Öncelikle eleştirmenin her iki dile de hakim olması gerektiği bilinmelidir. Ayrıca eleştirmen kaynak metni dizgesel bir şekilde dil, kültür, ileti ve yazınsal özelliklerinin üzerinde durarak inceleyebilmelidir (Aksoy, 2001). Eleştirmenin ilk görevi okuyucuya kendi ilkelerini sunarken çevirmenin ilke ve kurallarını da nesnel olarak belirlemektir. Bunun için, çevirinin seslendiği okuyucu kitlesi ve kabul edilebilirlik/ yeterlik derecesinin saptanması gerekir (Aksoy, 2002, s.169). Aksoy’a göre (2002, s.165) “yazın eleştirisinde amaç, yapıtların olumlu, olumsuz yanlarını, yazarın dilsel, sanatsal ve zihinsel özelliklerini ve bunların dış dünya ile ilişkilerini betimleyici bir yöntemle değerlendirmektir”. Özellikle yazınsal çevirilerde, çevirmenin kişiliği, metni alımlama koşulları, dilbilimsel etkenler göz önünde bulundurularak, çevirinin, çevirmenin yorumuyla bireysel biçiminden izler taşıyıp taşımadığı da değerlendirilmelidir. Böylelikle çeviri kavramının sınırlarının betimlenmesi söz konusu olmaktadır ve yapıtın iki dildeki alımlanma koşulları, okur beklentileri, en az kaynak dil ve erek dil arasındaki eşdeğerlik ilişkileri irdelenmektedir (Oğuz, 2012, s.72-73)

Çeviri eleştirisinin de beslendiği bilimsel temeller ve kuramlar vardır. Örneğin; çalışmamızın da bilimsel temelini oluşturan, erek metin odaklı yaklaşımlarda çeviri eleştirisi incelendiğinde kaynak odaklı yaklaşımlardan farklı olarak çevirinin, “kaynak metinden farklı olması değil, bu farklılığa yol açan etmenler araştırılmış ve erek odaklı çeviri eleştirilerinde sosyo-kültürel, siyasal, ekonomik gibi birtakım metin dışı etmenler”

ön plana alınmıştır (Yücel, 2007, s.46-47). Çeviri eleştirisi, hedef odaklı kuramlarla birlikte “kuralcılıktan, değişmez ve öznel ölçütlerden sıyrılarak, nesnelliğe ve bilimselliğe doğru bir adım atmıştır” (Bengi, 1999, s.120). Toury araştırmalarını hedef metinden başlatır. Sonrasında kaynak metinde yer alan çeviri sürecini zorlaştıran yapılara çevirmenlerce nasıl çare bulunduğu yönelir ve çalışmalarını yeterlilik ve kabul edilebilirlik ilkeleri doğrultusunda tamamlar. Uygulayacağımız çeviri eleştirisi işleminde bizim de izleyeceğimiz yolun tarifi bu şekildedir. Eserin daha iyi anlaşılması amacıyla yapılan çeviri eleştirileri doğru-yanlış ikileminden sıyrılıp, tüm sosyo-kültürel faktörlerin de sürece dahil edilmesiyle uygulamaya geçirilecektir. Amaç yapılan çeviriyi bilimsel dayanaklarıyla yargılamak, bir sonraki çalışmaların daha özenli yapılmasına olanak sağlamaktır.

2.6. Çocuk Yazınında Çeviri

Çocuk edebiyatı adı altında çıkarılan eserlerin çevirilerinin meydana getirdiği yazın türünün çeviri yazın olarak adlandırıldığını görmekteyiz. Bu kapsamda çocuk yazını ile ilgili Yetkiner’in görüşleri aydınlatıcı nitelik taşımaktadır:

Çocuk yazını, çocukların okuma becerilerini geliştiren bir unsur olmaktan öte, belli bir dünya görüşünü, kabul gören değer yargılarını, davranış biçimlerini, dilbilimsel yapıları açık veya örtük bir biçimde iletmesi, yayması ve pekiştirmesi açısından önemli bir araçtır. Çocuk yazını çevirilerindeki dil denetimi bir başka dilde ve kültürdeki erek okura aktarım sırasında metnin dil düzeyinde zorluk-basitlik, kesit dil, ölçünlü-ölçünsüz dil kullanımı gibi dilbilimsel tercihlerin yapılması ile kendini gösterir. Değer yargıları ve normlar dikkate alındığında ise erek kültürün süzgecine takılabilecek öğelerin belirlenmesi, ayıklanması ve metnin buna göre yeniden düzenlenmesi gibi bir dizi karar çeviri sürecine dâhil olmaktadır » (2010, s.55).

Sürecin bu kadar ince elenip sık dokunması, konunun hassasiyetini gözler önüne sermektedir. Bu alanda çalışan çevirmenlerin de okur kitlesinin çocuklar olması gerçeğinden hareketle daha özenli çalışması gerekmektedir.

Ülkemizde başlangıcından itibaren çocuk edebiyatı kategorisinde değerlendirilen eserler dil, anlatım ve pedagojik düzey bakımından istenilen başarıyı yakalayamamış olsa da (Yalçın ve Aytaş, 2002, s.12-15), tarihsel süreç içerisinde yenileşme çabaları içerisinde yerli edebiyat ürünlerimizin yanında çeviri çocuk edebiyatı ürünlerinin de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Ayrıca Tanzimat’tan itibaren süregelen çeviri etkinliklerinin sonraki dönem edebiyatını da canlandırmaya devam ettiğine dair göstergeler olduğu kabul edilmektedir (Levent, 2010, s.6). Şu an mevcut edebiyat dizgesinde batı masallarının yeri ve miktarı yadsınamayacak kadar çoktur. Mehmet Çevik’in « Türkiye’de Batı Masalları ve

Çocuklarımız » adlı çalışmasında da belirttiği gibi, okullarda daha çok batılı masallar yer almaktadır. Öğrenciler tarafından dile getirilen masalların büyük bir çoğunluğu Batı masallarıdır. Bu bizim de araştırmamızın çıkış noktasını oluşturan çeviri eserin o toplumun kültürüne nasıl yansıdığı sorusunu akla getirmektedir. Hangi eser çevirisinin yapılacağına karar verilirken “...genellikle kitabın içeriğine, konunun Türkiye’deki popülaritesine, ... göre değişiklik gösterse de, ..., ticari kaygılar ve kitabın yapacağı satış grafiğidir. Hâlbuki asıl kıstas, kültürümüze yeni eserler kazandırmak ve dolayısıyla insanları farklı kültürleri tanıyarak bilinçli bir toplum haline dönüştürmek, hep arka plana atılmaktadır” (Haldan, 2007:160). Haldan’ın “Türkiye’deki Çeviri Politikaları Üzerine Bir İnceleme” isimli çalışmasında çevirmenlerin kitap çevirisinde bazı sosyal ve siyasi kaygılar yaşadıkları çevirinin aslından uzaklaştıkları dikkatleri çekmiştir. Yayıncıların ise çevirisi yapılacak kitap seçimine popülist ve ticari kaygılarla yaklaştıklarına, alanında uzmanlık yerine kısa sürede ve ucuz maliyetle çeviri yapacak çevirmenlere yöneldiklerine işaret etmektedir (2007, s.160-164).

Tam olarak izlenmesi gereken yol, Mehmet Çevik’in de dile getirdiği gibi şöyle olmalıdır :

Ancak başka kültürlerden alınan masallarda, masal anlatıcısı asıl kahramanın yerine kendi millî tipini oluşturur, çevreyi de kendi millî coğrafyası olarak sunar. Sosyal hayat millî âdet ve geleneklerle örülür. Masal, kabul gördüğü milletin dinî inanç ve yaşam tarzı içinde gelişir; yabancı unsurlar atılır, yerlerine millî olanlar büyük bir başarıyla yerleştirilir. Masallar, evrensel temaları işlemekle birlikte sembolleri, muhtevaları, dil ve anlatım özellikleriyle millî karakter gösterirler » (2008, s.116).

Kendi millî kimliğinden de taviz vermeden çevirilere bu şekilde yaklaşmak yerinde olacaktır. Yapılan araştırmalar öğrencilerden masal ismi söylemeleri istendiğinde daha ziyade batı masallarını dile getirdiklerini göstermektedir. Diğer yazın çevirilerinden farklı olarak çocuk yazınında hedef kitle çocuklardır. Bu noktada çevirmen alıcı beklentilerini, yaşını, algılama becerilerini göz önünde bulundurmalıdır. Çocuklar için çeviri yapmak belirli bir alıcıya yönelik olarak, bu alıcının isteklerini, yeteneklerini göz önüne alarak ve böylece ona saygı göstererek çevirmektir» (Oittinen, 2000, s.69). Doğal olarak bu durumda engellenemez bir şekilde kaynak metinden sapmalar olacaktır. Çünkü çocuklar karmaşık yapıları cümleleri veya derin anlamlı ifadeleri kavramakta güçlük çekerler. Desmidt (2006, s.86) de çocuk edebiyatı çevirisinin; kaynak metne bağlılık, edebî ve estetik özellikler, ticarî durumlar, didaktik, pedagojik ve teknik nitelikler bakımından daha karmaşık olduğunu ifade etmiştir.

Bundan ötürü, çocuk edebiyatı çevirilerinin özel bir çeviri biçimi olduğunu savunanlar vardır (Rieken-Gerwig, 1995, s.84). Bu bağlamda çocuk yazını araştırmacısı Göte Klingberg'in çalışmaları önemlidir (1973, 1978, 1986). *Children's Fiction in the Hands of the Translators* (1986) adlı çalışmasında özellikle çocuk yazını çevirisinde kültürel ve dilsel içeriklerin kaynak metinden hedef metne aktarılması yaklaşımını savunur. Klingberg özellikle çocuk yazını çevirisinde kaynak metnin kültürel öğelerinin korunması ("yabancılaştırma") gerektiğini vurgulamaktadır (1986, s.17)

Klingberg çeviride kültürel değerlerin aktarılabilmesi için bazı stratejiler önerir. Bunlar:

1. Hedef metnin içerisinde yer alan bir açıklamanın eklenmesi, (Açıklama)
2. Kaynak metne özgü kültüre ilişkin ifadeleri aktarmadan sadece kaynak metinde söylenenlerin aktarılması,
3. Kültüre ilişkin ifadelerin aynen aktarılması yerine metin içindeki işlevi veya kullanımının aktarılması,
4. Söz konusu ifadelerin metin dışında dipnot, önsöz vb. aracılığıyla aktarılması,
5. İfadenin, hedef kültürdeki eşdeğer bir ifade ile aktarılması,
6. İfadenin, hedef kültürde benzer bir kavram aracılığıyla aktarılması,
7. Belirli bir ifadenin yerine daha genel bir ifade kullanılması yolu ile kültüre ilişkin ifadenin basitleştirilmesi,
8. Kelime, cümle, paragraf veya bölümün çıkarılması,
9. Kaynak metinde geçen kültürel çevrenin tamamının hedef metnin okuyucusuna yakınlştırılmasıdır (yerelleştirme) (Rieken-Gerwing 1995, s.97-98).

Çocuk yazını çevirilerinde neyin, nasıl, ne kadarının çocuklara aktarılması gerektiği hususunda görüş bildiren araştırmacılardan bir diğeri Katharina Reiss'dir. Muhtemel sapmalar hakkında üç etken öne sürer. Bu etkenler:

- Çocukların eksik veya tamamlanmamış dil yetileri,
- Geleneksel ve toplumsal olarak öğrendikleri tabuları yıkma korkusu ve
- Çocukların sınırlı dünya bilgisidir (aktaran Tabbert, 2002).

Reiss'ın de belirttiği gibi bu bakış açısı daha çok çocukların gelişim sürecini dikkate alan bir anlayıştır. Bu anlayışın benzeri çeviribilimci Shavit' e aittir. Shavit, çocuk yazınının çoğuldizge içinde çevresel konumda yer almasından dolayı sapmaların gerçekleştiğini iddia etmektedir. Ona göre ayrıca çocuk yazını, sahip olduğu öğretici, eğitsel, sosyal ve

ideolojik boyutlara rağmen, ana yazın geleneği içinde yanal, ikincil ve ihmal edilmiş bir alan olarak değerlendirilir (Shavit, 1986; Puurtinen, 1998; O’ Sullivan, 2003, 2005).

Shavit’e (1981, s.172) göre çocuk yazınında metne müdahale eden bir çevirmen aşağıda belirtilen iki temel noktadan hareket eder:

- i) Toplumun, “çocuk için neyin iyi olduğu”na dair düşüncelerine göre, metni çocuk için uygun ve yararlı hâle getirmek için düzenleme yapmak,
- ii) Çocuğun anlama düzeyine ve okuma yeteneğine göre olay örgüsünde, karakterlerin oluşumunda ve dil kullanımında düzenleme yapmak.

Bu görüşleri destekler nitelikte bulunan Schaffner, çeviri yapılan kitaptaki ifadelerin, çocuklara uygun olmaması durumunda çeviride müdahaleler yapılabileceğini belirtir (2004, s.23). Neydim de çocuğun sosyal ve kültürel olarak savunmasız bir konumda olması, ayrıca kültürel ve ahlaksal normlardaki farklılıklardan dolayı çocuk edebiyatı çevirisinin önemli bir alan olduğunu dile getirir (2003, s.117).

Ne yapılması gerektiği noktasında çeviride sorun teşkil eden birimlerin çözülmesine yönelik Yetkiner (2010) metinde anlatılanların içeriğinin ve niteliğinin erek kültür normlarıyla çatışması durumunda sorunlu aktarımların, seçmeci yöntemle ayıklanması, değişikliğe uğraması veya tamamen çıkarılması, sözcük seçimlerinde değişikliğe gidilmesi, metnin söylem tonunun yumuşatılması, sakıncalı dil kullanımlarının ayıklanması, çocuklar için tehlikeli olabilecek metinlerin içeriğinin değiştirilmesi şeklinde çareler sunar.

Bu bağlamda çocuk yazını çevirilerinde çevirmenin hem dilsel hem de dil ötesi olmak üzere iki temel boyutu göz önüne alması gerektiği söylenebilir. Dil ötesi normlar anlatılan öykü, olay örgüsü ve sunulan karakterlerin ardında örtük ya da açık olarak ifade edilen değer yargıları ve ideolojinin erek dil kültürüyle uyumunu ifade ederken, dilsel normlar ise, erek dilin çocuk yazını geleneği normları, ölçünlü dil kullanımı, sözcük seçimi, metnin anlaşılabilirliği, okunabilirliği gibi bir dizi parametreyi içerir (Yetkiner, 2010).

Çocuk edebiyatı çevirisi başlı başına bir çeviri alanıdır. Biçim ve içeriğin bir arada bulunmasıyla ortaya çıkan çocuk kitapları bir sanat eseri niteliğindedir. Başarılı bir çeviri için biçimin içeriğe uygun bir şekilde verilmesi gerekir. Bundan dolayı, çevirmenlerin sadece iki dile birden hakim olmaları değil, aynı zamanda sanatsal beceriye sahip olmaları ve çeviri işlemine bilinçli, amaç odaklı bir tutum sergileyerek yaklaşmaları gerekmektedir (Rieken-Gerwig, 1995, s.84-85).

Dil ve kültür aktarıcısı çevirmen ve aldığı kararlar, başvurduğu stratejiler bu noktada önem arz etmektedir. Çeviride eşdeğerlik kavramı bazen çevirmenin özgün metinle özgürce oynaması, bazen de özgün metne sımsıkı bağlı kalması tartışmalarını doğurur, ancak bunlar çeviri yöntemlerinin bir anlatısı olarak değerlendirilmelidir (Aksoy, 2001). Her iki dil ve kültüre de hakim olma zorunluluğuna sahip olan çevirmenin kültürel farklılıklara olan bakış açısı da önemlidir. W. Koller'in tespitlerine göre, çeviride eşdeğerlik kapsamındaki çevrilemezlik sorunu içinde yer alan kültürel farklılıklar değişik biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. İki ayrı toplumda yer alan kültürel özelliklerin, - tamamen çakışması, - kısmen çakışması - hiç çakışmaması söz konusudur (Ateşman, 2001). Bu hususta en son kararı verecek olan yine çevirmenlerin kendisi olacaktır.

2.7. Çeviri ve Yabancı Dil Öğretimi

Yabancı dil eğitiminde geçmişten günümüze birçok yöntem ve yaklaşıma başvurulmuştur. Bu yaklaşımların başında ilk olarak klasik “*dilbilgisi-çeviri*” yöntemi gelmektedir ve temelleri çok eskilere dayanmaktadır.

Çevirinin son derece sık kullanıldığı ve aslında tamamen çeviri üzerine kurulmuş olan yaklaşım, 18. yy'ın sonlarından itibaren tüm dünyada Latince ve Eski Yunanca'nın öğretilmesinde kullanılmaya başlamış, ardından çıkan daha güncel yöntemlerin varlığına ve kendisine yönelik eleştirilere rağmen günümüze kadar kullanılagelmiştir (Richards ve Rodgers, 2001, s.5). Bu yöntem, öğrenciye öğrendiği dilin yapı ve sözdizimi kurallarına hakim olmayı, kelime hazinesini genişletmeyi sağlamıştır ancak öğrencinin öğrendiği dili, iletişim aracı olarak kullanamaması gerekçesiyle de kimi kesimler tarafından reddedilmiş; günümüz dil kuramcıları tarafından dil öğretim yöntemleri arasında anılmamaya başlamıştır. Belli bir dil düzeyi gerektirir düşüncesi ile de yabancı dil sınıflarında ikinci plana atılmıştır. Bu görüşün aksine çevirinin bir yöntemden ziyade bir araç olarak yabancı dil sınıflarında yer alabileceğini savunan çalışmalar da vardır. Fransızcada *traduction pédagogique* (eğitsel çeviri) olarak geçen, ilk kez Jean Delisle (1980) tarafından öne sürülen bu çalışma, yine Fransız Lederer ve D. Seleskovitch'in Yorumlayıcı Anlam Kuramı'nda başvurulan bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Hali hazırda üniversitelerin yabancı dil eğitimi ve mütercim-tercümanlık gibi bölümlerinde çeviri derslerinin yer alması ve eğitsel çeviri çalışmalarına yer verilmesi göz ardı edilemeyecek şekilde çeviribilim alanında ve üniversite çevrelerinde etkin güce sahiptir. Bu hususta, amaçlarının ve hedeflerinin iyi belirlendiği bir ders planıyla görev öğretmene düşmektedir.

Öğrencilerin ilgi alanları göz önünde bulundurularak, geleneksel çeviri yöntemi dışında planlanan ders ile verimlilik sağlanabilir.

Ülkemizde yabancı dil eğitim süreçleri Avrupa Konseyi'nin yayınladığı “*Ortak Başvuru Metni*” çerçeve programına göre planlanmaktadır. Bu metne göre, dil öğretimi dört temel dil yetisi üzerinden verilmelidir. Okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulanan programlarda kültürel özelliklerin, çok dilliliğin, çok kültürlülüğün, özerk olmanın önemi dile getirilmiştir. Bu bağlamda, yeni yaklaşımların odak noktası, kültür öğretimi ve kültür aktarımıdır. Çevirinin kültür aktarıcısı rolü yanı sıra çalışmamızın bir diğer dinamiği olan masallar da aynı göreve hizmet etmektedir. Onlar da, kültürel aktarımda önemli bir yere sahiptir. Masal ile ilgili geniş çaplı araştırmamıza geçmeden önce kültür aktarıcısı masal ve yabancı dil öğretimine değinmekte fayda görülmektedir.

2.8. Masal ve Yabancı Dil Öğretimi / Öğrenimi

Yabancı dil öğretimi / öğreniminin yeni ilgi odağı kültür kavramıdır. Dili kullanıldığı toplumun kültüründen ayrı düşünemeyiz. Bu iki unsur, yabancı dil öğretimi programlarında da bu yönüyle ele alınmakta; öğrencilere farklı kültürel yapıların varlığına dair farkındalık kazandırmaya çalışılmaktadır.

Sözkonusu kültür aktarımının nasıl gerçekleşeceğine dair sayısız çalışma bulunmaktadır. Bunlar içerisinde yazılı anlatımın rolü yadsınamaz. Bir dili ve bu dilin kültürünü en iyi yansıtan eserler arasında şüphesiz Halk Edebiyatı ürünleri ilk sırada gelmektedir. Çalışmamızı masal incelemeleri üzerine kurmamızdaki asıl neden budur. Şüphesiz yazıldığı döneme ait kültürel unsurları en güzel işleyecek olan edebi tür masallar olacaktır. Çünkü masallar, hem sözlü hem yazılı metinler bağlamında ele alınmakta, geçmişten günümüze birer kültür elçisi rolü üstlenmektedir. Masalların bu özelliğine ilk dikkati çeken Ziya Gökalp olmuştur. Gökalp, “Halk masalları bir milletin en zengin hazinelerinden biridir. Milletin eski seciyesi, eski mefkûresi masallarda mahfuzdur” (aktaran Sakaoğlu, 2002) diyerek masalın kültür taşıyıcılığı yönünü vurgulamıştır. İçinde barındırdığı kültürel yapılar nedeniyle dil öğretiminde de başvuru araç-gereçler arasında yer alan masallar, küçük yaşlarda farklı kültürlerin varlığını bilen, kendine ve kültürüne benzemeyene saygı duyan çocuklara hitap edecektir. Dünya görüşü masallar ile şekillenen çocuklar, iki kültür arasında muhakeme yapabilen, kendi kültürüne sahip çıkabilen saygılı, laik bireyler olarak yetişeceklerdir. Gelişen ve değişen toplum yaşamımızda evrensel anlamda dünya insanı

yetiştirme gayesi masallar sayesinde küçük yaşlardan itibaren hayata bu şekilde geçirilebilecektir.

Masalı, yabancı dil sınıfında kullanma gerekçelerinin başında hayal yönünün ağır basması gelmektedir. İnsan zihni hayal ürünlerine bağlıdır. Hikye, masal, fabl ve fıkralar bu anlamda zengindir. Masallar kendilerine has kurgusallığı ile yabancı dil ortamında amaçlanan doğal iletişim ortamını destekler niteliktedir. Sınıf ortamında drama tekniği gibi farklı yöntemlerle işlenebileceği gibi, özerk öğrenme, kendi kendine çalışma alanı yaratabilme açısından da önemli araç-gerelerdendir. Kullanılan akıcı dil, kolay anlaşılan cümle yapıları, içerdiği zengin sözcük hazinesi ile yabancı dil eğitiminde başvurulabilecek kaynaklar arasında yerini alır. Özellikle başlangıç düzeyinde kolay anlaşılır ve yalın dili sayesinde öğrenciyi motive edebilecek; yabancı dilde eser okuyabilmenin ilk sevincini tattıracaktır.

Masallar tıpkı ana dil ğretiminde olduğu gibi yabancı dil ğretiminde de yüksek etki gücüne sahiptir. Çocuklar bu edebî eserlerden sadece bilgi edinmezler, aynı zamanda eğlenerek öğrenme becerisi kazanırlar ve ayrıca düşünce dünyalarını geliştirirler (Civaroğlu 2000, s.78). Bu da öğrencilerden beklenen yazma ve konuşma becerileri yetilerinin gelişimi açısından önemlidir. Hayal kurma ve bağımsız düşünme becerisine sahip öğrenciler daha iyi konuşup, daha iyi yazabileceklerdir.

Bu bölümden sonra masal başlığı altında toplanan üçüncü bölüm yer almaktadır. Bu bölümde, masal ile ilgili tanımlamalara, bu türün özelliklerine, ocuk edebiyatındaki yerine, kültür ile olan ilişkisine ve son olarak eğitim aracı olarak masal başlığına yer verilmektedir.

BÖLÜM 3

MASAL

3.1. Masal Kavramı

Çocukluk döneminin en güzel hatıraları arasında yer alan masal kavramı ile ilgili sayısız tanım vermek mümkündür. Genel olarak şu tanımlar ön plana çıkmaktadır : Güncel Türkçe Sözlük'te (TDK) masal, « Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebi tür » şeklinde tanımlanır.

Sakaoğlu'nun betimlemesine göre masal, « Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür » (1992, s.2).

Bilkan ise bu edebi türü « Gerçekle ilgisiz, tamamen hayal ürünü olan ve anlattıklarına inandırmak iddiası bulunmayan bir anlatım türü » (2001, s.13) olarak tanımlar.

Masal konusunda sayısız çalışması olan halkbilimci Pertev Naili Boratav ise masalın: “Nesirle söylenmiş dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarında inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı” (Boratav 1982, s.75) olduğunu belirtmiştir.

Bilge Seyidoğlu ise masal ile ilgili görüşlerini şöyle dile getirir:

Masal kelimesi ile halk arasında, yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu, ‘Bir varmış, bir yokmuş.’ gibi, klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda ‘Yediler, içtiler, muratlarına erdiler.’ yahut ‘Onlar erdi muratlarına, biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düştü, biri anlatana, biri dinleyene, biri de bana.’ gibi, belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan, bir sözlü anlatım türü kastedilmektedir. (1986, s.149)

Çalışmamızın da temelini oluşturan bu tür, hayal ürünü olması, gerçekte uzaktan yakından ilgisinin olmaması gibi özelliklerinin yanı sıra, başka amaçlara da hizmet etmektedir. İlerleyen bölümlerde masal türünün genel özelliklerine, diğer anlatı türleriyle olan ilişkisine ve hangi alanlarda etki gücüne sahip olduğuna değinilmektedir.

3.2. Masal Türünün Özellikleri

Tüm dünyadaki masal sayısını kestirmek mümkün değildir. Bu türün en belirgin ortak özelliklerinden biri, onun olağanüstü olaylara ve kişilere yer verme durumudur. Kahramanlarının kral, kraliçe, prens, peri, cadı, canavarlar, hayvanlar olduğu düşünüldüğünde sözkonusu kurgunun sınırlarını tayin etmek çok da mümkün olamayacaktır. Bununla birlikte, yer ve zaman ifadelerinin net olmaması, kurgu ve hayale dayalı yönü çocuklardaki heyecanı ve özgür düşünme becerilerini destekler niteliktedir. İnandırıcılık gibi bir misyonun da olmaması göz önünde bulundurulduğunda, tüm hayal ürünleri doğru yaş aralığında verilmesi durumunda amacına hizmet eder hale gelecektir. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul öncesi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Dr. Gülhan Güven ile de yaptığımız görüşmelerde klasik masalların okul öncesinden ziyade, ilkokul yaşlarında başlaması gerektiği, okulöncesinde bahsedilen cadı, canavar ifadelerinin çocuklar da travmaya neden olabileceği görüşü dile getirilmiştir.

Masallar, oluşum biçimleri açısından ortak özellik gösterir. Bu ortak özellikler masalın yapısı, dili ve üslubu olarak sayılabilir. Masalların yapısında en çok dikkat çeken bölümler giriş ve sonuç tekerlemeleridir. « Bir varmış, bir yokmuş » ya da « evvel zaman içinde gibi bir tekerlemeyle başlayıp, onlar ermiş muradına » gibi bir sonuç cümlesiyle tamamlanırlar. Masalın soyut üslubu bütün dillerde buna benzer biçimlerde yer alır (Lüthi 2005, s.52). Masallardaki bu tür yalınlık, anlaşılabilirlik, okur kitlesinin çocuklar olması ile de açıklanabilir.

Avrupa masallarıyla ilgili çalışmasında Luthi (2005) masalda gerçek hayattan alınan kahramanların yer almasını, inandırıcılığın ön planda tutulmasını önemser. Genelde olayların zorluğa karşı başarı, savaşa karşı zafer ile sonlanması sözkonusudur. Olaylar genellikle iki şekilde karşımıza çıkar: Bir bilmecenin sorulması ve çözülmesi, savaş çıkması ve savaşın kazanılması, ejderhanın öldürülmesi ile ödülün kazanılması, bir prensesin kaçırılması ve bir arabacı tarafından kurtarılması gibi.

Perrault masalları üzerine çalışan Zipes (1999) ise Perrault'nun pek çok masaldaki olağanüstü öğeyi, büyülerle ilgili bölümleri ve hurafeleri edebiyatın modern yüzü olabilmek amacıyla kendi ahlaki değerleri doğrultusunda yeniden yapılandırıldığını belirtir. Zipes'a göre bugün klasikler arasında yer alan Perrault'nun tüm masalları Fransa'da o dönemde popülerleşen sözlü ve yazılı masallardan türemiştir ama Perrault bunları seçkin bir kesime hitap edecek biçimde yeniden dönüştürmüştür (1999, s.36).

Perrault'dan sonra akla gelen Grimm Kardeşlerin kimi masalları yazılı versiyonlarından okudukları ya da onlara göre ellerindeki kopyaların üzerinde oynama yaptıkları bile söylenmektedir (Zipes, 2002, s.28-30). Bu savlar Heinz Rölleke, Christa Kamenetsky, Wilhelm Schoof gibi pek çok araştırmacı tarafından da desteklenir durumdadır. Grimm masallarının Fransız Perrault'nun masallarıyla olan benzerlikleri de ortaya çıkarılmıştır. Bu araştırmacılardan biri olan Harry Velten, Perrault'nun Alman folkloru üzerindeki etkilerini irdelediği “The Influence of Charles Perrault's Contes de Ma Mère L'oie on German Folklore” adlı makalesinde, Grimm Kardeşlerin yayımladığı Alman masallarının Fransız yazılı masal geleneğinden nasıl etkilendiğini ayrıntılı bir biçimde çözümler. Velten, Grimmlerin Dornröschen yani Uyuyan Güzel adıyla bilinen masallarının Perrault'un La belle au bois dormant adlı masalına neredeyse tamamen benzediğini örnekleriyle gösterir (2001, s.960). Velten, bu masal dışında da Kırmızı Başlıklı Kız ve Külkedisi gibi masallardaki benzerlikleri de ortaya koyar (age, s.968). Dahası Velten, incelediği on bir Perrault masalından ikisi hariç diğer hepsinin Grimmlerin masal külliyyatında oldukça benzer bir biçimde bulunduğunu ortaya koyar ve Alman masal geleneğinin nasıl Fransız yazılı masal geleneğinden etkilendiğini açıklar (age, s.970).

3.3. Çocuk Edebiyatında Masalın Yeri

Çocuk edebiyatının tarihsel gelişimine bakıldığında, bugünkü anlamıyla modern çocuk edebiyatının 18.yüzyılın ikinci yarısında Batı'da başladığı görülür. Bu durum; modernleşme, kentleşme, sanayileşme ve ulus devletin ortaya çıkış süreciyle bağlantılıdır (Neydim, 1988). II. Dünya savaşı sonrası özellikle 50'li yıllarda başlayan ve 60'lı yıllarda devam eden bir süreçte çocuk ve gençlik edebiyatı yoğun olarak tartışılmış; bu dönemde çocuk ve gençlik edebiyatında yer alan ideolojik ve dinsel didaktik kitaplar sorgulanmıştır (Neydim, 2000). Türk halkbilimi alanında da –ve bu arada masal konusunda- bilinçli ve bilim amacıyla bir derleme ve araştırma çabasını görmek için ise 19. yüzyılın sonunu beklemek gerekir (Boratav, 1992a, s.425). Yazılı çocuk edebiyatımızın önemli

dönemeçlerinden söz ederken 1970-1980 yılları arasını çocuk edebiyatında ideolojik dönem olarak adlandırmıştır. 80’li yıllardan sonra çocuk edebiyatı kültürünün oluşması yönündeki çalışmaların artmasına paralel olarak artık çocuklar için edebiyat ve yayın yapılması düşüncesi benimsenmiştir. (Şirin, 1998) Mustafa Ruhi Şirin yenilikçi dönem olarak adlandırıldığı bu dönemde çocuklar için, çocuk kitabı yazma bilincini önemli bir gelişme olarak değerlendirir.

Çocuk edebiyatında önemli bir konumda olan masalın tarihinin de çok eski zamanlara dayandığı bilinir. « Çocuk edebiyatının en önemli türlerinden olan masalların doğuşlarıyla ilgili tam bir bilgiye ulaşılamamıştır ; hangi dönemde ortaya çıktığı bilinmemektedir. Coğrafyadan coğrafyaya taşınan, farklı dil ve kültürlerde can bulan masal türünün tarihi ile ilgili en yaygın görüş « masalların Hint destanlarına ve dini metinleri vedalara dayandığı » görüşüdür (Kaya, 2001, s.9-11). Üretmek, iletişim kurmak, paylaşmak gibi gereksinimleri olan insanoğlu, bunu ilk sözlü anlatılarla gerçekleştirmiştir. Anlatım konusunda ustalığı ile tanınan masalcılar, masal anaları, masal anlatıcıları bu türün kuşaklararası taşınmasına vesile olur (Dilidüzgün, 2007, s.95). Masal, dilden dilden aktarılan türün günümüze yansıyan yüzüdür.

17. yüzyıl Fransız yazınında Fenelon’un Telemak adlı eseri önemli bir yere sahiptir. Ardından La Fontaine’in fablları ve Perrault’un masalları gelmektedir. 18. yüzyılda Jean-Jacques Rousseau’nun ‘Emile’ (1762) isimli eseri, çocuk eğitimi hususunda bilgi verir niteliktedir. Doğanın en güzel öğretmen olduğunu vurgular. 19. yüzyıl’da Comtesse de Ségur’un torunları için yazdığı ‘Bir Eşegin Hatıraları/Anıları’ gibi romanlar çocuk edebiyatında devingenliği sağlamıştır. Yine bu dönemin en önemli yazarları Jules Verne, George Sand, Alphonse Daudet, Alexandre Dumas’dır. Eserleriyle çocuk edebiyatına katkı sağlamışlardır. Andre Maurois ‘Şişkolar ve Siskalar’ı ile Antoine de Saint-Exupery ‘Küçük Prens’i ile bu döneme damgasını vurmuştur. 20. yüzyılda ise çocuk yayınları arasında çizgi romanlar da dikkat çekmektedir. Örneğin Herge’nin 1929’da yayınladığı Tanten’i ile Rene Goscinny’nin Asteriks’i (1959) ve Red Kit sevilen çizgi romanlar arasındadır.

Bizde ise ilk örnekleri 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan “çocuk edebiyatı” günümüzde de varlığını devam ettirmektedir (Güneş 2007, s.67). Türkçe’ye çevrilen ilk eser Tercüme-i Telemak’tır. 1940 yılında Tercüme Bürosu resmi yazışmalarını yapabilen çevirmenler yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Hem bizde, hem de Batı’da çocuk edebiyatının vazgeçilmez ürünlerini masallar oluşturmaktadır. A. Ferhan Oğuzkan (1997, s.25)’a göre, “masal, çocuk edebiyatının en ilginç ve renkli ürünleri arasında yer alır” iken; M. Ruhi

Şirin (1998, s.122)'e göre masal, “çocuk edebiyatının en önemli kaynağı”dır. Ülkemizde masalla ve masal derlemeleriyle ilgili ilk bilgiler Ziya Gökalp tarafından “Küçük Mecmua”da yayımlanmıştır (Sakaoğlu, 1999). Gökalp, masal derlemeleri için bugün dahi geçerli olan fikirlerini ve masal derlemelerini “Küçük Mecmua”da kaleme alır (Günay, 1975, s.14).

Sakaoğlu (2009)’na göre, ülkemizde masallar üzerine çalışanların başında Pertev Naili Boratav gelir. Onun Typen türkischen Volksmärchen (Türk Halk Masalları Tipleri) adlı çalışması Türk masalcılığının kilometre taşlarından en önemlisidir. Kendisinin de içinde bulunduğu, “Prof. Dr. Mehmet Kaplan Okulu”, ya da “Atatürk Üniversitesi Okulu” çatısı altında sürdürülen, yaptıkları üçlü çalışmanın, Türk masalcılığında, Boratav’dan sonraki en önemli çıkış olduğunu ileri sürer. Üç ayrı komşu ilin masallarına üç ayrı yöntemle yaklaşarak, kuşakların önünü açtıklarından, bu kişilerin Ziyat Akkoyunlu’nun Binbir Gece Masalları’na eğilmesi, Ali Berat Alptekin ve Esmâ Şimşek’in iller yerine bölgelere yönelmeleri olduğundan bahseder. Yine Sakaoğlu (2009, s.15)’na göre ilk terimleri/ adları kullanan araştırmacı Pertev Naili Boratav’dır. « O, Fransız bilgini G  deon Huet’nin Les Contes Populaires (Halk Masalları) adlı kitabında (Paris 1923) yer alan oluşum kuramlarını k       bir makale h  linde   zetleyerek T  rk okuyucusunun yararlanmasına sunar » (age, s.9-10). Ayrıca, Pertev Naili Boratav (1907-1998) ve Ankara   niversitesi’nden arkadaşları 3000’e yakın otantik halk hikayelerini toplamış ve d  zenlemiştir.¹ Masal alanında ismi anılması gereken bir diğ  r araştırmacı Eflatun Cem G  ney’dir (1896-1981). S  zl   hikayelerin en iyilerinden oluşan “*En G  zel T  rk Masalları*” isimli bir derleme meydana getirmiş ve 1948 yılında yayımlamıştır. Xavier de Planhol’un Contes et L  gendes des Peuples Turc (1958), Warren Walker ve Ahmet Edip Uysal’ın ortak   alışmalarının sonucu olan eserleri Tales Alive in Turkey (1966), Georges Dum  zil’in Kafkas Halkları Mitolojisi, Contes Lazes, Contes et L  gendes Oubykhs, Documents Anatoliens sur les Langues et les Traditions du Caucase adlı eserleri T  rkiye’de yapılan   alışmalardandır. Ders kitaplarının dışında okuma kitabı olarak   ocuklara sunulan masal kitaplarının da b  y  k   ođunluđu Batı’dan yapılmış   evirilerdir. Bu konuda 1960-70 ve 80’li yıllarda en   ok baskı yapan   eviri   ocuk kitaplarıyla ilgili bir istatistikte masallara dair şu bilgiler yer almaktadır: Ezop (Masallar) 11. baskı, Andersen (Masallar) 62 baskı, Grimm Kardeşler (Masallar) 66. baskı, La Fontaine (Değişik kitapları) 38 baskı, Charles Perrault (Değişik masalları) 11 baskı (G  neř, 2007, s.153).

¹Alpöge,2002,<http://kitaplar.ankara.edu.tr/tammetin.php?ocr=dosyalar/ocr/024.htm>). 28.06.2019 tarihinde başvurulmuştur.

Muhsine Helimoğlu Yavuz (2002) tarafından masalların eğitimsel işlevleri üzerine bir inceleme yapılmıştır. Masalların dinleyicilerine bir mesaj verme kaygısı güttüğünü savunan Helimoğlu Yavuz iyinin, güzelin, doğrunun masallar vasıtasıyla aktarıldığını savunmuştur. Masallar sonunda iyiler hep ödüllendirilir ; kötüler cezalandırılır bu da tüm dinleyicilere bir ders niteliğinde aktarılır.

Masalların diğer anlatı türleriyle olan ilişkisine bakıldığında halk hikayeleri, efsane, destan ve fabllerden farklı özellik gösterdiği görülmüştür. Halk hikayelerinde masallarda olduğu gibi olağanüstü varlıklar, kahramanlar veya hayvanlar bulunabilir. Yaşadıkları çevre de benzerlik gösterebilir. Masallarda insanların günlük alışkanlıklarından çok fazla söz edilmezken; halk hikayelerinde bu tür konulara ağırlık verilir. Halk hikayelerinin masallardan daha uzun olduğu söylenebilir.

Diğer sözlü anlatı türü olan efsaneler ise, tıpkı masallar gibi hayal ürünü olmalarıyla ve olağanüstü özellikler taşımalarıyla bilinir ancak masallardaki olaylara gerçek gözüyle bakılmazken efsanelerin gerçek olduğu varsayılır. İnandırıcılık yönü ağır basar. Masalların aksine olaylar yer ve mekan tayin edilerek anlatılır.

Daha ziyade kahramanlık motifini işleyen destanların da masal kahramanı gibi kahramanları bulunur. Masalın kahramanı hayali iken; destanın kahramanları ise gerçektir ve tarihte yeri olan kişilerdir (Oğuz Kağan). Destanların daha uzun manzum eserler olduğu bilinir. Masallar evrensel nitelik taşırken, destanlar ulusaldır, aynısına bir başka ülkede rastlamak mümkün değildir. O toplumun dilinin en güzel örneklerini oluşturur.

Fabl ile masal yazılma amaçları noktasında birbirinden ayrılır. Fabllerin öğretici yönü ağır basar, ikna etme durumu sözkonusudur dolayısıyla akla yatkın özellikler taşır. Masal ise daha düşseldir, sihir, büyü gibi yapılar taşır. Fabl doğal akış içerisinde karşılaştırmalı bir aktarımla ders verme niyetiyle yazılmıştır.

Yaptığımız alan yazı taramasında, Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde masal çalışmalarına büyük önem verildiği, birçok araştırmanın yapıldığı gözlenmiştir. Bu çalışmaların çoğu masalların kökenini, yapısını ve oluşum süreçlerini incelemeye yöneliktir ya da masalların Türkçe dil becerilerini kazandırmadaki etki gücünü ölçer niteliktedir.

3.4. Masalın Eğitimdeki Yeri

Tezimizin temel dayanaklarından biri olan masal ve eğitim ilişkisi birçok çalışmaya da konu olmuştur. Üzerinde sayısız araştırma ve inceleme yapılmıştır. Türk kültüründe olduğu gibi, Batılı ilkel ve feodal toplumlarda da masal, özellikle çocuklar için önemli bir eğitim aracı olarak kullanılmıştır (Güneş, 2007, s.71). Masalların çocuk gelişiminde ve eğitiminde önemli bir yeri vardır.

Masal çocukların bilişsel, duygusal, psikolojik, sosyal, dil, ahlak, cinsel gelişimine ve eğitimine katkı sağlamaktadır. Bunlardan ilki dil gelişimi açısından sağladığı faydalardır. Ana dilinin tüm inceliklerini (deyimler, atasözleri vb.) sergileyen masallar, çocukların kelime hazinelerini ve dil becerilerini geliştiren ilk önemli araçlardır. Günümüzde ebeveynlerin yakındıkları konuların başında yer alan kitap okuma alışkanlığının da temelleri o dönemde atılmaktadır. Boratav’a göre çocuğa ana dilinin, bir işçi elindeki alet gibi, nasıl kullanıldığını ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini: kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, kişiye kendi dilini konuşmayanlardan uzaklaştırıcı, onu konuşanlara yakınlaştırıcı duyguyu –ninnilerin, tekerlemelerin, türkülerin yanı başında, ama herhalde onlardan daha geniş ölçüde ilk aşıl原因an masaldır (Boratav, 1992b, s.15).

Bir diğer gelişim alanı sosyal beceriler üzerinedir. Güney (1974) de “masallar, sadece hayal ve fantezi ürünü değillerdir; çeşitli motiflerle nice sosyal gerçeklikler çizgileştirmekte ve hele çoğu insan ruhlarında yapılmış ince bir seyahat hissini vermektedir” diyerek masalın eğitsel işlevine dikkat çekmiştir. Masalların bu özellikleriyle verilen iletilere bakıldığında ise bunların en çok insan ilişkileri (arkadaşlık, dostluk, tevazu, yardım etme vb.) üzerine yani psiko-sosyal gelişime yöneliktir. İkinci sırada yer alan iletilerin aile üzerine olduğu, üçüncü sıradakilerinse “zekâ, sağduyu, dikkat” gibi bilişsel ve psikolojik iletiler olduğu görülmektedir (Arıcı, 2009, s.36). Masallar vasıtasıyla çocuğa ilerde sahip olacağı pek çok değer telkin edilir: kahramanlık, dürüstlük, aklını kullanma gibi. Çocuk ilerde kendisini bekleyen tehlikelere karşı da bu sayede uyarılır (Enginün, 1985, s.188). Türk masallarının eğitim işlevi ve dil öğretimine katkıları üzerine çalışan Helimoğlu Yavuz (2002); masalların eğitim işlevinin, masal kahramanları aracılığıyla bir ileti şeklinde dinleyicilere ulaştığını ve dinleyicilerin bu iletilerden hareketle toplumsal olarak olumlanan veya yasaklanan davranış biçimlerini öğrendiğini tespit etmiştir. Çocukların ufkunu genişleten, hayal dünyalarını zenginleştiren masallar eğitici-öğretici taraflarıyla da bugünün küçüğü yarının büyüğü olan çocuklara toplumda uyulması gereken

kuralları, davranış eğitimi, genel değer yargılarını öğretir. Ayrıca masallar, adalet ve dürüstlük düşüncesinin küçük yaşlarda kökleşmesini, yerleşmesini sağladığı için ahlak gelişiminin vazgeçilmez unsurları arasında yer alırlar (Piaget,1976; Yalçın ve Aytaş, 2003).

Masalların bilişsel anlamda sağladığı faydalar çocuğun kavramlar arasındaki farkları anlama, iyiyi- kötüden ayırabilme gibi beceriler üzerinden gerçekleşmektedir. Neden-sonuç ilişkisini kafasında doğru yorumlayan, mantıksal çerçevesini iyi oturtan çocuk anlatılanları bilişsel anlamda da yaşayacak ve ilerde benzer bir durumla karşılaştığında yapılması gerekeni daha önceden öğrendiği şekliyle yapacaktır. Bu anlamda masalların drama dersleriyle zenginleştirilmesi süreci daha eğlenceli hale getirecektir. Bu hususta masalın eğitimdeki gücünü savunan araştırmacılardan biri de Selçuk Kantarcıoğlu'dur. Ona (1991, s. 34) göre de, özel bir sosyal hayatı olan çocuğa masal ve hikâye anlatmanın faydaları şöyledir:

Belleğin gelişmesini kolaylaştırır; kompozisyon için mükemmel bir hazırlıktır; edebiyatın, tarihin, devletin büyük şöhretlerinin çocuklara tanıtılmasına imkân verir; çocukta edebî zevki geliştirir; çocukların fena sesletimlerini düzeltmeye yardım eder; çocukların ahlâk duygusunu eğitmeye, kalbini geliştirmeye yardım eder. Öyleyse;

1. Masallar aracılığıyla çocuklara, tok gözlülük, kanaatkârlık, dürüstlük ve yardımseverlik gibi olumlu insan davranışları kazandırılabilir.
2. Hayvanlar aracılığı ile insanoğlunun binlerce yıldır oluşturduğu deneyimler kısa ve öz biçimde aktarılabilir.
3. Atasözlerinin canlandırılması niteliğini taşıdıkları için atasözlerinden daha kalıcı olabilirler (Yalçın; Aytaş, 2002, s.127).
4. Çocukların hayal dünyalarını geliştirebilir ve farklı fikirler üretmelerine katkı sağlayabilirler.
5. Yerel masalların çocuğa aktarılmasıyla kültürel mirasın nesillere aktarılmasına katkı sağlayıcı olabilirler.

Masalların bir diğer eğitsel görevi de çocuklara sunulan iyi kahraman örnekleriyle onların ruh dünyalarını geliştirmek ve karşılaştıkları problemleri yenerek onları hayata iyi bir şekilde hazırlamaktır (Arıcı, 2008, s.7). Psikolojik açıdan ise, hayata her zaman umutla bakmayı, istenilen şeylere ulaşmada sabırlı olmayı, kıskançlığın doğurduğu kötü sonuçları,

gereksiz korku ve evhamın insanları ne hale düşürdüğünü, dostlukların oluşması için karşılıklı saygı ve sevginin, bağışlayıcılığın, paylaşımın ne kadar önemli olduğunu, bir nevi somut olarak gözlemler (Erikson, 1980; Gökşen, 2009; Kantarcıoğlu, 1991).

Tüm bu bilgiler ışığında yaşamının ilk yıllarında çocuklara okunmasında önemli faydaları olan masallar aynı zamanda ebeveyn-çocuk arasında kaliteli zaman geçirme noktasında önemli araçlar arasında yerini almaktadır. Akşam uyumadan önce veya gün içinde birlikte okunan masallar ebeveyn- çocuk bağına güçlendirecek, aile olmanın verdiği sıcaklığı onlara en iyi hissettiren eserler olacaktır.

Araştırma yöntemi bölümüne geçmeden önce çalışılan eserler ile ilgili detaylı bilgi verilecektir. Kaynak metnin yazıldığı dönem özelliklerine, tüm masalların ve bu masallara ait çeviri eserlerin tanıtımına, çalışılan eserlerin tipografik özelliklerine, erek metinlerin çevirmen bilgilerine değinilecektir. Erek odaklı çeviri kuramının da bir gereği olarak eserler ayrıntılı bir ön çalışmayla incelenecektir.

3.5. Masal ve Kültür

Masalların toplumsal gücü ve kültür ile olan ilişkisi değinilmesi gereken konuların başında yer alır. Çünkü masallar, sözkonusu toplumun ortak isteklerinden doğmuş, yine aynı toplumun hayal gücü ile harmanlanmış kimlik niteliğinde eserlerdir. Sözel bir anlatım türü olması, dilden dile, nesilden nesile aktarılması ile tüm topraklardan beslenmiştir. Her ne kadar maceralarının yeri ve zamanı belli olmasa da “Her ülke, her taşra kendi masallarını renklendirir ... Ortak bir bilinçaltından doğarlar. Ama bununla birlikte duyguları, istekleri, özlemleri, bir kişiye veya bir gruba özgü hayalleri de ifade ederler ve masallar bir halkın mizacının belirtileridir” (Lequeux, 1974, s.197). Aynı zamanda « içerisinde milletlerin tarihlerini, dillerini, yaşam biçimlerini, gelenek ve göreneklerini barındıran masallar geçmişten günümüze uzanan en önemli bilgi kaynaklarıdır » (Aytekin, 2011, s.123). Masalların yüzyılları aşması gerçeği bize geçmiş dönemlerden birçok bilgiyi günümüze taşıdığını vurgulamaktadır. Masallardaki mesajı önemseyen Muhsine Helimoğlu Yavuz da; “Masallarda ait oldukları toplumların gelenek, görenek ve inançlarını, sosyal, kültürel, ekonomik yapılarını yansıtan pek çok ileti vardır.” demektedir. Yediden-yetmişe halk arasında uzun yıllar hoşça vakit geçirmek için anlatıla gelen masallar tüm bu kültürel unsurlarla içiçedir. Bu kültürel unsurlar sayesinde sadece çocukların değil yetişkinlerin de yoğun ilgi duyduğu masallar, çocukları eğlendirirken eğitmiş, yetişkinleri ise her fırsatta düşündürmeyi başarmıştır.

Masal konusunu inceleyen William Bascom (1963) ve Başgöz (1996), “Folklorun Dört İşlevi” adlı makalelerinde halk bilgisi ürünlerinin işlevlerini ele almış ve masalın kültür aktarımındaki öneminden bahsetmişlerdir. Masallar çocuk ruhunu besleyen, süsleyen, donatan, zenginleştiren, çocuğu geleceğe hazırlayan bir tür (Şirin, 1994, s.113) olmasının yanında anlatıldıkları toplumun değerlerini barındıran kültür miraslarıdır. “Masallar yazıldıkları toprakları, o yurdu, o yurdun insanlarını anlatır. O ülkenin tarihinden, geleneğinden, dil ve duygu derinliğinden damıtılırlar. O nedenle ulusal bir özü vardır. Kültürel kimlik oluştururlar” (Feyzioğlu, 2006, s.832).

Masallarda insanoğlunun asırlardan beri yapıp ettiklerinin şifreleri vardır. Bu şifreleri çözmek; bireyin kendini keşfetmesi, yaratıcı düşünce geliştirmesi, olgu ve olaylara farklı açılardan bakabilmeyi öğrenmesi, çocukluğuna dönmesi gibi çok önemli özellikleri ortaya çıkarır (Güleryüz, 2006, s.198). Masallarda toplumun her sınıfına ait insanların yan yana bulunarak etkileşim ve iletişim içinde olmaları, çocukların, gerçeği hayalleri ile mukayese ederek somutlaştırmasına yardım eder (Yüksel, 2010).

Masalların ahlaki tarafı da irdelenmeye değerdir. İçinde bulunduğu toplumun sözlü anlatım şekli olarak doğan masallar, çoğu zaman ahlaki değerler içerir. İyiyi, doğruyu, dürüstlüğü, erdemli olmayı işleyen masalların, küçük yaşlarda bu soyut kavramları anlamakta güçlük çekeceği düşünülen çocuklara, en doğru aktarım şeklidir. Asıl verilmek istenen ders, öğreti masalın sonuna gizlenmiştir. Diğer taraftan masal toplumun her kesimine, en eğitimli kesiminden hiç okuma-yazma bilmeyenine kadar ulaşması nedeniyle her konudan her durumdan beslenmiştir. Böylece adalet-doğruluk-iyilik-güzellik-sabır konularını da işlemesi toplum düzenine, kişilikli bireyler yetiştirmeye, örf ve adetleri öğretmeye büyük katkı sağlamıştır. Karakterler iyi- kötü, güzel-çirkin vb. şekilde gruplandırılmıştır. Belli bir kurgu dahilinde çocuğun kavrayabileceği bir formatta onun seviyesine uygun aktarım sözkonusudur. Masal kahramanları gibi güçlü olmak, sabırlı olmak gerekir. Bu açıdan eğitimin de vazgeçilmezleri arasında yeri hep olacaktır masalın...

Eflatun Cem Güney (1966, s.9) masalların sadece hayal ürünü ve fantezi eserler olmadığını, çeşitli motiflerle birçok sosyal gerçekliği çizgileştirdiğini ve çoğunun insan ruhlarında yapılmış birer seyahat hissi uyandırdığını belirtir.

3.6. Kültürel Unsurlar Kavramı

Bugün birçok alanda kendine çalışma alanı bulabilen çeviri olgusu, bilim, sanat, edebiyat, sanayi gibi alanların ilgi odağı olmasının yanı sıra, kültürü işlemesi ve aktarması nedeniyle eğitimde de başvurulan araçların başında yer almaktadır.

Sözkonusu kültür kavramı “bir insan topluluğunun nesilden nesile aktardığı, gelenek halinde devam eden maddi ve manevi varlıklarının, değerlerinin bütünüdür (...). Topluluğun yaşayış ve davranış şeklidir” (Türkçe Sözlük, 2000, s.621). Tanımdan da anlaşılacağı üzere, tüm bu değerler ilgili topluma has, onu yansıtan, onu niteleyen yapılarıdır. En basit anlamında farklı iki dil arasındaki aktarımı sağlayan çevirinin kültür boyutunu Vardar « diller ve toplumlar arasında bir iletişim aracı, kültürler ve uygarlıklar arasında bir köprü, yani bir uzlaşma aracı » (1981, s.172) olur şeklinde açıklamaktadır. Bu görev tanımlaması ile çevirmeni en çok zorlayan konuların başında ilgili topluma has kültürel unsurların hedef dile nasıl aktarılacağı sorunsalı gelmektedir. Biz de henüz çözümlemeye geçmeden sözkonusu kavramın ne olduğunu, hangi yapıların kültürel unsur kategorisinde değerlendirilmesi gerektiği konusunu işlemek istedik. Bu bağlamda Perrault masallarının çevirilerinin dilimize, kültürümüze nasıl aktarıldığı sorusundan yola çıkarak başlattığımız çalışmamız, özellikle kültürel unsurların işleyişi üzerine yoğunlaşmıştır. İlgili başlığın hem çeviribilimde erek odaklı çeviribilim yaklaşımı doğrultusunda ele alınması, hem de kültürel unsurlar başlığı altında dayanaklarının olması büyük önem arz etmekteydi. İlk olarak çeviribilimde kültürel yansımalar incelendi. Sonrasında kültürel unsurları çalışan araştırmacılara yer verildi. Tüm alanyazı bu anlamda tarandıktan sonra kendi kavram haritamız, çeşitli başlıklar altında incelenmek üzere oluşturuldu. Bu bağlamda öncelikle kültürün çeviribilime nasıl dahil edildiğine, ne zaman çalışmaların odağı haline geldiğine değinmek istiyoruz.

Çeviride kültür odaklı yaklaşımın başlangıç tarihine bakıldığında Şimşek’in görüşleri önem arz etmektedir:

Sosyal bilimlerde yaşanan gelişmeler ve kültürün ön plana çıkmasıyla birlikte, çeviriyle ilgilenen bazı bilim insanları, çeviri alanındaki dilbilim otoritesini sarsmaya başlamışlardır. 80’li yıllara gelindiğinde çeviri üzerine çalışan iki kutup gözlemleyebiliriz. Bir yanda halen dilbilimin kurallarına bağlı kalarak çeviri üzerine eğilenler mevcutken, öte yanda çevirinin dilsel aktarımdan ibaret olmadığını, çevirinin bir kültür aktarımı olduğunu savunanlar mevcuttu (...) Gideon Toury, Hans Hönl, Paul Kussmaul, Mary Snell-Hornby, Erich Prunc, Katharina Reiss gibi çeviribilimciler, o dönemde çevirinin kültür odaklı kutbunda yer alan çeviribilimciler arasında sayılabilir (2013, s.259-260).

Kültür araştırmalarımız kapsamında ele alacağımız kuramcı (Gideon Toury) ve kuramı (Erek Odaklı Kuram) bu aşamada çeviribilimde kültür çalışmalarını başlatan akımların başında gelmektedir. Sözkonusu kültür araştırmalarının da bu kuram ile yapılma nedeni budur. Bu kararın ardından hangi unsurların kültürel unsurlar kapsamında ele alınacağı, neye nasıl bakılması gerektiği, karar verme süreci ve sonrası ışlenecektir.

3.6.1. Kültürel Unsurlar ile İlgili Araştırmalar

Tezimizin anahtar kelimelerinden olan kültürel unsurlar ile ilgili araştırma örneği ilk Büyükbasmacı ve Öztürk'ün “*İlköğretim 6., 7., 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Masal Metinlerinin Kültür Aktarımındaki Rolü*” isimli çalışmasıyla karşımıza çıkmıştır. Sonrasında kültürel unsur olarak Fransızcada ve diğer dillerde kısaca literatürde hangi kavramlara, hangi anlamda yer verildiği araştırılmıştır. Amacımız kültürel unsurları çalışırken dayanağımız olacak literatüre ulaşmaktır. Yabancı kaynaklarda ilk isim Michel Ballard karşımıza çıkmıştır. Kavram olarak:

- Kültürel öge (Élément culturel)
- Kültürel tanımlayıcı (Désignateur culturel)
- Kültür birim (Culturème)
- Kültürel gösterge (Réfèrent culturel) gibi terimlere yer vermiştir.

Çeviriyi kültürel bir aktarım olarak nitelendirdiğimiz zaman, çevirmene kılavuzluk eden kaynak metnin tam olarak ne sunduğuyla ilgilenmiştir. Hangi yapıların kültürel bir transfer ögesi olarak değerlendirilebileceğinin açıklamasını yapmış, bu öğeleri şöyle gruplandırmıştır.

1. Özel isimler
2. Sözlü anlatım türüne ait ifadeler (atasözleri, kalıplaşmış ifadeler, masal unsurları, sesteş ifadeler, ünlem cümleleri vb.)
3. Kişiler (yerel özellik taşıyan o kültürü yansıtan kahramanlar)

Bu bağlamda yaptığımız diğer araştırmalar, çocuk yazını araştırmacı olan Göte Klingberg'in çalışmalarıdır (1973, 1978, 1986). *Children's Fiction in the Hands of the Translators (1986)* adlı çalışmasında özellikle çocuk yazını çevirisinde kültürel ve dilsel içeriklerin kaynak metinden hedef metne aktarılması yaklaşımını savunur. Klingberg,

özellikle çocuk yazını çevirisinde kaynak metnin kültürel öğelerinin korunması (“yabancılaştırma”) gerektiğini vurgulamaktadır (1986, s.17).

Klingberg (1986) çocuk yazını çevirisinde kültürel ve dilsel içeriklerin aktarımının zorluğu konusuna eğilmiş ve kültürel değerleri on bir kategoriye ayırmıştır:

- 1.(Özel) İsim ve başlıklar
2. Doğayla ilgili kavram ve ifadeler
3. Ölçü Birimleri
4. Kurum ve kuruluşlar
5. Yemek kültürü, öğünler ve besinler ile ilgili isim ve ifadeler
6. Gelenek ve görenekler
7. Oyunlar
8. Dilsel özellikler
9. Mitoloji ve folklor
10. Tarihsel referanslar
11. Yazınsal referanslar.

Klingberg ayrıca kültürel öğelerin çevirisinde dilsel öğelerin de incelenmesi gerektiği üzerinde durmuştur:

1. Dil, stil ve cümle yapıları
2. Dil kullanımı: Lehçe, şive, günlük konuşma dili
3. Kelime oyunları (1986, s.18).

Klingberg çeviride kültürel değerlerin aktarılabilmesi için bazı stratejiler önerir. Bunlar:

1. Hedef metnin içerisinde yer alan bir açıklamanın eklenmesi, (Açıklama)
2. Kaynak metne özgü kültüre ilişkin ifadeleri aktarmadan sadece kaynak metinde söylenenlerin aktarılması,
3. Kültüre ilişkin ifadelerin aynen aktarılması yerine metin içindeki işlevi veya kullanımının aktarılması,
4. Söz konusu ifadelerin metin dışında dipnot, önsöz vb. aracılığıyla aktarılması,

5. İfadenin, hedef kültürdeki eşdeğer bir ifade ile aktarılması,
6. İfadenin, hedef kültürde benzer bir kavram aracılığıyla aktarılması,
7. Belirli bir ifadenin yerine daha genel bir ifade kullanılması yolu ile kültüre ilişkin ifadenin basitleştirilmesi,
8. Kelime, cümle, paragraf veya bölümün çıkarılması,
9. Kaynak metinde geçen kültürel çevrenin tamamının hedef metnin okuyucusuna yakınlaştırılmasıdır (yerelleştirme) (Rieken-Gerwing, 1995, s.97-98).

Kısaltma, değiştirme, çıkarma, ekleme, milli unsurları dahil etme bunlardan yalnızca birkaçıdır (Klingberg, 1974, s.55-137). Çocuklar karmaşık yapılı cümleleri veya derin anlamlı ifadeleri kavramakta güçlük çekerler. Bundan ötürü, çocuk edebiyatı çevirilerinin özel bir çeviri biçimi olduğunu savunanlar vardır (Rieken-Gerwig, 1995, s.84)

Kültürel unsurlar konusunda bir diğer isim L. Porcher'dir. Grup halinde yürüttükleri çalışmalarda kültürel yeti kapsamında şu dört başlığı ele almıştır.

1. Temel bilgiler (çevre, tarih, kurum-kuruluş, güncel)
2. Yaygın sosyal davranışlar (dil, adet, gelenek-görenekler)
3. Semboller (kodlamalar ve çağrışımlar)
4. Dünya görüşü (temalar, ideoloji, değerler)² (1986, s.97)

Kültürel unsurlar sözkonusu olduğunda ilk akla gelen isimlerden olan Newmark da araştırmacılarımız arasında yer almıştır. Newmark, çeviri-kültür arasındaki sıkı ilişkiyi vurguladığı *A textbook of Translation* adlı yapıtında, kaynak ve erek diller arasındaki mesafeden dolayı kültürel unsurların çeviride sorun teşkil ettiğini belirtir (1988, s.94) Ona göre, kaynak metindeki kültüre özgü kavramların erek dil ve kültürde karşılığı olmayabilir ve bu sorun çeviri sürecinin temel sorununu oluşturur. Çeviri sürecinde ilk evre olan kaynak metnin çözümlemesinin ve anlaşılmasının önemine vurgu yapan Newmark için toplumdan topluma değişen kültürel unsurların çevirisinin kaynak metnin anlaşılmasında önemli sorunlardan birini teşkil ettiği söylenebilir. Newmark, 1988 yılında yaptığı kültürel unsurlar sınıflandırmasını gözden geçirerek 2010 yılında *Translation and Culture (Çeviri ve Kültür)* adlı makalesinde tekrar sunar. Newmark, sınıflandırmasını altı genel başlık halinde sıralar:

²Araştırmacı tarafından Fransızca aslından çevrilmiştir.

- 1) Çevresel unsurlar: Jeolojik ve coğrafi çevre.
- 2) Kamu Hayatı: Politika, hukuk ve yönetimi içerir.
- 3) Sosyal Yaşam: ekonomi, meslekler, toplumsal refah, sağlık ve eğitimi içerir.
- 4) Kişisel Yaşam: yiyecekler, kılık kıyafet ve ev eşyalarını içerir.
- 5) Gelenek, görenekler ve sosyal etkinlikler: Yavaş alkışlama ve masaya vurarak alkışlama gibi gelenekler; kriket ve futbol gibi sosyal etkinlikler ve bunlara bağlı tüm ulusal deyimler.
- 6) Kişisel Merak ve Tutkular: Din, müzik, şiir ve bunlara bağlı çeşitli toplumsal kuruluşlar, kiliseler, sanatsal kuruluşlar ve dernekler. (2010, s.175)

Bazı çeviribilimciler kültürü çevirinin özü olarak görürken Newmark kültürü çevirinin en büyük engeli olarak görür: “Bireysel sosyal gruplar arasındaki kültürel farklılıklar anlaşılmanın ve böylece çevirinin önündeki temel engeldir” (Newmark, 2010, s.171). Kültürel unsurların çeviride neden sorun teşkil ettiğini Newmark şu üç unsura bağlar: İlk olarak, kaynak metindeki öge, erek kültürde olmayabilir. İkinci olarak, kaynak kültüre özgü öğelere erek kültür okuru tahammül edemeyebilir. Üçüncü olarak bu öğeler alıcı kültüre yabancı gelebilir (2010, s.172-173).

Tüm bu detaylar göz önünde bulundurularak Küçükbasmacı ve Öztürk (2011)’ün “İlköğretim 6., 7., 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Masal Metinlerinin Kültür Aktarımındaki Rolü” isimli çalışmalarıyla Mert, Albayrak ve Serin (2013)’in “Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmaları incelenmiştir. Bu bağlamda çıkarılan terim haritalarından sonra veriler belirgin birtakım başlıklar altında toplanmıştır. Kültürel kodlarımız olarak değerlendirilen bu unsurlara nasıl karar verildiğine yer verdikten sonra, onların ilkinin oluşturan başlığa geçiş yapılacaktır. Genellikle iyi ve kötü çatışması üzerine kurulan, iyinin kötüye galip gelişini anlatan ve geçmişte, çocukların temel değerleri kazanmasında en önemli araçlardan birisi olarak görülen, eğlendirirken ve hoş vakit geçirirken temel bazı mesajları da vermeyi amaçlayan masallar, araştırmacılar tarafından, çeşitli yönleriyle (kahraman, olay ya da karakteristik unsur) değerlendirmeye alınırlar (Aça ve Ercan, 2004, s.125).

Kültürel unsurları belirleme noktasında, Büyükbasmacı ve Öztürk’ün “İlköğretim 6., 7., 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Masal Metinlerinin Kültür Aktarımındaki Rolü” isimli çalışmasındaki başlıklardan faydalanılmıştır. Bu başlıklar şu şekildedir:

- A. Bireyin yerleşim şekilleri (köy, kasaba, şehir);
- B. Mimari (ev döşemesi: halı, dam, kulübe); Aydınlanma (mum);
- C. Taşıma teknikleri (deniz taşımacılığı, gemi);
- D. Ekonomi (panayır, çarşı pazar, altın-para ilişkisi, hazine);
- E. Hayvanlar- hayvancılık (kümes, ağıl, balık, göğsü kınalı serçe, bülbül, kaplumbağa, ördek, aslan, eşek, keçi, horoz, kuzu, güvercin, karınca, keklik, karga, tilki, öküz, koç);
- F. Avcılık (avcı, ağ, kamışla balık tutmak, ok-yay, tuzak, tuzağa düşmek, kafes);
- G. Tarım (bağ, bostan, bahçe, gül yetiştiriciliği, gül bahçesi, gül çeşitleri, aşılama, bahçıvan, bağcı, tomurcuk, gonca, gül);
- H. Yiyecek-içecek kültürü (karpuz, peynir, yağ-bal);
- I. Ölçü-tartı (kantar, dirhem);
- İ. Giyim-kuşam ve süslenme (kasket, yelek, gömlek, çarık, şalvar, kemer, kına);
- J. Halk hekimliği (limon);
- K. Halk meteorolojisi (karakış, karayel, seher, fırtına, bora, kasırga, meltem);
- L. Meslekler (değirmencilik, kadı, odunculuk);
- M. Geçiş dönemleri (evlilik: kız isteme, başlık); âdet ve gelenekler (akraba ziyareti,);
- N. Alet-eşya adları ayna, (müzik aracı: saz; değnek, küp, pala); bitki (meşe, saz, dut ağacı);
- O. Dinî, ahlakî ve toplumsal değerler (akraba ziyareti, vedalaşma, iyilik, kader inancı, iyilik, karşılıksız iyilik, iyi yürekli olmak, ellerini açıp Allah'a seslenmek, kâfir, kibirlenmemek, helâl kazanç, merhamet etmek, zor durumda olana acıma, herkese saygı göstermek, kimseyi küçümsememek, komşuluk, empati, söz ve davranışların uyumu, teşekkür etmek, sıra gözetmek);
- Ö. Deyim (umudu sönmek, dile gelmek, parmak kadar, canını bağışlamak, dokunmak,
- P. Atasözü, (Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.); kalıp sözler (hoşça kal, Allah kerim, eksik olma);
- R. Masal unsurları (Develer tellal iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken; bir zamanlar, aradan günler, aylar geçmiş, aradan günler geçmiş, gel zaman git zaman). Bu kriterler ışığında kendi gruplandırılmamızı meydana getirdik.

1. Dil ile ilgili kültürel unsurlar (kişi isimleri, ünvan/ meslek isimleri, deyimler, atasözleri, karşılıklı konuşmalarda kullanılan kalıp sözler, masal unsurları)
2. Günlük yaşam ile ilgili kültürel unsurlar (Kullanılan Eşyalar, Mimari, Yerleşim şekilleri, Giyim-kuşam-süslenme, Yeme-içme kültürü, Saray kültürü, Ekonomi, Avcılık)
3. Sanat ve müzik kültürü ile ilgili unsurlar
4. Din ile ilgili kültürel unsurlar (Mitolojik unsurlar)
5. Örf ve adetlerle ilgili kültürel unsurlar

Bu başlıklar ile sınıflandırılan kültürel unsurlar parantez içlerindeki sıra gözetilerek tablolar halinde incelenmektedir.

3.6.2. Dil ile ilgili Kültürel Unsurlar

Kültürün en önemli birimlerinden birini oluşturan dil olgusu, insanları bir arada tutmaya yarayan, milli birlik ve beraberlik duygusunu güçlendiren, aynı topraklar üzerinde yaşayan insanlar arasında iletişimi sağlayan bir yapıdır. İçinde bulunduğu coğrafyanın yaşayış tarzından, ekonomisinden, örf ve adetlerinden, alışkanlıklarından etkilenir ona göre şekillenir. Tüm bu yapısının içeriği Aksan (2006) tarafından şöyle dile getirilir:

Bir dilin sözcükleri, terimleri, yabancı dillerden gelme öğeleri, atasözleri, deyimleri, insanlar arasındaki ilişkilerde kullanılması gelenek olmuş kalıp sözleri ve kalıplaşmış birtakım özdeyişler, bir bütün olarak *sözvarlığı* adı altında ele alınır. Bu terimle anılan varlık, aynı zamanda, o dili konuşan ulusun maddi ve manevi kültürünü, dünya görüşünü, yaşam koşullarını ve deneyimlerini de yansıtır. Dolayısıyla sözvarlığını belirlemeye yönelik olan çalışmalar dilbilimin, toplumbilimin ve ruhbilimin verilerinden yararlanabilir. Denilebilir ki; sözvarlığını belirlemeye yönelik olan çalışmalar dilbilimsel, toplumbilimsel ve ruhbilimsel özellik taşımaktadır ve dili, toplumsal yaşamı ve insan davranışlarını aydınlatmaktadır (2006, s.13).

Bu bağlamda sözvarlığı öğelerinin incelendiği çalışmalar, büyük önem taşımaktadır. Çalışmamızda, sözvarlığı ifadesine karşılık gelen tüm unsurlar dil ile ilgili kültürel unsurlar başlığı adı altında toplanmıştır.

3.6.2.1. Kişi İsimleri

Masallarda geçen kişi isimleri, özel isimler, meslek- ünvan isimleri bu bölümde açıklanmaya çalışılacaktır. Sedat Veyis Örnek (2000) “*Türk Halk Bilimi*” adlı kitabında, “Adlar, insanın kültürel ve bireysel kimliğini yansıtmalarının yanı sıra, kişiyi belirli kılarak kargaşayı, karışıklığı, yanılmayı ve yanlışlığı önler, ilişkiyi düzenler.” şeklinde tanımlamada bulunmuştur.

Çalışmamızda yer alan isimler Batı kültürüne aittir. Çevirmenlerin isimler ile ilgili verdiği kararlar çözümleme bölümünde tartışılmaktadır. Batı masallarındaki kişi isimlerinden sonra Türk masallarında olanlar şu şekilde ifade edilir: “Masalın kişileri, belli bir tarih anında, belli bir yerde yaşamış olan, bir topluluğun belli fertleri değil de, bir padişah, bir tüccar, bir kocakarı gibi, yersiz, adsız kişilerdir” (Boratav, 2009, s.15). Perrault masallarındaki kahramanlar da tıpkı Türk masallarında olduğu gibi ünvan isimleri altında verilmiştir. Bu da onların kral, kraliçe, prens, prenses gibi ifadelerle aktarıldığı anlamına gelir. Farklı iki ülke, farklı iki siyasi idare biçiminin bulunduğu bu iki farklı kültürdeki kültürel eşdeğerlikler merak uyandırmaktadır. Bu noktada sahneye çevirmenler çıkmaktadır. Çeviri yaparken onları zorlayan yapıların başında yer alan özel isimlerin nasıl çevrilmesi gerektiği noktasında Newmark birtakım görüşlere sahiptir. Newmark, bu konuda, yananlamı olan yazınsal özel isimler için genel bir çeviri yöntemi önermektedir, bu da ismin anlamını öncelikle erek dile çevirmek, ve daha sonra bu ismi yerlileştirmek suretiyle kaynak dilde yeni bir özel yaratmaktır (Newmark’tan aktaran Yalçın, 2003). Kültür araştırmalarına dayalı tezimizde, isimler araştırmamızın önemli yapı taşlarından birini oluşturmaktadır.

3.6.2.2. Deyimler ve Atasözleri

Bir dili konuşan toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, çevre koşullarını, gelenek, görenek ve inançlarını, önem verdiği varlık ve kavramları, kısacası, maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünme biçimini, hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan deyimler (Aksan, 2005, s.91), aynı kültürü paylaşan, aynı havayı soluyan, aynı milli ve dini yetiyle yoğrulmuş, topluma mâl olmuş söz kalıplarıdır. Genelde mecaz anlam ifade eden deyimlere atasözleri de bu anlamda eşlik etmektedir. Uzun deneyimler ve gözlemler sonucu oluşan, anonim özellik taşıyan atasözlerinin yol gösterici tarafı ağır basmaktadır.

Kültür farklılıklarının en çok ortaya çıktığı ve çevirilerde dikkat edilmesi gerekli hususların başında, deyim ve atasözleri kullanımları gelmektedir. Atasözleri ve deyimlerin farklılıkları ile ilgili sayısız örnekler verilebilir. Erten'in bu konuyla ilgili görüşleri şöyledir:

...atasözleri, deyimler ve yiyecekler de ulusal kültürlerin en duyarlı ve önemli ifade tarzlarıdır. Bunlarla ilgili terminoloji de çevirmene biraz yaratıcılık ve çok iyi yorum yapma edimi gerektirebilir. *"Allah kavuştursun", "Güle güle giy", "Geçmiş olsun", Misafirlik üç gündür", "Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al", "Yattı balık yan gider", "Üzümlü ye bağını sorma"* gibi atasözleri İngilizce ve Almanca'da mevcut değildir ama farklı deyimlerle aynı şeyleri söylerler (1992, s.70-75).

Bu eşdeğerliğin sağlanmasında çevirmen faktörü devreye girmektedir. Her iki dil ve kültüre hakim bir çevirmen okuyucusunun anlayacağı bir eşdeğerliği deyim ve atasözü olarak sunacaktır. Ancak bazı deyimlerin benzerlerinden bile söz edilemez.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, sosyal ve kültürel faktörlerin çeviri işleminde, diğer faktörlerin yanında belirleyici rolü üstlendiği sonucuna varabiliriz. Çeviri işleminde strateji belirlerken göz önünde bulundurulması zorunlu olan ve her milletin kendine has olan sosyal ve kültürel faktörler, hem çevirmen tarafından hem de -kısmen de olsa- eseri okuyacak kimse tarafından önceden üzerinde araştırma yapılması gereken bir olgudur (Baykan, 2005, s.189). Aksan'ın da dile getirdiği gibi:

...bir dilden ötekine geçen ödünç sözcükler bile, andıkları dilde değişik anlamlarla yaşayabilirler. Fransızca "chiffon" "kumaş parçası, paçavra, değersiz parça" sözcüğü Türkçede "şifon" yazımıyla, "ince bir çeşit kumaş" anlamında kullanılmaktadır. Arapçada genel olarak yazıhane, büro kavramını yansıtan "mektep" sözcüğü Türkiye'de yalnızca "okul" anlamında kullanılmıştır. Fransızca "mouton" hem 'koyun', hem de 'koyundan çıkarılan et, koyun eti' demektir. Hâlbuki kökeni aynı olan İngilizce "mutton" yalnız "koyun eti" için kullanılır; koyunu anlatmak üzere "sheep" sözcüğü geçerlidir (1987, s.76).

Böylece dilde kabul gören yeni kelimelerin erek dizgede farklı anlamlara gelebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Çeviri eserin erek dizgedeki yeri de çeviri araştırmalarına hız katan faktörlerden biridir. Erek dile yapılan bu katkı mevcut edebiyata katkı sağlamaktadır. Çevirinin fazla olması, kültürü o denli zenginleştirecektir. Bu zenginleşmeyi sağlama, her zaman olduğu gibi edebiyatçılara düşmektedir. Nitekim bu Türk edebi tarihinde de böyle olmuştur (Baykan, 2005, s.193). Kuran (1994, s.7) da bu konuda aynı fikirleri taşımaktadır. "Çeviri yoluyla dillere farklı dil yapılarının, farklı fikirlerin, imge ve motiflerin, edebi yazın türü ve sanatlarının, farklı kültür unsurlarının

girdiği, bunların ulusal yazınları etkilediği, karşılaştırmalı yazına temel hazırladığı bilinen bir gerçektir". Etkileşimin bu denli faydalı olduğu bir paydada yer almak, araştırmacılara yeni çalışmalar yapma noktasında cesaret verecektir.

3.6.2.3. Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Sözvarlığını oluşturan öğeler içerisinde yer alan kalıp sözler, tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutmakta, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır (Yazıcı Okuyan, 2012, s.35). Bu bağlamda bu başlık da çalışma alanlarımız arasında yer almaktadır. Karşılıklı konuşmalar başlığı bize, günlük konuşma dili, halk dili ve argo kullanımlar açısından bilgi kaynağı olacaktır. Bu denli toplumun içine kadar inen birimleri incelemek dili ve insanını tanıma noktasında önem arz etmektedir.

3.6.2.4. Masal Unsurları

Masalın olmazsa olmazı, ona melodik bir başlangıç ile eşlik eden masal unsurları şiirsel anlatımlarıyla masallarda önemli bir yere sahiptir. Bu tekerlemeler, masalların en belirgin özelliklerinden biridir. Masalların içerikleriyle ilintili değildir. Anlamdan çok, kelime oyunları, ahenk, ses uyumu, uyak, sözcük tekrarı ve şiirsellik ön plandadır. Anlam olarak birbiriyle alakasız sözcükler sıra dışı bağdaştırmalarla bir araya gelerek zincirleme bir yapı oluştururlar (Zengin 2004, s.45).

Masalın başında söylenen tekerlemeler “*Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde*” gibi bir iki cümleyle sınırlı kalabileceği gibi, anlatıcının ustalığına bağlı olarak çok daha uzun da olabilir: “*Bir varmış, bir yokmuş. Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde. Deve tellal iken, horoz imam iken, manda berber iken. Annem kaşıktay, babam beşikte iken. Ben babamın beşiğini tıngır mungır sallay iken. Babam düştü beşikten, alnını yardı eşikten...*” (Tezel, 1968, s. 449) şeklinde devam edebilir.

Gerçekliğin ve hayalin birarada olduğu masallarda masal tekerlemesi olarak da geçen unsurları incelemek yerinde olacaktır. Bu unsurları, masalın başında, ortasında uygun yerlerde ve sonunda söylendiğini, yerine göre uzun ya da kısa olabileceğini görürüz. Bunların masal içerisinde belirli görevleri vardır. Başta söylenenler, uyarma niteliğinde olup masalın gerçek değil de, eğlendirmek ve ders vermek amacıyla söylendiğini, olayların hayal ürünü olduğunu, aynı zamanda bunların çok eskiden geçmiş kabul edilmesi

gerektiğini belirtmektedir. Masalın ortasında yer alanların görevi bir olaydan diğerine geçişi sağlamak, anlatımda hızlanmanın gerekliliğini vurgulamak, zaman aralıklarını ve uzak mesafeleri kapamaktır. Masalın sonundakiler ise ya bütün maceraların herkesin gönlünden geçtiği gibi mutlu bir sonla noktalandığını belirtmek ya da başlangıç unsurları gibi, anlatılanların uydurma olduğuna dikkati çekmek amacıyla söylenmektedir (Boratav, 1988, s.76-77).

İncelememizde masal unsurları başlığı altında, masal kalıp sözleri, masallarda geçen fantastik unsurlar (peri, çocuk yiyen dev, sihirli çizmeler, yedi rakamı vb.) ele alınacaktır.

3.6.3. Günlük Hayat ile İlgili Kültürel Unsurlar

Günlük hayat ile ilgili unsurlar, eserin yazıldığı tarih, çevre, yaşam koşulları açısından oldukça zengin kaynağa sahip çalışma birimimizi oluşturmaktadır. Bilindiği üzere kültür toplumların yaşam biçimidir. Günlük hayata dair birçok yapı kültürün bir parçasıdır. Bu bağlamda, çalışmamızda kullanılan eşyalar, yerleşim şekilleri, yeme-içme kültürü, giyim-kuşam-süslenme, saray kültürü, ekonomi, avcılık, mimari gibi özellikler ilgili veri tabanımızı oluşturmaktadır.

Yazar, eser ve dönem özelliklerini en güzel yansıtan örneklerden oluşan bu bölümde, 17.yüzyıl Fransa'sı, tüm gerçekliğiyle gözler önüne serilmeye çalışılacaktır.

3.6.4. Din ile İlgili Kültürel Unsurlar

Bu başlık altında din, inanç ve özgürlükler ile ilgili konular ele alınacaktır. Mitolojik unsurların da zaman zaman etkisini gösterdiği masallarda farklı inanışlar, mitler çalışma konumuzu oluşturacaktır. Örneğin; çocuk sahibi olma isteği ile yanan, Uyuyan Güzel'in anne ve babasının « Başvurmadık yol bırakmamışlar, adaklar adanmışlar, kutsal yerlere gitmişler, yalvarmışlar, her şeyi her şeyi denemişler », şeklindeki ifadesi ile o dönemin kraliçesi 14. Louis'nin annesi Anne d'Autriche'in de Rouen yakınlarındaki Forges kaplıcalarına gitmiş olması arasındaki ilişki gözler önüne serilecektir. Bu ve bunun gibi çeşitli örneklere tablolar altında geniş yer verilmiştir.

3.6.5. Müzik ve Sanat ile ilgili Kültürel Unsurlar

Dönemin sanat anlayışına ışık tutacak bu bölümümüzde masallarda geçen müzik- sanat ifadeleri ve aktarımları taranmıştır. Yine aynı başlık altında çeviri çözümlemesi bağlamında işlenmiştir.

3.6.6. Örf ve Adetlerle ilgili Kültürel Unsurlar

Çalışmamızın en ilgi çekici birimlerinden biri olan örf ve adetler için kültürel kodlara, alışkanlıklara, genel geçer doğrulara yer verilmiştir. Toplumun yazısız kuralları olan, herkes tarafından sorgusuzca benimsenen bu toplumsal kuralların masallarda nasıl yer aldığına ve hangi konularda etkili olduğuna değinilecektir.

3.7. Çeviride Kültürel Unsurlar Sorunu

Dili bir bütün olarak ele aldığımızdan, onu kültürden, kültürü de dilden ayrı düşünemeyiz. Buradan hareketle, kaynak dilden amaç dile veya amaç dilden kaynak dile çeviride kültürel unsurlar en önemli birer olgu olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Çevirmenin görevi, bu aktarımda, sözkonusu kültürel unsurlara en uygun karşılıkları bulabilmektir” (Yalçın, 2003, s.57). Bu da çevirmenin her iki dilde yetkin olmasını gerektirir. Aksi takdirde kaynak metnin iletmek istediği mesaj hedef dil okuru tarafından anlaşılamayacaktır.

Bu denklem çocuk yazını için de geçerlidir. Genç okurun dünyasında güzellikler çağrıştıran, onun ruhunda güzele ve iyiye karşı olumlu davranışlar geliştiren, hayal dünyasını zenginleştirerek ana dilinin tadını hissettiren eserler çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilir. Çocuk okuyucular için edebî eserler, eğitim ve ana dili eğitimi açısından önemlidir (Erten, 2011, s.15). Bu nedenle, çeviri çocuk edebiyatı sözkonusu olduğunda çevirmenlerin hedef kitlenin çocuk olması nedeniyle daha da dikkatli olması gerekecektir. Çevirmeni en çok zorlayan kültürel yapılar konusu hedef kitle çocuk olduğunda daha karmaşık hal alacaktır.

Çocuk kitaplarında çeviri aracılığıyla kültürel değerlerin aktarımı amaçlandığında ise çevirmenlerin başvurduğu yöntemler önem arz etmektedir. Başvurulan stratejilere “*çocuk yazınında çeviri*” başlıklı bölümümüzde de değindiğimiz gibi çocuğun hazırbulunuşluğu ve kavrama gücü şekil vermektedir. Yapılacak işlemler açısından görüş bildiren araştırmacılardan ilki Aixela’dır. Ona göre çeviri sürecinde çevirmen, hedef kültürde kabulü ve uyumu sağlamak üzere “koruma”dan (kaynak metindeki kültürel göstergelerin

aynen üretilerek farklılığın kabul edilmesinden), “yerlileştirmeye” (kültürel bir başka değere dönüştürmeye) dek çeşitli yöntemler kullanır (1996, s.54). Aynı durum Davies tarafından da değerlendirilir. Çeviride kültürel unsurlar sorununu ele alan çeviribilimcilerden biri olan Davies’e göre, çevirmene en başta nasıl bir çeviri yapacağı kararını verdiren iki hedef vardır: İlk hedef, erek okurda aynı etkiyi yaratmamayı göze alarak kaynak metnin özelliklerini korumak; ikinci hedefse, kaynak metnin özelliklerini erek metne uyarlamak ve böylece erek kültürde özgün bir yapıt izlenimi uyandıran bir çeviri metin üretmek (2003, s.69). Bu açıdan çevirmen en başta vereceği kararlarda bu iki kutbu göz önünde bulunduracak çeviri yöntemini buna göre şekillendirecektir. Çalışmamızın da yeterlilik ve kabul edilebilirlik ekseninde değerlendirilme şekline gönderme yapan bu görüş doğrultusunda, çevirmen, çevirinin bütünlüğünü, hedef toplum açısından işlevini ve kaynak eserin sanatsal ve işlevsel özelliklerini olabildiğince koruyarak, çeviri yöntemine ve hedefine göre nasıl bir aktarım gerçekleştireceğini saptamalıdır. (Aksoy, 2002, s.90-91)

Sonuç olarak çevirmen kararları bu aşamada önemlidir. Yalçın (2012, s.544)’e göre kültürel unsurların hedef dile aktarımında en etkili strateji, okurların anlamasını kolaylaştıracak bilgilendirici notların düşülmesidir. Çevirmen, kültüre has yapılarla karşılaştığında bilgilendirme yoluna gidebilir, sayfanın alt kısmına dipnot düşebilir ve gerekirse açıklama stratejisinden faydalanabilir. Böylece farklı bir kültürün hedef kitle tarafından alımlanmasına ve erek kültür dizgesinde yer edinmesine katkı sağlamış olacaktır. Burada en son kararı verecek olan çevirmendir, izlediği yol ve amaç, alacağı kararlarda etkili olacaktır.

BÖLÜM 4

CHARLES PERRAULT MASALLARI VE ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE

Eser ve yazıldığı dönem ile ilgili bilgilerin yer aldığı bu bölümde, masal kavramının oluşum sürecine, yazar Perrault'nun hayatına ve eserlerine değinilmiştir.

4.1. 17. YY.'da Fransız Edebiyatında Masal

Dönemin siyasi duruşu Ekinci (2016) tarafından şöyle dile getirilmiştir: “Fransa’da eski rejim, birçok denemeden sonra ancak 1789 Fransız Devrim’i ile yıkılabilmektedir. XIV. Louis’in meşhur “devlet benim” ve 15. Louis’in “Tahtımız ve kudretimiz Tanrıya dayanmaktadır” ifadeleri, Fransa’daki eski rejimin düşünce yapısını ortaya koymaktadır. Fransa’da uzun yıllar hüküm süren bu mutlak otoriter rejimlerin belli başlı özelliklerini; parlamenter kurumların bulunmaması, ayrıcalıkların, baskı ve adaletsizliklerin yaygın olması, bütün güçleri elinde toplayan kralın, Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olması biçiminde özetlemek mümkündür (Ekinci, 2016, s.151). Vardar’ın “Fransız Edebiyatı” adlı eserinde de dile getirdiği gibi Klasik Fransız edebiyatının doğduğu yüzyıldır, 17.yüzyıl. Yoğun bir hazırlık dönemi (1600-1660) yaşanacaktır; özel bir denge sağlaması beklenen klasik edebiyatın (klasik dönem, 1660-1685) ardından yeni akımların, yeni arayışların yaşanacağı Geçiş dönemine (1685-1715) ulaşılabilecektir (2005, s.87).

Bu dönem XIV. Louis’in de en parlak yıllarına karşılık gelmektedir. İlk haftalık mecmua (feuille) Théophraste Renaudot tarafından çıkarılır. Zipes’e göre, Fransa’nın yazılı masal geleneğinde güçlenmesinde pek çok neden vardır. Her şeyden önce, Fransa o dönem Avrupa’da güçlü bir ülkedir ve Fransızca, soylular arasında en çok tercih edilen dil konumundadır. Ayrıca matbaanın basılı eserlerin dolaşımına olan katkısı ya da o dönem Fransa’da kültürel faaliyetlerin yoğunluğu da bunu destekleyen unsurlardandır. Tüm bunlar birleştiğinde Fransa, yazılı masal geleneğinin gelişebilmesi için uygun konuma yerleşmiştir (Zipes’ten aktaran Özünel 2011). Ne var ki Fransa’nın yazılı masal

geleneğinde öncü rol üstlenmesinde Paris'te 1600'lü yılların başında açılan ve 18. yy.'a dek baskın varlığını sürdüren masal salonlarının önemi büyüktür. Fransız aristokrat kadınları önceleri kendi evlerinin salonlarını ilk olarak kadınlara, ardından erkeklere açmışlardır. Bu salonlarda sanat, edebiyat, aşk, evlilik, politika ya da özgürlük gibi kendileri için önemli olan konuları tartışmışlardır. Zipes bunun altında yatan nedenin kadınların birey olarak kendilerini ortaya koyma ve toplumun diğer kesimlerinden farklı olduklarını gösterme istekleriyle ilişkilendirilebileceğini söylemektedir (Zipes, 1999, s.32). Salonlarda toplanan kibar hanımlara ithafen üretilen, genel anlamıyla davranış, dil ve duyguda yapmacıklı ve aşırı bir incelik ve özen merakını ifade eden (Vardar, 2005, s.101) presyozite (Préciosité) akımının doğuşu bu şekildedir. Asıl olan, bu toplantılara katılanların basit ve kaba olanı zekâ ve yaratıcılıkla birleştirerek bu sohbetlerin içine katabilmeleridir. Dili yalınlaştırma, dilbilgisi kuralları oluşturma eğilimleri vardır. Richelieu'nün kırk üyesiyle Fransız Edebiyatı'nı düzenlemek için Fransız Akademisi'ni kurması da bu yıllara karşılık gelmektedir.

Bu yüzyılın son edebiyat evresi olarak adlandırılan Geçiş dönemi, sarsılan saray ve kilise otoritesinin sorgulanmaya başlandığı, 18. Yüzyıl aydınlanma çağının tohumlarının atıldığı bir zamana şahitlik eder. Vardar'ın da belirttiği gibi “Sürekli savaşlar özellikle İspanya Veraset Savaşları (1701-1713) Fransa'yı iyice zayıflatacak, ağır vergiler altında, yokluk ve kıtlık altında kıvranacaktır halk. Güneş-Kral'ın görkemli dış görüşünü iç çöküntüyü ancak bir süre örtebilecek ve mutlak otoriteye karşı güçlü bir muhalefetin doğmasını önleyemeyecektir” (2005, s.178). Eski ve yeni tartışmasını başlatan isim olması nedeniyle araştırma yazarımız Charles Perrault bu dönemin önemli yazarları arasında yer almaktadır.

4.2. Perrault ve Eserleri

1628 yılında Paris'te doğan Charles Perrault, Pâquette Leclerc ve Paris parlamentosunda avukat olan Pierre Perrault'nun altıncı ve son çocuklarıdır. İkizi François doğumundan altı ay³ sonra vefat etmiştir.

Beauvais kolejinde parlak bir öğrenci olduğu gözlerden kaçmayan Charles, felsefe öğretmeniyile tartışması sonucu okulunu yarıda bırakır ve arkadaşı Baurain ile kendi kendine öğrenme yolunu seçer. Üç-dört yıl boyunca İncil'i, klasik yazarları, tarihçileri, çağdaş yazarları okur. 1654'te ağabey Pierre Perrault ülkenin finans yönetiminde üst düzey

³Catherine Magnien, « Introduction, Notices et notes », in Charles Perrault, *Contes* (1691-1697), Paris, Librairie Générale Française, coll. Le Livre de Poche, 2006, p. 309.

bir göreve getirilir. Kardeşini de yanına küçük memur (commis) olarak alır. Bu durum Perrault'nun masallarında da göze çarpmaktadır. Masal kahramanları da aile üyelerini sürekli koruma ve güvence altına alma eğilimindedir. Orada küçük dizeler yazmak için çok zamanı olur. Tüm hayatı 14. Louis'nin hükümdarlığı altında geçtiği için ilk olarak 14. Louis'in evliliği ve oğlu için güfteler (sonradan bestelenmek üzere) yazar ve o sıralar Fransız Akademisi'nde (Académie Française) Chapelain onu farkedir. Kralın ilk bakanı Colbert ile yakın arkadaş olur. Sonrasında çeşitli üst düzey görevlerde yer alır ve aile ruhunu hiç bir zaman kaybetmez. 44 yaşında iken Marie Guichon ile evlenir. Dört çocuğu olur. Colbert'ın ölümünden sonra görevlerini tamamen bırakıp yazmaya devam eder.

1687'de Siècle de Louis le Grand adlı şiiri ile eskiler yeniler tartışmasını başlatır. Boileau bu eserin antik çağın büyük yazarlarını yediğini dile getirir. Sonrasında Perrault daha resmi eserler dönemine girer. Çalıştığımız masallar bu dönemde kaleme alınır. Masallarını yazmaya başladığında altmış yaşından büyük olan yazar La Fontaine'ne de hayran olduğu için ilk masallarını dizeler halinde yazar. Altı yıl boyunca üzerinde çalışır (1691-1697). 1697 yılında ilk eseri Les Histoires ou Contes du temps passé ya da diğer adı ile Conte de ma mère l'Oye (Peri Masalları) Claude Barbin yayınevinden çıkmıştır. İlerleyen yaşı dolayısıyla ya da farklı nedenlerden eserleri 17 yaşındaki üçüncü oğlu Pierre Perrault ismiyle yayınlanır. Metinleri yalın, açık ve kısadır. Bu da kısa sürede çocuk yazarı olarak tanınmasını sağlamıştır. Masalları 17. Yüzyıl Fransa'sını yansıtır. Saraya, aristokrat yaşama yakınlığı eserlerinde farkedilir. Yaşandığı döneme izler barındıran masallarda kral, kadın ve toplum portreleri işlenmiştir. Otoriteye saygının, dalkavukluk boyutuna ulaştığı durumlar sözkonusudur. Yine de kendi çevresini övmek ya da eleştirmek amacıyla yazdığı söylenebilir.

Bizim araştırmamız kapsamında Peau d'âne (Eşek Postu), La Belle au bois dormant (Uyuyan Güzel), Le Petit Chaperon rouge (Kırmızı Başlıklı Kız), La Barbe bleue (Mavi Sakal), Le Maître chat ou le Chat botté (Çizmeli Kedi), Les Fées (Periler), Cendrillon ou la Petite Pantoufle de verre (Külkedisi), Riquet à la houppe (Püsküllü Prens), Le Petit Poucet (Parmak Çocuk) ele alınacaktır.

Diğer eserleri şu şekildedir: A Mademoiselle, Apologie des femmes, Dialogue de l'amour et de l'amitié, Fables, La Marquise de Salusses ou la Patience de Grisélidis, La Peinture, Le Siècle de Louis le Grand, Les Souhaits ridicules

Dünya çocuk edebiyatı içerisinde saygın bir yere sahip olan Charles Perrault, 1703 yılında 75 yaşında Paris'te hayata gözlerini yumar.

4.3. Perrault Masalları Oluşum Süreci

Bilindiği üzere, masalların temelini sözlü gelenek oluşturur. Sözlü gelenekte bir milletin dili ve kültürüne dair kodlar bulunur. Özünel (2011, s.61)'in “Yazının İzinde Masal Haritalarını Okuma Denemesi: Masal Tarihine Yeniden Bakmak” başlıklı makalesinde de aktardığı gibi “Zipes, peri masalları denen türün, genellikle *Zaubermarchen* ya da *conte merveilleux* olarak adlandırılan hikâye anlatma geleneğinin farklı bir biçimi olduğunu söyler. Zipes’a göre bu masallar on beş, on altı ve on yedinci yüzyıllarda yazıya geçirilmiştir; böylece yazılı masal geleneği aşamalı olarak kendi tiplerini, motiflerini, karakterlerini ve olay örgülerini oluşturmuştur. Temelinde sözlü kültür olmasına karşın bu masallar, zamanla aristokrat sınıfın ve eğitilmiş orta sınıfın okur kitlesine hitap edecek biçimde dönüştürülmüştür. Sonuçta, özünde halkın kaba saba inanç ve sözleri olan halk masalları, süreç içerisinde ortaya çıkan gelişmelerle yeni bir tür olarak varlık göstermeye başlamıştır” (Zipes, 1999, s.2-3).

1690’lı yıllarda moda olan masal anlatma geleneği iki farklı aşamada ilerler. Birincisi salon masalları, kadınların bir araya gelip dili en güzel bir biçimde kullanma çabalarını içerir. Zipes’e göre bu salonlarda anlatılan masallar *conte de fée* (peri masalı) olarak adlandırılır ve sonrasında şimdilerin yazılı masal türüne dönüşecektir (1999, s. 33).

İkincisi de anlatıcıları tarafından geliştirilen, halktan alınan ilhamla anlatılan masallardır. Özünel (2011, s.67)'in de belirttiği gibi “Bu türün popülerleşen ismi Charles Perrault olmuştur. 1696 yılında bu salonlardan dinleyerek yeniden yazdığı masalları *Histoire ou contes du temps passé* (Geçmiş Zaman Masalları veya Hikâyeleri) adıyla yayımlamıştır. Zipes, Perrault’un pek çok masaldaki olağanüstü öğeyi, büyülerle ilgili bölümleri ve hurafeleri edebiyatın modern yüzü olabilmek amacıyla kendi ahlaki değerleri doğrultusunda yeniden yapılandırıldığını belirtir. Zipes’a göre bugün klasikler arasında yer alan Perrault’nun tüm masalları Fransa’da o dönemde popülerleşen sözlü ve yazılı masallardan türemiştir ama Perrault bunları seçkin bir kesime hitap edecek biçimde yeniden dönüştürmüştür (1999, s. 36).

Soriano (1968)’ya göre, Perrault kişilerini insanlardan seçmiştir. Kendi masal türünü hayvan masallarından ayrı tutmuştur. Masallarının kaynağını dini ritüeller oluşturur. Galya dönemi ve putperestlik dönemlerinden kalma periler (*marraine*), devler (*ogres*) masal kahramanları arasında yerlerini alır. Perrault’nun yazmış olduğu Eşek Postu adlı masal

Molière (Le malade Imaginaire, Acte II. Scène 8) ve La Fontaine masallarında⁴da geçmektedir. Yine aynı masaldaki ensest ilişki (Inceste)⁵ bu masalın çıkış noktasının antik çağlar (Antiquité) olduğunu gözler önüne sermektedir.⁶

Perrault dilinin basitliği ve masallara katmış olduğu edebi biçim ile diğerlerinden kolaylıkla ayrılmıştır. Halka, köylülerin sosyal başarılarına, kötü insan profillerine dokunması nedeniyle tanınmıştır. Yazarın ölümünden 5 yıl sonra Değerler ile Monsieur Perrault Masalları adı altında yeni bir basım gerçekleştirilir.

4.4. Çeviri Normları

Çeviri eserlerde, yayınevi ve çevirmen kararlarının çeviri sürecine olan etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Çevirmenin varlığı daha ilk sayfalardan itibaren okuyucu tarafından hissedilebilir. Dört çeviri metnini karşılaştırmalı olarak inceleyeceğimiz bu çalışmamızda ilk olarak kaynak ve erek metinlerin yan metin özelliklerine değinmek gerekecektir.

Erek metinlerle ilgili incelemeyi yapmadan önce kaynak metnin okuruna nasıl ulaştığına değinmekte yarar vardır. İncelenen tüm eserler Gideon Toury'in "Betimleyici Çeviribilim (Descriptive Translation) dahilinde ortaya koyduğu "Çeviri Normları" bağlamında incelenecektir. Bu normlar 3 başlıkta toplanacaktır :

4.4.1. Öncül Normlar

Çeviriye dair verilen kararların biçimlendiği bu aşamada çevirmen, çalışacağı yapının ve hangi dilde çeviri yapacağını kararını verir. Çalışılan çevirmenlerin tamamı Fransızca dilinde yazılan kaynak metni Türk okur kitlesine ulaştırmak adına uğraş vermişlerdir. Her çevirmenin benimsediği tutum ve yaklaşımlar analiz bölümünde tablolar altında değerlendirilmiştir.

4.4.2. Süreç Öncesi Normlar

Bu aşamada çevirmenleri bu eseri çevirmeye iten nedenler irdelenir. Neden bu eser? sorusunun yanıtı aranır. Çevirinin doğrudanlığı bu aşamada dikkate alınan hususlardandır.

⁴Jean de la Fontaine, *Fables, Livre VIII, 4*, Paris, Gallimard, 1974, p. 16.

⁵Bruno Bettelheim, *Het nut van sprookjes* (1975), *Op. Cit.*, p. 144.

⁶ Araştırmacı tarafından *L'image de la Cour dans les Contes de Charles Perrault* isimli çalışmadan çevrilmiştir.

Çeviri kaynak metinden mi yoksa başka ara bir metinden mi yapılacaktır? Çevirmenlerimizin tamamı orjinal metinden çeviri yapmayı tercih etmişlerdir. Kaynak metin ile ilgili değerlendirmenin ardından çeviri eser ve çevirmen kararları ile ilgili bölümlere yer verilecektir.

4.4.2.1. Kaynak Metin

Perrault'nun özgün eserlerinin ilk basıldığı yer Claude Barbin yayınevidir. 1697 yılında yayınlanan bu ilk eser Les Histoires ou Contes du temps passé ya da diğer adı ile Conte de ma mère l'Oye adı ile basılmıştır. Çalıştığımız kaynak metin Fransız Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2011 yılında ortaokul öğrencilerine yaz dönemi okuma kitabı olarak piyasa sürülmüş özgün eseri koruyan, Epinal tarafından resimlendirilen bir okul materyal kitabıdır. Çalışmamız boyunca kaynak metin olarak bu eserden faydalanılacaktır. Kaynak metnin kapağında siyah ve büyük harflerle kitabın adı « Neuf Contes », hemen altında daha küçük harflerle yazarın adı « Charles Perrault » yazmaktadır. Bu yazılara dokuz masalın çok daha büyük harflerle sıralı bir şekilde yerleşmiş isimleri arka plan oluşturmuştur. Kitabın adının üstünde yaz okuma kitabı olduğunu bildirir « Un Livre Pour L' Été » ifadesi yerleştirilmiştir. İçerisindeki dokuz masalın isimleri, okuyucunun dikkatini çekmek adına çok daha büyük harflerle verilmiştir.

Kitabın kapağının arkasında eserle ve yazarla ilgili detaylı bilgi verilmemiştir. Masalların ardından beş sayfalık daha fazla bilgi (pour en savoir plus) kısmına geçilmiş, çeşitli çizerler tarafından gerçekleştirilen karakter, sahne çizimlerine yer verilmiştir. Eserde kullanılan fotoğrafların kaynakçası verilmiştir. Son kapak sayfasında da 2011 Mayıs ayında Fransa'da Vincent Imprimeries tarafından Fransa Milli Eğitim Bakanlığı adına bastırıldığı dile getirilmiştir.

Kaynak metin, dönemin Fransa Milli Eğitim Bakanı Luc Chatel'in öğrencilere ve velilere ithafen kaleme aldığı önsöz yazısı ile başlamaktadır. Kültürlerinin ve edebiyatlarının yeni kuşaklara aktarımının önemini vurgulayan bakan, dillerinin tarihini de yansıtan bu eseri o yıl yaz dönemi okuma kitabı olarak uygun gördüklerinden bahseder. İki sayfalık bir girişten sonra içindekiler sayfası gelmektedir. Dokuz masal ve sayfaları verilir. İlk masal olan Kırmızı Başlıklı Kız'ın büyük harflerle yazılmış sayfası ile devam eden kaynak eserde kurt ile kırmızı başlıklı kıızı birlikte resmeden desenin ardından masala giriş yapılır.

4.4.2.2. Türkçe Çeviri Eserler

4.4.2.2.1. Tahsin Yücel'in Perrault Masalları Adlı Çevirisi

Charles Perrault'nun Türkiye'de 2005 yılında Tahsin Yücel çevirisi ile İmge Kitabevi Yayınları'ndan çıkan Külkedisi kitabı 142 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın ana kapağında büyük kırmızı punto ile yazılmış "Külkedisi" ifadesi yer alır üzerinde Charles Perrault, altında yine kırmızı daha küçük harflerle Perrault Masalları yazmaktadır. Çevirmen adı beraberinde verilir. Saray görevlilerinin Külkedisine cam pabucu giydirme illüstrasyonu kapak resmi olarak kullanılmıştır. Kitapta geçen çizimler original 1867, Gustave Doré çizimleridir. İlk sayfada yazar ve çevirmen hakkında kısa bir özgeçmiş bilgisi yer alır. Çevirmenin diğer eserlerine yer verilmiştir. İçindekiler sayfası ile kitap içerisinde bulunan 10 masal (Becerikli Prenses bizim çalıştığımız masal değildir) ve sayfa bilgileri paylaşılmıştır. Külkedisi masalı ile eser başlamıştır.

Arka kapağında Tahsin Yücel'in kendi kaleminden dökülen şu notlar yer alır:

Charles Perrault XVII. yüzyıl Fransız yazınının önde gelen düşünür ve ozanlarından biridir. Ama çoğu çağdaşları eski Yunan ve Latin yazarlarının hiçbir zaman aşılamayacağını söyleyip onlar gibi yazmaya çalışırken, Perrault her alanda olduğu gibi yazın alanında da insanlığın ilerlediğini savunur. Bu arada, 1697 yılında, çok sevdiği çocuklara elinizdeki kitapta yer alan masalları yazar. O gün bugün, bu masallar tüm dünya çocuklarının en sevdiği masallar arasında yer alır. yalnız çocukların mı? Külkedisi, Mavi Sakal, Parmak Çocuk, Ormanda Uyuyan Güzel, Kırmızı Başlıklı Kız ve tüm ötekiler birbirinden ilginç kişileri, olayları ve benzersiz anlatımlarıyla büyüklerin de bir kez okuduktan sonra bir daha unutamadıkları masallardır.

Çevirmen bu ifadeleriyle Perrault Masallarını neden çevirmek istediğini dile getirir durumdadır. Bu aşamada esere ve yazara olan ilgisi onu bu eseri çevirmeye yöneltmiştir.

Herhangi bir önsöze yer verilmemiştir. Ayrıca orjinal metindeki Kıssadan Hisse bölümüne bu çeviri eserde rastlanmamıştır. Kırmızı Başlıklı Kız masalı ile son bulan eserin son iki sayfasında aynı yayınevine ait iki çeviri eserin daha tanıtımı yapılmıştır.

Eserini Türk okurlara öylesine doğal ve yerel bir dille aktarmıştır ki çeviri eser erek okur ve erek dizge için oluşturulmuştur. Başvurulan ikilemeler, masal unsurları, karşılıklı konuşmalarda kullanılan kalıp söz ve deyimlerdeki zengin kullanımı sayesinde çeviri eser değil de yerli bir eser izlenimi uyandırdığı söylenebilir.

4.4.2.2.2. Volkan Yalçıntoklu'nun Peri Masalları Adlı Çevirisi

Eylül 2006, İstanbul İş Bankası Kültür yayınlarından çıkan eser 99 sayfadan oluşmaktadır. Kapak sayfası kırmızı olarak tasarlanan kitapta kurt ve kırmızı başlıklı kızın resmi bulunmaktadır. Kitabın adı “Peri Masalları” büyük harflerle büyük punto ile yazılmıştır. Üzerinde kaynak metnin yazarı “Charles Perrault” ifadesine yer verilmiştir. Kitap isminin altında çevirmen ad ve soyadı yer almaktadır. Bu çeviri eserde de 1867 Gustave Doré çizimleri kullanılmıştır. Özgün adına ve orijinal Fransızca metinden kısaltılmadan çevrilmiştir bilgisine iç kapakta yer verilmiştir.

Arka kapağında şu bilgiler yer almaktadır:

17. yüzyılın ortalarında bir avukat olarak yaşamını sürdüren Charles Perrault, yazar olmanın onu daha çok mutlu edeceğine karar vermeseydi, bugün *Külkedisi*, *Kırmızı Başlıklı Kız* ya da *Uyuyan Güzel* olmayacaktı. Yüzlerce filme ve kitaba konu olan, sosyal kültürü derinden etkileyen bu karakterleri yaratan kişi Charles Perrault’dur. Perrault’un çocuk masalları yazmaya başlamasının ana nedeni kendi çocuklarına anlatacak bir masal bulamamasıydı. Yazdığı *Kırmızı Başlıklı Kız*, *Uyuyan Güzel*, *Külkedisi*, *Parmak Çocuk*, *Çizmeli Kedi*, *Mavi Sakal*, *Perinin İki Yüzü*, *Perçemli Houppe* adlı masallar ileride peri masalı olarak adlandırılacak türün ilk örneklerindendi.

Bu bilgiler, çevirmenin niçin Perrault ve Peri Masalları serisini seçmiş olduğunun cevabını verir niteliktedir. Çevirmene göre, eser bu alanda ilk olma özelliği taşımaktadır ve değerlidir. Karakterler topluma mâl olmuş, sadece çocukların değil, herkesin beğenisini kazanmış tiplerdir. Bu durum çevirmen kararlarında etkili olmuştur. Herhangi bir önsöze yer verilmemiş, Parmak Çocuk masalı ile eser başlatılmıştır. İncelediğimiz masallardan Eşek Postu isimli masal bu çeviri eserde yer almamaktadır. Bunun aksine orijinal metindeki Kısadan Hisse bölümüne bu çeviri eserde yer verilmiştir.

Matriks normlar kapsamında ele alınabilecek diğer bir detay da Volkan Yalçıntoklu çevirilerinde çıkarma stratejisine sıklıkla başvurulduğu yönündedir. Erek odaklı çeviri anlayışı çeviri anlayışına hakimdir, çeviride erek okur beklentileri göz önünde bulundurulmuştur.

4.4.2.2.3. Derman Bayladı Perrault Masalları Adlı Çevirisi

Say Yayınları’ndan 2004 yılında çıkan eser 144 sayfadır. Kapak resminde kurt ve kırmızı başlıklı kızın resmi yer almaktadır. “Dünyanın En Güzel Masalları” koleksiyonu içerisinde yayınlanan kitap “Perrault Masalları” ismini taşımaktadır. İç kapakta yazar Perrault, hayatı,

uslûbu, çevirmen önsözü niteliğinde aktarılmıştır. Çevirmen burada Perrault Masalları'nın oluşum sürecini, üst-orta sınıf ve aristokrat karakterlerin çokluğunu ; metinlerin kısa olması nedeniyle çocuk yazarı olarak değerlendirildiğini dile getirir. Perrault'nun geleneksel hikayeleri saray ahalisi için uyarlama ve stilize etme yolunu seçtiğini, bu yönüyle de Grimm kardeşlerden ayrıldığını ifade eder.

İçindekiler sayfası ile devam eden eser, Uyuyan Güzel masalı ile başlamaktadır. Çalışmamız bünyesindeki dokuz masalın dışında, Perrault'nun diğer iki masalı (Griselidis ve Gülünç Dilekler) da bu kitapta yerini almıştır. Kitabın arka kapağında şu ifadeler yer alır:

“Yüzüklerin Efendisi'nin yazarı J.R.R. Tolkien der ki, “Bugün herhangi birisine, bildiği birkaç masal adı sorsanız, içlerinden bir tanesi mutlaka Fransız yazar Charles Perrault'ya aittir. Ve bu masal muhtemelen ya Kırmızı Başlıklı Kız ya da Çizmeli Kedi olacaktır.” Kitap bu masallar dışında çok bilinen diğer Perrault masallarını da içermekte: Mavi Sakal, Külkedisi, Parmak Çocuk”.

Yayınevinin oluşturduğu bir arka kapak gibi görünen bu sayfada Yüzüklerin Efendisi'nin yazarı J.R.R. Tolkien'in görüşlerine yer verilmiştir. Akabinde Perrault masallarının da içinde bulunduğu seri ve kitap bilgisi paylaşılmıştır. Orjinal metindeki Kıssadan Hisse bölümüne bu çeviri eserde yer verilmemiştir. Erek dil ve kültürü ön planda tutulmuştur.

4.4.2.2.4. Diğer Çeviriler

İncelemeye aldığımız dokuz masalın her birinin dördüncü çevirisi (Eşek Postu üç ve dört), başka çeviri eserlerden oluşmaktadır. Külkedisi masalı Sindirella; Kırmızı Başlıklı Kız masalını aynı ismiyle; Uyuyan Güzel masalı Uyuyan Prenses ismiyle Şebnem Güvençer tarafından hazırlanmıştır. Timaş Çocuk yayınlarından 2011 yılında çıkan eserler incelenmiştir. 32'şer sayfadan oluşmaktadır. Daha çok ilkökul ilk okuma kitapları olarak basılan eserler çeviri eserden çok uyarlama tekniği ile oluşturulmuş ve kısaltılmış eserler niteliğindedir.

Çizmeli Kedi masalı için, Çizmeli Kedi ismiyle Kurtuluş Yayınları'ndan 1983 yılında Ankara'da basılan eser incelenmiştir. 53 sayfadır.

Parmak Çocuk masalı Ercan Portakal tarafından çevrilmiş; Bilge Kirpi Yayıncılık'tan 2013 yılında çıkmıştır. 9 sayfadır.

Mavi Sakal masalı Muhteşem Öksüzcü tarafından Türk Çocuğu Yayınları 1945 yılı basımıdır, 15 sayfadır. Basım tarihinin de eski olması nedeniyle birçok eski dil ve ifade kullanımlarıyla karşılaşmıştır. (iki elceğizi büğründe kalmış gibi.)

Periler masalı İyi Kalpli Peri adı altında Tahir Erdil tarafından çevrilmiş, Levent Çocuk Yayınları 1960 yayımıdır. 5 sayfadır.

Eşek Postu masalının üçüncü çevirmeni Güner Or'dur. Alfa Klasik yayınevinden ağustos 2016 yılında çıkan eser tüm masalları içermektedir. Eşek Postu masalı son 34 sayfasında yer almaktadır. Kaynak metne biçimsel ve dilsel açıdan birebir benzemesi onu diğer çeviri eserlerden ayıran bir yanıdır. Orijinal metinde hiçbir değişiklik yapılmadan aynen aktarılmıştır. Kaynak metne dayalı çeviri anlayışı benimsenmiştir ve yeterlilik ekseninde yer alan bir eserdir. Yerellik ve erek odaklı yaklaşım söz konusu değildir. Dördüncü çeviri eser, Jak'ın Fasulye Ağacı Eşek Postu Üç Küçük Domuzcuk ismiyle yayınlanmış; Sema Gül tarafından çevrilmiştir. Aksoy Yayıncılık'tan 1998 yılında çıkmıştır. 32 sayfadır.

Püsküllü Prens masalında Hilmi Dilibal anlatıcı olarak ifade edilmiş, Renk Yayınevi'nden 1974-1975 yıllarında yayınlanmıştır. 23 sayfadır.

Bu bölümden sonra çeviri süreci normlarının da dile getirileceği araştırmanın uygulama bölümüne geçilmektedir. Öncesinde çeviri süreci normlarının neyi ifade ettiğini dile getirmekte fayda görmekteyiz.

4.4.3. Çeviri Süreci Normları

Çeviri metinde dilin nasıl kullanılacağı konusunda alınan kararları kapsayan çeviri süreci normları (operational norms); “matriks normlar” (matricial norms) ve “metinsel-dilsel normlar” (textual-linguistic norms) olmak üzere sınıflandırılmaktadır (Tourney, 1995, s.58-59).

Matriks normlar çeviri eserdeki biçimsel özelliklerin karar aşamasıdır. Bu bağlamda dipnotlar, cümle yapıları incelenir. Çalıştığımız kaynak metinde toplamda 69 dipnot tespit edilmiştir. Çevirmenlerden Güner Or 13, Derman Bayladı 2, ve Volkan Yalçıntoklu ise 1 dipnota başvurmuştur. Diğer çevirmenlerin hiçbiri dipnota başvurmamış; dipnotları çeviri metne yedirmeyi tercih etmişlerdir. Biz de çalışmamızda çeviri eserler üzerinde böyle bir çalışmayı yürütmüş bulunmaktayız. Tablolar altında çalışacağımız karşılaştırmalı analiz bölümünde bu normlar ile ilgili bulgulara yer verilmektedir.

Metinsel-dilsel normlar kapsamında ise diliçi kullanımlara, dilbilgisel yapılara odaklanılır ve dil yapılarıyla ilgili hangi kararların verildiği, hangi stratejilerin kullanılacağı yerileştirme, yabancılaştırma, uyarlama, yer değiştirme, öykünme gibi stratejilerin hangilerinin çalışılacağı ile ilgili bilgiler toplanır. Yapılacak araştırmada hangi çevirmenin dil yapılarıyla daha fazla değişikliğe gittiği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bir sonraki bölümde, önce kaynak metinde aradığımız kültürel unsurlar kavramına değinilip, bu kapsamda hangi yapıların kültürel unsur olarak değerlendirildiği açıklanmakta ve sonrasında karşılaştırmalı çözümleme yöntemi ile tablo halinde sunulan örneklemeler ile çeviri süreci çeviri eleştirisi kapsamında ele alınmaktadır.

BÖLÜM 5

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma evreni, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin nasıl analiz edildiğine dair bilgiler verildikten sonra bulgular bölümüne geçilecektir.

5.1. Araştırma Modeli

Peri masalları içerisindeki kültürel değerleri inceleyeceğimiz çalışmamızda Karasar (2002) tarafından, geçmişte ya da halen var bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan ve araştırmaya konu olan olay, birey veya nesneyi, kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlamaya çalışan model olarak betimlenen, tarama modeli kullanılacaktır.

5.2. Evren ve Örneklem

Çalışmamızın evrenini Fransız dilinde yazılmış tüm masal türleri oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise Charles Perrault'a ait dokuz masal ve onların mevcut dört çevirisi oluşturmaktadır. Kimi kitaplarda Perrault Masalları içerisinde yer alan Griselidis ve Gülünç Dilekler masalları, kaynak eserde ve ilk iki çeviri eserde yer almaması nedeniyle örneklem kapsamına alınmayacaktır. Perrault masalları üzerine yaptığımız bu çalışmada daha önce Fransa'da ve Türkiye'de yayınlanan masal metinleri kullanılmıştır. İnceleme konusu metinler masal metinlerinin yayınlandığı kitaplardan alınmıştır. Türkiye'de Perrault masallarının çeviribilim alanında kültür öğeleri üzerine odaklı bir çalışmanın bulunmaması da yöntemin belirlenmesinde etkili olmuştur.

5.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda, Charles Perrault'nun dokuz masalında bulunan kültürel unsurların, Türkçe'ye nasıl aktarıldığı incelenecektir. Bu masallar ve çevirilerine ait bilgiler aşağıdaki gibidir:

1. Masal: Külkedisi:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Külkedisi, Sindirella, Hazırlayan: Şebnem Güvençer, Timaş Çocuk, 2011, İstanbul

2. Masal Kırmızı Başlıklı Kız:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Kırmızı Başlıklı Kız, Hazırlayan: Şebnem Güvençer, Timaş Çocuk, 2011, İstanbul

3. Masal Uyuyan Güzel:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Uyuyan Prenses, Hazırlayan: Şebnem Güvençer, Seçil Ofset, 2011, İstanbul

4. Masal: Çizmeli Kedi:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Çizmeli Kedi, Kurtuluş Yayınları, 1983, Ankara

5. Masal: Mavi Sakal:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Mavi Sakal, Çeviren: Muhteşem Öksüzücü, Türk Çocuğu, 1945, İstanbul

6. Masal Parmak Çocuk :

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Parmak Çocuk, Çeviren: Ercan Portakal, Bilge Kirpi Yayıncılık, 2013, İstanbul

7. Eşek Postu:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Jak'ın Fasulye Ağacı, Maxi Çocuk Kitapları, 1998, İstanbul

8. Masal : Püsküllü Prens:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Püsküllü Prens, Anlatan: H. Dilibal, Renk Yayınevi, 1974, İstanbul

9. Masal: Periler:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçintoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: İyi Kalpli Peri, Çeviren: Tahir Erdil, Levent Çocuk Yayınları, 1963, İstanbul

Tüm bu masal çevirileri araştırmacı tarafından yapılacak olan tablolarda karşılaştırılacak, masal sırası yukarıda da sıralandığı gibi Külkedisi, Kırmızı Başlıklı Kız, Uyuyan Güzel, Çizmeli Kedi, Mavi Sakal, Parmak Çocuk, Eşek Postu, Püsküllü Prens ve Periler şeklinde olacaktır. Bu masal sırası gözetilerek, kültürel unsurları inceleme aşamasına geçilecektir. Kültürel unsurların ele alınış şekli ise aşağıdaki gibi olacaktır.

Dil ile ilgili Kültürel Unsurlar (kişi isimleri, ünvan/ meslek isimleri, deyimler, atasözleri, karşılıklı konuşmalarda kullanılan kalıp sözler, masal unsurları)

Günlük yaşam ile ilgili Kültürel Unsurlar (Kullanılan Eşyalar, Mimari, Yerleşim şekilleri, Yeme-içme Kültürü, Giyim-kuşam-süslenme, Saray kültürü, Ekonomi, Avcılık)

Sanat ve Müzik Kültürü ile ilgili Unsurlar

Din ile ilgili Kültürel Unsurlar (Mitolojik Unsurlar)

Örf ve Adetlerle ilgili Kültürel Unsurlar

Bu başlıklar ile kategorize edilen kültürel unsurlar parantez içlerindeki sıra gözetilerek tablolar halinde incelenecektir.

5.4. Verilerin Analizi

“Charles Perrault Masallarının Türkçe Çevirilerindeki Kültürel Unsurların Erek Odaklı Çeviri Kuramı Doğrultusunda İncelenmesi” adlı tez çalışmamızda karşılıklı çözümleme yöntemi uygulanacaktır. Bu karşılıklı çözümleme, kaynak metinden kültürel unsurları gösteren bir örnek, bir kesit alınarak gerçekleştirilecektir. İlgili metin ve diğer dört farklı Türkçe çevirisi tablolar halinde çalışılacaktır. Çevirmenlerin çeviri esnasında kullandıkları çeviri stratejileri Mona Baker (1992) ve diğer çeviri stratejileri kapsamında ele alınacak; dört çeviri ayrı ayrı analiz edilip bu stratejiler ışığında çevirilerin her birinin Toury’in Erek Odaklı Çeviri Kuramı bünyesinde dile getirdiği Yeterlilik ve Kabul Edilebilirlik ekseninde değerlendirilmesi yapılacaktır.

Çeviri eleştirisi tekniğiyle gerçekleşen çalışmamızda, kaynak metnin diğer metinlerle olan bağlantısı, çevirmen kararları, başvuru stratejiler irdelenecek, çevirmenin çeviri esnasındaki yaklaşımı incelenecektir. Toury araştırmalarını hedef metinden başlatır. Sonrasında kaynak metinde yer alan çeviri sürecini zorlaştıran yapılara çevirmenlerce nasıl çare bulunduğu yönelir ve çalışmalarını yeterlilik ve kabul edilebilirlik ilkeleri doğrultusunda tamamlar. Uygulayacağımız çeviri eleştirisi işleminde bizim de izleyeceğimiz yolun tarifi bu şekildedir. Eserin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak bu çalışmada amaç, yapılan çevirileri bilimsel dayanaklarıyla incelemek, bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktır.

5.5. Bulgular

İlk olarak yazarın “Külkedisi” adlı masalı kültürel unsurlar sınıflandırması kapsamında incelenecektir. Kültürel unsurları içeren örnekler yorumlanırken Tahsin Saraç’ın Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük’ünden faydalanılacaktır. Tablolar halinde sunulan örnek metinler, kaynak metin adı altında tablonun en üstünde yer alacak, çeviri metinler ise 1,2,3,4 şeklinde numaralandırılacaktır. Bu numaraların hangi çevirmenlere ait olduğu bilgisi her masalın ilk tablosunda künye şeklinde verilecektir.

5.5.1. Külkedisi

Kaynak	Perrault, C. (2011) <i>Neuf contes</i> Centre national de documentation
Metin	pédagogique, Paris
Ç1	Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa
Ç2	Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası KültürYayınları, İstanbul, 2006, 99 sayfa
Ç3	Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa
Ç4	Külkedisi, Sindirella, Hazırlayan: Şebnem Güvençer, Timaş Çocuk, 2011, İstanbul 32 sayfa

Kişi İsimleri

Kaynak	... <i>mademoiselle Javotte</i> , prêtez-moi votre habit jaune que vous mettez tous
Metin	les jours. (p.49)
Ç1	<i>Bayan Javotte</i> , her gün giydiğiniz sarı giysinizi bir gün için bana verin de... (s.15)
Ç2	<i>Javotte</i> , bana her gün giydiğiniz sarı elbiseyi ödünç verebilir misin? (s.96)
Ç3	<i>Bayan Javotte</i> , bana her zaman giydiğiniz sarı giysinizi ödünç verebilir misiniz? (s.55)
Ç4	Bu ifade yer almamaktadır.

Ç1 ve Ç3'te *Mademoiselle Javotte*, *Bayan Javotte* şeklinde çevrilmiştir. Kaynak metnin kültürel özelliklerinin bir parçası olan hitap, seslenme kuralları gözardı edilmemiş, sadece isimle seslenmenin hoş karşılanmayacağı gerçeği göz önünde bulundurulmuştur. *Javotte* isminin aynen hedef dile aktarılmasıyla ödünç alma stratejisinden yararlanılmış, hedef dile olduğu gibi aktarılmıştır. Kaynak metin kültürüne sadık kalınmış, hedef kültüre de en yakın çeviri tercih edilmiştir. Bu nedenle yeterli birer çeviri özelliği taşımaktadırlar. Ç2'de sadece *Javotte* ifadesiyle ünvan çıkarılmıştır. Çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Kaynak metindeki vous (siz) saygınlık ifadesi bu çeviride tu (sen) şekliyle verilmiş; hedef kültürde kardeşler arasında “siz” dilinin kullanımına çok da rastlanmadığı gerçeği de gözönünde bulundurularak cümlelerin dilbilgisel özellikleri yeniden düzgüleştirilmiş kaynak metindeki emir yapısı hedef metne daha da yumuşatılarak kibar bir soru formatına taşınmıştır. Böylece yer değiştirme işlemine de başvurulmuştur. Hedef dil ve kültüre yakın özelliklere sahiptir. Bu nedenle kabul edilebilir bir çeviridir. Ç4'de çıkarma stratejisi uygulanmış; bu cümleye ve özel isme yer verilmemiştir. Bu nedenle değerlendirilememiştir.

Ünvan ve Meslek İsimleri

Kaynak	Il était une fois <i>un gentilhomme</i> qui épousa en secondes noccs une femme,
Metin	la plus hautaine et la plus fière qu'on eût jamais vue. (p.45)
Ç1	Bir zamanlar, <i>zengin bir adamcağız</i> varmış, karısı ölünce başka bir kadınla evlenmiş, bu kadın da gelmiş geçmiş kadınların en kibirlisiymiş. (p.7)
Ç2	Bir zamanlar ilk karısı öldükten sonra yeniden evlenen <i>çok zengin bir adam</i> yaşarmış. İkinci karısı tahmin edilemeyecek kadar kendini beğenmiş ve

küstahmış. (s.89)

- Ç3 Vaktiyle *soylunun biri* ikinci kez evlenmiş. Aldığı kadınsa dünyanın en kasıntı, en kendini beğenmiş insanıymış. (s.48)
- Ç4 Bundan yıllar önce, ismi çoktan unutulmuş bir ülkede, çok sevdiği kızı Sindirella’yla birlikte yaşayan *bir baba* varmış. Bir gün dul bir kadınla tanışmış. Bu kadının da iki kızı varmış. “Bu anneyle iki kız, bana yoldaş, kızıma da arkadaş olurlar” diye düşünmüş ve kadınla hemen evlenmiş. (s.2)

Gentilhomme ifadesinin köken araştırması yapıldığında karşımıza ilk “*homme noble de naissance (doğuştan saygın)*” anlamı çıkmaktadır. Bu da bahsedilen kişinin saraya, krala yakın aristokrat bir şahsiyet olduğunu gösterir. Türkçe eşdeğeri *centilmen* olan gentilhomme kavramı masalın tarihsel bağlamı göz önünde bulundurulduğunda *krala bağlı soylu kişi* kavramı ile karşılanmalıdır. Saraç da (*Eskiden*) “*soylu kişi*” (2003, s.660) şeklinde açıklamıştır. Perrault masallarındaki soylu karakterlerin, saraya, krala ve aristokrasiye bağlı unsurların çeşitli araştırmalara da kaynaklık ettiği düşünüldüğünde soylu anlamı daha ağır basmaktadır. Soyluluk, zenginliği de beraberinde getirebilir ancak bu, yorum ile elde edilebilen bir görüştür. Ç1 zengin bir adamcağız ifadesiyle zenginlik kavramını ön plana çıkarmıştır. *Adamcağız* tercihiyle de yerileştirme stratejisi uygulanmıştır. Masalın tarihsel- kültürel bağlamından bağımsız bir tercihte bulunulmuş, zenginlik ve soyluluk eşdeğer tutulmuştur. Ç2 de çok zengin bir adam tercihiyle yorum yapılmıştır. Ç3 soylu kavramına yer vermiş uygun eşdeğerliğini bulmuştur. Kaynak metnin tarihi ve toplumsal bağlamı korunmuştur. Bu özelliğinden dolayı yeterlilik ekseninde değerlendirilebilir. Ç4 te ise tarihsel bağlamının tamamen ötesinde hedef kültüre ve okuyucu kitlesine yönelik bir tercihte bulunulmuş; *baba* ifadesi ile yerileştirme stratejisi uygulanmıştır. Kabul edilebilir bir çeviridir.

Masal unsurları açısından incelediğimizde Ç1 ve Ç2’de *Bir zamanlar* ifadesi tercih edilmiştir. İfadenin tam karşılığı bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde şekliyle sabittir. Fakat bu tekerlemeye incelenen çevirilerin hiç birinde yer verilmemiştir. Bu da hedef kitlenin yaş değişkenini akla getirmektedir. Mevcut masalların okul öncesi dönem çocuklarına hitap etmediği, ilkokuldan itibaren anlatılması uygun olduğu okul öncesi öğretmenliği bölüm uzmanlarınca dile getirilmektedir. Burada da yayınevlerinin yayın stratejileri çevirmen kararlarında etkili olabilir izlenimi ağır basmaktadır. Ç3 *Vaktiyle* ifadesini kullanmıştır. Ç4 ise *Bundan yıllar önce* yapısıyla girişini başlatmıştır. Üvey annenin özellikleri incelendiğinde Ç1 bu kadın da gelmiş geçmiş

kadınların en kibirlisiymiş yapısıyla yerlileştirme; Ç2 tahmin edilemeyecek kadar ifadesiyle ekleme yapmıştır. Ç3 te *Aldığı kadın* ifadesine yer verilmiştir. Hedef dil ve toplumsal anlamda kabul gören bir üslup bulunmaktadır. Ç4 *ismi çoktan unutulmuş bir ülkede* yapısıyla ekleme; *Bu anne ile iki kız, bana yoldaş, kızıma da arkadaş olurlar* gibi eklemelerle yorumlama yapmış, hedef kültürde yerini sağlamlaştırmak adına farklı ifade ve yorum kalıplarına yer vermiştir. Kabul edilebilirlik ekseninde yerini almaktadır.

Kültürel açıdan da cümleyi değerlendirdiğimizde eşini kaybeden bir babanın ikinci evliliği düşünmesi, kızına arkadaş, kendine eş araması her iki kültürde var olan bir durumdur. Üvey anne kavramı her iki kültürde de soğuk bir ifade izlenimi yaratmaktadır. Masalda da daha ilk günden göstermiş kötü yüzünü şeklinde bir yorumlamaya gidilmiştir. Üvey kızını kendi öz kızlarından ayırması, farklı davranması bilinen, hoş karşılanmayan yanlış davranış modelleridir. Örf ve adetler noktasında da her iki kültürde benzer çağrışımlar yapması nedeniyle değerlendirilebilir.

Unvan ve Meslek İsimleri

Kaynak	Il arriva que le fils du roi donna un bal, et qu'il en pria toutes les personnes
Metin	de qualité. <i>Nos deux demoiselles</i> en furent aussi priées: car elles faisaient grande figure dans le pays. (p.46)
Ç1	Kralın oğlu bir balo vermiş günün birinde, tüm gözde kişileri çağırmış. <i>Bizim iki küçük hanım</i> da çağrılanlar arasındaymış, onlar da çok saygı görüyormuş ülkede. (s.8)
Ç2	O sıralarda, kralın oğlu üç gün, üç gece sürecektir bir balo düzenlemiş. Soylu ve zengin davetliler arasında <i>iki kız kardeş</i> de yer alıyormuş. (s.90)
Ç3	Günün birinde kralın oğlu bir balo düzenlemiş ve bütün soylu kişileri davet etmiş. <i>Bizim iki hanımefendi</i> de davet edilenler arasındaymış. Adları ülkede önemli kişiler arasında geçmekteymiş zira. (s.49)
Ç4	Bir gün bütün ülkeye bir haber yayılmış. Kral sarayında büyük bir balo veriyormuş. Bu baloya <i>ülkenin bütün bayanları, özellikle genç kızları</i> davetliymiş. Çünkü kralın evlenme çağındaki oğlu, eşini baloya gelen genç kızlar arasından seçecekti. (s.7)

Perrault masallarının tipik özeliği olması nedeniyle kişi isimleri ve ünvan/meslek isimleri bölümleri çalışmamızda önem arz etmektedir. Saray içinde, otoriteye yani krala sadık bir

yaşam süren yazarın eserlerinde ünvanlar, saray erkanı, saray kuralları, saray örf ve adetleri ve soylu kişiler olabildiğince geniş yer almaktadır. *Toutes les personnes de qualité* ifadesi Ç1 de *tüm gözde kişiler* şeklinde; Ç2 de *Soylu ve zengin davetliler* şeklinde; Ç3 te *ülkede önemli kişiler* şeklinde; Ç4 te *ülkenin bütün bayanları, özellikle genç kızları* şeklinde çevrilmiştir. Sınıf ayrımının da dile getirildiği bu örnek metinde, prens evleneceği kızı yine kendi gibi bir yaşam süren soylu bir çevreden seçecektir. Davetliler bu şekilde tayin edilmiştir. Ç1 hedef dil ve kültür, Ç2 kaynak dil ve kültür, Ç3 hedef dil ve kültüre daha yakın çeviri anlayışı benimsemiştir. Ç4 ise özelleştirme yolunu seçip kişileri sadece bayanlar şeklinde sınırlandırarak hedef dil boyutunda çeviri yapmıştır. *Demoisselle* (eskiden soylu kız, Saraç, 2003, s.399) ifadesi yine fransızca hitap ve saygınlık belirten sözcük grupları arasında yer alır. Ç1 de *Bizim iki küçük hanım* ile yerileştirme; Ç2 de *iki kız kardeş* ile yorumlama; Ç3 te *Bizim iki hanımefendi* ile yerileştirme işlemi uygulanmıştır. Ç4 te genel yorum yapılmıştır. Çeviri 1 erek metne ve alıcısına yakınlığı ile kabul edilebilir bir çeviri; Ç2 *üç gün, üç gece sürecektir* eklemesiyle kabul edilebilir çeviri; Ç3 kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterli çeviridir. Ç1 ve Ç3'te kaynak metnin dilbilgisel yapısı devrik cümle yapısı ile yeniden düzgüleştirilmiş yer değiştirme işlemi uygulanmıştır. Ç4 yeniden yorumlaması ve özgür çeviri yapması nedeniyle kabul edilebilir çeviri olarak değerlendirilebilir.

Deyimler

Kaynak	La pauvre fille souffrait tout avec patience, et n'osait se plaindre à son père
Metin	qui l'aurait grondée, parce que sa femme le gouvernait entièrement. (p.45)
Ç1	Zavallı kız, sabırla katlanıyormuş her şeye, babasına dert yanmaktan da çekiniyormuş, homurdanır diye korkuyormuş, babası yeni karısının elinde bir oyuncaktan başka bir şey değilmiş çünkü. (s.8)
Ç2	Zavallı kız yaşadığı bunca sıkıntıya rağmen, azarlanacağı korkusuyla babasına açılmıyormuş, çünkü üvey annesi kocasının iplerini elinde tutuyormuş. (s.90)
Ç3	Zavallı kız bütün bunlara sabırla katlanıyor ve babasına şikayet dahi edemiyormuş. Karısı onu tamamıyla avucunun içine aldığı için adam da kızına terslenip duruyormuş zaten. (s.49)
Ç4	Adamcağız evde olmadığında kadınla kızları iyice huysuzlaştırıyor, Sindirella'yı canından bezdirmek için ellerinden geleni yapıyorlarmış. (s.4)

Ç1 de *se plaindre à* (şikayet etmek) ifadesi *dert yanmak* deyiimiyle karşılanmıştır. Yerlileştirme stratejisine başvurulmuş olup kabul edilebilir bir çeviridir. *Gronder* fiili *azarlamak, paylamak* anlamlarına gelirken burada ilk anlamı ile kullanılmış; metnin anlamsal bağlamına uygun olmayan bir ifade ile çevrilmiştir. *parce que sa femme le gouvernait entièrement* (çünkü onu tamamiyle karısı yönetiyormuş) cümlesi ise hedef dil ve kültür unsurları göz önünde bulundurularak *yeni karısının elinde bir oyuncaktan başka bir şey değilmiş çünkü* çevirisi yerlileştirme örneğidir. Çevirmen burada hedef dil okuyucusunun dikkatini canlı tutmayı amaçlamış, durumu onlara uygun bir şekilde, hedef dil içerisindeki söz sanatlarına da başvurarak aktarma yolunu seçmiştir. Ç2 de *korkusuyla* ifadesi ile ekleme; *babasına açılmıyormuş* sözcük öbeği ile yerlileştirme işlemi uygulanmıştır. *Çünkü üvey annesi kocasının iplerini elinde tutuyormuş* deyiimiyle yerlileştirmeye başvurulmuştur. Ç3 te *Karısı onu tamamiyle avucunun içine aldığı için adam da kızına terslenip duruyormuş zaten* şeklindeki çeviride yer değiştirme stratejisi uygulanmıştır; avucunun içine almak deyiimiyle yerlileştirme yapılmıştır. Kaynak metinde neden-sonuç bildiren yapı, hedef metinde yine aynı anlama gelecek şekilde fakat yeniden dilbilgisel düzgüleştirme yapılarak ifade edilmiştir. Ç4 te *Adamcağız evde olmadığında kadınla kızları iyice huysuzlaştırıyor* ifadesiyle ekleme; *Sindirella'yı canından bezdirmek için ellerinden geleni yapıyorlarmış* tercihiyle de yorumlama stratejisinden faydalanılmıştır; *canından bezdirmek* deyiimi ile yerlileştirme yapılmıştır. Ç4 kaynak metinden uzaklaşıp hedef kültür için yeniden yazma, yeniden kurgulama yoluna gitmiştir. Bu özelliğinden dolayı kabul edilebilir bir çeviridir. Diğer ilk 3 çeviri de kaynak metinde verilmek istenen duyguyu hedef dilde en iyi nasıl ifade edebilirim düşüncesinden yola çıkılarak oluşturulmuş; hedef dil ve kültürüne yakın durma yolu seçilmiştir. Bu özelliklerinden dolayı da kabul edilebilir çevirilerdir.

Deyimler

Kaynak	Elles appelèrent Cendrillon pour lui demander son avis, car elle avait le
Metin	bon goût. Cendrillon les conseilla <i>le mieux du monde</i> , et s'offrit même à les coiffer ; ce qu'elles voulurent bien. (p.46)
Ç1	Külkedisi'ni çağırmışlar, görüşünü sormuşlar, çünkü Külkedisi'nin beğenisine güvenilirmiş. Külkedisi, elinden geldiğince akıl vermiş onlara, saçlarını taramak bile istemiş, onlar da kabul etmişler. (s.9)
Ç2	Zevk sahibi olduğunu bildikleri Külkedisi'ne nasıl göründüklerini

sorduklarında multeşem yanıtını almışlar. Ayrıca iyi yürekli kız onlara saçlarını yapabileceğini de söylemiş. (s.90)

Ç3 Sonra da Külkedisini çağırıp düşüncesini sormuşlar; zira ince bir zevki varmış kızın. İyi kalpli olduğu için dünyada verilebilecek en iyi aklı vermiş onlara Külkedisi, ardından da saçlarını yapmayı önermiş. Kızların istedikleri de buymuş zaten. (s.50)

Ç4 Bu ifadenin çevirisine rastlanmamıştır.

Ç1 de *le mieux du monde* ifadesi elinden geldiğince ifadesi ile karşılanmıştır; yerileştirme stratejisine başvurulmuştur. *Beğenisine güvenilirmiş* ifadesiyle ekleme; *onlar da kabul etmişler* ifadesiyle mevcut durumu farklı bir şekilde yorumlama; dilbilgisel açıdan kaynak metnin cümle kuruluş yapısına sadık kalmakla birlikte hedef dil ve kültür özellikleri ağır basmaktadır. Bu özelliğinden dolayı kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de multeşem yanıtını almışlar yapısıyla ekleme; *ce qu'elles voulurent bien* kısmı çevrilmeyerek atlama stratejisi uygulanmıştır. Kaynak metinden olabildiğince uzaklaşması nedeniyle kabul edilebilir çeviri özelliği taşımaktadır. Ç3 te *iyi kalpli olduğu için* tercihiyle ekleme; *dünyada verilebilecek en iyi* ile birebir çeviri; aklı vermiş tercihiyle yerileştirme stratejisine başvurulmuştur. Dilbilgisel düzgülendirme ve anlamsal akış gözönünde bulundurulduğunda kaynak metne daha yakın bir çeviri anlayışı hakimdir. Bu özelliğinden dolayı yeterli çeviridir. Ç4 te ise bu kısım tamamen çıkarılmıştır.

Deyimler

Kaynak ..elle se leva et s'enfuit aussi légèrement *qu'aurait fait une biche*. (p.51)

Metin

Ç1 ...bir geyik ne kadar çabuk, ne kadar hafif koşarsa, o da öyle koşmuş, kaçıp gitmiş. (s.16)

Ç2 ... saatin gece yarısını vurmasıyla, *yerinden fırlayarak* salondan hızla ayrılmış. (s.96)

Ç3 Yerinden doğrulmuş ve *bir ceylan çevikliğiyle* kaçıp gitmiş. (s.56)

Ç4 Bu ifadenin çevirisine rastlanmamıştır.

Ç1 de kaynak metnin dilbilgisel yapısı hedef metinde yeniden düzgülenmiş anlamı kuvvetlendirmek adına yapı değiştirilmiştir. Burada yer değiştirme stratejisinden bahsedilebilir. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır basmış; anlam bu şekilde daha güçlü

ifade edilmiştir. Böylece kabul edilebilir çeviri özelliği taşır. Ç2 *qu'aurait fait une biche (dişi geyiğin yaptığı gibi)* mecazına yer vermemiş atlama stratejisi uygulayıp yerinden fırlayarak ifadesine yer vermiştir. *Dişi geyik* ifadesiyle, hızlı hareket etmek zorunda olan Külkedisi'nin salonu terkederken göstermiş olduğu asillik, zerafet kastedilmektedir. Bu detayı vermeyen Ç2 kaynak metinden uzaklaştığı için kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç3 *çevikliğiyle* ifadesi ile ekleme; ceylan ifadesi ile yerlileştirme yapması ve hedef dil ve kültür özelliklerini gözönünde bulundurması nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir. Ç4 te bu ifadeye rastlanmamıştır.

Deyimler

Kaynak Une autre que Cendrillon les aurait coiffées *de travers*; mais elle était
Metin bonne: elle les coiffa parfaitement bien. (p.46)

Ç1 Külkedisi'nin yerinde bir başkası olsa *saçlarını kuşa benzetirmiş*, ama Külkedisi iyi yürekliymiş, bir taneymiş, çok güzel taramış saçlarını. (s.9)

Ç2 Zavallı kız bu hakaretlere rağmen, saçlarının güzel görünmesi için elinden geleni yapmış. (s.91)

Ç3 Kızların bütün bu kinayeli lafları ve derdini depreştirmesinden sonra, Külkedisi'nin yerinde bir başkası olsa *saçlarını baştan savma yaparmış*. Ama Külkedisi çok iyi kalpli olduğu için, onların saçlarını da, gayet iyi yapmış. (s.50)

Ç4 Bu ifadeye çeviride rastlanmamıştır.

Ç1 de *de travers (eğri, eğik olarak)* zarf ifadesi kuşa benzetirmiş sözcük öbeğiyle karşılanmış yerlileştirme stratejisi uygulanmıştır. *bir taneymiş* ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviri özelliği taşımaktadır. Ç2 *Zavallı kız bu hakaretlere rağmen* ifadesiyle mevcut durumu farklı bir şekilde dile getirmiş, yorumlama stratejisi uygulanmıştır. *elle les coiffa parfaitement bien* cümlesini elinden geleni yapmış şeklinde çevirmiş; yerlileştirme stratejisi kullanmıştır. Kaynak metnin dilbilgisel yapısı farklı bir şekilde düzgüleştirilerek değiştirilmiştir. Yer değiştirme stratejisinin varlığından söz edilebilir. Hedef dil ve kültür özellikleri ön plandadır bu yüzden kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 *Kızların bütün bu kinayeli lafları ve derdini depreştirmesinden sonra*, ifadesiyle durumu farklı bir şekilde dile getirme, ekleme ve yorumlama stratejisine başvurmuş; baştan savma yaparmış sözcük öbeğiyle yerlileştirme yoluna gidilmiştir. Hedef dil

ve kültür özellikleri ağır basmaktadır bu nedenle kabul edilebilir bir çeviridir. Ç4 bu bölüme hiç yer vermemiştir; çıkarma stratejisini kullanmıştır.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Kaynak Sa marraine, qui était fée, lui dit : « *Tu voudrais bien aller au bal, n'est-ce pas ?*

Metin – *Hélas oui, dit Cendrillon en soupirant.* (p.47)

Ç1 Sütanesi bir periymiş. “Sen de baloya gitmek isterdin, değil mi?” diye sormuş. Külkedisi içini çekmiş:
_Evet, demiş. (s.11)

Ç2 Aynı zamanda bir peri olan vaftiz annesi: “Sen de onlarla baloya gitmek isterdin, değil mi?” diye sormuş.
“Evet” diye karşılık vermiş Külkedisi içini çekerek. (s.91)

Ç3 Aslında bir peri olan vaftiz annesi şöyle demiş ona: “Baloya gitmeyi çok istiyorsun değil mi?”
“Ah, evet!” demiş Külkedisi içini çekerek. (s.51)

Ç4 “Allah’ım! Ne olurdu ben de saraya gidebilseydim. Bir kez olsun Prensi görebilseydim.” diyormuş. ... Bu iyimser sesin sahibi, “Ben, İyilik Perisiyim. Söyle, o baloya gitmeyi çok mu istiyorsun?” demiş. (s.12)

Yazık! , ne yazık ki... gibi anlamlara gelen ünlem ifadesi Hélas’ın kullanımı burada bir iç çekme ifadesi olan Türkçe eşdeğeri Ah! ile verilebilir. Çevirilerini incelediğimizde Ç1 ve Ç2 çıkarma stratejisi ile atlamayı; Ç3 Ah! ifadesi ile denklik oluşturmayı tercih etmiştir. Ç2 ve Ç3 kaynak metnin dilbilgisel yapısına da sadık kalmıştır. Aynı zamanda ve Aslında ifadeleriyle ekleme yapmışlardır. Ç4 “Allah’ım! ifadesiyle yerlileştirme stratejisine başvurmuştur. Ç1, Ç2, Ç3 kaynak metne sadık kalmaları nedeniyle yeterli çeviri; Ç4 erek dil ve kültüre yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Kaynak « Elle était donc bien belle ? *Mon Dieu, que vous êtes heureuses ! Ne*

Metin *pourrais-je point la voir ? Hélas !* (p.49)

- Ç1 "Bu kadar güzel miydi! Hey Allahım! Ne mutlu size! Ben de onu göremez miydim? Çok yazık! (s.15)
- Ç2 "O kadar etkileyici ve güzel bir kız mı? diye sormuş. Aman Tanrım, ne kadar da mutlu olmalısınız, ama onu hiç göremeyecek miyim? (s.96)
- Ç3 "Demek o kadar güzeldi öyle mi?Aman Tanrım! Siz ne kadar mutluymuşsunuz? Ben de göremez miyim onu? Ah, ne yazık! (s.55)
- Ç4 Bu ifade çeviride yer almamaktadır.

Ç1 *Mon Dieu* ifadesini *Hey Allahım!* karşılığı ile vermiş; yerlileştirme stratejisi kullanmıştır. *Hélas !* ünlem ifadesi de Çok yazık! ile karşılanmıştır. Hedef dil ve kültür özelliklerinin yoğun hissedilmesi nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç2 ve Ç3 ise *Mon Dieu* ifadesini *Aman Tanrım* ifadesi ile karşılamışlar yabancılaştırma stratejisi kullanmışlardır. Kaynak metnin dil ve din bağlamına sadık kalmaları nedeniyle yeterli çeviri örnekleridirler. Ç4 te bu ifadeye yer verilmemiş; çıkarma stratejisi uygulanmıştır.

Mimari

- Kaynak Elle couchait tout au haut de la maison, dans un grenier, sur une méchante
Metin paillasse, pendant que ses sœurs étaient dans des chambres parquetées, où elles avaient des lits des plus à la mode, et des miroirs où elles se voyaient depuis les pieds jusqu'à la tête. (p.45)
- Ç1 Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, evin en üstünde, tavanarasında, kötü bir şiltenin üstünde yatıyormuş, ama kardeşleri çok güzel odalarda yatıyormuş, insanı boydan boya gösteren aynaları, son moda yatakları varmış odalarında, döşemelerine yağ döksen yalanırmış. (s.8)
- Ç2 Kız kadeşleri parke döşemeli ve boy aynalarıyla kaplı odalarındaki son model yataklarında yatarken, o tavan arasındaki ot minderinin üzerinde uyurmuş. (s.89)
- Ç3 Kız kardeşleri, son modaya uygun, yatakları ve kendilerini tepeden tırnağa seyrettikleri boy aynaları olan parkeli odalarda kalırken, o evin ta en tepesinde bulunan tavan arasında pis bir döşneğin üzerinde uyuyormuş. (s.48)
- Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Ç1 de *Bütün bunlar yetmiyormuş gibi*, ifadesiyle ekleme, *kötü bir şilte ve döşemelerine yağ döksen yalanırmış* ifadeleriyle de yerileştirme yapılmıştır. Kaynak metnin dilbilgisel yapısı farklı bir şekilde düzgüleştirilerek aynı anlam elde edilmiştir. Yer değiştirme stratejisi uygulanmıştır. Bu nedenle kabul edilebilir çeviri örneğidir. Ç2 de *depuis les pieds jusqu'à la tête* ifadesini boy aynalarıyla karşılamış özelleştirme stratejisi kullanılmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç3 *boy aynaları* ile özelleştirme stratejisi uygulamış; genel değerlendirmede kaynak metne dilbilgisel açıdan ve anlamsal açıdan sadık kalmayı seçmiştir. Bu özelliğinden dolayı yeterli bir çeviridir. Ç4'te bu ifade yer almamaktadır. Bu nedenle değerlendirilememiştir.

Mimari

Kaynak	Lorsqu'elle avait fait son ouvrage, elle allait se mettre au coin de la
Metin	cheminée, et s'asseoir dans les cendres, ce qui faisait qu'on l'appelait communément, dans le logis, Cucendron. (p.45)
Ç1	İşini bitirince ocağın köşesine gidiyor, küllerin önüne oturuyormuş, bu yüzden Külbiti diyorlarmış ona. (s.8)
Ç2	İşlerinin bitirdikten sonra şöminenin kenarındaki küllerin içine oturduğu için evde ona Kıçıküllü diye seslenilirmiş. (s.90)
Ç3	Kız görevlerini yerine getirdikten sonra gidip ocağın köşesine yerleşiyor ve küllerin içinde oturuyormuş. Kızlardan küçüğü bu yüzden ona "Külkedisi" adını takmış. (s.49)
Ç4	Böyle evin içinde canını dişine takıp koşturup dururken Sindirella'nın narin bedeni çok yoruluyor, akşamları çoğu zaman ocağın yanında külleri karıştırırken uyuyakalıyormuş. Bu yüzden ona üvey kardeşleri "Kül kedisi demeye başlamışlar. (s.5)

Kişi isimleri başlığı altında da değerlendirilebilecek Külkedisi isminin de açıklaması bu bölümde yapılacaktır. Ç1 de *dans le logis* ifadesi çevrilmeyerek atlama stratejisi; *au coin de la cheminée*, ocağın köşesine şekliyle birebir çeviri yöntemi uygulanmıştır. Dönemin mimari özellikleri ile ilgili detaylı inceleme yaptığımız bu eserde Külkedisi'nin birkaç kattan oluşan bahçeli büyük bir evde yaşadığı hissedilmektedir. *Cheminée* detayı da mimari bir detaydır. Ç1 bu ifadeyi ocak olarak vermiştir. *Dans les cendres*, yapısı küllerin önüne şeklinde çevrilmiştir. Mantıksal bağlamda çevirmen önüne ifadesini daha doğru bulmuş ve yorumlama yapmıştır. Ç2 de *şömine* şeklinde hedef metne ödünçleme yolu ile

aktarılmıştır. Hedef dilde de aynı anlamı ile bilinen, kullanılan bir ifadedir. Cucendron kelimesi cul ve cendre köklerinden oluşmuştur dolayısıyla Kıçıküllü ifadesi tam olarak karşılamaktadır (Émile Littré : Dictionnaire de la langue française (1872). Külbiti çevirmenin yorumu şeklinde ifade edilebilir. Ç3 ve Ç4'te Külkedisi şeklinde verilmiştir. Ç1 kabul edilebilir bir çeviri özelliği taşır. Ç2'de, kaynak metne sadık kalınması, bire bir aynı çeviri yoluna gidilmesi, şömine tercihindeki egzotik hava gibi nedenlerden dolayı yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç3 *ce qui faisait qu'on l'appelait communément, dans le logis, Cucendron* kısmını tamamen atlayarak *Kızlardan küçüğü bu yüzden ona "Külkedisi" adını takmış* cümlesine geçiş yapmıştır. Hedef dil ve kültür beklentileri göz önünde tutulduğu için kabul edilebilir bir çeviri anlayışı hâkimdir. Ç4 erek dil ve kültürü için oluşturulmuştur, kabul edilebilir çeviridir.

Giyim-Kuşam-Süslenme

Kaynak Moi, dit l'aînée, je mettrai *mon habit de velours rouge et ma garniture*
Metin *d'Angleterre.*

– Moi, dit la cadette, je n'aurai que ma jupe ordinaire ; mais en récompense, je mettrai mon manteau à fleurs d'or, et ma barrière de diamants, qui n'est pas des plus indifférentes. (p.46)

Ç1 Büyük kız: Ben kırmızı kadife giysimi giyeceğim, belime de İngiltere'den gelen kuşağımı takacağım, diyormuş.

Ortanca kız: Her zamanki eteğimi giyeceğim ben, diyormuş buna karşılık, sırma çiçekli mantomla elmas işlemeli göğüslüğümü de giyeceğim, kolay kolay bulanacak şeylerden değildir bunlar. (s.9)

Ç2 « Ben İngiliz tarzı kırmızı kadifeden bir elbise giyeceğim, » demiş büyük olanı.

Ben her zamanki eteğimi giyeceğim ama bunun yanı sıra, altın çiçeklerle bezeli pelerinimi ve elmaslı kolyemi takacağım," demiş kardeşi. (s.90)

Ç3 Büyük kız: "Kırmızı kadife giysimle İngiliz takılarımı takacağım." derken, küçük kız da, "Her zaman giydiğim etek olacak üzerimde." demiş. "Buna karşın altın sırmalı çiçekli mantomu giyecek ve kayıtsız kalınamayacak güzellikteki elmas gerdanlığımı takacağım." (s.49)

Ç4 İki kız takmış, takıştırmış, süslenip püslenmişler. (s.9)

Garniture kelimesinin anlamına baktığımızda 1. anlamda *Süs, süs parçaları, süs gereçleri* (*Les garnitures d'une robe*) (Saraç, 1985:653) şeklindedir. Ç1 de alt anlamlı çeviri yoluna gidilerek elbiseyi tamamlayan diğer aksesuarlar anlamına *garniture* kelimesi kuşak ifadesiyle karşılanmıştır buna ek olarak çevirmen *belime de* ile ekleme; *à fleurs d'or, sırma çiçekli* ifadesi ile yerileştirme yapmıştır. *ma barrière de diamants* ifadesi ise *elmas işlemeli göğüslüğüm* şeklinde çevrilmiştir. Barriere kelimesinin yüzük, kolye anlamları vardır burada iç giyim olarak ifade edilmiştir. İngiltere'den gelen kuşağımı takacağım ifadesi ile de açıklama yapılmıştır. *la cadette* (aslında küçük demektir) ifadesi Ç1'de *ortanca* şeklinde verilmiş, Külkedisi de iki üvey kardeşinden ayrı düşünülmemiştir; Ç2'de kardeşi ; Ç3'te *küçük kız* ve Ç4'te (*iki kız*) şeklinde verilmiştir. Ç3 en doğru çeviriyi vermiş diğerleri genelleştirme yolunu seçmişlerdir. *Mantomla* ifadesi ile de ödünçleme yapmıştır. Çeviri 2 de bu kelimenin karşılığı İngiliz tarzı şeklinde ifade edilmiş *ma garniture* çıkarılmıştır. *Manto* yerine *pelerin* ifadesi yer almaktadır. Ç3 de *İngiliz takılarım ve elmas gerdanlığım* şeklinde çevrilmiştir. *Mantomu* ifadesi ile de ödünçleme yapılmıştır. Kaynak metne en yakın çeviridir. Yeterli çeviri özelliği taşır. Ç4 de masal genelleştirme stratejisiyle en basite indirgenmiştir. Kabul edilebilir çeviridir. Ç1 ve Ç2 hedef dil ve kültür özellikleri taşımaları nedeniyle kabul edilebilir çevirilerdir.

Giyim-Kuşam-Süslenme

Kaynak	...mademoiselle Javotte, <i>prêtez-moi votre habit jaune que vous mettez tous</i>
Metin	<i>les jours.</i> (p.49)
Ç1	Bayan Javotte, her gün giydiğiniz sarı giysinizi bir gün için bana verin de... (s.15)
Ç2	Javotte, bana her gün giydiğiniz sarı elbiseyi ödünç verebilir misin? (s.96)
Ç3	Bayan Javotte, bana her zaman giydiğiniz sarı giysinizi ödünç verebilir misiniz? (s.55)
Ç4	Böyle bir ifadeye yer verilmemiştir.

Kaynak metinde emir kipinde çekilen yapı erek metinlerde dilbilgisel olarak farklı şekillerde düzgüleştirilmiş olup, kaynak metne yakın bir çeviri anlayışını benimsemişlerdir. İlk üç çeviri yeterli çeviridir. Ç4 çıkarma stratejisi ile metne yer vermemiştir.

Yiyecek-İçecek Kültürü

- Kaynak Elle ... leur fit mille honnêtetés : *elle leur fit part des oranges et des citrons*
Metin *que le prince lui avait donnés,...* (p.49)
- Ç1 ..., prensin kendisine verdiği portakalları, limonları onlarla paylaşmış.
(s.14)
- Ç2 Prens kendisine verdiği portakal ve limonları onlarla paylaşarak iltifatta bulunmuş. (s.95)
- Ç3 Onlara prensin kendisine vermiş olduğu portakal ve limonlardan sunmuş,
...(s.54)
- Ç4 İfadeye yer verilmemiştir.

Yine saray kutlamalarında yenilen yiyecek-içecekler arasında meyvelerin de yer aldığını bunlardan portakal ve limona masalda yer verildiği görmekteyiz. İlk üç çeviri kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterli çeviri; Ç4'te bu ifadeye yer verilmemiş; çıkarma stratejine başvurulmuştur.

Din İle İlgili Kültürel Unsurlar

- Kaynak *Sa marraine ne fit que la toucher avec sa baguette*, et en même temps ses
Metin habits furent changés en des habits d'or et d'argent, tout chamarrés de pierreries ; elle lui donna ensuite une paire de pantoufles de verre, les plus jolies du monde. (p.48)
- Ç1 Sütanne değneğini dokundurur dokundurmaz Kùlkedisi'nin giysileri altın gümüş giysiler olmuş, en değerli mücevherlerle süslüymüş; sonra ona bir çift terlik vermiş, bu terlikler de dünyanın en güzel terlikleriymiş. (s.12)
- Ç2 Peri Kùlkedisi'ne sihirli değneğiyle dokunduğunda, üzerindeki eski giysilerin yerini, işlemeli, süslü bir elbise almış, yırtık pabuçları ise değerli taşlarla süslenmiş camdan bir ayakkabıya dönüşmüş. (s.92)
- Ç3 Vaftiz annesi ona değneğiyle şöyle bir dokunmuş, dokunmasıyla birlikte üzerindikiler baştan başa değerli taşlarla süslü, altın ve gümüş işlemeli giysilere dönüşüvermiş. Sonra peri, kıza camdan bir çift pabuç vermiş. (s.52)

- Ç4 Peri elindeki değnekle Sindirella'ya dokunmuş. Sindirella'nın üzerindeki elbiseler birdenbire çok kibar, çok şık bir balo elbisesine dönüşmüş. Minik ayaklarında camdan ayakkabılar varmış. (s.17)

Marraine kelime anlamı *Vaftiz anası* (Saraç, 1985, s.875) şeklindedir. Ç1 de *Sütanne* ifadesiyle erek dil kültürüne uyarlanmış, yerlileştirme yapılmıştır. Erek dil kültürüne *Vaftiz anne* ifadesi yabancı kalmaktadır ama burada amaç gerçeği yerelleştirerek mi aktarmak yoksa kendi kültüründe yer almasa bile başka dil ve kültürlerdeki ifadelerin de varlığını okuyucuya bildirmek midir? sorusu akla gelmektedir. Ç3 tam da bu noktada yabancılaştırma stratejisinden faydalanarak ifadeyi tam eşdeğerliği ile vermiştir. Hedef kitleyi başka dillerin, dinlerin varlığından haberdar etme, bilgilendirme amacı güdülmüştür. *une paire de pantoufles de verre* ifadesi Ç1 de *bir çift terlik* eşdeğeri ile verilmiş verre kelimesi çevrilmemiştir. Terlik ifadesinin masalın genel yapısına uygun düşmemesi ya da altından gümüşten bir elbisenin altına kullanılamayacağından dolayı uygun bir tercih değildir. Birebir çeviri modeli benimsenmiştir. Genel bağlama uygun değildir. Ç2 ve Ç4 de bu ifade *Peri* kelimesi ile karşılanmış; durum çevirmenler açısından fantastik kaygılar gözetilerek ele alınmıştır ve masal unsurlarını kullanma yolu seçilmiştir. Ç2 de *yırtık pabuçları* ise ifadesi ile ekleme; *pabuç* tercihleriyle Ç2 ve Ç3 de yerlileştirme stratejisi kullanılmıştır. Çeviri 4 *minik ayaklarında camdan ayakkabılar* çevirisiyle yorumlama yapılmıştır. Ç1, Ç2 ve Ç4 hedef dil ve kültür unsurlarını gözönünde bulundurması nedeniyle kabul edilebilir çeviri; Ç3 ise kaynak metin dil ve kültürüne sadık kaldığı için yeterli çeviridir.

Örf ve Adetler İle İlgili Kültürel Unsurlar

- Kaynak il la trouva encore plus belle que jamais, et, *peu de jours après, il l'épousa.*
Metin (p.52)
- Ç1 Prens onu her zamankinden de güzel bulmuş, çok geçmeden de onunla evlenmiş. (s.19)
- Ç2 Yanına götürüldüğünde, prens onu her zamankinden daha alımlı bulmuş. Birkaç gün sonra kırk gün kırk gece süren bir düğün yapılmış. (s.99)
- Ç3 Prens kızı her zaman olduğundan daha da güzel görmüş ve bir iki gün sonra da evlenmiş onunla. (s.59)
- Ç4 Prensle Sindirella'nın düğünleri kırk gün kırk gece boyunca sürmüştür. (s.31)

Prensin Külkedisi'ni (Sindirella'yı) bulmasından kısa bir süre sonra evlenmelerinin anlatıldığı cümlelerde 1 kaynak metne yakın eviri anlayışıyla yeterli eviri; 2 *kırk gün kırk gece süren bir düğün yapılmış* cümlesiyle erek dil masal unsurlarına yer vermiştir ve Burada kırk gün kırk gece ifadesiyle yerlileştirme işlemi gerçekleştirilmiştir. Yerli masal özellikleri taşıması nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. 3 kaynak metne sadık kalmış kaynak metnin sözdizim yapısında değişiklik yaparak kurallı cümle yapısını değil devrik cümle yapısını tercih etmiştir. 4 yerli masal unsurlarını tercih etmiş *kırk gün kırk gece boyunca sürmüş* ifadesine yer vermiştir. İlk cümleye çıkarma stratejisinden dolayı eviri metinde yer verilmemiştir.

Örf ve Adetlerle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak Metin	Cendrillon, qui ��tait aussi bonne que belle, fit loger ses deux s��urs au palais, et <i>les maria d��s le jour m��me �� deux grands seigneurs de la cour.</i> (p.52)
1	Külkedisi güzel olduğu kadar da iyiymiş, iki kız kardeşinin ikisini de saraya yerleştirmiş, daha o gün iki büyük saray adamıyla evlendirmiş onları. (s.19)
2	Güzel olduğu kadar iyi yürekli de olan Külkedisi, kız kardeşlerini de saraya alarak iki soylu beyefendiyle evlendirmiş. (s.99)
3	Güzelliği ölçüsünde iyi kalpli de olan Külkedisi iki ablasını da sarayda oturtmuş ve daha aynı gün onları da sarayın iki yüksek soylusuyla evlendirmiş. (s.59)
4	Sindirella'nın üvey kardeşlerine ve üvey annesine gelince. İyi yürekli Sindirella, hepsini affetmiş. Onlar da yaptıklarına çok pişman olmuşlar. (s.32)

Perrault'nun hayat hikayesine baktığımızda abisi tarafından saraya memur olarak alındığını, sonrasında kendine saray erkanında yer bulduğunu g rmekteyiz. Bu b lmde de Külkedisi'nin kardeşlerini soylu kimseler ile evlendirmek üzere saraya kabul ettiğini onlara tüm k tlklerine rağmen rahat bir yaşam sunduğunu g ryoruz. İlgili b lm d nemin örf ve adetleriyle ilgili güzel bir örnektir. 1 bu anlayışı takiben kaynak metne en yakın eviri modeli olmuştur. Bu özelliğiyle yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. 2 de kaynak metne sadık kalmıştır yeterli çeviridir. 3 kaynak metne yakın kalmayı tercih etmiş; yeterlilik eksenine daha yakın kalmıştır. 4 kaynak metinden uzaklaşmış; *hepsini affetmiş*.

Onlar da yaptıklarına çok pişman olmuşlar ifadeleriyle ekleme ve yorumlamada bulunmuştur; kabul edilebilir çeviridir.

5.5.2. Kırmızı Başlıklı Kız

Kaynak	Perrault, C. (2011) <i>Neuf contes</i> Centre national de documentation
Metin	pédagogique, Paris
Ç1	Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa
Ç2	Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçınoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, 99 sayfa
Ç3	Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa
Ç4	Kırmızı Başlıklı Kız, Hazırlayan: Şebnem Güvençer, Timaş Çocuk, İstanbul, 2011, 32 sayfa

Unvan ve Meslek İsimleri

Kaynak	En passant dans un bois, elle rencontra <i>compère le Loup</i> , qui eut bien envie
Metin	de la manger; mais il n'osa, à cause de quelques bûcherons qui étaient dans la forêt. (p.11)
Ç1	Bir ormandan geçerken <i>bizim kurt babaya</i> rastlamış. Kurt baba onu yemeyi çok istiyormuş, ama ormanda birkaç oduncu bulunduğu için bunu göze alamıyormuş. (s.139)
Ç2	Yolunun üzerindeki ormanda ilerlerken onu yeme özlemiyle yanıp tutuşan <i>düzenbaz kurtla</i> karşılaşmış. Kurt, yakınlarında ormancılar olduğu için kendisinden hiç çekinmeyen Kırmızı Başlıklı Kız'a nereye gittiğini sormuş. (s.25)
Ç3	Ormandan geçerken <i>hilekar kurtla</i> karşılaşmış. Kurt küçük kızı yemeye can atıyormuş ama ormandaki birkaç oduncu yüzünden cesaret edemiyormuş buna. (s.22-23)

- Ç4 “Immm ...” deyip yalanmış *Kurt*, “Bu kız tam benim dişime göre.” Sonra *Kırmızı Başlıklı Kız*’ın önüne çıkmış. Sinsi sinsi gülmüş: “Güzel çiçekler arıyorsun galiba?” diye sormuş. “Evet Kurt amca,” demiş *Kırmızı Başlıklı Kız*. “Güzel çiçekler arıyorum ormanda.”(s.11)

Saraç’a göre *compère* sıfatı eski dilde arkadaş, kardeş (Un bon compère. Compère le renard) (1985, s.290) anlamına gelmektedir. Ç1 de bu ifade *baba* yapısıyla karşılanmış, erek metin kültürü göz önünde bulundurularak yerleştirme stratejisi kullanılmıştır. Erek odaklı çeviri kuramı doğrultusunda incelendiğinde ise hedef metnin normlarına yakınlığı nedeniyle Toury’nin kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç2 de de *düzenbaz* ifadesiyle mecaz anlamında (Dalavere ortağı) Saraç (1985, s.290) tercih edilmiştir. Burada da uyarlama ve yerleştirme stratejilerinin varlığından söz edilebilir. *Avoir envie de (-mek isteği duymak)* özlemiyle yanıp tutuşmak deyiimiyle karşılanmıştır. Böylece yerleştirme stratejisiyle kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç3 de de *hilekâr* şekliyle kullanılmıştır. *Avoir envie de (-mek isteğini duymak) can atmak* deyiimiyle tercih edilmiş, yerleştirme stratejisi kullanılmıştır. Bu da erek okur kitlesine yakınlığı nedeniyle kabul edilebilirlik kutbunda değerlendirilebilir. Ç4 kaynak metinden olabildiğince farklıdır. Çeviriden çok, farklı bir uyarlama metni ile karşı karşıya olduğumuz izlenimi yaratmaktadır. *Kurt* ve *Kırmızı Başlıklı Kız* konuşması tamamen erek okur kitlesinin dikkatini çekmek, akıcılığı ve yerelliği yansıtmak adına hedef kültür normları baz alınarak yeniden oluşturulmuştur. *Kırmızı Başlıklı Kız*’ın *Kurt amca* demesi kurdun *Bu kız tam benim dişime göre* ifadeleri bu anlayışı doğrular niteliktedir. Farklı bir kültüre uyarlama stratejisi gerçekleşmiştir ve Toury’nin kabul edilebilirlik ilkesi doğrultusunda değerlendirilebilir.

Masal Unsurları

Kaynak *Il était une fois* une petite fille de village, la plus jolie qu’on eût su voir; sa mère en était folle, et sa mère-grand plus folle encore. (p.11)

- Ç1 Küçük bir köylü kızı varmış *bir zamanlar*, çok güzelmiş, eşi görülmedik bir güzellikteymiş; annesi çok ama çok severmiş bu küçük kızı, büyükannesi daha da çok severmiş. (s.137).

- Ç2 *Bir zamanlar*, köylerden birinde sevimli küçük bir kız yaşarmış. Benzersiz bir sevecenliğe sahip olan bu kızı annesi ve büyükannesi çok severmiş. (s.25)

Ç3 *Bir zamanlar, görülmemiş güzellikte küçük bir köylü kızı yaşarmış. Annesi kızı için deli olurmuş, ama büyükannesi daha da fazla deli olurmuş. (s.22)*

Ç4 *Bir varmış bir yokmuş. Kim bilir kaç zaman önce, orman köylerinden birinde sarı saçlı, sevimli mi sevimli küçük bir kız yaşarmış. (s.2)*

Ç1 de *la plus jolie qu'on eût su voir* ifadesi *eşi görülmedik bir güzellikteymiş* yapısıyla karşılanarak yerleştirme stratejisi uygulanmıştır. *Sa mère en était folle, et sa mère-grand plus folle encore* cümlesi *annesi çok ama çok severmiş bu küçük kızı, büyükannesi daha da çok severmiş* eşdeğerliğiyle erek okur kültürüne yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir denilebilir. Ç2 de *Benzersiz bir sevecenliğe sahip olan bu kızı* ifadesiyle yapı erek kültüre yakın bir çeviridir. *...kızı annesi ve büyükannesi çok severmiş* cümlesinde ise comparatif yapı çeviriye dahil edilmemiş çıkarılmıştır. Burada da çıkarma stratejisinden söz edilebilir. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç3 ise *Annesi kızı için deli olurmuş, ama büyükannesi daha da fazla deli olurmuş* tercihiyle sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi uygulanmış ve kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterlilik ekseninde değerlendirilebilir. Ç4 te ise *Kim bilir kaç zaman önce ve sarı saçlı gibi* eklemeler ile ekleme stratejisinden faydalanılmış, tamamen erek okur için yazılmış olma özelliğinden dolayı kabul edilebilir bir çeviridir değerlendirmesi yapılabilir.

Masal Unsurları

Kaynak Et en disant ces mots, *ce méchant loup se jeta sur le petit Chaperon rouge,*
Metin *et la mangea. (p.14)*

Ç1 Alçak Kurt, bunu da söyledikten sonra, Kırmızı Başlıklı Kız'ın üzerine atılmış ve onu yemiş. (s.141)

Ç2 Kötü kalpli kurt bunları söyledikten sonra, Kırmızı Başlıklı Kız'ın üzerine atılıp onu yemiş. (s.30)

Ç3 Bu sözleri söyledikten sonra kötü kurt Kırmızı Başlıklı Kız'ın üzerine atılmış ve onu yemiş. (s.25)

Ç4 Ve bir lokmada Kırmızı Başlıklı Kız'ı yutuvermiş. ... Bu sırada omuzunda tüfeği ile avcı karşılarına çıkmış: (s.28)

Sonra nineyi de yanlarına alıp mutluluk içinde evlerine dönmüşler. O günden sonra Kırmızı Başlıklı Kız annesine tanımadığı kimselerle

konuşmayacağına bir kez daha, ama bu defa unutmamak üzere söz vermiş.
(s.32)

Masalların sonlarının hep mutlu sonla bitmesi geleneğinin aksine, Kırmızı Başlıklı Kız masalının sonu kurdun galibiyetiyle sona erer. İncelediğimiz ilk 3 çeviri orijinaline uygun bir şekilde sonlanmaktadır. Ç4 ise kurdun Kırmızı Başlıklı Kız'ı ve ninesini yedikten sonra yatakta tekrar uykuya daldığını, Kırmızı Başlıklı Kız'ın annesinin onu çok merak ettiğini ve Kırmızı Başlıklı Kız'ın ormandaki arkadaşlarından yardım istediğini, avcı ile karşılaşmayı ve kurdun avcı tarafından öldürülmesini konu almaktadır masala yeni uyarlamalar eklenmiştir. Tam da bu noktada Perrault masallarındaki Kırmızı Başlıklı Kız ile Grimm Kardeşler tarafından yazılan Kırmızı Başlıklı Kız karıştırılır niteliktedir. Ç4 Fransızca aslından uzaktır kendi kurgusu ile hedef kültüre özel yazılmış kanaati uyandırmaktadır *Benim temiz kalpli, iyi yürekli kızım, tanımadığın kimselerle sakın konuşma! diyerek Kırmızı Başlıklı Kız'ı her fırsatta uyarırmış. (s.3)* Kaynak metinde hiç yer almayan ifadelerle yer verilmiştir. *Çeşmeden su taşıyan yaşlı teyzelere yardım eder, tarlada çalışanlarla birlikte tohum eker, yaşlı amcaların anlattıklarını bıkmadan merakla dinlermiş. Ona buna takılma. Sakın ormana dalıp yolunu uzatma. (s.8)* gibi seslendiği okur kitlesinin çocuklar olması nedeniyle gerçek bir ebeveyn gibi öğütleri sıralama ihtiyacı hissetmiştir sanki bir amaca istinaden yazılmış hissi uyandırmaktadır. Bu özelliğinden dolayıdır ki kaynak kültürden uzak, hedef kültüre daha yakındır. Bu da onun kabul edilebilirlik ekseninde değerlendirilmesini gerektirir.

Masal sonu unsurlarına baktığımızda kaynak metinde *Moralités (Kıssadan Hisse)* başlığı altında dizelerden oluşan yapılar mevcuttur. Çeviri eserlerde bu ek metne sadece Volkan Yalçıntoklu ve Güner Or çevirilerinde yer verilmiştir. Diğer çevirmenler bu ek metni tamamen atlayıp; çıkarma stratejisi uygulamışlardır. Çevirmenlerin *Kıssadan Hisse* çevirileri, çalışmamızın ekler bölümünde yer almaktadır.

Kullanılan Eşyalar

Kaynak	La bonne mère-grand, qui était dans son lit à cause qu'elle se trouvait un
Metin	peu mal, lui cria : « <i>Tire la chevillette, la bobinette cherra.</i> »
Ç1	Büyükannecek biraz rahatsız olduğu için yatağında yatıyormuş. « <i>İpi çekersen sürgü kalkar</i> » diye bağırılmış. (139)
Ç2	Biraz rahatsız olduğu için yatağından kalkamayan yaşlı büyükanne ona seslenmiş: " <i>Sürgüyü çek kapı açılacak</i> ". (s.26).

Ç3 Rahatsızlığı nedeniyle yatakta bulunan iyi kalpli büyükanne seslenmiş,
"Kolu çek, sürgü açılır."(s.23)

Ç4 Ağır hareketlerle kalkıp kapıyı açmış. Kurt, bir hamlede büyük anneyi
yutmuş. (s. 19)

La chevillette ve *la bobinette* kelimeleri eski Fransızcada yer almaktadır. *La chevillette* (*petite cheville en bois ou métal utilisée pour boucher un trou*) takoz; *la bobinette* (*loquet de la porte fixé, bloqué pour la cheville*) ise ağaç kapı sürgüsü şeklinde ifade edilir. *Cherra* çekimi ise eski dilde "choisir" (seçmek), "tomber" (düşmek) fiillerinin gelecek çekimidir. Bu ifade dipnot olarak kaynak metne düşülmüştür. Günümüz Fransızcasında da *Tourne la poignée, la porte s'ouvrira* şeklinde ifade edilebilir. 17. yüzyıl yazarı olan Perrault'nun eserlerinde eski dilde kullanılan kelimelere rastlamak son derece doğaldır bu nedenle elimizdeki versiyon, ilgili kelimelerin eşanlamlılarını sayfanın altında dipnot olarak vermiştir; zaman zaman da ifadeyi açıklama yoluna gitmiştir. Ç1 de *kulp* anlamına gelen ifade *ip karşılığı* ile tercih edilmiş, *sürgü* ile devam ettirilmiştir. Çevirmen ve çeviri eserin oluşturulma tarihine bakıldığında Tahsin Yücel'in 1959 Varlık Çocuk Klasikleri adı altında "Kırmızı Takkeli Kız" isimli çevirisinin 2005 yılına aynen nakledildiği dikkatimizi çekmiştir. Yazar içinde bulunduğu sosyo-kültürel yapının da etkisinde kalarak o günün şartları doğrultusunda "ip" ve "sürgü" ifadelerini eşdeğer olarak tercih etmiştir. Bu yaklaşımı doğrultusunda yerileştirme stratejisi uygulamış; kabul edilebilir çeviri yaklaşımını benimsemiştir. Ayrıca tek bir cümle yapısına sahip kaynak metni erek metinde dilbilgisel düzgüleştirerek iki cümlede ifade etmiştir. Yer değiştirme işlemi yapmıştır. Ç2 *la chevillette* ifadesini sürgü ile karşılamış yer değiştirme stratejisi kullanmıştır. Ç3 te sözcüğü sözcüğüne çevirme stratejisi kullanılarak kaynak dil ve kültürünün normları göz önünde bulundurulmuş; yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviri anlayışı benimsenmiştir. Ç4 bu ifadeyi tamamen çıkarma stratejisi ile yok saymış; kendi anlatım özelliğine uygun bir şekilde yeniden farklı bir şekilde dile getirmiştir.

Kullanılan Eşyalar

Kaynak Le Loup, la voyant entrer, lui dit en se cachant dans le lit *sous la couverture*
Metin : « Mets la galette et le petit pot de beurre sur la huche, et viens te coucher avec moi. » (p.12)

Ç1 Kurt, onun girdiğini görünce yatağının içine, çarşafın altına saklanmış:
"Çörekle tereyağı kavanozunu teknenin üzerine bırak da yatağıma gel, biraz

yatalım seninle demiş. (s.141)

- Ç2 ... kurt onun içeri girdiğini görünce yorganın altına gizlenerek:
"Şurup ve çörekleri tezgahın üzerine koy, sonra da yanıma gel," demiş.
(s.28)
- Ç3 Kurt kızın girdiğini görünce yatağında yorganın altına gizlenerek şöyle demiş: « Çörekle küçük yağ çömleğini sandığın üzerine koy da gel yat benimle. » (s.25)
- Ç4 Kırmızı Başlıklı Kız'ın sesini duyunca, kurnaz kurt başındaki başlığı iyice kafasına çekmiş. Kalın sesiyle seslenmiş: "Buradayım yavrucuğum, yatağında. Çok hastayım. Haydi, gel yanıma." (s.21)

La huche kelimesi *hamur teknesi, sandık* (Saraç, 2003, s.713) anlamına gelmektedir. Ç1 de *la huche, tekne* olarak çevrilmiş erek kültüre yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviri; Ç2 de *tezgah seçimi* ile çevirmen kelimenin günlük dildeki karşılığını tercih etmiştir. Eserin yazıldığı dönem mimarisi düşünüldüğünde *hamur teknesi, sandık* eşdeğerlikleri tarihsel dönem özelliklerini de tam anlamıyla yansıtmaktadır. Kabul edilebilir çeviri; Ç3 de *sandık* tercihiyle kabul edilebilir çeviridir denilebilir. Ç4 bu kısmı çeviriden tamamen çıkarıp çıkarma stratejisi uygulamıştır ve erek okur kitlesine farklı bir uyarlama ile karşılık vermiştir. Kabul edilebilir bir çeviridir.

Giyim- Kuşam- Süslenme

- Kaynak Cette bonne femme lui fit faire *un petit chaperon rouge*, qui lui seyait si
Metin bien, que partout on l'appelait le petit Chaperon rouge. (p.11)
- Ç1 Bu kadıncık ona *mini mini bir kırmızı başlık* yaptırmış, başlık da çok güzel uymuş başına, öyle bir uymuş ki, kızın adı Kırmızı Başlıklı Kız kalmış her yanda. (s.137)
- Ç2 Yaşlı büyükannesi bir gün ona *kırmızı bir başlık* hediye etmiş. Bu başlık ona o kadar çok yakışmış ki, o günden sonra herkes ona Kırmızı Başlıklı Kız diye seslenmeye başlamış. (s.25)
- Ç3 Bu iyi kalpli kadıncağız torunu için *küçük kırmızı bir başlık* diktirmiş. Bu başlık öyle yakışıyormuş ki kıza, her yerde Kırmızı Başlıklı Kız diye çağırır olmuşlar onu. (s.22)

Ç4 Köyde onu Kırmızı Başlıklı Kız diye tanırlarmış. Çünkü kıpkırmızı bir başlığı varmış. Çok sevdiği ninesinin kendi elleriyle biricik torunu için ördüğü bu başlığı hep takar, hiç çıkarmazmış. (s.2)

Kırmızı Başlıklı Kız ifadesi hedef kültürde bu şekliyle benimsenmiş olması nedeniyle dört çevirmen de başlık ifadesini kullanmayı uygun görmüştür. İncelemelerimiz esnasında Tahsin Yücel'in 1959 yılı Varlık Çocuk Klasikleri adı altında çıkan çevirisinde Kırmızı Takkeli Kız ifadesine rastlanmıştır ancak bizim incelediğimiz metinde o da başlık şeklinde aktarmıştır. Elimizdeki kaynak metin eski, güncel olmayan ifadeleri dipnot şeklinde açıklama yoluna gitmiştir. Chaperon için *ancienne coiffure enveloppant la tête et tombant sur les épaules (capuchon) (omuzlara düşen başı saran eski bir başlık)* (Perrault, 2011, s.11) ifadesi yer almaktadır. İlk 3 çeviri başlığın büyükanne tarafından yaptırıldığı, hediye edildiği, diktirildiği şeklinde çevrilmişken; Ç4 büyükannenin bizzat kendi elleriyle ördüğünü dile getirmektedir. Fransızca aslındaki ettirgen yapıdan da anlaşılacağı üzere başlık yaptırılmıştır. Ç2 ve Ç3'te kaynak metne sadık kalmalarından dolayı yeterlilik ilkesi ağır basmıştır; Ç2 de hediye etmek şeklinde görüldüğü için değiştirme stratejisi kullanılmıştır. çağırır olmuşlar onu ifadesinden de anlaşılacağı üzere hedef kültüre yakınlık ağır basmaktadır. Bu yüzden kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç4 kıpkırmızı ifadesiyle yerlileştirme stratejisini benimsemiş; nine-torun gibi hedef kültür aile kavramlarının da eklenmesiyle hedef okura yaklaşma gayesi gütmüştür. Bu nedenledir ki Toury'nin kabul edilebilir ilkesi ile açıklanabilir.

Yiyecek-İçecek Kültürü

Kaynak “Un jour, sa mère ayant cuit et fait des galettes, lui dit : « Va voir comme se porte ta mère-grand, car on m'a dit qu'elle était malade, *porte-lui une galette et ce petit pot de beurre.*” (p.11)

Ç1 Annesi çörek yapmışmış bir gün, “Git de şu büyükanneni bir gör bakalım, nasıl, iyi mi. Bana hasta olduğunu söylediler. Bir çörek götür büyükannene, bir de şu tereyağı kavanozunu götür”. (s.137)

Ç2 Günlerden bir gün, çörek yapan annesi ona, « Büyükanneni görmeye git, duyduğuma göre hastaymış, şu şurubu ve çörekleri ona götür. » demiş. (s.25)

- Ç3 Bir gün annesi çörek yapıp pişirmiş ve kızına demiş ki: "Büyükannenin sağlığı nasılmış acaba git bir gör bakalım. Zira bana onun hasta olduğunu söylediler. Ona bir çörekle içine tereyağı koyduğum şu küçük çömleği de götürüver." (s.22)
- Ç4 "Nineciğin çok hastaymış kızım. Onun için şifalı otlardan bir şurup yaptım, çorba kaynattım, bir sepet hazırladım. Senin bu sepeti ninene götürmen gerekiyor." demiş. (s.7)

Galette Fransa'nın Britanya ve Normandiya bölgelerine has üzeri meyve ya da sebzelerle bezenen, fırında pişen bir çeşit pastadır. İlk 3 çeviride çörek olarak karşılığını bulmuş olup yerlileştirme stratejisi kullanılmıştır. *petit pot de beurre* Ç1'de *tereyağı kavanozu* olarak çevrilmiştir. Ç2 de ise *şurup* olarak çevrilmiştir. Ç3 te *tereyağı koyduğum şu küçük çömleği* şeklinde çevrilmiştir. Ç4 *onun için şifalı otlardan* ifadesi ile ekleme stratejisini kullanmıştır. *Çorba kaynattım*, ifadesi ile halk hekimliğine örnek teşkil edecek şekilde yerlileştirme stratejisine yer verilmiştir. Çünkü hedef kültürde hasta kişiye çorba kaynatma geleneği yaygındır. Şurup yapma ise kaynak kültüre özgü bir gelenek olabilir hedef kültüre uygun bir ifade değildir. Genel değerlendirmede Ç1 ve Ç3 kaynak metne sadık kalmış; herhangi bir değişikliğe gitmeden çörek tercihleriyle uyarlama stratejisini; tereyağı çömleği, kavanozu tercihleriyle sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisini uygulamışlardır. Ç2 ve Ç4 *şurup* tercihleriyle değiştirme stratejisini kullanmış; Ç4 kendine özgü anlatımı ile kaynak metinden olabildiğince uzak kalmıştır. Bu noktada Ç1 ve Ç3 yeterli; Ç2 ve Ç4 kabul edilebilir çeviridir.

Yine bu örneklerde görüldüğü üzere, kaynak metnin kültüründe yer alan aile büyüklerini özellikle hasta olduklarında ziyaret etme geleneği hedef kültürde de tam olarak karşılığını bulmuştur. Her iki kültürün de ortak noktası olarak kabul edilebilir.

Örf ve Adetlerle İlgili Kültürel Unsurlar

- Kaynak Il lui demanda où elle allait ; la pauvre enfant, qui ne savait pas qu'il est
Metin dangereux de s'arrêter à écouter un loup, lui dit : « Je vais voir ma mère-
grand,... » (p. 11)
- Ç1 Nereye gittiğini sormuş. Zavallı çocuk da bir Kurt'la konuşmanın tehlikeli olduğunu ne bilsin? ... (s.139)

- Ç2 Durup bir kurtla konuşmanın ne kadar tehlikeli olduğunu bilmeyen zavallı kız, “.....” (s.25)
- Ç3 Kurt, kıza nereye gittiğini sormuş. Zavallı çocuk durup da kurdu dinlemenin tehlikeli olduğunu nereden bilsin! ... (s.23)
- Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Kırmızı Başlıklı Kız’ın psikanalistik yorumlarında sözkonusu kurdun tehlike arz eden, kendisine karşı tedbir ve önlem alınması gereken tehlikeli bir erkeğe gönderme yaptığı dile getirilir. Bu bağlamda Kırmızı Başlıklı Kız da kendini koruması ve tanımadığı kimselere güvenmemesi hususunda uyarılan genç kıızı simgelemektedir. Bu açıdan bakıldığında masalın bu bölümü, masalı dinleyen çocuklara bir uyarı mahiyetindedir. Hedef dile aktarılırken de aynı kaygı güdülmüştür. İlk 3 çeviri de kaynak metne sadık kalmış; iki virgül arasına yerleştirilen ifade aynen aktarılma yoluna gidilmiştir. Sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi benimsenmiş olup kaynak kültür normları esas alındığı için yeterlilik ilkesi ağır basmaktadır. Ç4 te bu ifadeye rastlanmamış olup, çıkarma stratejisi esas alınmıştır. Çevirisi yapılmadığı için değerlendirmeye alınamamıştır.

5.5.3. Uyuyan Güzel

- Kaynak Perrault, C. (2011) *Neuf contes* Centre national de documentation
Metin pédagogique, Paris
- Ç1 Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren : Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa
- Ç2 Peri Masalları, Çeviren : Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, 99 sayfa
- Ç3 Perrault Masalları, Çeviren : Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa
- Ç4 Uyuyan Prenses, Hazırlayan: Şebnem Güvençer, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011, 32 sayfa

Kişi İsimleri

Kaynak ... : car il vécut avec la princesse plus de deux ans entiers et en eut deux
Metin enfants, dont le premier qui fut une fille, fut nommée *l'Aurore*, et le second un fils, qu'on nomma *le Jour*, parce qu'il paraissait encore plus beau que sa sœur. (p.38-39)

Ç1 ; çünkü prens prensesle iki yıldan fazla yaşamış, iki de çocuğu olmuş, birincisi kızmış, adını Şafak koymuşlar, ikincisi erkekmiş, onun adını da Gün koymuşlar, çünkü ablasından daha güzel görünüyormuş. (s.48)

Ç2 Aradan iki yıl geçmiş, bu süre zarfında iki çocukları olmuş, ilki bir kızmış, ona Şafak ismi verilmiş, ikincisi ise erkekmiş, ablasından daha güzel olduğu için adını Güneş koymuşlar. (s.43)

Ç3 Çünkü genç adam prensesle iki yıldan fazladır birlikte yaşamaktaymış ve iki de çocuğu olmuş ondan. Kız olan birinciye Şafak, oğlan olan ikinciye de, ablasından daha da güzel olduğu için, Gün adını vermişler. (s.17)

Ç4 Bu ifadeye çeviride yer verilmemiştir.

Aurora ismi Yunan mitolojisinde şafak tanrıçası olarak geçen Eos'un Roma mitolojisindeki farklı biçimidir. Eos, güneşi temsil eden tanrı Helios ve ay tanrıçası Selene ile birlikte, Hyperion ve Theia adlı Titanlardan türediğine inanılan üç Titandan birisidir. "Gül parmaklı" Şafak (Eos), dünyayı dört bir yandan çepeçevre sardığına inanılan Okeanos ırmağı kıyısındaki evinden her sabah çıkıp güneş doğsun diye göğün kapılarını aralayınca şafak sökmüş, gündüzün gelişi müjdelenmiş olur. Genellikle kanatlı, taçlı güzel bir kız olarak bir başına dururken veya altından yapılmış at arabasını gökte sürerken tasvir edilir.⁷

Le jour ismi de Gün tanrıçası şeklinde geçmektedir. Perrault masallarındaki mitolojik unsurlar yer yer karşımıza çıkmaktadır. Ç1 de kaynak metne sadık kalınmıştır. Çocukların isimleri Şafak ve Gün şeklinde verilmiştir. Kaynak dil ve özellikleri ağır bastığı için yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç2 de *car il vécut avec la princesse plus de deux ans entiers* cümlesi *Aradan iki yıl geçmiş* şeklinde çevrilmiştir. *qu'on nomma le Jour, parce qu'il paraissait encore plus beau que sa sœur* ifadesi uzun olduğu için çeviride cümlelerin sözdizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. *Le jour* ismi *Güneş* olarak çevrilmiştir. Değiştirme stratejisinden faydalanılmıştır. Hedef dil ve

⁷<http://yunanmitolojisi.com/tags/eos.html> 29 Eylül 2018 tarihinde başvurulmuştur.

özellikleri ön planda olduğu için kabul edilebilir çeviridir. Kaynak metinde tek cümleden oluşan cümle Ç3'te iki cümleye bölünerek değiştirme işlemi yapılmıştır ve iki cümleden ilki devrik yapıda verilmiştir. Yaşamak ifadesi birlikte sözcüğünün eklenmesiyle pekiştirilmiştir. Hedef dile yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te ise, kişi isimlerine hiçbir şekilde yer verilmemiş özgür çeviri yapılmıştır. Prens ve prensesin gizli bir şekilde beraber yaşamaları ve 2 çocuk sahibi olmaları erek dil okuruna aktarılmak istenmemiştir.

Kişi İsimleri

Kaynak	Quelque temps après, le roi alla faire la guerre à <i>l'empereur Cantalabutte</i>
Metin	son voisin. (p.39)
Ç1	Bir zaman sonra da bizim kral, komşu kralla savaşmaya gitmiş. (s.49)
Ç2	Bir süre sonra, komşusu Cantalabutte imparatorluğuyla savaşa giren kral, ülkesinin yönetimini ana kraliçeye bırakarak ... (s.45)
Ç3	Aradan bir süre geçtikten sonra kral, komşusu imparator Kantalabüt ile savaşmaya gitmek zorunda kalmış.
Ç4	Bu ifadeye çeviride yer verilmemiştir.

Özel isimlerin, yer isimlerinin çeviri metinde orijinal versiyonlarıyla kullanılması ya da erek metne uyarlanması tartışılan konulardandır. Burada karar çevirmene aittir. Amaç, masalın özünü aktarmak, özel isimler ile hedef kitlede bir farkındalık yaratmak ise hedef dile ödünç alma stratejisiyle geçirilebilir. Ç1 de savaşa girilen hayali komşu kral Cantalabutte'ten hiç bahsedilmemiştir. Kaynak metnin dil ve kültürel bağlamından uzaklaşıp hedef dile çevrilmeden atlanılmıştır. Çevirmen kararlarının esas olduğu böyle bir durumda hedef dil özellikleri ağır basmış; kabul edilebilir çeviri anlayışı benimsenmiştir. Çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Ç2 de *komşusu Cantalabutte imparatorluğuyla* ifadesi ile kişi ismi olan Cantalabutte, imparatorluğa ait bir isim gibi aktarılmıştır, yanlış çeviri yapılmıştır. Kaynak metinde tek cümlede yer alan ifade hedef metinde farklı bir dilbilgisel yapıda düzgüleştirilmiştir. Yer değiştirme stratejisinden faydalanılmıştır. Kaynak dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç3 komşusu imparator Kantalabüt tercihiyle öykünme stratejisi kullanmıştır. Kaynak dil ve özellikleri ön planda tutulduğu için yeterli bir çeviridir. Ç4'te çıkarma stratejisiyle ifadeye yer verilmediği için değerlendirmeye alınamamıştır.

Kişi İsimleri

- Kaynak elle toucha aussi tous les chevaux qui étaient dans les écuries, avec les
Metin palefreniers, les gros mâtins de basse-cour et *la petite Pouffe*, petite chienne de la princesse, qui était auprès d'elle sur son lit. (p.34)
- Ç1 ahırdaki atlara da, seyislere de, kümesteki hayvanlara da, küçük Fındık'a, prensesin yatağının üzerinde duran sevgili köpeğine de dokunmuş. (s.4)
- Ç2 ahırdaki atları, seyisleri, kümesteki iri köpekleri ve prensesin yatağının yanında bekleyen sevimli köpek Puf'u da ihmal etmemiş. (s.37)
- Ç3 Bu arada ahırlardaki bütün atlarla seyislerine, kümesi bekleyen koca çomarlara, prensesin yatağının yanı başında havlayan minik köpeği Totoş'a bile dokunmayı unutmamış. (s.12)
- Ç4 Bu ifadeye çeviride yer verilmemiştir.

Prensesle beraber yüzyıllık bir uykuya dalacak olan saray halkının dile getirildiği bu örnek çalışmada peri prensesin etrafında bulunan herkese, her şeye sihirli değneğini dokundurmuştur. Bunlar arasında onun sevgili köpeği Puf da vardır. Ç1 de köpeğin ismi *küçük Fındık* şeklinde çevrilmiş yerlileştirme yapılmıştır. Fındık'ın kim olduğuna dair küçük bir açıklama ile devam edilmiş, açılma stratejisine başvurulmuştur. Basse cour ifadesinin 13.yy.'da ahırların bulunduğu, kümesi ve evcil hayvanların büyüdüğü bahçe olarak kullanıldığı (Greimas 1992, s.58) ; 17. yy.'da ise bu ifadenin la cour intérieure (iç saray) terimiyle karşılandığı ifade edilir. (Robert, 1970, s.356) gros mâtins de basse-cour ifadesinde avludaki büyük çoban köpeklerin varlığı söz konusudur. Ç1 de *Kümesteki hayvanlara* tercihiyle genelleştirme stratejisinden faydalanılmıştır. Köpekler ifadesi hayvanlar olarak genelleştirilmiştir. Tüm bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda hedef dile daha yakın bir çeviri ortaya çıkmış, kabul edilebilirlik gözlenmiştir. Ç2 de *kümesteki iri köpekler* tercihiyle kavram karmaşası yaşanmış basse cour 13. yy.'daki anlamı ile karşılanmıştır. Kaynak metnin kültürel tarihsel bağlamı göz ardı edilmiştir. Puf tercihiyle de ödüncleme yapılmıştır, ihmal etmemiş ifadesiyle yorumlama yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te *kümesi bekleyen koca çomarlar* ifadesi ile yorumlama; *havlayan* ifadesi ile ekleme; *minik köpeği Totoş ile* de yerlileştirme yapılmıştır, dokunmayı unutmamış ifadesi ile de yorum yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Kaynak – *Ah! madame*, dit le maître d’hôtel. (p.39)

Metin

Ç1 — *Aman sultanım!* demiş sofracıbaşı. (s.49)

Ç2 « *Ah! Majesteleri* », demiş aşçıbaşı şaşkınlığını gizleyemeden. (s.45)

Ç3 Şaşırان adam, "*Ama nasıl olur hanımım?*" cevabını vermiş. (s.18)

Ç4 Bu ifadeye çeviride yer verilmemiştir.

Kullanılan kalıp sözlerle ilgili seçilen örnek cümlemizde ünlem ve Madame ifadesinin çevirilerdeki versiyonları ele alınacaktır. Ç1 de *Aman sultanım!* ve *sofracıbaşı* ifadesi ile yerileştirme yapılmış; kaynak metnin tarihsel kültürel bağlamından uzak bir tercihte bulunulmuştur. *Sultan ve sofracıbaşı* ifadeleri hedef dil ve kültüründe yer alan ifadelerdir. Bu özelliğinden dolayı kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç2 de *Ah! Majesteleri* tercihiyle kaynak metnin tarihsel kültürel bağlamında kalmayı tercih etmiştir. Majeste ifadesi kaynak metne aittir. *aşçıbaşı* ifadesi kullanılmıştır. Şaşkınlığını gizleyemeden ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Kaynak dil ve özellikleri ağır bastığı için yeterli çeviridir. Ç3 te ise *Ama nasıl olur hanımım?* ifadesi ile yerileştirme yapılmıştır. *Şaşırان adam* tercihiyle ekleme yapılmıştır. Meslek dile getirilmemiştir. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4 değerlendirilememiştir.

Masal Unsurları

Kaynak mais elle en fut avertie en un instant par un petit nain, qui avait des bottes

Metin de sept lieues (c’était des bottes avec lesquelles on faisait sept lieues d’une seule enjambée). La fée partit aussitôt, et on la vit au bout d’une heure arriver dans un chariot tout de feu, traîné par des dragons. (p.33)

Ç1 ... ama küçücük bir cüce hemen haber vermiş ona, bu küçük cücenin yedi bin metrelik çizmeleri varmış (bir adımda yedi bin metre yol gidiliyormuş bu çizmelerle). İyi peri hemen yola çıkmış, bir saat sonra ateşten bir arabada geldiğini görmüşler, arabayı ejderhalar çekiyormuş. (s.39-41)

Ç2 ... onu durumdan haberdar etmek için ayağına yedi fersahlık botlar (bir sıçrayışta yedi fersah yol alan botlar) giydirilen bir cüce gönderilmiş. Haberi aldığıında hemen yol çıkan peri, bir saat sonra, ejderhaların çektiği,

alev alev yanan arabasıyla şatonun kapısında belirmiş. (s.35)

Ç3 Prensesin başına gelenleri de bir cüce aracılığıyla öğrenmiş. Bu cücenin öylesine hünerli bir çift çizmesi varmış ki ayağına geçirdiği zaman tek bir adım atışta yedi fersahlık yol alabilirmiş. Ejderhaların çektiği baştan aşağı ateşten bir arabayla hemen yola çıkan peri bir saat içinde şatoya varmış. (s.11-12)

Ç4 Bu ifadeye çeviride yer verilmemiştir.

Prensesin kaza geçirdiği haberini alan perinin haberdar edilmesi ve şatoya varışının işlendiği bu örnekte yedi fersahlık adımlarıyla durumu periye bildiren bir cüce ve periyi taşıyan ejderhalar masal unsurları olarak belirlenmiştir. Ç1’de uzaklık birimlerine bin eklemesi yapılmıştır. Kaynak metnin uzun olmasına bağlı olarak da hedef dilde ikinci cümlelerin yeniden düzgüleştirilerek iki farklı cümlede dile getirildiği saptanmıştır. Yer değiştirme işlemi uygulanmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2 kaynak metne sadık kalmayı tercih etmiştir. Yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç3 te Bu cücenin öylesine hünerli bir çift çizmesi varmış ki ifadesi ile eklemeye yapılmıştır. Kaynak metinde parantez içinde verilen cümle temel cümleye dahil edilmiştir. Hedef dil ve özellikleri taşıması nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç4 bu ifadeye yere vermemiştir dolayısıyla değerlendirilememiştir.

Masal Unsurları

Kaynak il la craignait quoi qu’il l’aimât, *car elle était de race ogresse*, et le roi ne
Metin l’avait épousée qu’à cause de ses grands biens. (p.39)

Ç1 Annesini seviyormuş, ama gene de korkuyormuş ondan; çünkü çocuk yiyen devler ırkındanmış, kral da malı mülkü için evlenmişmiş onunla. (s.48)

Ç2 Çok sevse de, annesinden çekiniyormuş, çünkü kraliçe devlerin soyundan geliyormuş ve kral onunla yalnızca zengin olduğu için evlenmiş. (s.45)

Ç3 Annesini seviyormuş sevmesine, ama bir yandan da korkuyormuş ondan. Kadın dev soyundan gelmekteymiş, kral da büyük serveti nedeniyle evlenmiş onunla. (s.17)

Ç4 Bu ifadeye çeviride yer verilmemiştir.

Çocuk yiyen dev anlamına gelen fransızca *l'ogre (m)* kelimesinin Ölüm Tanrısı Orcus'tan geldiği ve latince kökenli bir kelime olduğu görüşü yaygındır (Y.Ç)⁸. Masalımızda geçen bu Kraliçe de çocuk yiyen devler ırkından gelmektedir. Ç1 de bu durum kaynak metne sadık kalarak dile getirilmiştir. Çünkü çocuk yiyen devler ırkındanmış, ifadesi yerinde kullanılmıştır. Yeterlilik özelliği taşır. Ç2 de kaynak metne yakınlığı ile dikkat çekmektedir. Çünkü kraliçe devlerin soyundan geliyormuş şeklinde verilmiştir. Yeterli çeviridir. Ç3 *seviyormuş* sevmesine ifadesi ile hedef dil masal anlatma geleneğine benzetilmiştir ve kabul edilebilir çeviridir. Ç4 bu ifadeye yer vermemiştir.

Mimari

Kaynak	Il passe une grande cour pavée de marbre, il monte l'escalier, il entre dans
Metin	la salle des gardes qui étaient rangés en haie, la carabine sur l'épaule, et ronflant de leur mieux. (p.37)
Ç1	Mermer döşemeli, büyük bir avludan geçmiş, merdiveni çıkmış; korumaların odasına girmiş, bunlar sıra sıra diziliymişler, horluyorlarmış, tüfekleri de omuzlarındaymış. (s.44)
Ç2	Mermerle kaplı geniş avluyu geçip, merdivenlerden çıkmış, salona girdiğinde, sıra halinde dizilmiş muhafızların, omuzlarındaki tüfeklerle horladıklarını görmüş.
Ç3	Mermer döşeli büyük bir avluyu geçmiş, merdiveni tırmanmış, omuzlarında tüfekleriyle horuldaya horuldaya uyuyan muhafızların sıra sıra dizildikleri salona girmiş. (s.15)
Ç4	O odadan bu odaya, salondan mutfığa her yeri aramış ...Tam aramaktan vazgeçecekmiş ki, en üst katta kocaman, tahtadan oymalı bir kapı gözüne ilişmiş. (s.27)

17.yy. saray mimarisini gözler önüne seren masallarımızda prensi Uyuyan Güzel'e götüren yolda anlatılanlar, ilgili masalımızın da mimari bölümünü oluşturmaktadır. Ç1 de Mermer döşemeli, ifadesi ile birebir çeviri yapılmıştır. Kaynak metnin uzun olmasına bağlı olarak da hedef dilde ikinci cümlelerin yeniden düzgüleştirilerek iki farklı cümlede dile getirildiği saptanmıştır. Yer değiştirme işlemi uygulanmıştır. Sıra sıra diziliymişler ikilemesi ile yerleştirme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2 *de Mermerle kaplı* ifadesine yer

⁸http://lyceescheurerkestner.fr/IMG/pdf/Cours_sur_les_Contes_de_Perrault.pdf (12.07.2018 tarihinde başvurulmuştur.)

verilmiştir. Kaynak metnin uzun olmasına bağlı olarak da hedef dilde ikinci cümlelerin yeniden düzgüleştirildiği tespit edilmiştir. Yer değiştirme işlemi uygulanmıştır. *Görmüş* ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Kaynak metinden uzaklaşması nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3'te *Mermer döşeli* ifadesine yer verilmiştir. Birebir çeviri tekniği kullanılmıştır. Kaynak metnin cümle kuruluş yapısına sadık kalınmıştır. Ancak horuldaya horuldaya ve sıra sıra ikilemeleriyle yerlileştirme stratejisine başvurulmuştur. Bu özelliğinden dolayı da kabul edilebilir çeviridir. Ç4'te kaynak metne sadık kalınmamış; başka bir anlatım şekliyle verilmiştir. En üst katta kocaman, tahtadan oymalı bir kapı gözüne ilişmiş ifadesi ile farklı bir ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir.

Mimari

Kaynak ...; il entre dans une chambre toute dorée, et il vit sur un lit, dont les rideaux étaient ouverts de tous côtés, le plus beau spectacle qu'il eût jamais vu : ... (p.37)

Ç1 Derken her yanı altın renginde; bir odaya girmiş bizim prens, burada yatağın, perdelerin her yandan açık yatağın üzerinde, hiçbir zaman görmediği eşsiz bir görünüm çıkmış karşısına, ... (s.44)

Ç2 ... döşemesinden duvarlarına kadar altınla kaplı bir odaya girmiş, yatağın üzerinde şimdiye dek görmediği kadar güzel bir kız yatıyormuş, ...(s.41)

Ç3 Derken baştanbaşa altın yaldızlı bir odaya girmiş. Orada, tülleri açık bir yatağın üzerinde uyuyan ve o güne kadar görmediği güzellikte bir genç kız görmüş. (s.15)

Ç4 Yüzyıllardır açılmayan kapı, prens dokunuverince kolayca açılmış... kocaman bir karyolada, yüzü bir inci tanesi gibi parlayan, bütün değerli taşların ışığını gölgede bırakan, bir güzel kız uyumaktaymış. (s.28)

Prensesin uyuduğu odanın tasvir edildiği bu örnek metinde, prensin prensesi ilk görme anı dile getirilmektedir. *une chambre toute dorée* ifadesi Ç1 de her yanı altın renginde ile karşılık bulmuştur. *bizim prens* ifadesi ile yerlileştirme; çıkmış karşısına, ifadesi ile de ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve kültürüne daha yakın bir çeviri olduğu için kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç2 de *döşemesinden duvarlarına kadar* ifadesi ile ekleme; altınla kaplı ifadesi ile de anlam kayması gerçekleşmiştir. yatıyormuş ifadesi ile de ekleme işlemi yapılmıştır. Kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç3 te *baştanbaşa altın*

yaldızlı bir odaya ifadesi ile birebir çeviri yapılmıştır. Kaynak metne sadık kalması nedeniyle yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 kaynak metne sadık kalmayıp; özgür çeviri tekniği ile farklı bir çeviri yapmıştır. Hedef dil ve kültürü ön plandadır. Bu özelliğinden dolayı kabul edilebilir çeviridir.

Giyim-Kuşam-Süslenme

Kaynak ...elle était tout habillée et fort magnifiquement ; mais il se garda bien de lui
Metin dire qu'elle était habillée comme ma mère-grand, et qu'elle avait un collet monté, elle n'en était pas moins belle. (p.38)

Ç1 ... prenses tepeden tırnağa giyinikmiş, giysileri de çok güzelmiş: bizim prens ona büyükannesi gibi giyindiğini, yakasının da yüksek olduğunu söylemekten çekinmiş; ... (s.46-47)

Ç2 ..., genç kız kendince çok şık giyinmiş olmasına rağmen, prens ona kıyafetlerinin büyükannesinkileri andırdığını söylememek için kendisini güç tutmuş. (s.43)

Ç3 Genç kızın üstünde göz kamaştırıcı bir giysi varmış. Prens ona, "Tıpkı büyükannem gibi giyinmiş, üstelik onun gibi, bir de kalkık yakalık takmışsınız." dememiş elbette. (s.16)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Kendi tarihsel gelişimi içerisinde dönemin saray giyim-kuşam modeline örnek teşkil eden bu cümlemizde, yüzyıl öncesinin kıyafetleri ile uyanan Prens'in kıyafetlerine Prens'in dikkat etmesi işlenmektedir. Ç1'de *prens tepeden tırnağa giyinikmiş*, ifadesi ile yerileştirme; *elle n'en était pas moins belle*. (bu kıyafetlerle daha az güzel olmadığı) ifadesini atlamıştır, çıkarma stratejisini kullanmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ön planda olduğu için kabul edilebilir çeviridir. Ç2'de *kendince çok şık giyinmiş* ifadesi ile ekleme; olmasına rağmen, ifadesi ile kaynak metnin dilbilgisel özellikleri göz ardı edilmiştir. *un collet monté* (yüksek yaka) ifadesi çevrilmemiş, atlanılmıştır. Çıkarma stratejisine başvurulmuştur. Kaynak metinden uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3 de kaynak metinden uzak bir çeviri anlayışı içerisinde hareket etmiş; dememiş elbette ile de ekleme yapmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4 bu ifadeye yere vermemiştir dolayısıyla değerlendirilememiştir.

Yiyecek-İçecek Kültürü

- Kaynak On mit devant chacune d'elles un couvert magnifique, avec un étui d'or
Metin massif, où *il y avait une cuiller, une fourchette, et un couteau de fin or, garni de diamants et de rubis.* (p.31)
- Ç1 Her perinin önüne çok güzel bir sofrta takımı konulmuş, sofrta takımının içinde kocaman, hem de altından bir mahfaza, altın mahfazanın içinde de elmaslarla, yakutlarla süslü bir kaşık, bir çatal, bir de bıçak varmış, çatal da bıçak da, kaşık da altınların en iyisindenmiş. (s.37)
- Ç2 Perilerin önüne çok zarif bir sofrta takımı konulmuş, som altından yapılmış bu takımın içinde elmas ve yakutlarla süslenmiş kaşıklar, çatallar, bıçaklar varmış. (s.31)
- Ç3 Davetliler masaya oturduğunda, her peri için özel olarak hazırlanan, som altından kutuyla şahane yemek takımı konmuş önlerine. Kutunun içinde de, altın kaplama, elmas ve yakut kakmalı kaşık, çatal, bıçak takımı varmış. (s.7)
- Ç4 Ancak şeref misafirleri için hazırlatılan altından tabak, çatal, kaşık, bıçak ve elmas işlemeli bardak yedi tane olduğu için yeni gelen sekizinci periye çaresiz gümüş tabakta gümüş çatal, kaşık, bıçakla ve sade cam bardakla ikram yapılmış. (s.9)

Dönemin yemek kültürünü, sofrta düzenini gösteren bu örnek araştırma metnimizde, kraliyetin, zenginliğin ve zerafetin izlerini kolayca farkedebiliyoruz. Masa düzeninin anlatıldığı bu örnek için Ç1 kocaman, hem de, çatal da bıçak da, kaşık da altınların en iyisindenmiş ifadeleri ile ekleme; *mahfaza* ifadesi ile masalın çeviri tarihi dikkate alındığında dönemin tarihsel ve kültürel özelliğinin yansıtıldığı gözlenmektedir. Hedef dilde bu şekilde karşılık bulmuştur. Tüm bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç2 de *çok zarif bir sofrta takımı ve som altından* ifadeleri ile birebir çeviri yapılmıştır. Kaynak metnin dil ve yapı özelliğine sadık kalınması nedeniyle yeterlilik yönü ağır basmaktadır. Ç3'te özel olarak hazırlanan ifadesi ile ekleme; konmuş önlerine şeklindeki ifade ile kaynak dildeki yapı hedef dile devrik cümle yapısı ile taşınmıştır. *elmas ve yakut kakmalı* ifadesi ile yerli bir söylem tercih edilmiştir. Hedef dil ve kültür özelliklerinin ön planda olduğu bu çeviri kabul edilebilir çeviridir. Ç4 özgür çeviri anlayışıyla durumu kendi ifadeleriyle yorumlamıştır. *Ancak şeref misafirleri için*

hazırlatılan ifadesi ile ekleme; tabak, bardak ile de eklemelerde bulunulmuştur. Kabul edilebilir çeviri konumundadır.

Yiyecek-İçecek Kültürü

- Kaynak ... les broches mèmes qui étaient au feu toutes pleines de perdrix et de
Metin faisans s’endormirent, et le feu aussi. (p.34)
- Ç1 Ateşin üstünde duran, kekliklerle, turna kuşlarıyla dolu tencereler bile, ateş
bile uyumuş. (s.41)
- Ç2 Peri son olarak üzerinde keklik ve sülün kızartılan ocağın ateşini
söndürmüş. (s.37)
- Ç3 İşin ilginç üzeri keklik ve sülünlerle dolu olarak ateşe sürülmüş kebab
şişleri de uykudaymış, ateş de. (s.12)
- Ç4 Bu ifadeye çeviri metinde yer verilmemiştir.

Prensesin uyuması ile birlikte saraya gelen peri, tüm sarayı, daha sonra prensese eşlik etmesi açısından uykuya yatırmıştır. Bu uykudan ocaktaki yiyecekler de etkilenmiştir. O an mutfakta pişen yemeklere işaret eden örnek cümlemiz, bize dönemin saray mutfağını yansıtmaktadır. Ç1’de sülün yerine turna kuşları ifadesine yer verilmiştir. *Les broches* (ızgara şiş) ifadesi yerine de tencere ifadesi kullanılmıştır. Tencere tercihi, bolluğu göstermek için tercih edilmiş olabilir. Kaynak metne uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *ateşini söndürmüş* ifadesi ile yanlış çeviri yapılmıştır. *Ocaktaki şişler ve ateş de uyumuştur* şeklindedir. Kaynak metinden uzak bir çeviridir. Kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç3’te *İşin ilginç ve ateşe sürülmüş* ifadeleriyle eklemeler yapılmıştır. Söz dizimi ve anlam olarak kaynak metne sadık kalınmıştır ancak yaptığı eklemeler nedeniyle kabul edilebilirlik yönü ağır basmaktadır. Ç4 bu ifadeye yer vermemiştir.

Yiyecek-İçecek Kültürü

- Kaynak Le prince lui dit qu’en chassant il s’était perdu dans la forêt, et qu’il avait
Metin couché dans la hutte d’un charbonnier, qui lui avait fait *manger du pain noir et du fromage*. (p.38)

- Ç1 Kral babasının yanına varınca, avlanırken ormanda yolunu şaşırdığını, bir kömürcü kulübesinde yattığını, burada ekmekle peynir yediğini anlatmış. (s.48)
- Ç2 Prens ormanda avlanırken yolunu kaybettiğini, geceyi bir kömürcü kulübesinde geçirip karnını peynir ekmekle doyurduğunu söylemiş. (s.43)
- Ç3 geceyi bir oduncunun kulübesinde geçirdiğini, oduncunun da kendisini siyah ekmek ve peynirle ağırladığını söylemiş. (s.17)
- Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Eserin yazıldığı dönemin ekonomik şartlarına ışık tutması nedeniyle seçilen bu örnek cümlede prens, Kral babasına ormanda kaybolduğunu ve bir kömürcünün evinde siyah ekmek-peynir yediğini söylemektedir. Yaşanılan kıtlık yıllarına göndermede bulunan yazar, bu detay ile saray ve halk arasındaki yemek kültürü tezatını gözler önüne sermektedir. Ç1’de *Kral babasının yanına varınca* ifadesi ile ekleme; *du pain noir* ifadesini ekmekle karşılamıştır. Genelleştirme stratejisinden faydalanılmıştır. *qui lui avait fait manger du pain noir et du fromage (ona arpa ekmeği-peynir yedirildiğini)* ifadesindeki ettirgenlik yapısı terkedilmiştir. Dil ve yapı özelliklerine bağlı olarak hedef dil ön plandadır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2’de *karnını peynir ekmekle doyurduğunu* ifadesi ile hedef dil ve kültürüne yakınlığı, ekmek ifadesinin yine üst anlamlı çeviri ile verildiği görülmektedir. Kaynak metinden uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3’te oduncunun kulübesinde ifadesi ile yanlış çeviri yapıldığı, ağırladığı ifadesi ile de yerlileştirme yapıldığı saptanmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te bu ifadeye yer verilmemiştir.

Yiyecek- İçecek Kültürü

- Kaynak – Je le veux, dit la reine (et elle le dit d’un ton d’ogresse qui a envie de
Metin manger de la chair fraîche), et *je la veux manger à la sauce Robert*. » (p.39)
- Ç1 — İstiyorum işte, demiş kraliçe (bunu da çocuk yiyen, canı körpe et isteyen bir dev sesiyle söylemiş), “salçası da bol olsun ha” demiş sonra. (s.49)
- Ç2 “Söylediğimi yap, demiş ana kraliçe, taze et yemek isteyen bir devin ürkütücü ses tonuyla. Servisi Robert sosuyla yapacaksın.” (s.46)

Ç3 körpe et yemeği arzulayan bir dev anası edasıyla, vurgulamaktan geri kalmamış: "Üstelik de salçalı olarak yemek istiyorum."(s.18)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Fransız yemek kültürünün bir parçası olan özel soslara örnek teşkil eden bu cümlemizde, çocuk yiyen dev olan anne Kraliçe'nin yemeğini Robert sosu ile istemesi konu edilmiştir. Kaynak metinde Robert sosuna ayrı bir dipnot düşülmüş ve ne olduğuna açıklama getirilmiştir. Esas maddesi hardalla baharatlanmış salçalı sos anlamına geldiği ifade edilmiştir. (Y.Ç.) Ç1'de Robert sosa hiç değinilmeden sadece salçası da bol olsun ha ifadesiyle karşılanmıştır. Yerileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ön planda olduğu için kabul edilebilir çeviridir. Ç2'de Servisi Robert sosuyla yapacaksın ifadesiyle birebir çeviri tekniği uygulanmıştır ve sayfanın altına 14. Louis döneminde, Robert adlı aşçının hazırladığı ünlü bir sos şeklinde dipnot düşülmüştür. Kaynak metne sadık kalması nedeniyle yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç3'te *bir dev anası edasıyla* ifadesi ile yanlış çeviri; salçalı olarak ifadesi ile de genelleştirme yapılmıştır. Kaynak metne uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç4 bu ifadeye yer vermemiştir.

Din ve İnançlarla İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak Il était une fois un roi et une reine qui étaient si fâchés de n'avoir point
Metin d'enfants, si fâchés qu'on ne saurait dire. Ils allèrent à toutes les eaux du monde; vœux, pèlerinages, menues dévotions, tout fut mis en œuvre, et rien n'y faisait. (p.31)

Ç1 Bir varmış, bir yokmuş, bir kralla bir kraliçe varmış bir zamanlar, hiç çocukları yokmuş, olmuyormuş, çocukları olmadığı için de, öylesine üzgünmüşler, öylesine üzgünmüşler ki anlatılacak gibi değilmiş üzüntüleri. Başvurmadık yol bırakmamışlar, adaklar adamışlar, kutsal yerlere gitmişler, yalvarmışlar, her şeyi her şeyi denemişler, gene de bir çocuk getirememişler dünyaya. (s.36)

Ç2 Bir zamanlar ülkenin birinde, çocukları olmadığı için tarifsiz hüznün yaşayan bir kral ile kraliçe varmış. Dünyanın bütün kutsal topraklarını ziyaret etmiş, adaklar adamış, ellerinden gelen her şeyi yapmış olsalar da, dilekleri yerine gelmemiş. (s.31)

- Ç3 Vaktiyle bir kralla bir kraliçe varmış, çocukları olmadığı için öylesine üzgünlermiş ki kelimelerle anlatılamaz. Gitmedikleri kaplıca kalmamış. Adaklar adamış, ermişleri dolaşmış, dualar etmiş, ellerinden gelen her şeyi yapmışlar. (s.7)
- Ç4 ... Sağlıkları ve mutlulukları için hep dua ederlermiş. (s.2)Kralla kraliçe ellerini Yüce Yaraticıya açıp kendilerine bir çocuk vermesi için yalvarmışlar. Allah bu güzel insanların dualarını kabul etmiş. (s.4)

Magnien (2006)'e göre o dönemde kraliyet ailesine mehsup soyluların çocuk sahibi olabilmek adına çeşitli kaplıcalara, ilaçlara, kaşık ilaçlarına, astrologlara, simyacılar, büyücülere, nazara, hristiyanlıkta dokuz gün süren ibâdetlere başvurdıkları ve hac ziyaretlerinde bulundukları ifade edilmektedir. 14. Louis'nin annesi Anne d'Autriche de Rouen yakınlarındaki Forges kaplıcalarına gitmiştir. Masalımızda da bu durum açıkça ifade edilmektedir.

Ç1 de çocukları olmadığı için de, öylesine üzgünmüşler, öylesine üzgünmüşler ki anlatılacak gibi değilmiş üzüntüleri ve her şeyi her şeyi denemişler, ifadeleriyle hedef dilde kullanılan ikilemelerden, masal unsurlarından faydalanılmıştır. *olmuyormuş*, ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de *ülkenin birinde*, ifadesi ile ekleme, *à toutes les eaux du monde (kaplıca ziyareti) bütün kutsal topraklarını ziyaret etmiş* şeklinde çevrilmiş olup genelleştirme yapılmıştır. Hedef dile yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te *et rien n'y faisait (yine de çocukları olmamış)* kısmı çevrilmeyip atlanmıştır. Çocukların dikkatini bu ifadeden uzak tutma görüşü benimsenmiş olabilir. Çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Buna rağmen kaynak metin odaklı bir yaklaşım sergilenmiş; kaynak metnin dil ve sözdizimsel yapıları korunmuştur. Bu özelliğinden dolayı yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 masal girişini oldukça uzun tutmuş, kral ve kraliçenin karşılıklı konuşmalarını eklemiş, çocuk isteklerini dile getirmiş ve sonrasında bu ifadelere yer vermiştir. *Ellerini Yüce Yaraticıya açıp* ifadesindeki Yüce yaratıcı hedef dilin dini özellikleri arasında yer almaktadır; el açmak deyimiyle de yerileştirme stratejisi uygulanmıştır. *Allah bu güzel insanların dualarını kabul etmiş* cümlesi de yine hedef dil ve din özelliklerini gözler önüne serdiği için kabul edilir çeviri özelliği taşımaktadır.

Din ve İnançlarla İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak Enfin pourtant la reine devint grosse, et accoucha d'une fille : *on fit un beau*
Metin *baptême*; on donna pour marraines à la petite princesse toutes les fées qu'on
pût trouver dans le pays (il s'en trouva sept), afin que chacune d'elles lui
faisant un don, comme c'était la coutume des fées en ce temps-là, la
princesse eût par ce moyen toutes les perfections imaginables. (p.31)

Ç1 En sonunda kraliçenin karnı büyümeye başlamış, bir kız doğurmuş. Bayram
etmişler çok da güzel bir tören yapmışlar. Küçük prensesin törenine ülkede
bulunan tüm perileri çağırmışlar. (yedi peri bulunmuş). O zamanlar
perilerde gelenekmiş, her biri bir dilek dileyecemmiş prenses için, küçük
prensese de akla gelebilecek tüm üstünlükleri elde edecekmiş böylece. (s.36)

Ç2 Yine de, sonunda bir gün kraliçe hamile kalmış ve nur topu gibi bir kız
çocuğu doğurmuş. Bunun üzerine, büyük bir vaftiz töreni düzenlenmiş ve
küçük prensese vaftiz anneliği yapmaları için ülkedeki tüm periler (yedi
peri varmış) davet edilmiş. Periler o sırada adet olduğu gibi küçük kıza akla
gelebilecek tüm zenginlikleri bahşedeceklermiş. (s. 31)

Ç3 Neyse ki, bu çabaları boşa gitmemiş de, kraliçe doğurmuş günün birinde.
Bebeğe güzel bir vaftiz töreni düzenlemiş, ülkenin bütün perilerini temsil
etmesi için de yedisini vaftiz annesi olarak seçmişler küçük prensese.
Zamanın adetlerine göre perilerin her biri, prensese bağışta bulunacaktı.
İyilik, güzellik, zeka gibi. Prensese de akla gelebilecek her türlü güzellikle
yetkinliğe sahip olacaktı böylelikle. (s.7)

Ç4 Allah bu güzel insanların dualarını kabul etmiş. Kraliçenin nur topu gibi bir
kızı doğmuş. Bu müjdeli haber bütün halka duyurulmuş. Sevimli mi sevimli
bebek prensesin doğumu günlerce kutlanmış. ... (s.4-5)

Hasretle beklenen bebek prensese güzel bir vaftiz töreninin yapılması sözkonusudur. Buna
bağlı olarak ülkedeki tüm perileri temsil eden ya da bulunan yedi peri saraya davet edilir
ve bu periler adetler gereği ona bir güzellik, bir lutufta bulunacaklardır. Bu durumun
anlatıldığı örnek cümlemizde Ç1 de *Bayram etmişler* ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Vaftiz
töreni değil sadece *tören* ifadesi kullanılmıştır. Genelleştirme stratejisinden
faydalanılmıştır. *Vaftiz anne* olarak davet edildiklerinden de bahsetmemiştir. Yabancı dil ve
din ile ilgili bilgilendirmelerden kaçınılmıştır. Çevirmen bu detayları çıkarma stratejisi ile

ele almıştır. Kaynak dil ve din özellikleri erek dile aktarılmak istenmemiştir. Dil ve anlatım özellikleri açısından hedef dile daha yakındır. Kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç2 de nur topu gibi sözcük öbeğiyle yerileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç3 te *bu çabaları boşa gitmemiş de*, İyilik, güzellik, zeka gibi ifadeleri ile ekleme yapılmıştır. Kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlelerin söz dizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. İkinci cümle devrik yapıda verilmiştir, kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te *Allah bu güzel insanların dualarını kabul etmiş* cümlesi ile hedef dil ve din özellikleri esas alınmıştır. *Nur topu gibi bir kız benzetmesi* ve *Sevimli mi sevimli bebek prenses* ikilemesiyle yerileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir.

Din ve İnançlarla İlgili Kültürel Unsurlar

- Kaynak ... : on vient de tous côtés, on jette de l'eau au visage de la princesse, on la
Metin délace, on lui frappe dans les mains, on lui frotte *les tempes avec de l'eau de la reine de Hongrie*, mais rien ne la faisait revenir. (p.33)
- Ç1 Her yandan koşup gelmişler, prensesin yüzüne su dökmüşler, ellerini kollarını oynatmışlar avuçlarının içine vurmuşlar, kutsal sularla şakaklarını ovmuşlar; hiçbiri ayıltamamış. (s.39)
- Ç2 Prensесin yüzüne su çarpılmış, kolları sarsılmış, Macar kraliçesinin merhemiyle şakakları ovulmuş, ama bu yöntemlerden hiçbiri onu kendisine getirmeyi başaramamış. (s.35)
- Ç3 Her yandan koşup gelmiş, prensesin yüzüne sular serpmiş, giysilerini gevşetmiş, avuçlarına vurmuş, şakaklarını kokulu suyla ovmuşlar, fakat hiçbir şey kendine getirememiş kızcağızı. (s.10)
- Ç4 Prensесin başında toplanmışlar. Kral prensesi kucığına alıp odasına çıkarmış. (s.23)

İyileştirici özelliği olduğu düşünülen ve hakkında biraz araştırma yapıldığında kolonyanın atası niteliğinde kullanılan *de l'eau de la reine de Hongrie* ifadesi dikkatlerimizi çekmiştir. İtalya'da yaşamakta olan bir parfümcü eczacının 1709'da Macar Kraliçesi Elisabeth için hazırladığı bu koku, ilk geliştirildiği senelerde tıbbi kaygılarla kullanılır. Sindirim sistemi üzerinde etkisi olduğu, yaraları temizlemede kullanıldığı, eklem ve kas ağrılarına iyi geldiği belirtilir. Ç1 de *de l'eau de la reine de Hongrie (kolonya)* kutsal sularla ifadesi ile karşılanmıştır. *On la délace (bağcıklarını korsesini açmak)* ifadesi çevrilmemiş atlanmıştır.

Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç2 de *Macar kraliçesinin merhemiyle* ifadesi kullanılmıştır. Tarihsel ve kültürel bağlamı içerisinde iyileştirici etkisi nedeniyle merhem tercih edilmiştir. Tarihselleştirme stratejisine başvurulmuştur. *On la délace (bağcıklarını korsesini açmak)* ifadesi çevrilmemiş atlanmıştır. Erek kitlenin çocuklar olması nedeniyle mahremiyet eğitimi kapsamında bir kaygı hissedilmiş ve bu ifade dile getirilmemiştir. *Başaramamış* ifadesi ile de ekleme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3'te kokulu su ifadesi ile karşılanmıştır. Genelleştirme stratejisinin varlığından söz edilebilir. Kaynak metnin son cümlesi devrik cümle yapısıyla karşılanmıştır yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Ç4'te bu ifadeye yer verilmemiştir.

Din ve İnançlarla İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak	il entre dans une chambre toute dorée, et il vit sur un lit, dont les rideaux
Metin	étaient ouverts de tous côtés, le plus beau spectacle qu'il eût jamais vu : une princesse qui paraissait avoir quinze ou seize ans, et dont l'éclat resplendissant avait quelque chose de lumineux et de divin. (p.37)
Ç1	Derken her yanı altın renginde; bir odaya girmiş bizim prens, burada yatağın, perdelerin her yandan açık yatağın üzerinde, hiçbir zaman görmediği eşsiz bir görünüm çıkmış karsısına, dünyanın en güzel varlığını görmüş: On beş on altı yaşlarında bir prenses! Yüzünde aydınlık, tanrısal bir parıltı varmış prensesin. (s.44)
Ç2	... döşemesinden duvarlarına kadar altınla kaplı bir odaya girmiş, yatağın üzerinde şimdiye dek görmediği kadar güzel bir kız yatıyormuş, on beş, on altı yaşlarındaki bu prensesin yüzü ilahi bir aydınlıkla parıldıyormuş. (s.41)
Ç3	Derken baştan başa altın yaldızlı bir odaya girmiş. Orada, tülleri açık bir yatağın üzerinde uyuyan ve o güne kadar görmediği güzellikte bir genç kız görmüş. On beş, on altı yaşlarında bir prensesmiş bu. Kızın göz kamaştırıcı güzelliğinde insanın içini aydınlatan ve kutsal bir şey varmış sanki. (s.15)
Ç4	Kocaman bir karyolada, yüzü bir inci tanesi gibi parlayan, bütün değerli taşların ışığını gölgede bırakan, bir güzel kız uyumaktaymış. Mışıl mışıl tıpkı bir melek gibi uyuyormuş prenses. (s.28)

Bir türlü çocuk sahibi olamayan kral ve kraliçenin sonunda dünyaya bir kız çocuğu getirmesi hikayesi Marc Soriano (1968) tarafından Meryem Ana hikayesine (l'histoire de l'immaculée conception) benzetilir. Mistik yanının olduğu açıktır. Masalda yer alan bu

örnek cümlede de prenses, periler tarafından bahsedilen özellikler sayesinde güzelliği ve sahip olduğu erdemleriyle ilahi özellikler taşıyormuş gibi anlatılmıştır.

Ç1 de bizim prens ifadesi ile yerileştirme; kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlenin sözdizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Burada yatağın, perdelerin her yandan açık yatağın üzerinde, ifadesi ile pekiştirme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *döşemesinden duvarlarına kadar* ifadesi ile açıklama stratejisine başvurulmuştur. Söz dizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. *Dont les rideaux étaient ouverts de tous côtés (tüllerinin açık olduğu)* kısmı çevrilmeyip çıkarma işlemi uygulanmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç3 kaynak metne sözdizimsel ve anlatım özellikleri açısından daha yakındır. Yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 yüzü bir inci tanesi gibi parlayan, bütün değerli taşların ışığını gölgede bırakan, ve Mışıl mışıl tıpkı bir melek gibi benzetmeleriyle yerileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir.

Din ve İnançlarla İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak et après souper, sans perdre de temps, le grand aumônier les maria dans la
Metin chapelle du château et la dame d'honneur leur tira le rideau ; ...(p.38)

Ç1 Yemeklerini yemişler, beklenecek zaman değilmiş, hemen nikahları kıyılmış, nedime perdeyi çekip gitmiş. (s.48)

Ç2 ... Yemekten hemen sonra, şatonun küçük kilisesine geçmişler, başpapazın nikahlarını kıymasının ardından, nedime kendilerine odalarını göstermiş. (s.43)

Ç3 Yemekleri yedikten sonra papaz, hiç vakit kaybetmeden, şatonun kilisesinde evlendirmiş onları ve nedime de üzerlerine perdeyi çekmiş. (s.16)

Ç4 Prensес memnuniyetle kabul etmiş bu teklifi. Derhal nikah hazırlıkları yapılmış. Kırk gün kırk gece düğün yapıp eğlenmişler. (s.31)

Evliliğin resmileştiği an olan nikahın dile getirildiği örnek cümlemizde din adamının (papazın) şatonun kilisesinde prens ve prensesin nikahını kıyması işlenmektedir. Ç1 de kiliseden ve papazdan bahsedilmemiş kaynak metinle ilgili dini bilgilere yer verilmemiştir. Nikahları kıyılmıştır şeklinde çevrilmiştir. Hedef dil, din ve kültür özellikleri ağır

basılmaktadır dolayısıyla kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de kaynak metin dil, din ve kültür özellikleri gözetilmiş olup, çeviride yerini almıştır. Yeterlilik eksenine dah yakın bir çeviridir. Ç3 te kaynak metne sadık kalmayı seçmiş, yeterli çeviri özelliği göstermiştir. Ç4 te durum prensin evlenme teklifi etmesiyle ifade edilmiştir. Nikah hazırlıkları ve Kırk gün kırk gece düğün anlayışıyla hedef dil ve kültür özellikleri taşımaktadır, kabul edilebilir çeviridir.

5.5.4. Çizmeli Kedi

Kaynak	Perrault, C. (2011) <i>Neuf contes</i> Centre national de documentation
Metin	pédagogique, Paris
Ç1	Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren : Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa
Ç2	Peri Masalları, Çeviren : Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, 99 sayfa
Ç3	Perrault Masalları, Çeviren : Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa
Ç4	Çizmeli Kedi, Kurtuluş Yayınları, 1983, Ankara 53 sayfa

Kişi İsimleri

Kaynak	Voilà, sire, un lapin de garenne que M. le marquis de Carabas (c'était le
Metin	nom qu'il lui prit en gré de donner à son maître), m'a chargé de vous présenter de sa part. (p.58)
Ç1	Size bir yaban tavşanı getirdim, kral hazretleri, beyzade Carabas (efendisine bu adı veriyormuş), bunu size kendi adına sunmamı istedi. (s.55)
Ç2	Majesteleri, bu tavşanı size <u>Karabas</u> Markizi (sahibini böyle tanıtmış) gönderdi, demiş. (s.69)
Ç3	İşte efendim, Karabas Markisi (Kedi efendisine kendince bu adı vermiş) çayırılığında yakalamış bulunduğum bu tavşanı size sunmakla görevlendirdi beni. (s.36)

Ç4 -Saygı değer kralımız, demiş. Bu tavşanı sizlere, efendim Karakas Markisi armağan olarak gönderdi. Kabul etmenizi rica ederiz. (s.9)

Sire kelimesinin sözlük anlamına baktığımızda 1. anlam olarak (*Eskiden*) *Kimi derebeylerine verilen unvan*. 2. anlam *Kral ve imparator unvanı, haşmetmeap (Non, l'avenir n'est à personne, Sire, l'avenir est à Dieu)* (Saraç, 1985, s.1304) olarak görmekteyiz. Perrault masallarının genel özelliği olması itibariyle saygınlık unvanları hemen hemen her masalda karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Zipes'in de dediği gibi bugün klasikler arasında yer alan Perrault'nun tüm masalları 1697 yılı Fransa'sında popülerleşen sözlü ve yazılı masallardan türemiştir ve Perrault bunları seçkin bir kesime hitap edecek biçimde yeniden dönüştürmüştür (1999, s.36). Bundan dolayıdır ki saygınlık belirten unvanların nasıl aktarıldığı çalışmamızda incelenmesi gereken bir alan olmuştur. Çevirilere bakıldığında Ç1 kral hazretleri ifadesiyle kaynak metin kültürüne yakın bir tercihte bulunmuştur. Bu tercihi beyzade ifadesi devam ettirmiştir ancak beyzade de hedef dilin tarihsel geçmişinde yer almaktadır. Carabas (efendisine bu adı veriyormuş) kelimesi kaynak metinden aynen alınıp herhangi bir değişime gidilmeksizin verilmiştir. İfade Fransızca okunuşu temel alınarak korumalarına beyzade Carabas'nın yardımına koşmalarını söylemiş örneğinde de olduğu gibi kelimeye yapılan dilbilgisel ekler ise yine bu telaffuz göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca kaynak metne sadık kalınıp parantez içi de aynen çevrilmiştir. Yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç2 *Karabas Markizi* şeklinde tercihte bulunmuştur. "Marki" kelimesinin öykünme stratejisi kullanılarak çevrildiği söylenebilir Karabas kelimesi ise erek dile ödünçleme yoluyla aynen aktarılmıştır. Ayrıca kaynak metne sadık kalınıp parantez içi de aynen çevrilmiştir. Yeterli çeviridir. Ç3 de kral majeste gibi unvanlara yer verilmeyip efendim Karabas Markizi şeklinde gerçekleşmiştir. Parantez içi de çeviride yerini almıştır. Birebir çeviri modeli temel alındığı için yeterli çeviridir. Ç4 de *Saygı değer kralımız* şeklinde karşımıza çıkmaktadır burada da kaynak metin kültürüne yaklaştırma hissi ağır basmaktadır. Cümleye yorum ve eklemeler yapıldığı için kabul edilebilir bir çeviridir.

Deyimler

Kaynak	Ce dernier ne pouvait se consoler d'avoir un si pauvre lot : « Mes frères,
Metin	disait-il, pourront gagner leur vie honnêtement en se mettant ensemble ;
	quant à moi, lorsque j'aurai mangé mon chat, et que je me serai fait un
	manchon de sa peau, il faudra que je meure de faim. » (p.57)

- Ç1 Küçük kardeş kendisine böyle ufak bir pay düştüğü için bir türlü teselli bulamıyormuş.
- _ Kardeşlerim birlikte çalışır, güzel güzel kazanırlar yaşamlarını, diyormuş; bana gelince, kedimi yedikten, derisinden kendime bir atkı yaptıktan sonra açlıktan öleceğim, hiç kuşku yok. (s.53)
- Ç2 Kendisine düşen bu önemsiz paydan hiç memnun kalmayan küçük oğlan:
- “_Ağabeylerim ortak çalışarak hayatlarını dürüst bir şekilde kazanacaklar; ama ben, kedimi yiyip, derisinden eldiven yaptıktan sonra açlıktan öleceğim.” demiş. (s.67)
- Ç3 Küçük oğlan kendisine sadece bir kedinin düşmesini içine sindiremiyormuş bir türlü;
- Ağabeylerim elele verip yaşamlarını namuslu bir biçimde kazanabilecekler. Bana gelince, kedimi yiyip kürkünden de kendime eldiven yapsam, daha sonra yine açlıktan öleceğim.” demiş kendi kendine. (s.35)
- Ç4 En küçüğünü bir düşüncedir almış. Kendi kendine söylenmeye başlamış:
- _Ben artık açlıktan ölürüm, demiş. Ağabeylerim, babamın bıraktığı en iyi şeyleri aldılar. Onlar, hayatlarını diledikleri gibi kazanabilirler. Ben, bu küçücük kediyle ne yapabilirim? Elimde bir sanatım da yok ki çalışarak hayatımı kazanayım... (s.3)

Ç1 de *se consoler* yapısı teselli bulmak deyimi ile tam bir anlam kazanmıştır. *un manchon* ise *El kürkü, manşon* (Saraç, 1985, s.863) şeklinde ifade edilmektedir. Dolayısıyla atkı ifadesi anlamı tam karşılamamaktadır. hiç kuşku yok ifadesiyle ekleme yapılmıştır. Kaynak metne sadık kalmakla birlikte hedef kültüre daha yakın olma durumu sözkonusudur. Bu nedenle kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de yapısal ve anlamsal bağlamda eşdeğerdir. Sadık bir çeviridir ve yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç3 de *içine sindirememek* ifadesi ile yerileştirme stratejisi kullanılmıştır. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç4 te *bir düşüncedir almış* ifadesi ile ekleme; *Ben, bu küçücük kediyle ne yapabilirim? Elimde bir sanatım da yok ki çalışarak hayatımı kazanayım* cümleleriyle yorumlama yapılmıştır. Erek dil ve kültür özellikleri taşıması nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir.

Deyimler

Kaynak	<i>Tout glorieux de sa proie, il s'en alla chez le roi, et demanda à lui parler.</i>
Metin	(p.58)
Ç1	Koltuklarına karpuzlar sığmıyormuş seninkinin, kralın sarayına gitmiş, kendisi ile görüşmek istediğini söylemiş. (s.55)
Ç2	Çantasını omzuna astığı gibi, büyük bir gururla kralı görmeye gitmiş. (s.69)
Ç3	Avıyla son derece gururlanarak kralın sarayına gidip onunla konuşmak istemiş. (s.36)
Ç4	Şehre varınca, doğru saraya gitmiş. Kapıdaki nöbetçilere, kralla görüşmek istediğini söylemiş. (s.7)

Ç1 de *Tout glorieux de sa proie (avıyla gururlu)* yapısı *Koltuklarına karpuzlar sığmıyormuş seninkinin* ifadesi ile karşılanmış olup yerileştirme stratejisi uygulanmıştır. Bu özelliğinden dolayı kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 birebir çeviri yöntemini benimsemiştir. Kaynak dil ve kültür özelliklerini ön planda tutması nedeniyle yeterli çeviridir. Ç3 *glorieux (övünen)* sıfatını erek metinde fiil konumunda kullanılmıştır. Burada da yer değiştirme işlemi uygulanmıştır. Kabul edilebilir çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 te bu ifadeye yer verilmemiştir ve çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Erek dil ve kültür normları gözönünde bulundurularak yapılan bu çeviri kabul edilebilir çeviri özelliği taşımaktadır.

Deyimler

Kaynak	<i>Le roi lui fit mille caresses, et comme les beaux habits qu'on venait de lui</i>
Metin	<i>donner relevaient sa bonne mine (car il était beau, et bien fait de sa personne), la fille du roi le trouva fort à son gré, et le marquis de Carabas ne lui eut pas plutôt jeté deux ou trois regards fort respectueux et un peu tendres, qu'elle en devint amoureuse à la folie. (s.59)</i>
Ç1	Kral pohpohlamış da pohpohlamış bizim beyzadeyi; getirdikleri güzel giysiler de güzelliğini artırdığı için (yakışıklı adammış çünkü, boyu bosu da yerindeymiş) kralın kızı da çok hoşlanmış ondan. Beyzade Carabas'ın şöyle bir iki kez saygıyla tatlı tatlı bakması içini altüst etmiş kralın kızının, çılgınca vurulmuş bizim beyzadeye. (s.58)

- Ç2 Kral üzerindeki giysilerle yakışıklılığı iyice ortaya çıkan markize iltifatlar yağdırırken, kızı da kendisini anlamlı ve sevgi dolu bakışlarla süzen bu delikanlıya aşık olmuş. (s.70)
- Ç3 Sonra da markiye iltifatlarda bulunmuş. Kendisine verilen güzel giysiler yüzünü ortaya çıkardığı için(hem yakışıklı hem de güzel endamlıymış), kralın kızı tam da kendi gönlüne göre bulmuş onu ve delicesine aşık olmuş. (s.38)
- Ç4 ... Karakas Markisi’ni arabasına almış, iltifatta bulunmuş. Kralın elbiseleri, değirmencinin oğluna çok yakışmış. Kralın kızı, yakışıklı ve genç olan Karakas Markisi’ne gönlünü kaptırmış. (s.11)

Ç1 de *Le roi lui fit mille caresses / faire des caresse à qn (birine güler yüz göstermek)* ifadesi *Kral pohpohlamış da pohpohlamış bizim beyzadeyi* şeklinde aktarılmıştır. Yerlileştirme işlemi uygulanmıştır. Parantez içindeki ifade yakışıklı adammış çünkü, boyu bosu da yerindeymiş şeklinde çevrilmiş; yerlileştirme işlemi yapılmıştır. Kaynak metinde tek bir cümle halinde olan ifade Ç1 de yeniden düzgüleştirilerek iki cümle şeklinde ele alınmıştır. *İçini altüst etmiş* deyimile ekleme; çığınca vurulmuş bizim beyzadeye ifadesi ile yerlileştirme uygulanmıştır. Erek dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de kaynak metinde fiil görevinde olan *fit mille caresses* yapısı erek metinde zarf fiil konumunda kullanılmıştır yer değiştirme stratejisi tercih edilmiştir. *devint amoureuse à la folie* ifadesi aşık olmuş ile karşılanmıştır. *à la folie (delicesine)* kısmı çıkarılmıştır. Çıkarma stratejisinin varlığından söz edilebilir. Parantez içi ve devamındaki yapı çevrilmeyip atlanmıştır. Tercih ettiği yaklaşım esasları göz önünde bulundurulduğunda Ç2 de kabul edilebilir çeviri özellikleri taşımaktadır. Ç3 birebir çeviri anlayışını benimseyerek kaynak metne en yakın çeviriyi gerçekleştirmiştir. Parantez içi ve devamındaki ifade birebir karşılıkları ile verilmiştir. Kaynak dil ve kültür özelliklerinin ağır basmasından dolayı yeterli bir çeviri işlemidir. Ç4 te *la fille du roi le trouva fort à son gré*, *Karakas Markisi’ne gönlünü kaptırmış* şeklinde çevrilerek yerlileştirme işlemi uygulanmıştır. Genel özellikleri itibarıyla erek dil ve kültürüne sadık bir çeviri anlayışı benimsenmiştir ve kabul edilebilir bir çeviridir.

Deyimler

- Kaynak Le Chat, ravi de voir que son dessein commençait à réussir, prit les devants,
Metin et ayant rencontré des paysans qui fauchaient un pré, il leur dit : “Bonnes

gens qui fauchez, si vous ne dites au roi que le pré que vous fauchez appartient à M. le marquis de Carabas, vous serez tous *hachés menu comme chair à pâté.*” (s.59)

- Ç1 Kedi amacının gerçekleşmeye başladığını görerek keyiflenmiş, önden gitmiş; çayırı biçen köylülere rastlamış, yanlarına varmış: “Çayır biçen, iyi insanlar,” demiş, “biçtiğiniz bu çayırın beyzade Carabas'ının malı olduğunu söyleyeceksiniz krala, söylemezseniz *kıyım kıyım kıyılacaksınız.*” (s.58)
- Ç2 Planlarının amacına ulaştığını gören Çizmeli Kedi, önden gitmiş. Bir tarlada ekin biçen köylülere rastladığında, onlara: “Ekin biçen iyiliksever insanlar, krala bu toprakların Karabas Markizi'ne ait olduğunu söylemezseniz, *canınızdan olursunuz.*” demiş. (s.73)
- Ç3 Kedi, planının başarılı olmaya başladığını görmekten büyük mutluluk duyarak önden gitmiş. Yolda çayır biçen köylülere rastlamış. Onlara şöyle demiş: “Ey çayır biçen iyi insanlar, krala bu biçtiğiniz çayırın Karabas Markisi'ne ait olduğunu söylemezseniz, *böreklik et gibi kıyım kıyım doğranacağınızı bilin.*” (s.38)
- Ç4 Çizmeli Kedi, planının başarıyla sonuçlandığını görünce, çok sevinmiş. Koşa koşa oradan uzaklaşmış, arabanın yolu üzerinde ekinlerini toplayan köylüleri görmüş. Onlara seslenmiş: _Bana bakın çiftçiler, demiş. Biraz sonra buradan saygı değer kralımız geçecek. Kralımıza bu tarlaların sahibinin Karakas Markisi olduğunu söyleyin. Eğer *söylemezseniz hepinizi öldürecekler.* (s.14)

Ç1 de sıfat görevinde olan *ravi de* yapısı fiil görevinde kullanılmıştır. Yer değiştirme stratejisi uygulanmıştır. *hachés menu comme chair à pâté* (yerle bir etmek) deyimini *kıyım kıyım kıyılacaksınız* şeklinde ifade edilmiştir. Aslında *kıyım kıyım kıyılmak* deyiminin fransızca karşılığı *hacher menu* şeklindedir. Dolayısıyla buradaki anlam aktarımı mecaz anlamı üzerinden değil de gerçek anlamı üzerinden gerçekleşmiştir. Kaynak dil ve kültür özelliklerinin ağır basması nedeniyle yeterli bir çeviridir. Ç2 *un pré* (çayır) ifadesi ekin şeklinde karşılanmıştır. *hachés menu comme chair à pâté* (yerle bir etmek) deyimini *canınızdan olursunuz* karşılığı ile tercih edilmiş olup yerlileştirme işlemi uygulanmıştır. Hedef dil ve kültür özelliklerini esas alması nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 kaynak metne sadık kalmayı tercih etmiştir. Bu tercihini birebir çeviri anlayışı ile

göstermektedir. *böreklik et gibi kıyım kıyım doğranacağınızı bilin karşılığı* ile deyimi aynen olduğu gibi çevirmiştir. Kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Çeviri 4 de çeviri tercihleriyle hedef dil ve kültürünü temel alan bir yaklaşım içerisindedir. Kaynak metinden olabildiğince uzaklaşan Ç4 deyimi de *hepinizi öldürecekler* şeklinde aktarmıştır. Genel yaklaşımı ile erek okura daha yakın bir çeviridir ve kabul edilebilir çeviri özelliği taşımaktadır.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Kaynak	“Votre Majesté soit la bienvenue dans le château de M. le marquis de
Metin	Carabas.” (p.62)
Ç1	“Kral Hazretleri, beyzade Carabas’nın şatosuna hoş geldiler!” demiş. (s.60)
Ç2	“Majesteleri, Karabas Markizi’nin şatosuna hoş geldiniz,” demiş. (s.76)
Ç3	“Majesteleri, Karabas Markisi’nin şatosuna hoş geldiler.” (s.41)
Ç4	_Saygı değer kralımız, demiş. Karakas Markisi’nin şatosuna hoş geldiniz. (s.22)

Ç1 de *Votre Majesté* ifadesi *Kral Hazretleri* ile karşılanmış; kaynak dilin tarihsel ve kültürel geçmişine göndermede bulunulmuştur. *Beyzade* tercihi de erek dil ve tarihinde yer almaktadır. *soit la bienvenue (hoş geldiniz)* kalıp ifadesi tüm çevirilerde karşılığını bulmuştur. *le château* kelimesi de dilimize yine fransızcadan geçme bir sözcüktür. Burada da öykünme stratejisinden bahsedilebilir. Yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç2 ve Ç3 *Majesteleri* tercihleriyle öykünme stratejisi benimsemişlerdir. Ç2 markiz ile ödünçleme yapmıştır. Birebir çeviri anlayışından dolayı yeterli çeviridir. Ç3 de yeterli bir çeviridir. Ç4 de yeterli bir çeviridir.

Yiyecek-İçecek Kültürü

Kaynak	Le roi, charmé des bonnes qualités de M. le marquis de Carabas, de même
Metin	que sa fille qui en était folle, et voyant les grands biens qu’il possédait, lui dit, après avoir bu cinq ou six coups:... (p.62)
Ç1	Kral da çılgına dönen kızı gibi, beyzade Carabas’nın incelikleriyle büyülenmiş, beyzadenin bitmez tükenmez zenginliklerine hayran kalmış, birkaç kadeh içtikten sonra: ... (s.60)

- Ç2 Karabas markizinin zenginliklerinden etkilenen ve kızının da ona deli gibi aşık olduğunu gören kral, birkaç kadeh yuvarladıktan sonra: (s.76)
- Ç3 Kızı nasıl Karabas Markisi için deli divaneyse, yüksek nitelikleri nedeniyle kral da öylesine hayran olmuş ona. Sahip olduğu büyük zenginliği de görünce beş altı kadeh yuvarladıktan sonra şöyle demiş:
- Ç4 Çizmeli kedi, kralın şerefine şatoda büyük bir ziyafet düzenlemiş. Yemişler, içmişler. (s.22)

Ç1 de *après avoir bu cinq ou six coups (5-6 kadeh içtikten sonra)* ifadesi birkaç kadeh içtikten sonra şeklinde karşılanmıştır. 5-6 kadeh ifadesi birkaç yapısı ile genellenmiştir. Çeviri kaynak metin normlarına yakın özellikler taşıması nedeniyle yeterli çeviridir. Ç2 birkaç kadeh yuvarladıktan sonra tercihiyle yerleştirme yapmıştır. Erek dil ve kültürü ağır basmaktadır bu yüzden kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 beş altı kadeh yuvarladıktan sonra ifadesiyle karşılanmıştır. *Yuvarlamak* deyiimi erek metin argo dilinde yer almaktadır dolayısıyla kabul edilebilir çeviridir. Ç4 *Yemişler, içmişler* şeklinde genellemiştir. Genelleme stratejisi uygulamıştır. Kabul edilebilir çeviridir.

Örf ve Adetlerle İlgili Kültürel Unsurlar

- Kaynak Le marquis, faisant de grandes révérences, accepta l'honneur que lui faisait
Metin le roi ; et dès le même jour, épousa la princesse. (p.62)
- Ç1 Beyzade de yerlere kadar eğilmiş, kralın verdiği onuru kabul etmiş; hemen o gün evlenmiş prensesle. (s.61)
- Ç2 Yerlere kadar eğilen markiz, kralın bu onur verici teklifini kabul ederek, hemen o gün prensesle evlenmiş. (s.76)
- Ç3 Marki, kralın bahsettiği onuru kabul ederek krala büyük saygı gösterisinde bulunmuş ve hemen o gün prensesle evlenmiş. (s.42)
- Ç4 Değirmencinin oğlu kralın bu sözleri karşısında çok şaşırmış. Bir görüşte sevdiği dünyanın en güzel prensesi ile evlenmek istediğini, kralın önünde yerlere kadar eğilerek bildirmiş. Aynı gün, büyük bir düğün yapılmış. İki genç, birbiriyle evlenmişler. (s.23)

Masalın son cümlelerini oluşturan bu örneklem cümlemizde mutlu son konu edilmektedir. Ç1 kaynak metindeki ifadelere yer vermiştir. *Le marquis* ifadesi beyzade ile karşılık

bulmuştur. Hedef dil ve tarih özellikleri ön planda tutulmuştur. Devrik cümle yapısı tercih edilmiştir. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç2 kaynak metne sadık kalmış; yeterli bir çeviri anlayışı benimsemiştir. Ç3 hedef dil özellikleri taşımaktadır. Kaynak metnin dilbilgisel yapısında değişikliğe gitmiştir. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4 kaynak metne olan uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Miras Kültürü

Kaynak Il était une fois un meunier ne laissa pour tous biens à trois enfants qu'il
Metin avait, que son moulin, son âne et son chat. Les partages furent bientôt faits, ni le notaire, ni le procureur n'y furent point appelés. Ils auraient eu bientôt mangé tout le pauvre patrimoine. (p.57)

Ç1 Ölüm herkesin başında, yaşlı değirmenci de kuralın dışında kalacak değil ya, o anda ölüp gitmiş günün birinde. Yoksul bir değirmenciymiş, üç oğluna değirmenini, eşeğini, kedisini bırakmış yalnız. Çocukları da hemen paylaşmışlar miraslarını, ne noter çağırmışlar, ne savcı, hemen yiyip bitireceklermiş zavallı baba malını. (s.53)

Ç2 Bir marangoz üç oğluna miras olarak bir değirmen, bir eşek, bir de kedi bırakmış. Üç oğlan mirası noter ya da savcı çağırmadan aralarında paylaşmış. (s.67)

Ç3 Değirmencinin biri üç oğluna miras olarak bıraka bıraka değirmenini, eşeğini ve kedisini bırakmış. Miras hemen bölüşülmüş, bunun için ne noter çağrılmış ne de savcı. Yoksul sermayelerini yakında yiyip bitirirlermiş nasıl olsa. (s.35)

Ç4 Çok eski zamanlarda ihtiyar bir değirmenci ile üç oğlu varmış. Günün birinde ihtiyar değirmenci ölmüş. Miras olarak üç oğluna kedisini, eşeğini ve yeldeğirmenini bırakmış. (s.3)

Ç1 *Ölüm herkesin başında, yaşlı değirmenci de kuralın dışında kalacak değil ya, o anda ölüp gitmiş günün birinde* ifadesiyle ekleme; kaynak metinde isim konumunda olan *partage (paylaşım)* kelimesi erek metinde fiil konumunda (*partager*) kullanılmıştır burada da yer değiştirme stratejisinden bahsedilebilir. Erek metin ve kültürü esas alınarak gerçekleştirilen bu çeviri kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de üçüncü cümle çevrilmemiş çıkarma stratejisi uygulanmıştır. *Bientôt* ifadesine de yer verilmemiştir. *Meunier (değirmenci)* ifadesi *marangoz* şeklinde verilmiş; değiştirme işlemi yapılmıştır. Kaynak

metin eksenine daha yakın bir çeviri olması nedeniyle yeterli çeviridir. Ç3'te *biraka biraka* ikilemesi ile ekleme; yiyip bitirmek deyimiyle yerlileştirme yapılmıştır. Hedef kültür özelliklerinin ağır basması nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir. Ç4'te son cümlelere çeviride yer verilmemiştir; çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Yeldeğirmeni tercihiyle özelleştirme stratejisi kullanılmıştır. Hedef metin ve kültürü özellikleri nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

5.5.5. Mavi Sakal

Kaynak	Perrault, C. (2011) <i>Neuf contes</i> Centre national de documentation
Metin	pédagogique, Paris
Ç1	Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren : Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa
Ç2	PeriMasalları, Çeviren : VolkanYalçıntoklu, Türkiye İş Bankası KültürYayınları, İstanbul, 2006, 99 sayfa
Ç3	Perrault Masalları, Çeviren : Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa
Ç4	Mavi Sakal, Muhteşem Öksüzücü, Türk Çocuğu Yayınları, 1945, 15 sayfa

Kişi İsimleri

Kaynak	Ma sœur Anne (car elle s'appelait ainsi), monte, je te prie, sur le haut de la
Metin	tour, pour voir si mes frères ne viennent point ; ... (p.119)
Ç1	Kardeşim Anne (adı böyleymiş kız kardeşinin), demiş, yalvarırım yukarıya, kulenin tepesine çık da bak bakalım, kardeşlerim geliyor mu; (s.27)
Ç2	Ann, yalvarırım, kulenin tepesine çık, kardeşlerim bugün geleceklerini söylemişlerdi, onları görürsen, acele etmelerini işaret et. (s.56)
Ç3	An, kardeşim, yalvarırım sana, kulenin tepesine çık da, ağabeylerim geliyor mu gelmiyor mu, bak bakalım. (s.32)
Ç4	Kadın, odasına gidip hizmetçisini yanına çağırmış. Ona:...(s.69)

Ç1 de özel isim *Anne* ifadesi kaynak metin ile birebir aynı özelliktedir. Değiştirilmeden hedef dile aktarılmıştır. Ödünç alma stratejisine başvurulmuştur. Kültürel unsurların çevirileri söz konusu olduğu zaman özel isimlerin çevirisi ayrı bir inceleme konusu olarak

düşünülmektedir. Amaç, burada okuyucuya farklı kültürlerin de varlığını hissettirmek yabancı dil ve kültürüne karşı sempati oluşturmaktır. Önyargıları kırmak, farklı kültürleri benimsemek adına çevirmenlerin başvurduğu yöntemlerdendir. *je te prie ifadesi yalvarırım* şeklinde çevrilmiş olup yerlileştirme işlemi uygulanmıştır. Dilbilimsel düzgülendirmesi kaynak dil yapısına uygun gerçekleştirilmiştir. Kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç2’de *Kardeşim* ifadesi atlanılmış, özel isim hedef dideki sesletimsel özelliği dikkate alınarak uyarlanmıştır. Ann ismi öykünme stratejisini akla getirmektedir. *kardeşlerim bugün geleceklerini söylemişlerdi* ifadesi ile ekleme ve yorumlama kaynak metindeki dilbilgisel yapıyı yer değiştirme stratejisi ile yeniden düzgülendirmiştir. Hedef dil ve normları ön plandadır, kabul edilebilir çeviri örneğidir. Ç3 *An* tercihi ile öykünme stratejisini kullanmıştır. *ağabeylerim* tercihiyle de hedef dil ve aile kültürü yansıtılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir Ç4 hizmetçisini ifadesi ile kaynak metinden tamamen uzaklaşmıştır soeur kelimesi “*kız kardeş*” anlamındadır burada yanlış çeviri yapılmıştır. Erek dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir.

Mimari

Kaynak Les voilà aussitôt à parcourir les chambres, les cabinets, les garde-robes,
Metin toutes plus belles et plus riches les unes que les autres. Elles montèrent ensuite aux garde-meubles, où elles ne pouvaient assez admirer le nombre et la beauté des tapisseries, des lits, des sofas, des cabinets, des guéridons, des tables et des miroirs, où l’on se voyait depuis les pieds jusqu’à la tête, et dont les bordures, les unes de glace, les autres d’argent et de vermeil doré, étaient les plus belles et les plus magnifiques qu’on eût jamais vues; ... (s.24)

Ç1 Neyse, hemen gelmişler işte, bütün salonları, bütün odaları, birbirinden güzel giysi dolaplarını gezip görmüşler. Sonra mobilyaların bulunduğu odalara çıkmışlar, duvar kaplamalarına, yataklara, masalara, sehpalara, aynalara hayran kalmışlar, güzelliklerinden gözleri kamaşmış, her şeyden çok da aynalara bayılmışlar. Bu aynalarda tepeden tırnağa görüyorlarmış kendilerini, kiminin çerçevesi gene ayna, kimininki gümüş, kimininki de altın yaldızlı gümüşmüş, dünyanın en güzel, en eşsiz aynalarıymış bu aynalar; (s.24)

- Ç2 Her biri birbirinden kıymetli eşyalarla dolu odaları gezip, gardıropları karıştırmışlar. Sonra üst kattaki eşya odalarına çıktıklarında, paha biçilmez halıları, yatakları, divanları, büfeleri, yuvarlak masaları, cam ve gümüş çerçeveli boy aynalarını hayranlıkla izlemişler. (s.54)
- Ç3 Eve gelir gelmez de, hepsi, birbirinden güzel ve zengin salonları, odaları, giysi dolaplarını baştan aşağı dolaşmışlar. Sonra da eşya odalarında halıların, yatakların, sedirlerin, yazı takımlarının, sehpaaların, masaların, içlerinde kendilerini tepeden tırnağa seyrettikleri aynaların bolluğu ve güzelliği karşısında hayranlıklarını gizleyememişler. Bu aynaların görülmemiş güzellik ve olağanüstülükte olan çerçevelerinin kimileri billûr, kimileri de altın ve gümüş kaplamaymış. (s.28)
- Ç4 Misafirler, geniş salonlarda dolaşıyorlar, her gördükleri şeyi uzun uzun gözden geçiriyorlarmış. Yeni gelinin dolaplarını açıp elbiselerini, kürklerini, en pahalı ipeklilerden yapılmış çamaşırlarına hayret sesleri çıkararak seyrediyorlarmış... Bütün bu işler bittikten sonra, hep beraber, eşyaların durduğu salonlara geçmişler... Bu salonlar en kıymetli Acem halıları ile baştan başa kaplı imiş... Eşyalar, perdeler, yatak örtüleri, masa örtüleri en kıymetli Hint dibalarından, Çin ipeğinden, Lâhur şallarından imiş... Eşyalar da altın, gümüş, pırlanta kakmalı, abanoz ve ceviz ağaçlarından yapılmış imiş... Hele boy aynaları birer harika imişler ... Dört bir tarafları pırlantalarla işlenmiş imiş... (s.6)

Masamızda çok zengin ama ürkütücü bir adam ile evlenip onun evinde yaşamaya başlayan bir kadının arkadaşlarına yeni evini tanıtımı işlenmiştir. Bu metin, mimari özellikler açısından incelenmeye değerdir. Çünkü dönemin zengin ev mimarisini, ve ihtişamını gözler önüne sermektedir. Ç1 de *sofa (sedir, kanep), des cabinets (küçük oda)* kelimeleri çevrilmemiştir, çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Güzelliklerinden gözleri kamaşmış ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 *où l'on se voyait depuis les pieds jusqu'à la tête* kısmı ve *de vermeil doré* ifadesi çevrilmemiştir. Çıkarma stratejisinden bahsedilebilir. Hedef dil ve özellikleri ön plandadır ve kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te de hedef dilde ifade ön plandadır ve kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te ise yerlileştirme örnekleri ağırlıktadır. *Acem halıları ile baştan başa kaplı imiş... Eşyalar, perdeler, yatak örtüleri, masa örtüleri en kıymetli Hint*

dibalarından, Çin ipeğinden, Lâhur şallarından gibi ifadeler hedef dilin kültüründe vardır. Yerlileştirme örnekleridir. Kabul edilebilir çeviridir.

Din İle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak	Puisqu'il faut mourir, répondit-elle, en le regardant, les yeux baignés de
Metin	larmes, donnez-moi un peu de temps pour prier Dieu. (p.119)
Ç1	Karısı yaşlı gözlerini gözlerine dikmiş: — Mademki öleceğim, Tanrı'ya yalvarmak için bana biraz zaman verin, demiş. (s.26)
Ç2	Ölmem gerekiyorsa, diye karşılık vermiş kadın, “en azından dua etmem için bana biraz zaman ver.” (s.56)
Ç3	Karısı, gözleri yaşlarla dolu ona bakarak, "Madem ki ölmem gerekiyor, Tanrı'ya dua edebilmem için bana biraz zaman verin öyleyse." demiş. (s.31)
Ç4	— Seni yezit seni... Bir de farkında değilim diyorsun ha! ... (s.11) — Peki, mademki öleceğim ... Bari bırak da Allahıma dua edeyim.. Kusurlarımı, günahlarımı affetmesi için ona yalvarayım. (s.12)

Mavi Sakal'ın eşini öldürme sahnesini anlatan bu örnek cümlede eşinin ona yakarışı ve zaman kazanmak adına da ölmeden önce dua etme şekli çalışmamıza konu olmuştur. Kaynak metinde tek cümleden oluşan cümleyi Ç1 cümlelere bölerek vermiş ve yer değiştirme işlemi gerçekleştirmiştir. *yaşlı gözlerini gözlerine dikmiş* ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Hedef dil odaklı çeviridir dolayısıyla kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç2 *gözleri yaşlarla dolu ona bakarak* kısmını çevirmeden atlamıştır çıkarma stratejisine başvurulmuştur. *En azından* ifadesi ile de ekleme yapılmıştır. Hedef dil özellikleri ağır basmaktadır kabul edilebilir çeviridir. Ç3 kaynak metinle dilbilgisel ve anlamsal bir bütünlüğe sahiptir. Kaynak metne yakın bir çeviridir dolayısıyla yeterlilik eksenine daha yakındır. Ç4 ise tamamen bağımsız çeviri özelliği taşımaktadır. Seni yezit seni... ifadesi ile yerlileştirme stratejisinin varlığından söz edilebilir. Arapça kökenli Yezit kelimesi “Nefret edilen kimseler için kullanılan bir söz” ⁹(TDK) olarak geçmektedir. *Bir de farkında değilim diyorsun ha!.., Kusurlarımı, günahlarımı affetmesi için ona yalvarayım.* cümleleri ile ekleme stratejisi kullanılmıştır. Hedef dil ve din özellikleri ön planda tutulduğu için kabul edilebilir bir çeviridir.

⁹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b3ca0ac946713.49571431 (04.07.2018 tarihinde başvurulmuştur.)

Din İle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak Dieu soit loué, s'écria-t-elle un moment après, ce sont mes frères ; (p.120)

Metin

Ç1 — Tanrıya bin şükür! diye haykırmış az sonra da, kardeşlerim bu gelenler. (s.29)

Ç2 Şükürler olsun, bunlar kardeşlerimiz! (s.58)

Ç3 "Tanrıya şükürler olsun!" diye bağırması biraz sonra da. Bunlar ağabeylerimiz. "(s.33)

Ç4 _Geliyorlar kardeşim, geliyorlar... (s.14)

Son bir umut, erkek kardeşlerinin gelmesini sabırsızlıkla bekleyen Mavi Sakal'ın karısı üst kattaki kızkardeşine sürekli onların gelip gelmediğini sorar. Bu arada erkek kardeşlerinden biri dragon atlısı öteki silahşör olarak tanıtılır. Kralın askerlerine ve orduya da küçük bir jest dikkatlerden kaçmaz ve bu iki asker kardeşin elinden Mavi Sakal kurtulamaz. Geldiklerinin haberini veren kız kardeşin sevincini dile getiren örnek cümlemizdeki sevinç ifadeleri incelemeye değer niteliktedir. Kaynak dildeki şükür ifadesi (*Dieu soit loué*) hedef dillerde benzer özellik taşımaktadır. Ç1 de *Tanrıya bin şükür* ifadesi hedef dil ve din özelliği taşımaktadır özellikle eklenen bin ifadesi yerileştirme örneği olmasını sağlamaktadır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2 *Şükürler olsun*, tercihiyle hedef dilin kalıp sözlerinden faydalanmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç3 birebir çeviri modelini benimsemiş kaynak metne sadık kalmıştır. Yeterlilik özellikleri taşımaktadır. Ç4 kalıp söze yer vermemiş bu ifadeyi çıkarma stratejisi ile atlamıştır. İfade hedef dil özellikleri taşıması nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Din İle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak La pauvre femme, se tournant vers lui, et le regardant avec des yeux

Metin mourants, le pria de lui donner un petit moment pour se recueillir.

« Non, non, dit-il, recommande-toi bien à Dieu »; (p.120)

Ç1 Zavallı kadıncık ona dönmüş, ölen gözleriyle bakmış, kendini toplamak için bir dakikacık zaman istemiş.

Hayır, hayır, demiş Mavi Sakal, Tanrı'ya sun ruhunu. (s.29)

Ç2 Zavallı kadın korku dolu bakışlarını ona yönelterek, Tanrı'ya son kez dua

etmesi için birkaç saniye istemiş.

“Hayır, hayır,” demiş Mavi Sakal, “zaten Tanrı’nın yanına gidiyorsun...”(s.60)

Ç3 ... zavalcılık ona dönüp cansız gözlerle bakarak, kendisine dua etmek için biraz daha zaman versin diye yalvarmış.

"Kendini Tanrı'ya emanet et!" (s.33)

Ç4 Tekrar onun ayaklarına kapanmış ve yine yalvarmağa başlamış. Mavi Sakal yumuşamak şöyle dursun onu saçlarından yakalamış:

_Nafile yalvarma... Ben dediğimi yaparım. Öleceksin ... (s.14)

Öldürme sahnesinden bir örnek de bu tabloda yer almıştır. *Se recueillir (içe dalmak, inzivaya çekilmek)* anlamında iken Ç1 kendini toplamak anlamında kullanılmıştır. Amaç Tanrı'ya son kez dua etmektir. Değiştirme stratejisi uygulanmıştır. Kadıncık ve bir dakikacık ifadeleri ile de yerlileştirme yapılmıştır. 2. Cümle ise birebir çeviri yöntemini benimsemiştir. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 *zaten Tanrı'nın yanına gidiyorsun* ifadesi ile yorumlama stratejisi yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te *hayır, hayır* ifadeleri atlanmıştır. *Kendini Tanrı'ya emanet et!* ifadesi ile yorumlama yapılmıştır. Kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç4 serbest çeviri yaklaşımını benimsemiş yorumlama yolunu seçmiştir. Kabul edilebilir çeviridir.

Örf ve Adetlerle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak Une de ses voisines, dame de qualité, avait deux filles parfaitement belles.
Metin Il lui en demanda une en mariage, en lui laissant le choix de celle qu'elle voudrait lui donner. (p. 115)

Ç1 Komşularından biri saygıdeğer bir kadınmış. İki kızı varmış bu kadının, ikisi de birbirinden güzelmiş. Adam bu kızlardan biriyle evlenmek istemiş, annesi hangisini verirse onunla evlenmeye razıymış. (s.20)

Ç2 Soylular sınıfına mensup komşu hanımlardan birinin iki güzel kızı varmış. Mavi Sakal, ondan kızlarından birini seçerek kendisiyle evlendirmesini istemiş. (s. 51)

- Ç3 Komşuları arasında soylu bir kadının güzel mi güzel iki kızı varmış. Adam kadının kızlarından biriyle evlenmek istemiş ve seçimi de kadına bırakmış. (s.26)
- Ç4 Günlerden bir gün, Mavi Sakal, uzun uzadıya düşündükten sonra, komşularından olan asil fakat hali vakti düzgünce olmıyan bir kadının gayet güzel iki kızından biriyle evlenmek istemiş. (s.2)

Bu örnek cümlede soylu insanların evlenme kararı alırken yine kendi çevrelerinden kendi gibi soylulardan yana tercihte bulundukları bilgisine değinilmiştir. Mavi Sakal müstakbel eşini soylu komşularından birinin kızları arasından seçecektir. Ç1 de uzun olan kaynak metin bölünerek çevrilmiş; yeniden düzgünlendirilerek yer değiştirme işlemi yapılmıştır. ikisi de birbirinden güzelmiş ifadesi ile yerlileştirme stratejisine başvurulmuştur. Kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç2 birebir çeviri anlayışını benimsemiştir. Kaynak dil ve özellikleri ağır bastığı için yeterli bir çeviridir. Ç3 te de güzel mi güzel ikilemesiyle yerlileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te ekleme ve yorumlamalar vardır. Günlerden bir gün, uzun uzadıya düşündükten sonra ve fakat hali vakti düzgünce olmıyan bir kadının gibi yapılar eklenmiştir. Kabul edilebilir çeviridir.

Örf ve Adetlerle İlgili Kültürel Unsurlar

- Kaynak Elle en employa une partie à marier sa sœur Anne avec un jeune
Metin gentilhomme, dont elle était aimée depuis longtemps ; une autre partie à acheter des charges de capitaine à ses deux frères ; et le reste à se marier elle-même à un fort honnête homme, qui lui fit oublier le mauvais temps qu'elle avait passé avec la Barbe bleue. (p.121)
- Ç1 Karısı da bu paranın bir bölümünü kardeşi Anne'ı iyi bir delikanlıyla, onu uzun zamandır seven bir delikanlıyla evlendirmek için, bir bölümünü kardeşlerinin yüzbaşı olmaları için; gerisini de kendisine, çok iyi bir adamla evlenmeye harcamış, adam da Mavi Sakalla geçirdiği acı dakikaları iyiden iyiye unutturmuş ona. (s.30)
- Ç2 Mavi Sakal'ın hiç mirasçısı olmadığı için mal varlığının tamamı karısına kalmış. Bu muazzam servetin bir bölümünü kız kardeşini, uzun zamandır sevdiği soylu bir beyle evlendirmek için harcamış, bir bölümünü de iki kardeşinin eğitim alması için ayırmış, sonunda kendisine Mavi Sakal'la

yaşadığı kötü günleri unutturan saygıdeğer bir adamla evlenmiş. (s.60)

Ç3 Mavi Sakal'ın hiç mirasçısı bulunmadığı için, karısı bütün servetinin sahibi olmuş. Bu servetinin bir bölümünü ablası An'ı, onu uzun zamandır seven bir soyluyla, evlendirmek için kullanmış; bir bölümüyle iki ağabeyine yüzbaşılık rütbesi almış, kalanını da Mavi Sakal'la geçirmiş olduğu kötü günleri kendisine unutturan çok dürüst bir adamla evlenmek için harcamış. (s.34)

Ç4 Artık korkulu günler geçmiş ve başka mirasçısı da olmadığı için, Mavi Sakalın bütün sarayları, çiftlikleri, hâzineleri, paraları, mücevherleri hep bu kızcağıza kalmış... (s.15)

Bu örnek cümle, yazarımız Charles Perrault'nun kendi hayatından da kesitler sunması nedeniyle incelemeye alınmıştır. Mavi Sakal'ın eşi de kocasından kendisine kalan tüm mal varlığını, kardeşlerinin mutluluğu için harcamıştır. Kız kardeşini sevdiği bir soyluyla evlendirmiş, erkek kardeşlerinin askeri rütbeler almasını sağlamıştır. Bu tür derecelere sahip olmanın da zengin olmaktan geçtiği hissi uyandırılmıştır. Ç1 de *gentilhomme (soylu)* ifadesi *delikanlı* ile karşılanmıştır. Yerileştirme yapılmıştır. İyi bir eklemesi ile ekleme ve değiştirme yapılmıştır. Kaynak metnin uzun olmasına bağlı olarak cümleler bölünerek çevrilmiştir. Yer değiştirme stratejilerine başvurulmuştur. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *iki kardeşinin eğitim alması için ayırmış* ifadesi ile yorumlama yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç3 kaynak dile ve kültürüne yakınlığı nedeniyle yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. *Ablası An'ı* ile ödünçleme stratejisi gerçekleştirilmiştir. Ç4 serbest yaklaşımını sürdürmüş, yorumlamalar ile metni kısaltarak çevirmiştir. Kabul edilebilir çeviridir.

5.5.6. Parmak Çocuk

Kaynak Perrault, C. (2011) *Neuf contes* Centre national de documentation
Metin pédagogique, Paris

Ç1 Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren : Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa

Ç2 Peri Masalları, Çeviren : Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, 99 sayfa

- Ç3 Perrault Masalları, Çeviren : Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa
- Ç4 Parmak Çocuk, Çeviren: Ercan Portakal, Bilge Kirpi Yayıncılık, İstanbul, 2013, 9 sayfa

Kişi İsimleri

- Kaynak Mais aussi, Guillaume, c'est toi qui les as voulu perdre. J'avais bien dit que
Metin nous nous en repentirions. (p.19)
- Ç1 En büyük suç sende, Guillaume, onları ormanda bırakmak isteyen sendin;
pişman olacağımızı söylemiştim ben. (s.78)
- Ç2 Guillaume, bu senin suçun, sana pişmanlık duyacağımızı söylemiştim. (s.5)
- Ç3 Onların kaybolmalarını sen istedin Giyom. Bundan dolayı pişmanlık
duyacağımızı sana pekâlâ söylemiştim. (s.75)
- Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Guillaume, özel isminin geçtiği bu örnek cümlede çocuklarını fakirlik yüzünden ormana bırakmak zorunda kalan bir annenin eşine serzenişi işlenmektedir. Ç1 de *Guillaume* özel ismi aynen kullanılmış hedef okuyucu kitlesine kaynak dil ve kültürüne ait bir kişi ismi aktarılacak istenmiştir. Ç1 de *En büyük suç sende*, ifadesi ile ekleme yapılmış; ikinci cümlede kaynak metin erek metne devrik cümle yapısı ile çevrilmiştir. Hedef dile yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *bu senin suçun*, ile ekleme yapılmıştır. yine de ikinci cümlede kaynak metne yakınlık sözkonusudur. Yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç3 *Giyom* tercihiyle ödünçleme yapmıştır. Hedef dil ve özellikleri ön plandadır kabul edilebilirlik yönü ağır basmaktadır. Ç4 bu örneğe hiçbir şekilde yer vermemiş; çıkarma işlemi yapmıştır.

Kişi İsimleri

- Kaynak « ...et toi, Pierrot, comme te voilà crotté, viens, que je te débarbouille. » Ce
Metin Pierrot était son fils aîné qu'elle aimait plus que tous les autres, parce qu'il
était un peu rousseau, et qu'elle était un peu rousse. (p.19)
- Ç1 Pierrot, senin de her yanın çamur olmuş, gel de temizleyeyim şu
çamurlarını. Bu Pierrot büyük oğluymuş onun, ötekilerden daha çok
severmiş, onun saçları da kendi saçları gibi kırmızıya çalarmış da ondan

böyle çok severmiş. (s.80)

- Ç2 "Pierrot şu haline bak, üstün başın çamur içinde, gel de seni temizleyeyim."
Kadın, saçları kendisinininki gibi kızıla çalan bu en büyük oğlunu
diğerlerinden daha fazla severmiş. (s.6)
- Ç3 Sen Pihero, üstün başın çamur içinde kalmış bak! Gel de yüzünü gözünü
yıkayayım senin." Pihero çocukların en büyüğüymüş. O da annesi gibi
biraz kızıl saçlı olduğu için kadın en fazla onu severmiş. (s.76)
- Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Bir başka özel ismin, *Pierrot* özel isminin incelendiği bu örneğimizde, Pierrot ailenin en büyük çocuğudur. Annesi gibi kızıl olması nedeniyle onun tarafından daha çok sevilmektedir. Büyük çocuğa olan düşkünlük Perrault'nun birkaç masalında daha karşımıza çıkmaktadır. Periler masalında da olduğu gibi büyük olanlara, bu daha ziyade huy ve dış görünüş olarak annelerine daha çok benzeyene düşkünlük şeklindedir. Yazdığı masallardaki aile yaşantıları, çocuk sayıları Perrault'nun kendi hayatıyla yakından ilişkilidir. Burada da oduncunun karısının sürekli ikiz doğurmasından bahsedilir.

Pierrot isminin etimolojik bir araştırmasını yaptığımızda, ilk ismi Simon olan, Tibériade gölünde balıkçılıkla uğraşan bir kişinin İsa Peygamber vasıtasıyla Pierre ismini aldığını ve 12 havarinin başına getirildiği bilgisine ulaşılır. ¹⁰Daha sonra Roma'ya yerleşir ve ilk papa ilan edilir. 64 yılında Néron krallığı zamanında da çarmıha gerilerek şehit edilir.

Bu durumda, Ç1 ve Ç2 ismi aynen kullanmayı tercih etmiştir. Ç1 de kırmızıya çalarmış deyimiyle yerlileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç2 şu haline bak, üstün başın ve kızıla çalan ifadeleriyle yerlileştirme yapmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 *Pihero* tercihiyle ödünçleme yapmıştır. *üstün başın çamur içinde bak ve Gel de yüzünü gözünü yıkayayım* sözcük öbekleriyle yerlileştirme yapmıştır ve kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir yaklaşım sergilemiştir. Ç4 ise çıkarma stratejisi vardır. Parmak Çocuğun kardeş bilgisine yer verilmemiştir aksine tek çocuk olduğu ifade edilmiştir.

¹⁰<https://www.prenoms.com/prenom/signification-prenom-PIERROT.html#etymologie> (19 temmuz 2018 tarihinde başvurulmuştur.)

Deyimler

Kaynak	... Un soir que ces enfants étaient couchés, et que le bûcheron était auprès
Metin	du feu avec sa femme, il lui dit le cœur serré de douleur : ... (p.17)
Ç1	Bir akşam çocuklar yatıyorlarmış, oduncu, karısının yanında, ateşin önündeymiş, yüreği büyük acılarla dolup taşıyormuş. (s.75)
Ç2	Bir akşam çocuklar yattıktan sonra, ateşin yanına yerleşen oduncu karısına yüreği sızlayarak: ... (s.2)
Ç3	Çocukların uykuda oldukları bir gece, karısıyla ateşin başında oturmakta olan oduncu, yüreği acıdan ezilerek şöyle demiş kadına: (s.72)
Ç4	Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Ç1 de *yüreği büyük acılarla dolup taşıyormuş* deyiimiyle yerlileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de *yüreği sızlayarak* deyiimiyle yerlileştirme, yerleşen ifadesi le ekleme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 kaynak metnin dilbilgisel yapısına sadık kaldığı ve birebir çeviri yaptığı için yeterli çeviridir. Ç4 bu ifadeye yer vermemiş, değerlendirmeye alınamamıştır.

Deyimler

Kaynak	Ce pauvre enfant était <i>le souffre-douleur</i> de la maison, et on lui donnait
Metin	toujours tort. (p.17)
Ç1	<i>En çok hor görülen, en çok itilip kakılan, en çok alay edilen</i> de oymuş evde, hep onu haksız çıkarırlarmış. (s.75)
Ç2	Tüm suçlar ailenin <i>günah keçisi</i> olan bu zavallı çocuğun üzerine atılırmış. (s.1)
Ç3	Bu zavallı çocuk <i>evin şamar oğlanıymış</i> adeta, onu hep haksız bulurlarmış. (s.71)
Ç4	Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Bu örnekte *le souffre-douleur* (*günah keçisi*) yapısı Ç1 de *En çok hor görülen, en çok itilip kakılan, en çok alay edilen* şeklinde açıklanmış, açımama stratejisi kullanılmıştır. Ç2 de günah keçisi tercihiyle yerlileştirme yapılmıştır. Ç3 *evin şamar oğlanıymış* kalıp sözüyle yerlileştirme yapılmıştır. Üç çeviri de kabul edilebilirlik özelliğine sahiptir. Ç4'te ifade çevrilmediği için değerlendirilememiştir.

Deyimler

Kaynak	Le père et la mère les menèrent dans l'endroit de la forêt le plus épais et le
Metin	plus obscur, et dès qu'ils y furent, ils gagnèrent <i>un faux-fuyant</i> et les laissèrent là. (p.21)
Ç1	Baba ile anne, onların kendilerini çalışmaya verdiklerini görünce sessizce uzaklaşmış, <i>küçük bir keçi yolundan</i> kaçmışlar. (s.76)
Ç2	Çocukların işe daldıklarını gören oduncu ve karısı sessizce uzaklaşarak, <i>dolambaçlı bir yolda</i> gözden kaybolmuşlar. (s.5)
Ç3	Anne ve baba çocukları ormanın en sık ve en karanlık yerine götürmüş ve <i>kaçacak bir yol</i> bulup onları ormanda bırakıvermişler. (s.77)
Ç4	Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Un faux-fuyant (gizli yol, kaçamaklı yol) bileşik isminin kullanıldığı bu örnekte Ç1 *küçük bir keçi yolundan* ifadesi ile yerlileştirme yapmış, *dans l'endroit de la forêt le plus épais et le plus obscur*, (ormanın en sık ve karanlık yerine) kısmını çevirmen, çocukları korkutma kaygısı taşıması nedeniyle çevirmeden geçmiştir. Ç2 *dolambaçlı bir yolda* tercihiyle değiştirme yapmıştır. Ç3 kaçacak bir yol tercihiyle birebir çeviri yapmıştır. İlk iki çeviri kabul edilebilir çevirilerdir. Ç3 kaynak dil ve özelliklerini ön planda tutması nedeniyle yeterli çeviridir. Ç4 bu ifadeye yer vermemiştir.

Deyimler

Kaynak	Il survint une grosse pluie qui les perça jusqu'aux os ; ils glissaient à
Metin	chaque pas, tombaient dans la boue, d'où ils se relevaient tout crottés, ne sachant que faire de leurs mains. (p.21)
Ç1	Bir de yağmur başlamış, <i>iliklerine kadar işlemiş</i> zavalıcıkların; her adımda ayakları kayıyormuş, çamurun içine düşüyorlarmış, çamur içinde kalkıyor, çamurlu ellerini ne yapacaklarını bilemiyorlarmış. (s.81)
Ç2	<i>İliklerine kadar işleyen</i> yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyormuş. Her adımda yerlere yuvarlanıyor, çamurlara bulandıktan sonra çaresiz bir halde ayağa kalkıyorlarmış. (s.9-11)
Ç3	<i>Derken iliklerine dek işleyen</i> şiddetli bir yağmur başlamasın mı! Her adım atışlarında ayakları kayıyor ve çamura düşüyor, doğruluklarında da üstleri

başları çamur içinde kalıyormuş. Ellerini ne yapacaklarını ise bilemiyorlarmış. (s.77)

Ç4 Açlıktan ve yürümekten yorgun düşen Parmak Çocuk ve sincap, bir anda uzakta ışık yanan bir ev görmüşler. (s.6)

Ç1 de *iliklerine kadar ve zavallılıklar* yapılarıyla yerileştirme, Kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlelerin söz dizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Ç2 de *İliklerine kadar ve yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyormuş* ifadeleriyle yerileştirme, çamurlu ellerini ne yapacaklarını bilemiyorlarmış ifadesine yer vermeyerek çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Ç3 te *iliklerine dek işleyen ve başlamasın mı!* ünlemiyle yerileştirme yapılmıştır. İlk üç çeviri de kabul edilebilir çevirilerdir. Son çeviri serbest çeviri tekniğiyle değiştirmiştir. Parmak çocuk kardeşleriyle değil, ormandan arkadaşı olan sincapla kendi isteğiyle evden ayrılmıştır.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözcükler

Kaynak Lorsqu'ils furent rassasiés, la bûcheronne dit : Hélas ! où sont maintenant
Metin nos pauvres enfants ? Ils *feraient bonne chère* de ce qui nous reste là. (p.19)

Ç1 Bir güzel doyurmuşlar karınlarını, sonra da oduncu kadın konuşmaya başlamış: "Ne yazık, ne yazık!" demiş. Şimdi yavrucuklarımız nerede acaba? Burada olsalardı, *güzel güzel yerlerdi* şu kalanları. (s.73)

Ç2 Karınlarını doyurduktan sonra, kocasına: "Şimdi zavalı yavrularım kim bilir nerededirler?" demiş. Bizden arta kalanlarla, *kendilerine muhteşem bir ziyafet çekeceklerdi*. (s.5)

Ç3 Karınlarını iyice doyurunca oduncunun karısı, "Ah, ne yazık! Zavalı yavrularımız şimdi neredeler acaba?" demiş. "Bizden artanlarla *ne güzel doyarlardı!*" (s.75)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Ormana çocuklarını bırakıp gelen anne-baba, eve döndüklerinde kasabanın yöneticileri tarafından verilen bir parayla karşılaşırlar. Bu parayla derhal, yiyebileceklerinin üç katı et alırlar. Karınlarını doyurup çocukları akıllarına geldiğinde ise annenin dile getirdiği cümleler incelemeye alacağımız cümlelerdir. Ç1 de *Bir güzel doyurmuşlar karınlarını* ifadesi ile yerileştirme yapılmış, hedef dilin masal anlatım unsurları işlenmiştir. *Nos pauvres enfants* ifadesi yavrucuklarımız ile karşılanmıştır. Yerileştirme yapılmıştır. *Ne*

yazık, ne yazık! ve güzel güzel ikilemeleriyle yerileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve kuralları geçerli olduğu için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 *feraient bonne chère* ifadesi *muhteşem bir ziyafet çekeceklerdi* deyiimiyle karşılanmış yerileştirme yapılmıştır, kabul edilebilir çeviridir. Ç3 *Ah*, ünlemi ile ekleme, *ne güzel doyarlardı* ifadesi ile yorumlama yapılmıştır. Kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4 ifadeye yer vermemiştir.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Kaynak	<i>Que je suis contente de vous revoir, mes chers enfants! Vous êtes bien las,</i>
Metin	<i>vous avez bien faim; ... (p. 19)</i>
Ç1	<i>Sizi yeniden gördüğüme ne kadar sevindim, sevgili çocuklarım! Çok yorgunsunuz, karnınız da çok açıtır. (78-79)</i>
Ç2	<i>Sevgili yavrularım, size bu kadar kolay kavuşacağımı hiç sanmıyordum!” demiş. “Çok yorulmuş ve acıkmış olmalısınız, ... (s.6)</i>
Ç3	<i>Sizleri tekrar gördüğüm için ne kadar mutluyum bilemezsiniz yavrularım! Yorgun ve acıkmışsınızdır. (s.76)</i>
Ç4	Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Ç1 de birebir çeviri modeli uygulanmış, kaynak metne sadık kalınmıştır. Bu özelliğinden dolayı yeterlilik eksenine daha yakındır. Ç2 de *size bu kadar kolay kavuşacağımı hiç sanmıyordum* ifadesi ile ekleme yapılmıştır. *Çok yorulmuş ve acıkmış olmalısınız* ifadeleriyle birebir çeviri; *yavrularım* ifadesi ile yerileştirme yapılmıştır. Hedef dile yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3 *yavrularım* ifadesi ile de yerileştirme, *bilemezsiniz* ile ekleme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç4 bu ifadeye yer vermemiştir.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Kaynak	<i>Hélas ! Madame, lui répondit le petit Poucet, qui tremblait de toute sa force</i>
Metin	<i>aussi bien que ses frères, que ferons-nous ? (p.22)</i>
Ç1	— Çok yazık, efendim, diye yanıtlamış Parmak Çocuk, o da bütün kardeşleri gibi <i>tir tir titriyormuş</i> . Ne yapacağız şimdi biz? (s.82)
Ç2	“Hayır, bayan!” diye karşılık vermiş kardeşleri gibi <i>tir tir titreyen</i> Parmak Çocuk, “Ama ne yapabiliriz ki?(s.11)

Ç3 Kardeşleri gibi korkusundan *tir tir titreyen* Parmak Çocuk, "Çok kötü öyleyse efendim." diye yanıt vermiş. "Peki biz ne yapacağız şimdi? (s.78-79)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

İkinci kez eve dönme hayalini yitiren Parmak Çocuk ve kardeşleri havanın da kararmasıyla ormanda zor saatler geçirir ve cansız bir mum ışığını andıran aydınlığa doğru yol alırlar. Ama durum şu ki, vardıkları ev çocuk yiyen bir devin evidir. Onları kapıda devin karısı karşılar ve burada ne aradıklarını sorar. İlk önce onları içeri almak istemez ama çocukların ısrarı üzerine sabaha kadar onları devden saklayabileceğini düşünür. Burada kadının red cevabına Parmak Çocuk'un ısrarlı ifadesi incelenecektir.

Ç1 de *Madame*, ifadesi yerine Efendim ifadesi kullanılmıştır. Üst anlamlı çeviri tercih edilmiştir. (Cinsiyet belirtmeksizin). O da bütün kardeşleri gibi tir tir titriyormuş cümlesinde ise kaynak metindeki dil öğeleri hedef dilde yeniden düzgüleştirilmiş, metin iki farklı cümle şeklinde sunulmuştur. Yer değiştirme işlemi yapılmıştır, *şimdi* ifadesi ile de ekleme yapılmıştır. hedef dil özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *Hélas !* ifadesi hayır ile karşılanmıştır, değiştirme işlemi yapılmıştır. Ama ifadesi ile de ekleme yapılmıştır. hedef dile yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3 *Çok kötü öyleyse efendim* ifadesi ile yerlileştirme; *Peki ve şimdi* ifadeleri ile de ekleme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4 de ifadeye yer verilmemiştir.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Kaynak *Allons voir, dit-il, comment se portent nos petits drôles ; n'en faisons pas à deux fois.* (p.25)

Ç1 *Hele bir bakalım,* demiş, "bizim yumurcaklar ne yapıyorlar; iki kez iş etmeyelim. (s.85)

Ç2 *Bakalım,* bizim küçük sersember ne alemde, bu işi yarına bırakmamalıyım, demiş. (s.17)

Ç3 Bizim küçük afacanlar nasıllarmış *gidip bir görelim hele!* Bu işi bir çırpıda bitiriverelim! demiş. (s.82)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Ç1’de *yumurcaklar* ve *iş etmeyelim* tercihleriyle yerlileştirme vardır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2’de *sersem*ler tercihiyle birebir çeviri, *ne alemde ve bu işi yarına bırakmamalıyım* atasözüyle yerlileştirme yapılmıştır. Ç3 *afacanlar* ve *işi bir çırpıda bitiriverelim* tercihleriyle yerlileştirme yapmıştır. Her üç çeviri de kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç4 bu örneğe yer vermemiştir.

Masal Unsurları

Kaynak	Hélas! mes pauvres enfants, où êtes-vous venus! Savez-vous bien que c’est
Metin	ici la maison d’un ogre qui mange les petits enfants ? (p.22)
Ç1	Vah, zavallı yavrucuklar, vah zavallı çocuklar, nereye geldiğinizi biliyor musunuz? Burasının bir devin, hem de küçük çocukları yiyen bir devin evi olduğunu biliyor musunuz? (s.82)
Ç2	Ne yazık ki yavrularım! ” demiş. “Küçük çocukları yiyen bir devin evine geldiğinizi biliyor musunuz? (s.11)
Ç3	Çok yazık benim zavallı yavrularım! Nereye geldiniz böyle? Burasının küçük çocukları yiyen bir devin evi olduğunu biliyor musunuz? (s.78)
Ç4	_Haydi, gir bakalım içeri, demiş dev. Gecenin bir vakti ne işiniz var ormanda? (s.7)

Çocuk yiyen dev hikayesi Perrault Masallarına damgasını vurmuştur. Uyuyan Güzel masalında da Prensin annesi çocuk yiyen bir devdir ve kendi torunlarını yemek istemiştir. Masalımızın bu bölümünde ormanda kaybolan, yağın yağmurla ıslanan 7 çocuk zayıf bir ışığı takip ederek bir eve gelirler. Geldikleri bu ev devin evidir ve kapıyı devin karısı açar. Karşısında küçük çocukları gören iyi kalpli kadın onları önce eve almak istemez ama Parmak Çocuk’un ormanı daha tehlikeli bulması nedeniyle onları eve kabul etmek zorunda kalır. Bu örnek cümle onun verdiği ilk tepkidir. Ünlem ifadesi ile başlar. Ç1 *Vah, zavallı yavrucuklar*, ve tekrarlarla yerlileştirme, hem de yapısı ile ekleme yapmıştır. Ç2 de zavallı ifadesi çıkarılmıştır, yavrularım ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Bu ilk iki çeviri hedef dil ve özelliklerine ağırlık verdiği için kabul edilebilir çeviridir. Ç3 birebir çeviri stratejisini benimsediği için yeterlilik eksenine daha yakındır. Ç4 ise kaynak metinden çok fazla uzaklaşmış, serbest çeviri yapmış, masalın seyrini ve karakterlerini değiştirmiştir. Kapıyı açan devin karısı değil; bilakis devin kendisidir. Çocuklarda heyecan uyandırmak için kapıyı açan dev olarak değiştirilmiştir. Kaynak metinden uzak olması ve erek dil için yeniden oluşturulması nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Masal Unsurları

- Kaynak Le petit Poucet, s'étant approché de l'Ogre, lui tira doucement les bottes, et
Metin les mit aussitôt. Les bottes étaient bien grandes et bien larges ; mais comme
elles étaient fées, elles avaient le don de s'agrandir et de se rapetisser selon
la jambe de celui qui les chaussait, de sorte qu'elles se trouvèrent aussi
justes à ses pieds et à ses jambes que si elles avaient été faites pour lui. (p.
27)
- Ç1 Parmak Çocuk deve yaklaşmış, çizmelerini ayağından çekip çıkarmış,
hemen kendisi giymiş. Çizmeler çok büyük, çok genişmiş; ama büyülü
oldukları için, giyen kişinin ayağına göre büyüüp küçülebilirlermiş; bu
nedenle ısmarlama yapılmışçasına uyuvermişler bizimkinin ayaklarına ve
bacaklarına. (p.88)
- Ç2 Deve yaklaşarak çizmelerini çıkaran Parmak Çocuk onları kendi ayağına
geçirmiş. Botlar fazlasıyla bolmuş, ancak sihirli oldukları için, kendilerini
giyen kişinin ayak ölçüsüne göre genişliyor ya da küçülüyorlarmış. Şimdi
çizmeler Parmak Çocuk'un ayağına göre yapılmış gibiymiş. (s.21)
- Ç3 Parmak Çocuk Dev'e yaklaşarak çizmelerini usulca çekmiş ve hemen kendi
ayaklarına geçirmiş.
- Çizmeler hem çok büyük hem de çok bolmuş, ama sihirli oldukları için
giyildikleri ayaklara göre büyüme ve küçülme özelliğine sahiplermiş. Öyle
ki Parmak Çocuk'un ayakları ve bacaklarına, sanki onun için yapılmış gibi,
tamı tamına oturmuşlarmış. (p.84)
- Ç4 Devin kendilerini kovalamasını engellemek için çizmelerinin bağlarını
çözüp devin ayağından çıkarmış. Ancak bilmeden yaptığı bu iş, kötü bir
büyünün bozulmasını sağlamış. Koca dev bir anda bir prene
dönüşüvermiş. (s.8-9)

Bu masaldaki sihirli araç, devin çizmeleridir. Bu çizmelerin bir adında yedi fersahlık bir yolu kattettiği söylenir. Parmak Çocuk'un devin ayağından çıkarıp kendi ayağına takması ile başlayan kurtulma serüveni botlar sayesinde gerçekleşmiştir ve bu botlar, giyen kişinin ayak ölçülerini alır. Bu sayede Parmak Çocuk'un kurtuluşu gerçekleşir. Masalın sonunda Parmak Çocuk'un bu çizmeler sayesinde bir servet elde ettiği, aslında devin paralarını çalmadığı, Kral'a ve savaşta yakınları olan kişilere kuryelik yaptığı, ailesine ve kendine

bir servet kazandırdığı söylenir. Masalın seyrini değiştiren bu sihirli objenin işlendiği yukarıdaki cümlelerde Çeviri 1 de *doucement (yavaşça)* ifadesi çıkarılmış; ısmarlama yapılmışçasına ifadesi ile yerileştirme yapılmıştır. Kaynak metinde tek cümleden oluşan son cümle Ç1 de iki cümleye bölünerek yer değiştirme işlemi yapılmıştır ve bu iki cümleden ikincisi erek dilde devrik yapıda verilmiştir. Ç2 de *ayaklarına ve bacaklarına kısmı çıkarılmış; çizmelerini çıkaran* ifadesi ile kaynak metinde yüklem görevinde olan yapı erek dilde sıfat fiil olarak yer almış yer değiştirme işlemi yapılmıştır. İlk iki çeviri kabul edilebilir çevirilerdir. Ç3 *tamı tamına oturmuş* ifadesi ile yerileştirme yapmıştır ama kaynak dil ve özellikleri ağır bastığı için yeterlilik eksenine daha yakındır. Ç4 bu örnekte de olduğu gibi masalın orjinalinden uzaklaşmış sonunu bile değiştirmiştir. Burada çevirmen ve yayınevi kararları ön planda tutulmuş ve özgür bir çeviri yapılmıştır.

Yerleşim Şekilleri

Kaynak	Il se leva de bon matin, et alla au bord d'un ruisseau où il emplit ses poches
Metin	de petits cailloux blancs, et ensuite revint à la maison. (p.18)
Ç1	Sabah erkenden kalkmış, ırmağın kıyısına gitmiş, orada bütün ceplerini küçük, ak çakıl taşlarıyla doldurmuş, sonra da eve dönmüş. (s.76)
Ç2	Sabah erkenden kalkıp, dere kıyısına giderek ceplerini beyaz çakıl taşlarıyla doldurmuş, sonra eve dönmüş. (s.2)
Ç3	Sabah erkenden kalkmış, bir derenin kıyısına giderek ceplerini küçük beyaz çakıllarla doldurmuş, sonra da eve dönmüş. (s.74)
Ç4	Bu sözleri duyan Parmak Çocuk çok üzülmüş. Duyduklarını hemen sincapa anlatmış. (s.6)

Perrault masallarındaki yerleşim şekillerinin işlenişine baktığımızda genelde kahramanların evlerinin ormanda ya da bir akarsu kenarına yakın olduğu dikkatlerimizi çekmiştir. İncelediğimiz bu masalda da Parmak Çocuk dere kıyısına yakın bir evde ikamet etmektedir. Ç1 de *ırmağın kıyısına* tercihiyle birebir çeviri; *küçük* tercihiyle yerileştirme yapılmıştır. Kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlelerin sözdizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Bu özellikleri nedeniyle kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviri ortaya çıkmıştır. Ç2 de kalkıp, giderek tercihleriyle cümlelerin söz dizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Küçük ifadesi çevrilmeyerek çıkarma stratejisi gerçekleştirilmiştir. Kaynak metne uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te *giderek* tercihiyle cümlelerin sözdizimsel yapıları

değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Kaynak metne sadık kaldığı için yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4 kaynak metinden tamamen uzaklaşmış, özgür (bağımsız) çeviri anlayışını benimsemiştir. Bu özelliği nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Yerleşim Şekilleri

Kaynak	Ils allèrent dans une forêt fort épaisse, où, à dix pas de distance, on ne se
Metin	voyait pas l'un l'autre. Le bûcheron se mit à couper du bois et ses enfants à ramasser des broutilles pour faire des fagots. (p.18)
Ç1	Çok sık bir ormana girmişler, on adım uzaktan kimse kimseyi göremiyormuş. Oduncu odun kesmeye başlamış, çocuklar da dalları toplayıp demet yapmaya. (s.76)
Ç2	Sık ağaçlıklarla kaplı bir ormana girdiklerinde, on adım ötesini görmek mümkün değilmiş. Odun kesmeye başlayan babaları onları demet yapmak için dal toplamaya göndermiş. (s.2)
Ç3	Çok sık bir ormana varmışlar, öyle ki on adım ötesi görünmüyormuş. Oduncu odun kesmeye, çocuklar da demetleri bağlamak için çalı çırpı toplamaya koyulmuşlar. (s.74)
Ç4	Böylece iki kafadar, yakınlardaki ormanın yolunu tutmuşlar. Uzun bir yürüyüşten sonra hava kararmaya başlamış. (s.6)

Yerleşim şekilleri ile ilgili bu bölümümüzde masallardaki orman imgesini biraz daha derinlemesine incelemek istedik. Perrault masallarının neredeyse tamamında orman imgesi ile karşılaştık. Tıpkı Orta Çağ'da olduğu gibi tüm tehlikelerin, hırsızların, kurtların olduğu yer olarak işlendiğini gördük. Psikanalistik yorumlarda da değinildiği gibi orman, hayatı simgelemektedir. Yaşamın ta kendisidir. İnsanın başına hayatta her şeyin gelebileceğinin göstergesidir. Kahramanlarımız da zaman zaman ormanda çetin yaşam mücadeleleri vermişlerdir. Sık ağaçlarla kaplı ormanlar, gece karanlığında maruz kalınan yalnızlıklar incelediğimiz masalarda dile getirilmiştir. Parmak Çocuk'ta anne çocuklarını ormana bıraktığında kurtların çocuklarını yiyeceğinden korkar. Öte yandan Uyuyan Güzel masasında Uyuyan Güzelin kaldığı şatoyu çevreleyen onu adeta kalkan gibi koruyan sarmaşık ve ağaçlar ona en iyi uyku ortamını sağlar. Seçtiğimiz bu örnek de masallardaki orman imgesini simgeler niteliktedir ve zorluğu temsil etmektedir. Ç1 de kaynak metindeki ilk cümlelerin uzun olmasına bağlı olarak sözdizimsel yapıları değiştirilmiş; yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Kaynak metindeki tek cümle hedef dilde iki cümleye ayrılmıştır.

Oduncu odun kesmeye başlamış, çocuklar da dalları toplayıp demet yapmaya cümlesiyle kaynak metnin sözdizimsel yapısı değiştirilmiş cümle devrik yapıda ifade edilmiştir; *faire des fagots* ifadesi çevrilmeyerek çıkarma işlemi uygulanmıştır. Bu özelliklerine bağlı olarak kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviri anlayışı benimsenmiştir. Ç2 de *dal toplamaya göndermiş* ifadesi ile ekleme; ikinci cümlede kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlelerin söz dizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Kaynak metne uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3 birebir çeviri anlayışını benimsemiştir ve kaynak metne sadık kalmıştır. Bu özelliği nedeniyle yeterlilik eksenine daha yakındır. Ç4 kaynak metinden tamamen uzaklaşmış, özgür (bağımsız) çeviri anlayışını benimsemiştir. Bu özelliği nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Yiyecek-İçecek Kültürü

Kaynak	La femme de l'Ogre, qui crut qu'elle pourrait les cacher à son mari
Metin	jusqu'au lendemain matin, les laissa entrer, et les mena se chauffer auprès d'un bon feu, car il y avait un mouton tout entier à la broche pour le souper de l'ogre. (p.22)
Ç1	Devin karısı, çocukları sabaha kadar kocasından saklayabileceğini düşünmüş, içeriye almış onları, güzel bir ateşin önüne getirip ısıtmış; çünkü devin akşam yemeği için kocaman bir koyun kızartılıyormuş. (s.82)
Ç2	Onları ertesi sabaha kadar kocasından saklayabileceğini düşünen yaşlı kadın, çocukları içeri alarak ısınmaları için ateşin yanına oturtmuş. Dev in akşam yemeği için ateşin üzerinde kuzu çevriliyormuş. (s.11)
Ç3	Ertesi sabaha kadar çocukları kocasından saklayabileceğini düşünen devin karısı onları içeri almış ve ısınsınlar diye ocağın yanına götürmüş. Ateşte, devin akşam yemeği için şişe geçirilmiş bütün bir koyun duruyormuş. (s.79)
Ç4	Dev; _Hemen sana bir yatak hazırlayayım. Sen dinlenirken ben de yemek hazırlarım, demiş. (s.7)

Burada da yeme-içme kültürüne ait bir örnek cümle inceleme alanımıza girmiştir. Masalda geçen çocuk yiyen devin damak tadından öte biraz daha geniş düşündüğümüzde her şeye sahip, çok zengin, altınları, elmasları, serveti olan bir kişinin mutfağında ne pişer sorusundan hareketle incelememizi yapacağız. Ayrıca *souper* ifadesi de Fransız ihtilali öncesi akşam yemeği olarak geçen öğünün adıdır. Ç1 de *un mouton tout entier à la broche*

ifadesi *koyun kızartılıyormuş* şeklinde verilmiştir. Pişirme tekniğine değinilmemiş çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de kaynak metne sözdizimsel yapılar açısından sadık kalınmış olmakla birlikte *Ateşin üzerinde kuzu çevriliyormuş* ifadesi ile yerileştirme örneği verilmiştir. Bu özelliğinden dolayı kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te ise birebir çeviri anlayışı benimsenmiş, kaynak metne bağlı kalınmıştır. Kaynak dil ve özellikleri ağır bastığı için yeterlilik eksenine daha yakındır. Ç4 kaynak metinden tamamen uzaklaşmış, özgür (serbest) çeviri anlayışını benimsemiştir. Bu özelliği nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Ekonomi

Kaynak Metin	Ils étaient fort pauvres, et leurs sept enfants les incommodaient beaucoup, parce qu'aucun d'eux ne pouvait encore gagner sa vie. (p.17)
Ç1	Pek de yoksulmuşlar, yedi çocuk çok ağır bir yükmüş omuzlarında, çünkü daha hiçbiri ekmeğini kazanacak durumda değilmiş. (s.73)
Ç2	Oğlanların hiçbiri henüz bir meslek sahibi olmadıkları için aile çok yoksul bir yaşam sürdürmekteymiş. (s.1)
Ç3	Çok yoksul bir aileymiş bu ve yedi çocuk da onlara üzüntü vermekteymiş, daha hiçbiri yaşamını kazanacak durumda değilmiş çünkü. (s. 71)
Ç4	Parmak Çocuk'un ailesi çok fakir olduğu için hiçbir şeyi yokmuş. Ne oynacağı, ne de giyebileceğı güzel elbiseleri. Tek arkadaşı, evlerinin yakınındaki ceviz ağacında oturan sincapmış. (s.5)

Ekonomi başlığının en iyi örneklerini bulabileceğimiz bu masalımızda ailenin fakirliğine ve dönemin sıkıntılı bir dönem olduğuna dair birçok örnek yer almaktadır biz de belirlediğimiz örnekleri bu başlık altında incelemeye çalışacağız. Parmak Çocuk masalı, 17. yy.'ın ideolojik, sosyal ve ekonomik boyutunu gözler önüne serer. Daha ilk cümlesinde ailenin fakirliği dile getirilir. Eser 17.yy. Fransa'sındaki feodal yapı hakkında da bilgi verir. Fakir köylünün yüksek vergilere maruz kaldığı, tarım işleriyle uğraştığı gözlenir. 1694'te bu eserin yayınlanmasından üç yıl önce 14. Louis krallığı zamanında çok büyük bir kıtlığın yaşandığı ve sonrasında Fronde isyanlarının çıktığı bilinmektedir. Parmak Çocuk masalı, tam da o yılları anlatan örnek bir eser niteliğindedir. Kıtlığın, salgın hastalıkların hüküm sürdüğü bu yıllarda çocuklarına bakamayacak kadar fakir olan bir aile ve onların küçük boylu kahraman (un héros de stature petite) oğulları masalın kahramanlarını oluşturmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında Ç1 de *Pek de* tercihiyle

yerlileştirme; *çok ağır bir yükümü omuzlarında tercihiyle yerlileştirme; daha hiçbiri ekmeğini kazanacak durumda değilmiş* ifadesiyle yerlileştirme stratejisi uygulanmıştır. Tamamen hedef dil ve özellikleri göz önünde bulundurularak çeviri yapılmıştır. Bu nedenle kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de kaynak metindeki *yedi çocuk* ifadesi, *oğlanların hiçbiri* şeklinde verilmiştir. Yedi ifadesi çıkarılmıştır. Kaynak metnin uzun olmasına bağlı olarak sözdizimsel yapıları değiştirilmiş; yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te kaynak metne yakınlık söz konusudur. Sadık kalmayı seçtiği için yeterlilik eksenine daha yakındır. Ç4 kaynak metinden tamamen uzaklaşmış, özgür (serbest) çeviri anlayışını benimsemiştir. Bu özelliği nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Ekonomi

Kaynak Metin	Il vint une année très fâcheuse, et la famine fut si grande, que ces pauvres gens résolurent de se défaire de leurs enfants. (p.17)
Ç1	Her neyse, kötü bir yıl gelip çatmış, öyle büyük bir kıtlık olmuş, öyle büyük bir kıtlık olmuş ki, bu yoksul insancıklar, çocuklarını başlarından atmaya karar vermişler. (s.75)
Ç2	Kıtlığın yaşandığı o yıl, oduncu ve karısı çocuklardan kurtulmaya karar vermişler. (s.1-2)
Ç3	Yıllardan bir yıl çok sıkıntılı geçmiş. O kadar büyük bir kıtlık olmuş ki, bu zavallı insanlar çocuklarını başlarından atmaya karar vermişler. (s.72)
Ç4	Parmak Çocuk' un ailesi çok fakir olduğu için hiçbir şeyi yokmuş. (s.5)

Yukarıda bahsettiğimiz 1694 kıtlık yılını dile getiren bu cümlede yoksulluğun verdiği acı ile çocuklarının gözleri önünde ölmesine dayanamayan anne-babanın çareyi onları ormanda bırakma kararı vermekte bulduğunu dile getirmektedir. Ç1 kaynak metinden olabildiğince uzaklaşıp, tamamen hedef dil ve özellikleri hatta hedef dil masal unsurlarını de kullanarak çeviri yapmıştır. *Öyle büyük bir kıtlık olmuş, öyle büyük bir kıtlık olmuş ki, bu yoksul insancıklar* tercihleriyle yerlileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine çok yakın bir çeviridir. Ç2 de kıtlığın şiddetine dair bir ifade yer almamaktadır çıkarma işlemi uygulanmıştır. Hedef dile daha yakın bir çeviri anlayışı nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 *çocuklarını başlarından atmaya* ifadesi ile yerlileştirme; Yıllardan bir yıl ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç4 kaynak metinden tamamen uzaklaşmış, özgür (serbest) çeviri anlayışını benimsemiştir. Bu özelliği nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Ekonomi

Kaynak Dans le moment que le bûcheron et la bûcheronne arrivèrent chez eux, le
Metin seigneur du village leur envoya dix écus, qu'il leur devait il y avait
longtemps, et dont ils n'espéraient plus rien. Cela leur redonna la vie, car
les pauvres gens mouraient de faim. Le bûcheron envoya sur l'heure sa
femme à la boucherie. Comme il y avait longtemps qu'ils n'avaient mangé,
elle acheta trois fois plus de viande qu'il n'en fallait pour le souper de deux
personnes. (p.19)

Ç1 Oduncuyla karısının eve döndükleri sırada, köyün ağası on altın yollamış
onlara, ağanın on altın borcu varmış ya oduncu ile karısı bu paradan
umutlarını kesmişlermiş. Bu onları yeniden canlandırmış,' çünkü zavallı
insancıklar açlıktan ölüyorlarmış. Oduncu hemen kasaba yollamış karısını.
Çoktandır bir şeycikler yemedikleri için, iki kişinin yiyebileceği etin üç katı
et almış kadın. (s.76)

Ç2 Oduncu ve karısı eve döndüklerinde, derebeyinin kendilerine ödemesi
gereken ve artık umutlarını kesmiş oldukları on lirayı göndermiş olduğunu
görmüşler. Bu para, açlıktan ölmek üzere olan bu yoksul insanları yeniden
hayata döndürmüştü. Oduncu karısını hemen kasaba göndermiş. Uzun
zamandır, yemek yemedikleri için, kadın iki kişinin akşam yemeğine yete-
cek etten çok daha fazlasını almış. (s.5)

Ç3 Oduncu ile karısının eve döndükleri sıra köyün ağası onlara, uzun süredir
borçlu bulunduğu on altını göndermiş. Karı koca bu paraya yeniden
kavuşabileceklerini artık hiç ummuyorlarmış oysa. Bu para onlara yeniden
can vermiş, zira zavallılıklar açlıktan öleceklermiş neredeyse. Oduncu
karısını hemen kasaba yollamış. Uzun süredir bir şey yemedikleri için
kadın, iki kişiye akşam yemeği olarak yetecek etten üç kat daha fazlasını
almış. (s.74)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Döneme ait güzel verilerin yer aldığı bu örneğimizde öncelikle dönemin idari amirinden
gelen bir miktar para dikkatlerimizi çekmiştir. Köyün muhtarı olarak çevrilen seigneur du
village oduncu ve karısına geleceğini hiç beklemedikleri bir para gönderir. Écu 2. Eski bir
Fransız parası (Saraç, 2003, s.482) olarak geçmektedir. Ç1 de *köyün ağası on altın*

yollamış onlara ifadesi ile hedef dil, kültür ve tarih bütünlüğü içerisinde karşılık bulmuştur. Bu özelliklerinden dolayı kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *derebeyinin ... on lirayı* ile karşılanmıştır. Kaynak dil, kültür ve tarihi bağlamında çeviri yapılmıştır. Kaynak metne daha yakın olması nedeniyle yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç3 hedef dil ve kültürüne yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç4 bu ifadeye yer vermemiştir.

Aile Kavramı

Kaynak Après avoir fait pendant quelque temps le métier de courrier, et y avoir
Metin amassé beaucoup de bien, il revint chez son père, où il n'est pas possible
 d'imaginer la joie qu'on eut de le revoir. Il mit toute sa famille à l'aise. Il
 acheta des offices de nouvelle création pour son père et pour ses frères ; et
 par là il les établit tous, et fit parfaitement bien sa cour en même temps.
 (p.28)

Ç1 Bir zaman böylece postacılık etmiş, iyice zenginleşmiş. İyice
 zenginleştikten sonra da babasının yanına dönmüş, Parmak Çocuk'u
 yeniden karşılarında gördükleri zaman ne kadar sevindiklerini siz düşünün
 artık. Parmak Çocuk da onların sevincini boşa çıkarmamış, açmış kesenin
 ağzını, tüm ailesini rahata kavuşturmuş, babasını da, kardeşlerini de çok
 onurlu işlere yerleştirmiş, kendi işlerini de yoluna koymuş. (s. 90)

Ç2 Bu postacılık görevini bir süre daha yaptıktan sonra, büyük bir servetle
 babasının evine dönmüş ve ailesini tarifi mümkün olmayan bir sevince
 boğmuş. (s.23)

Ç3 Bir süre böylece ulaklık görevini sürdürdükten ve iyi para biriktirdikten
 sonra babasının evine dönmüş. Onu yeniden görünce herkes o kadar sevin-
 miş ki sözlerle anlatılamaz. Parmak Çocuk bütün ailesini rahata erdirmiş,
 babası ve kardeşlerine unvanlar, yüksek görevler satın alıp hepsini güzel
 mevkilere yerleştirmiş ve kendi işlerini de gayet güzel yoluna koymuş.
 (s.87)

Ç4 Dileyin benden ne dilerseniz, diye bağırmış prens, sevinçle.
 _Bunu al, sizler artık benim dostlarımsınız. Bundan sonra fakirliği düşünme
 hiç.

Bu sözler kardeşleri sevince boğmuş. Neşe içinde hep birlikte evlerinin

yolunu tutmuşlar. (s.9)

Dönem özelliklerinden birine daha örnek teşkil eden bu incelememizde idari görevlerde yer alan, krala ve saraya yakınlığı bulunan kişilerin kendi ailelerine de faydalarının dokunduğu bilgisi yer almaktadır. Parmak Çocuk ve Mavi Sakal masallarının sonunda zengin olan kahraman ailesine, kardeşlerine yardım etmeyi unutmamış, onların da iyi yerlere gelmesi için elinden geleni yapmıştır. Ç1 de *gördükleri zaman sevindiklerini siz düşünün* artık ifadesi ile yerlileştirme; Parmak Çocuk da onların sevincini boşa çıkarmamış, açmış kesenin ağzını, cümleleriyle ekleme; işlerini de yoluna koymuş sözcük öbeğiyle yerlileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *bir sevince boğmuş* deyimiyile yerlileştirme; kaynak metindeki son iki cümleyi çevirmeyerek çıkarma işlemi yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç3 te kaynak dil ve özelliklerine sadık kalarak yeterli bir çeviri yapmıştır. Ç4 te zenginliğin kaynağı postacılık değil, tanışılan bir prensin vaadleri şeklindedir. Kaynak metinde böyle bir durum geçerli değildir. Kaynak metinden tamamen uzaklaşmış, özgür (serbest) çeviri anlayışını benimsemiştir. Bu özelliği nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Kadın İmajı

Kaynak On s'étonnera que le bûcheron ait eu tant d'enfants en si peu de temps ;
Metin mais c'est que sa femme allait vite en besogne, et n'en faisait pas moins de deux à la fois. (p. 17)

Ç1 Oduncunun bu kadarcık zamanda bu kadar çocuk edinmesine belki de şaşarsınız; ama bunda şaşılacak bir şey yokmuş, karısının hamaratlığından, her doğuruşunda iki çocuktan aşağı doğurmamasındanmış. (s.73)

Ç2 Oduncunun üç yıl gibi kısa bir sürede bu kadar çocuk sahibi olması şaşırtıcı gelse de, karısının eli çabukmuş ve bir kerede en az iki çocuk doğurmuş. (s.1)

Ç3 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Magnien (2006, s.9)'nın da belirttiği gibi, yazarımız Charles Perrault saraya dair, yüksek sosyeteden izler taşıyan akıcı anlaşılır yazı stiliyle dönemin diğer yazarlarından oldukça farklıdır. Döneminin ve kralının savunucusu hristiyan bir yazardır. Eserlerinde kendi hayatına dair bilgiler yer almaktadır. Oduncunun da yedi erkek çocuğu vardır. En büyüğü

on, en küçüğü Parmak Çocuk da yedi yaşındadır. Kadın imajı genelde olumsuzdur. Parmak Çocuk'ta bu örnek cümlede oduncunun karısına karşı antifeminist bir yaklaşım söz konusudur. Her defasında çoğul gebelik yaptığı, kısa sürede bu kadar çocuk dünyaya getirmiş olduğu ifade edilmiştir. Masallardaki anne imajı da genelde olumsuzdur. Annelerin büyük olan çocuklarına karşı olan düşkünlükleri gözlerden kaçmamaktadır. Masalımızda da anne büyük oğluna Pierrot'ya, kendisi gibi kızıl olması nedeniyle ayrı bir sevgi beslemektedir.

Ç1 de *bunda şaşılacak bir şey yokmuş*, ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlelerin söz dizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. *Eli çabukmuş* sözcük öbeğiyle de yerileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 ve Ç4 bu ifadeye çevirilerinde yer vermemiştir.

5.5.7. Eşek Postu

Kaynak	Perrault, C. (2011) <i>Neuf contes</i> Centre national de documentation
Metin	pédagogique, Paris
Ç1	Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren : Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa
Ç2	Perrault Masalları, Çeviren : Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa
Ç3	Peri Masalları, Çeviren: Güner Or, Alfa Yayınları, İstanbul, 2016, 193 sayfa
Ç4	Jak'ın Fasulye Ağacı Eşek Postu Üç Küçük Domuzcuk Çeviren: Sema Gül, Aksoy Yayıncılık İstanbul, 1998, 32 sayfa

Kişi İsimleri

Kaynak	À Madame la marquise de L***
Metin	
Ç1	Bu hitap ifadesi ile başlayan giriş bölümüne eserde yer verilmemiştir.
Ç2	Bu hitap ifadesi ile başlayan giriş bölümüne çeviri eserde yer verilmemiştir.
Ç3	Madam Markiz De L''E (s.159)

Ç4 Bu hitap ifadesi ile başlayan giriş bölümüne çeviri eserde yer verilmemiştir.

Bu kişi ismine sadece Ç3'te rastlanmıştır. Çevirmen çevirisine, masalın orjinal metninde yer alan mısraların çevirisi ile başlamıştır. Ayrıca *Sözü edilen kişi Markiz de Lambert, ünlü bir edebiyat salonunun sahibiydi.* ifadesiyle çevirmen notu olarak sayfanın altına dipnot düşülmüştür. Açıklama stratejisi uygulanmıştır. Çevirmen bu hitap ifadesini çevirirken Fransızca aslını koruyarak ünvan ifadelerini dilimize olduğu gibi aktarmıştır. Bu yönüyle çeviri stratejilerinden ödünçleme işlemi gerçekleştirmiştir.

Masal Unsurları

Kaynak Il était une fois un roi,

Metin Le plus grand qui fût sur la Terre, (p.81)

Ç1 Çok büyük bir kral varmış bir zamanlar, ... (s.118)

Ç2 Vaktiyle, halkı tarafından çok sevilen, komşuları ve bağlaşıkları tarafından da çok sayılan bir kral varmış. (s.124)

Ç3 Bir zamanlar bir kral vardı,
Belki de Yeryüzünün en büyük kralı, (s.160)

Ç4 Bir zamanlar, kasabalardan birinde, çok güzel ve iyi kalpli küçük bir kız yaşarmış. (s.1)

Masal unsurları bölümünün “*Il était une fois un roi, ...*” (*Bir zamanlar bir kral vardı*) kalıp ifadesi ile başlatılması uygun görülmüştür. Altachina (2016, s.243)'ya göre bu ünlü masal giriş tekerlemesini ilk defa Charles Perrault 1694 yılında Eşek postu eserinde kullanmıştır. Çizmeli Kedi masalı dışında yedi masalında da bu ifadeye başvurmuştur.

Ç1 de eserin nazım şeklinde yazılmış olmasının da etkisiyle devrik yapılar rastlanmaktadır. Çevirinin uzun olmasından dolayı cümlelerin sözdizimsel yapıları değiştirilmiş; cümle ereklere devrik verilmiştir. Ereklere dil ve özellikleri ön planda tutulduğu için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de masal unsuru *vaktiyle* ifadesi ile karşılanmıştır. Yine mısraların uzun olmasına bağlı olarak sözdizimsel yapıları değiştirilmiş, yer değiştirme işlemi uygulanmıştır. Hedef dilde ifadesi ve anlaşılabilirliği istendiği için kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te nazım esere birebir benzetme, kaynak dile olan dilbilimsel ve anlamsal yakınlık gibi bulgular nedeniyle yeterli çeviri özellikleri

taşımaktadır denilebilir. Birebir çeviri stratejisi uygulanmıştır. Ç4 te *bir zamanlar* dilbilgisel düzlemde kaynak metinle benzerlik göstermektedir. kasabalardan birinde, çok güzel ve iyi kalpli küçük bir kız yaşarmış ifadeleriyle kaynak metinden tamamen uzaklaşıp özgür (serbest) bir çeviri yapılmıştır. Kaynak metne olan uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Masal Unsurları

Kaynak Elle alla trouver sa Marraine,

Metin Loin, dans une grotte à l'écart

De Nacre et de Corail richement étoffée.

C'était une admirable Fée

Qui n'eut jamais de pareille en son Art. (p.84)

Ç1 ... gidip sütannesini Leylaklar perisinden akıl danışmaktan başka bir çıkar yol görememiş. (s.122)

Ç2 Yüreği acıyla burkulan genç prensesin aklına, gidip vaftiz annesi olan Leylaklar perisini bulmaktan başka bir şey gelmiyormuş. (s.129)

Ç3 Hayranlık verici bir Periydi bu
İşinde ondan üstünü yoktu. (s.165)

Ç4 İfadeye yer verilmemiştir.

Ç1 de kaynak metinde yer alan ifade atlama stratejisi uygulanarak çevrilmeden geçilmiştir. Okuyucuların peri ifadesi ile ilk karşılaşmaları *sütannesini Leylaklar perisi* şeklinde olmuştur. Bu benzetme ile yerileştirme stratejisi uygulanmıştır. Hedef dil ve özellikleri göz önünde bulundurulduğu için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de *gidip vaftiz annesi olan Leylaklar perisini* karşılığı ile kaynak dil ve kültür özellikleri ağır basmıştır; yeterli bir çeviridir. Zira, sütanne kelimesi hedef dile yakinken; *vaftiz anne* kaynak dilin dini kültürünü temsil etmektedir. Ç3 kaynak metne dilbilgisel ve anlamsal boyutta tamamen sadık kalmayı tercih etmiştir. Birebir çeviri stratejisi ile yeterlilik eksenine çok yakın bir çeviridir. Ç4 te ise çevirmen bu ifadeyi çevirmemeyi tercih etmiştir. Bu yüzden değerlendirilememiştir.

Masal Unsurları

Kaynak Je vous donne encor ma Baguette;

Metin En la tenant en votre main,
La cassette suivra votre même chemin
Toujours sous la Terre cachée;
Et lorsque vous voudrez l'ouvrir,
À peine mon bâton la Terre aura touchée
Qu'aussitôt à vos yeux elle viendra s'offrir.

Ç1 Gitmenize bakın siz, giysilerinizin her yerde arkanızdan gelmesi için gerekeni yaparım ben, nerede durursanız durun, giysilerinizle mücevherlerinizin bulunduğu sandık, yeraltından arkanızdan gelecek; değneğimi de size veriyorum, bu sandığa gereksiniminiz olup da değneği yere vurdunuz mu, sandık hemen önünüze gelecek; ... (s.125)

Ç2 Giysilerinden yoksun kalmamana özen göstereceğim. Sen nereye gidersen, içinde mücevherlerinin bulunduğu bu sandık da yer altında seni izleyecek hiç durmadan. İşte büyülü değneğim! Bu sandığa gereksinmen olduğu zaman değneği yere vurduğunda sandık gözlerinin önüne belirecek. (s.132)

Ç3 Size Değneğimi de veriyorum;
Onu elinize alın
Sandık Toprağın altından gizlice
Sizin yolunuzu takip edecek;
Onu açmak istediğinizde
Değneğimi yere şöyle bir değdirmeniz yeterli
Sandık gözlerinizin önünde belirecektir hemen. (s.169-170)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Masal unsurları başlığı altında incelemek istediğimiz diğer bir konu ise masallarda sihir unsurunu yansıtan araç-gereçler olmuştur. Bu masalda sihirli bir değnekten, prenses nereye giderse gitsin onu takip edecek bir sandıktan bahsedilmektedir. Masalların fantastik tarafını

gözler önüne seren örnek cümlemizin çevirisinde Ç1 kaynak metni düzyazı şeklinde aktarmış; buna bağlı olarak kaynak metnin dilbilgisel yapılarını yeniden değiştirmiştir. Bu durumda yer değiştirme stratejisinin varlığından söz edilebilir. *Gitmenize bakın siz ve giysilerinizin her yerde arkanızdan gelmesi için gerekeni yaparım ben*, ifadeleri ile ekleme; yere vurdunuz mu ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2 *Giysilerinden yoksun kalmamana özen göstereceğim* cümlesi ile ekleme yapmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır basmaktadır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 tamamen birebir çeviri modelini benimsemiştir. Kaynak dil ve kültürü ön planda tutulmuştur. Ayrıca kaynak metni olduğu gibi nazım şeklinde vermiştir. Yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4 özgür çeviri anlayışıyla yeni bir masal üretmiştir. Kaynak metinden çok uzaktır. Bu ifadeye çeviride yer vermediği için değerlendirme kapsamına girmemektedir.

Giyim-Kuşam-Süslenme

Kaynak Le second jour ne luisait pas encor

Metin

Qu'on apporta la robe désirée ;

Le plus beau bleu de l'empyrée

N'est pas, lorsqu'il est ceint de gros nuages d'or,

D'une couleur plus azurée. (p. 87)

Ç1 Fazla bir üzüntü çekmemiş bu işte, işçiler daha ertesi gün getirmişler istenilen giysiyi. Altın rengi bulutlarla süslü gökyüzünün maviliği bile hiç kalırmış bu giysinin yanında. (s.123)

Ç2 zira daha ikinci gün terziler istenilen giysiyi getirmişler. Gökyüzünün altın bulutlarla çevrili olduğu zamanki maviliği bile, bu giysinin serildiği zamanki maviliğinden daha güzel değilmiş. (s.130)

Ç3 İkinci güne kalmadan

İstenilen elbiseyi getirdiler;

Altın renkli koca bulutlarla sarılı

Yedi kat göğün mavisi bile daha mavi değildi. (s.166)

Ç4 İfadeye yer verilmemiştir.

Ç1 de *Fazla bir üzüntü çekmemiş bu işte*, ifadesi ile ekleme ve yorumlama; hiç kalırmış sözcük öbeği ile yerlileştirme yapılmıştır. Altın renginin 14. Louis'yi temsil etmesi de tüm

masallara yansıyan ortak bir özelliktir. Temsili bu renk, bu örnekte elbise tasviri içerisinde yer almıştır. Ç1 kaynak metnin ilke ve özelliklerine yakın özellikler taşıdığı için Toury'nin kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç2 zira bağlacı ile ekleme; erek metindeki dilbilgisel düzgülendirme ile hedef dilde değişikliğe gidilmiştir. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 birebir çeviri yöntemini kullanmıştır. Kaynak metne yakın kalmayı tercih etmiştir. Bu özelliğinden dolayı yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç4'te bu ifadenin çevirisine rastlanmamıştır.

Giyim-Kuşam-Süslenme

Kaynak Le riche habillement fut fait au jour marqué,

Metin Tel que le roi s'en était expliqué.

Dans les cieux où la nuit a déployé ses voiles,

La lune est moins pompeuse en sa robe d'argent,

Lors même qu'au milieu de son cours diligent

Sa plus vive clarté fait pâlir les étoiles. (s.87)

Ç1 Ay rengi giysinin ısmarlanmasıyla yapılmasına arasındaki zaman, yirmi dört saat bile sürmemiş. (s.123)

Ç2 Verdiği buyrukla giysinin getirilmesi arasındaki süre yirmi dört saati bile bulmamış. (s.130)

Ç3 Gösterişli kıyafet bir gün içinde yapılmıştı
Kralın anlattığına tamamıyla uygun biçimde.
Gecenin örtüsü serilince gökyüzüne
Gümüş rengi elbisesinin yanında Ay daha sönük kalmıştı
Yıldızlar hareket ederken
Canlı parlaklığıyla soldurmuş yıldızları. (s. 167)

Ç4 İfadeye yer verilmemiştir.

Ç1 ve Ç2'de kaynak metinden uzaklaşmış olup durum yorumlama stratejisi ile özetlenmiştir. Kaynak metindeki son dört satır tamamen atlanarak çıkarma stratejisine başvurulmuştur. Her iki çeviri de bu özelliğinden dolayı hedef dile yakın kalmayı seçmiştir. Kabul edilebilir çevirilerdir. Ç3 ise birebir çeviri stratejisini benimsemiş olup

yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 bu ifadeye yer vermemiştir ; dolayısıyla değerlendirilememektedir.

Yiyecek-İçecek Kültürü

Kaynak Partout se répandit un triste et noir chagrin ;

Metin Plus de nocés, plus de festin,
Plus de tarte, plus de dragées ;
Les dames de la cour, toutes découragées,
N'en dînèrent point la plupart (p.91)

Ç1 Kral kızının yokluğu büyük bir kargaşaya neden olmuş. Kral umutsuzluk içindeymiş, çok güzel bir eğlence hazırladıktan sonra böyle bir umutsuzluğa düşünce bir türlü avunamıyormuş. (s.125-126)

Ç2 Prensesin kayboluşu büyük dedikodulara yol açmış. Kral umutsuzluk içindeymiş. (s.133)

Ç3 Her yeri kapladı hüznün ve kara bir keder;
Daha çok Eğlence, daha çok Şölen demek
Daha çok pasta, daha çok badem şekeri;
Saraydaki kadınların hepsi cesaretini yitirmişti
Çoğu ağzına tek lokma bile koymadı; (s. 171)

Ç4 İfadeye yer verilmemiştir.

Ç1 ve Ç2’de yeme-içme ile ilgili kısma yer verilmemiş çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Ç1’de chagrin ifadesi kargaşa kelimesi ile karşılamıştır ve değiştirme stratejisi uygulanmıştır. *Bir türlü avunamıyormuş* ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ön planda tutulduğu için kabul edilebilir çeviridir. Ç2’de *chagrin* ifadesi büyük dedikodulara şeklinde çevrilmiş ve değiştirme stratejisi uygulanmıştır. Hedef dil ağır basmaktadır ve kabul edilebilir çeviridir. Ç3’te birebir çeviri stratejisi uygulanmıştır. *Daha çok Eğlence, daha çok Şölen demek, Daha çok pasta, daha çok badem şekeri;* ifadelerine kaynak metinde geçtiği gibi yer verilmiştir. *Tarte ve dragée* ifadelerinin erek dildeki eşdeğerliklerine yer verilmiştir. Kaynak metin temelli çeviri anlayışı nedeniyle yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç4 ifadeye yere vermediği için incelenememiştir.

Saray Kültürü

Kaynak Il était une fois un roi,
Metin Le plus grand qui fût sur la Terre,

Aimable en paix, terrible en guerre,

Seul enfin comparable à soi :

Ses voisins le craignaient, ses États étaient calmes,

Et l'on voyait de toutes parts

Fleurir, à l'ombre de ses palmes,

Et les vertus et les beaux-arts

Son aimable moitié, sa compagne fidèle,

Était si charmante et si belle,

Avait l'esprit si commode et si doux,

Qu'il était encor" avec elle

Moins heureux roi qu'heureux époux.

De leur tendre et chaste hyménée

Plein de douceur et d'agrément,

Avec tant de vertus une fille était née

Qu'ils se consolaient aisément

De n'avoir pas de plus ample lignée. (p.81)

Ç1 Çok büyük bir kral varmış bir zamanlar, halkı onu öylesine sever, komşuları, dostları kendisine öyle saygı gösterirlermiş ki kralların en mutlusu olduğu söylenebilirmiş. Güzel olduğu kadar da erdemli bir prensesle evlenince büsbütün artmış mutluluğu; karı koca tam bir birlik ve uyum içinde yaşıyorlarmış. Sonra bir de kızları doğmuş, kızları da öyle güzel, öyle kibar, öyle akıllı bir kızmış ki, sınırlarının pek geniş olmamasına üzüldükleri bile yokmuş. (s.113)

Ç2 Vaktiyle halkı tarafından çok sevilen, komşuları ve bağlaşıkları tarafından da çok sayılan bir kral varmış. Bütün hükümdarların en mutlusu olduğu bile

söylenebilirmiş onun, Kraliçe karısı güzel olduğu kadar erdemliymiş, prenses kızı da incelik ve güzellikle donanmış. Kısacası ne ondan daha kısmetli bir koca ne de daha mutlu bir baba düşünülebilirmiş. (s.124)

Ç3

Bir zamanlar bir kral vardı,
Belki de Yeryüzünün en büyük kralı,
Barışta nazik, savaşta korkunç,
Tek rakibi kendisi;
Komşuları ondan korkuyordu, tebaası huzur içindeydi
Ve Dört bir tarafta
Palmiye ağaçlarının gölgesinde yeşeren
Erdemler ve güzel sanatlar görülüyordu,
Onun tatlı yarısı, sadık Arkadaşı
Kaygısız ve yumuşak bir tabiata sahipti
O kadar cezbedici o kadar güzeldi ki
Kral onun yanında
Mutlu bir Kraldan çok mutlu bir Kocaydı
Onların sevecen ve saf Evliliklerinden
Yumuşak ve tatlılık dolu
İşte böylesine erdemlerle bir kızları doğmuştu,
Kolayca teselli buluyorlardı
Geniş bir aileye sahip olmasalar da. (s.160)

Ç4

Bir zamanlar, kasabalardan birinde, çok güzel ve iyi kalpli küçük bir kız yaşarmış. (s.1)

Charles Perrault'nun sarayda yaşayan ve görevli olan bir yazar olması eserlerinde saray imajını ayrıca araştırılmaya değer kılmıştır. Saray dilin, kültürün, askeri ve ticari her türlü kararın merkezi durumundadır. Bu dönemde Fransız Akademisi'nin kurulması gibi Fransız diline yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Sözlü geleneğe ait masalları kurgusal detaylardan, güncel ifadelerden, bazı halk ağzı söylemlerden kurtarıp daha edebi hale getiren yazarın

dönemi de bu yıllara denk düşmektedir. Langeraert (2010-2011) *L'image de la Cour dans les Contes de Charles Perrault* isimli çalışmasında Eşek Postunun 14. Louis'ye okunduğundan bahseder. Söz konusu masal yazıldığı dönem içerisinde o kadar büyük bir öneme sahiptir ki 17. yy. masallarının genel ismi olma özelliği taşır. Ç1 de kral, saray, otorite, huzur, mutluluk akıcı bir şekilde dile getirilmiştir. Erek kültüre yakın ifadeler seçilmiş, durum açık bir şekilde okuyucuya aktarılmıştır. Çeviri kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de erek kültür, dil ve özellikleri göz önünde bulundurularak yapılmıştır, kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 ise kaynak metne sadık kalmıştır ve kaynak dil ve özelliklerini birebir yansıtmaktadır. Yeterli bir çeviridir. Ç4 saray ve kral imajına hiç değinmemiştir, çevirisini farklı bir şekilde başlatmıştır. Kabul edilebilir çeviri özelliği taşımaktadır.

Saray Kültürü

Kaynak	Dans son vaste et riche palais
Metin	Ce n'était que magnificence ; Partout y fourmillait une vive abondance De courtisans et de valets ; Il avait dans son écurie Grands et petits chevaux de toutes les façons, Couverts de beaux caparaçons, Roides d'or et de broderie ;
Ç1	Güzellik, incelik, bolluk hüküm sürüyormuş bütün sarayda; bakanlar bilge ve becerikli, saray adamları erdemli ve bağlı, uşaklar sadık ve çalışkanmışlar; ahırlar da geniş mi genişmiş, dünyanın en güzel atlarıyla doluymuş. (s.113)
Ç2	Saraylarında görkem, zevk ve bolluk egemenmiş. Bakanlar akıllı ve becerikli, saraylılar erdemli ve krala bağlı, hizmetçiler sadık ve çalışkanmış. Koca ahırlar zengin koşum takımlarıyla süslenmiş dünyanın en güzel atlarıyla doluymuş. (s.124)
Ç3	Alabildiğine geniş ve zengin Sarayda İhtişamdan başka bir şey yoktu,

Her yer dolup taşıyordu
Dalkavuklar ve Uşaklarla;
Ahırında,
Büyükü küçüklü her çeşit atı vardı,
Sağlam altından ve işlemeli,
Güzel eyerlerle kaplıydılar; (s.161)

Ç4 İfadenin çevirisine yer verilmemiştir.

Bu dizelerin seçilmesindeki en büyük etken yine yazarın saray kültürünü, çalışanlarının sadakatini, krala bağlılığını açık bir şekilde ifade ediyor olmasıdır. Ç1 de *geniş mi genişmiş*, ikilemesiyle yerlileştirme stratejisi, son iki satırın çevrilmemesine bağlı olarak atlama stratejisi uygulanmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 dünyanın en güzel atları ifadesi ile ekleme stratejisi uygulamıştır. İhtişam ve zerafet tam anlamıyla ifade edilmiştir. Hedef dil özelliklerinin ön planda tutulması nedeniyle kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç3 birebir çeviri stratejisi ile kaynak metinden uzaklaşmamayı sadık kalmayı tercih etmiştir. Yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4 bu ifadeye çevirisinde yer vermemiştir.

Saray Kültürü

Kaynak	Pour moi, j'ose poser en fait
Metin	Qu'en de certains moments l'esprit le plus parfait
	Peut aimer sans rougir jusqu'aux marionnettes ; (p. 79)
Ç1	Bu ifadeye yer verilmemiştir.
Ç2	Bu ifadeye yer verilmemiştir.
Ç3	Kendi adıma, şunu ortaya koyma cüretini buluyorum: Bazı zamanlarda en mükemmel zeka bile Yüzü kızarmadan Kuklaları** seyretmekten zevk alabilir;
Ç4	Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Çevirmen Ç3 te Kukla oyunları dönemin eğlencelerinden biriydi ifadesi ile sayfaya dipnot bırakmıştır. Bu şekliyle açıklama stratejisi uygulamıştır. Diğer çevirilerde bu kısma yer verilmemiştir. Atlama stratejisi uygulanmıştır. Dolayısıyla değerlendirilememiştir.

Saray Kültürü

Kaynak Un jour le jeune prince errant à l'aventure

Metin De basse-cour en basse-cour,

Passa dans une allée obscure

Où de Peau d'Âne était l'humble séjour. (p.94)

Ç1 Sonra her yanı dolaşmaya başlamış. Oradan oraya giderken, karanlık bir geçide girmiş, bu geçidin sonunda da kapalı bir kapı görmüş! (s.128)

Ç2 Sonra da kümesleri ve onların bütün kıyılarını köşelerini gezmeye koyulmuş.

Şu yer, bu yer diye dolaşa dolaşa ağaçlıklı loş bir geçide girmiş. Geçidin sonunda kapısı kapalı bir kulübe görmüş. (s.135)

Ç3 Bir gün genç Prens aylak aylak

Küместen kümesine gezerken

Karanlık bir patikadan geçti,

Orada Eşek Postu'nun müzevazi odası bulunuyordu. (s.174)

Ç4 İfadeye yer verilmemiştir.

Une basse cour ifadesi 13. yy'da ahırların bulunduğu bahçe, kümes hayvanlarının ve evcil hayvanların büyüdüğü yer olarak geçmektedir. 17. yy'da ise *la cour intérieure* (iç saray) anlamını almıştır. Ç1 de *Oradan oraya giderken* ifadesi ile genel düşünülüp yorumlama ve üst anlamlı çeviri yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ön plandadır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *Küместen kümesine gezerken* ifadesi ile birebir çeviri yapılmıştır. Kaynak metne sadık kalınmıştır. Kaynak dil ve tarih özellikleri ağır basmaktadır. Yeterlilik özelliği göstermektedir. Ç3 ise birebir çeviri anlayışı ile yeterli çeviridir. Ç4 ilgili kısma değinmemiştir.

Ekonomi

Kaynak Metin Tel et si net le forma la Nature

Qu'il ne faisait jamais d'ordure,

Mais bien beaux écus au soleil

Et louis de toute manière,

Qu'on allait recueillir sur la blonde litière

Tous les matins à son réveil. (p.82)

Ç1 Yattığı yer, pisleneceği yerde, her sabah sarı sarı, çil çil altınlarla kaplı olurmuş hep, bizim eşek uyandıktan sonra gidip toplarlarmış. (s.119)

Ç2 ..., zira doğa onu öylesine olağanüstü yaratmış ki, yattığı yer pislenmek şöyle dursun, her sabah, güneşte pırıl pırıl parlayan güzel ekülerle* ve her çeşit altın luilerle** örtülürmüş de, o uyandığı zaman bunları toplarlarmış. (s.124-125)

Ç3 Doğa onu o kadar temiz yaratmıştı ki,
Pislik yerine,
Güzel Altın Paralar bırakıyordu arkasında,
Ve çeşit çeşit Louis altını,
Onları sarı samanların üstünden toplamaya
gidiyorlardı.
Her sabah eşek uyanınca. (s. 161)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Eserlerinde Perrault'nun dönem özelliklerini, krala (Fransızlar tarafından Louis Le Grand (Yüce Louis) veya le Roi-Soleil (Güneş-Kral) olarak da anılır) olan sadakatini sıklıkla görmek mümkündür. Bu masalda da altın renginin çok işlenmesi ve tüm altın ifadelerinin 14. Louis'ye, yani güneş krala ithafen yazılması krala olan bağlılığını kanıtlar niteliktedir.

Ç1 de *Bildiğimiz eşeklerden değilmiş bu eşek, bu ender bulunur hayvanın büyük erdemleri, böyle üstün bir yeri fazlasıyla hak ediyormuş* ifadesi ile ekleme; *sarı sarı, çil çil altınlarla*

ikilemeleri ile yerileştirme stratejisi gerçekleştirilmiştir. Bu çeviride erek dil ve kültür özellikleri ağır basmaktadır dolayısıyla kabul edilebilir çeviridir.

Ç2 *güneşte pırıl pırıl parlayan güzel ekülerle* ve her çeşit altın luilerle** örtülürmüş* ifadesi ile birebir çeviri, ödünçleme ve çevirmen notu ile açıklama stratejilerine başvurulmuştur. Çevirmen Fransa'da krallık döneminde altın para birimleri eklemesini çevirmen notu olarak vermiştir. Kaynak metne birebir yakınlığı ve kaynak dil unsurlarını işlemesi nedeniyle yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir.

Ç3 *Güzel Altın Paralar bırakıyordu arkasında, Ve çeşit çeşit Louis altını,* ifadesiyle hedef dilin ilke ve kurallarına uygun olarak çevrildiğinden dolayı kabul edilebilir bir çeviridir.

Ç4 ifadeye yer vermediği için değerlendirilememiştir.

Din İle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak Or le Ciel qui parfois se lasse

Metin De rendre les hommes contents,

Qui toujours à ses biens mêle quelque disgrâce, (p.82)

Ç1 Ama şu dünyanın acıları herkes gibi kralları da gelip bulduğu, her iyiye birazcık da kötü karıştığı için, krala da olan olmuş,... (s.119)

Ç2 Ama yaşam koşullarındaki dalgalanmalar hem kralın sarayına hem de uyruklarına yansır ve en mükemmel mutluluklar da hiçbir zaman sonsuza değin sürmez. (s.125)

Ç3 Ya da Tanrı bazen bıkınca

İnsanları mutlu etmekten

Çünkü yaptıkları iyiliklere kahır katarlardı daima,

Ç4 İfadeye yer verilmemiştir.

Kaynak metinde koyu olarak gösterilen ifadeye çevirmenlerin yaklaşımı farklı olmuştur. Ç1 ve Ç2 de yorum cümleleriyle felsefi yanı olan bu görüşün detaylı açıklamasını yapma gereği hissedilmiştir. Ç1 de *Ama şu dünyanın acıları herkes gibi kralları da gelip bulduğu, her iyiye birazcık da kötü karıştığı için,* benzetmeleriyle erek dilde anlaşılabilirliği hedeflemiştir. Kültürel benzetmeler ve deyimlerden eklemeler yapılmıştır. Ekleme stratejisi uygulanmıştır. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de yine mevcut durumu hedef dil okuyucusunun anlayacağı şekilde, bu kaygıyla dile getirmiştir. Kabul edilebilir çeviridir.

Ç3 birebir çeviri stratejisini benimsemiş kaynak metne yakın kalmayı tercih etmiştir. Yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 ifadeyi çıkardığı için değerlendirilememiştir.

Din İle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak	Il trouva mème un casuiste
Metin	Qui jugea que le cas se pouvait proposer. (p. 84)
Ç1	Kral bir kez yerleştirmişmiş kafasına bu görülmedik düşünceyi, prensesin içi rahat etsin diye yaşlı bir din adamını kandırmış. (s.122)
Ç2	Bu ifadeye rastlanmamıştır.
Ç3	Bir din adamına danıştı Din adamı bunun uygun olduğuna karar vermişti; (s.164)
Ç4	Bu ifadeye çeviride yer verilmemiştir.

Kaynak metinde koyu olarak gösterilen ifade sözlük anlamı itibariyle casuiste “*Vicdan durumlarını inceleyen tanrıbilim kolu uzmanı, kazüvist.*” (Saraç, 1985, s.222) şeklindedir. Ç1 de *yaşlı* sıfatının eklendiğini, ekleme stratejisini; *kandırmış* ifadesi ile yorumlama yapıldığını bulmak eylemi yerine kullanıldığını hedef dil ve kültür özelliklerinin ağır bastığını söyleyebiliriz. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2 bu kısmı atlama stratejisi ile çevirmemeyi tercih etmiştir. Ç3 te *trouver (bulmak)* eylemi danışmak karşılığı ile değiştirme işlemine maruz kalmıştır. Kaynak dil ve kültür özellikleri esas alındığı için yeterli çeviridir. Ç4 bu kısmı tamamen atlayarak atlama strateji uygulamıştır.

Din İle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak	De mille chagrins l'âme pleine,
Metin	Elle alla trouver sa marraine, Loin, dans une grotte à l'écart De nacre et de corail richement étoffée. (p. 84)
Ç1	Büyük bir acıyla dolmuş prensesin yüreği, gidip sütannesi Leylaklar perisinden akıl danışmaktan başka bir çıkar yol görememiş. (s.122)
Ç2	Yüreği acıyla burkulan genç prensesin aklına, gidip vaftiz annesi olan Leylaklar perisini bulmaktan başka bir şey gelmiyormuş. (s.129)

- Ç3 Kalbi bin bir türlü kederle doldu
Vaftiz annesini bulmaya gitti
Sedef ve Mercanlarla bezeli,
Uzak, sapa bir mağarada yaşıyordu; (164-165)
- Ç4 Bu ifadeye çeviride yer verilmemiştir.

Marrain kelimesinin sözlük anlamı dış. 1. *Vaftiz anası (Marraine qui gâte son filleul)*. (Saraç, 1985, s.875) şeklindedir. Ç1 de *sütannesi Leylaklar* perisinden şeklindeki ifade ile hedef dil, kültür ve dini özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Son iki satır çevrilmeden geçilmiştir. Atlama stratejisi gerçekleştirilmiştir. Kabul edilebilir bir çeviridir. *Vaftiz annesi olan Leylaklar perisi* çevirisi ile Ç2 kaynak dil, din ve kültür özelliklerine ayrıcalık vermiştir. Kaynak dil özellikleri gözlenmektedir. *Yüreği acıyla burkulan* ifadesi ile hedef dilde var olan deyimlere yer verilmiştir. Yerileştirme stratejisinin varlığı da söz konusudur. Son iki satır çevrilmemiştir. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 birebir çeviri stratejisi ile kaynak metne sadık kalmayı tercih etmiş ve birebir çeviri yapmıştır. Yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4'te ifadeye hiçbir şekilde yer verilmemiş ; atlama stratejisinden faydalanılmıştır.

Mitolojik Unsurlar

- Kaynak Car l'ouvrier industriel,
Metin Avant la fin de la semaine,
Fit apporter l'ouvrage précieux,
Si beau, si vif, si radieux,
Que le blond amant de Clymène,
Lorsque sur la voûte des cieux
Dans son char d'or il se promène,
D'un plus brillant éclat n'éblouit pas les yeux.... (p. 88)

- Ç1 ... kara sevdalı kral da bu eşsiz giysinin yapılması için tacındaki tüm elmasları, tüm yakutları üzülmeden vermiş, bu giysinin tıpkı güneş gibi olabilmesi için, hiçbir şeyin esirgenmemesini emretmiş. Bu isteğini de getirmişler yerine, güneş renkli giysi açıldığı zaman tüm görenler gözlerini

yummuşlar, öylesine gözleri kamaşmış, yeşil camlı, kara camlı gözlükler de ilk kez o zaman çıkmış işte. (s.124)

Ç2 Kral, bu tuvaletin güneşle boy ölçüşebilmesi için hiçbir şeyin esirgenmemesi buyruğuyla tacının bütün elmas ve yakutlarını hiç düşünmeden vermiş. Bu eserin gerekli her türlü parıltıyla zenginleşmesini istiyormuş. Buyrukları göz açıp kapayıncaya kadar süren bir zaman içinde gerçekleştirilmiş ve giysi getirilince, onu serilmiş durumda gören herkes gözlerini kapatmak zorunda kalmış. Parıltıdan o derece kamaşmış gözleri. (s.131)

Ç3 Çünkü becerikli el işçisi
Bir haftaya kalmadan
Değerli eserini getirmişti
Öyle güzel, öyle canlı, öyle ışıltılıydı ki
Klymene ‘nin* sarışın Aşığı
Göklerin altında
Altından yapılmış arabasıyla gezinirken
Bundan daha parlak bir ışıkla kamaştırmamıştır gözleri. (s.168)

Ç4 Çeviri eserde bu ifadelere rastlanmamıştır.

Perrault, Eşek Postu masalını anlatırken sık sık mitolojik benzetmelere (unsurlara) başvurmuştur. Ç3 dışında çevirmenler bu benzetmelere yer vermemiştir. Ç3 hem sözcüğü sözcüğüne çeviri anlayışını benimsemiş hem de Yunan mitolojisinde Güneş Tanrısı’nın aşık olduğu kadın çevirmen notunu eklemiştir. Ekleme ve açıklama stratejisi uygulanmıştır. Ç3 bu tercihiyle Toury’nin yeterlilik ilkesini benimsemiş; olabildiğince de kaynak metne yakın kalmayı seçmiştir.

Ç1 *öylesine gözleri kamaşmış, yeşil camlı, kara camlı gözlükler de ilk kez o zaman çıkmış işte* ifadesi ile metne ekleme yapmıştır. Ekleme stratejisi uygulanmıştır. *kara sevdalı kral* benzetmesi ile yerileştirme stratejisi benimsenmiştir. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlelerin sözdizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemleri de uygulanmıştır.

Ç2 de hedef dile yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir. Kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlelerin sözdizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemleri de uygulanmıştır. Ç4 ifadeye yer vermediği için değerlendirilememiştir.

Mitolojik Unsurlar

Kaynak Tout à coup de la reine attaquât les beaux jours.

Metin Partout on cherche du secours,
Mais ni la Faculté qui le grec étudie,
Ni les charlatans ayant cours,
Ne purent tous ensemble arrêter l'incendie
Que la fièvre allumait en s'augmentant toujours (p.82)

Ç1 ... kraliçe çok kötü bir hastalığa tutulmuş, hekimler çok bilgili, çok da becerikliymişler, ama hiçbir çare bulamamışlar bu hastalığa. Bir üzüntü çökmüş herkesin içine. (s.119)

Ç2 Tanrı meğerse kraliçenin alnına amansız bir hastalığa yakalanacağını yazmış, bu nedenledir ki, hekimlerin bilgi ve ustalıklarına karşın hiçbir çare bulunamamış. (s.125)

Ç3 Tanrı ...yol verdi amansız bir hastalığın,
Birden kraliçenin güzel günlerine saldırmasına,
Her yerde derman ararlar;
Ancak ne Yunan'ın Tıp Okulu
Ne revaçta olan Şarlatanlar
Bu yangını bastırabildi;
Ateşi her geçen gün daha da arttı. (s.162)

Ç4 Bu ifadeye rastlanmamıştır.

Mitolojik yapılar başlığı altında yer verdiğimiz bu örnek cümleye Ç1 in yaklaşımı hedef dil ve kültür özelliklerinin ön plana çıkarılması şeklinde olmuştur. Kaynak metinde koyu olarak belirtilen kısımlara Ç1 ve Ç2 de yer verilmemiştir. Atlama stratejisi uygulanmış hedef dilde tam olarak bahsedilmemiştir. Hekimlerin geneli düşünülerek genelleştirme

stratejisi yapılmıştır. Ç1 ve Ç2 hedef dil özelliklerine ağırlık verdiği için kabul edilebilir çeviridir. Ç3 kaynak metne sıkı sıkıya bağlı kalmış Yunan Tıp Okulu'ndan ve dönemin sarayında önemli bir yere sahip olan saray hekimleri ve büyücülerden bahsetmiştir. Kaynak metne yakınlığı göz önünde bulundurulduğunda yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4 kaynak metne yer vermediği için değerlendirilememiştir.

5.5.8. Püsküllü Prens

Kaynak	Perrault, C. (2011) <i>Neuf contes</i> Centre national de documentation
Metin	pédagogique, Paris
Ç1	Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren : Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa
Ç2	Peri Masalları, Çeviren : Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, 99 sayfa
Ç3	Perrault Masalları, Çeviren : Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa
Ç4	Püsküllü Prens, Anlatan: H. Dilibal, Renk Yayınevi, İstanbul, 1974-1975, 23 sayfa

Kişi İsimleri

Kaynak	J'oubliais de dire qu'il vint au monde avec une petite houppe de cheveux
Metin	sur la tête, ce qui fit qu'on le nomma Riquet à la houppe, car Riquet était le nom de la famille. (p.67)
Ç1	... az kaldı unutuluyordum, çocukcağız başmın üstünde bir tutam saç püskülüyle gelmişmiş dünyaya, adını Püsküllü Riquet koymuşlar bu yüzden, soyadı Riquet'ymiş de... (s. 62-63)
Ç2	Az kalsın unutuluyordum, başında bir perçemle doğduğu için bu bebeğe Perçemli Houppe adı verilmiş. (s.77)
Ç3	Kafasının üzerinde küçük bir saç püskülüyle dünyaya geldiğini söylemeyi unutuluyorduk az kalsın. Bu nedendir ki, çocuğa, "Püsküllü Rike" adı verilmiş; Rike ailenin soyadıymış zaten. (s.60-61)

Ç4 Başında doğuştan, çirkinliğini arttıran bir püskül varmış. Bu yüzden ona Püsküllü Prens adını takmışlar. (s.5)

Aynı zamanda incelediğimiz masalın da ismi olan Riquet à la houppe (Püsküllü Prens) ifadesi kahramanımızın ismini işaret etmektedir. Ç1’de Riquet soy ismi hiçbir değişiklik yapılmadan aynen kaynak metindeki şekli ile verilmiştir; ödünçleme stratejisinden faydalanılmıştır. Sadece Püsküllü ifadesi çevrilmiştir. *Ha, az kaldı* ifadesi ile ekleme; *çocukcağız* ifadesi ile de yerlileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç2’de Az kalsın ifadesi ile ekleme yapılmıştır. *car Riquet était le nom de la famille* ifadesi çevrilmeden atlanılmıştır; çıkarma stratejisi kullanılmıştır. Houppe ifadesi püskül, perçem anlamına gelmektedir. Perçemli Houppe ifadesi aynı ifadenin erek ve kaynak metindeki anlamlarının beraber kullanılmasından ortaya çıkmış bir tanımlamadır. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3’te cümlelerin dilbilgisel özellikleri yeniden düzgüleştirilmiş yer değiştirme işlemi gerçekleştirilmiştir. Püsküllü Rike tercihiyle ödünçleme stratejisinden faydalanılmıştır. Riquet soyismi hedef dilde telaffuz edildiği şekliyle verilmiştir. (Rike) kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4’te çirkinliğini arttıran ifadesi ile ekleme; *J’oubliais de dire qu’il vint au monde* ifadesi çevrilmeyerek atlama işlemi yapılmıştır. Püsküllü Prens tercihiyle de yorumlama yapılmıştır. Kralın ve kraliçenin çocuğu olduğu için Prens denilmiştir. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir.

Meslek / Unvan İsimleri

Kaynak Il était une fois une reine qui accoucha d’un fils si laid et si mal fait, qu’on
Metin douta longtemps s’il avait forme humaine. (p.67)

Ç1 Bir zamanlar, kraliçenin biri öyle çirkin, öyle biçimsiz bir oğlan doğurmuş ki görenler zavallı insan biçiminde mi, yoksa değil mi diye uzun zaman kuşku içinde kalmışlar. (s.62)

Ç2 Bir zamanlar bir kraliçenin oğlu olmuş, ancak çocuk öylesine çirkin, öylesine eciş bücüşmüş ki, bir süre için onun insan olup olmadığından şüphe duyulmuş. (s.77)

Ç3 Kraliçenin biri vaktiyle, bir oğlan doğurmuş, Çocuk o kadar çirkin ve biçimsizmiş ki, in- sana benzeyip benzemediğinden bile kuşku duymuşlar uzunca bir süre. (s.60)

Ç4 Bir varmış bir yokmuş.

Dertlilerin kara kara düşündüğü, miskinlerin hatır hatır kaşındığı, karıncaların eşindiği, kalburla su taşındığı bir devirde bir kral ve bir kraliçe varmış. Kraliçe bir erkek çocuk dünyaya getirmiş. Başka bir deyimle söyleyelim bir prens doğurmuş.

Kral ve kraliçelerin çocukları hep güzel olacak değil a... Bu kez doğan minik prens çirkin mi çirkinmiş.

Kuzguna yavrusu güzel görünürmüş derler. Gel gör ki, kraliçe çocuğunu güzel bulmuyormuş. Çirkin olmasından dolayı üzüntü duyuyormuş. (s.3)

Edebi uyarlamanın bir özelliği “halk”a ait olan sözlü ifadeleri, eğitimli yönetici sınıfın zevkine hizmet eden biçimlere çevirmektir. Bu bakımdan Perrault’nun hikayelerindeki üst-orta sınıf veya aristokrat karakterlerin çokluğu dikkat çekicidir. İlgili masalımızda da kraliçe unvanı bu açıklama bağlamında incelenecektir.

Ç1 de kaynak metne dilbilgisel ve anlamsal açıdan sıkı sıkıya bağlılık söz konusudur. Kaynak metnin dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için yeterli bir çeviridir. Ç2 de *eciş bücüşmüş* ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve kültürü ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te kaynak metnin dilbilgisel özellikleri yeniden düzgüleştirilmiş ve yer değiştirme işlemi gerçekleştirilmiştir. Hedef dil özellikleri ön planda tutulduğu için kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4’te özgür çeviri anlayışı benimsenmiş olup kaynak metinden çok uzaklaşmıştır. Bu özelliği nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Deyimler

Kaynak La première qui vint au monde était *plus belle que le jour* :... (p.67)

Metin

Ç1 İlk doğurduğu kız, doğan güne “*Sen doğma da ben doğayım*” diyebilecek kadar güzelmiş;... (s.63)

Ç2 İlk kız *bir ay parçası kadar güzelmiş*, ... (s.77-78)

- Ç3 İlk doğan kız *gündüzden bile güzelmiş*. (s.61)
- Ç4 Komşu ülkenin Kraliçesi «*Güzel bir kız çocuğum oldu*» diye övünürmüş. (s.6)

Çalışmamızda kaynak metinde geçen deyim özelliği taşıyan yapılar da yer almaktadır. plus belle que le jour yapısı Ç1 de *doğan güne Sen doğma da ben doğayım diyebilecek kadar güzelmiş*, şeklinde çevrilmiştir. Yerileştirme işlemi yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2’de *bir ay parçası kadar güzelmiş* ifadesi ile karşılık bulmuştur. Yerileştirme stratejisinin varlığından söz edilebilir. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 birebir çeviri yöntemini benimsemiş ve kaynak metne sadık kalmayı tercih etmiştir bu özelliğinden dolayı yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4 ise kaynak metindeki bu deyimde yer vermemiş *Güzel bir kız çocuğum oldu* şekliyle yansıtmıştır. Kaynak metne olan uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviri özelliği taşımaktadır.

Deyimler

- Kaynak Elle commença dès ce moment une conversation galante et soutenue avec
Metin Riquet à la houppe, où elle brilla d’une telle force que Riquet à la houppe crut lui avoir donné plus d’esprit qu’il ne s’en était réservé pour lui-même. (p. 70)
- Ç1 Püsküllü Riquet’yle kibar, uzun bir konuşmaya dalmış, *öyle bir canlılık göstermiş ki* bizim Püsküllü Riquet ona kendine ayırdığından da fazla akıl verdiğini düşünmüş. (s.66)
- Ç2 O andan itibaren derin ve düzeyli bir sohbet başlamış, *hatta bir ara Perçemli Houppe*, prensesin kendisinden daha zeki olduğunu düşünmüş. (s.82)
- Ç3 O andan başlayarak da Püsküllü Rike ile tatlı tatlı ve akıcı bir söyleşi yapmaya girişmiş, *o kadar ki dilinden bal akıyormuş sanki*, Rike'nin neredeyse, kendi sahip olduğu zekânın daha fazlasını prensese verdiğine inanacağı gelmiş. (s.64)
- Ç4 Nitekim, henüz yoldayken olanlar olmuş. Güzel Prensese kafası işlemeye başlamış. Saraya geldiğinde onunla konuşanlar bakmışlar ki, Prensese eski Prensese değil!.. Konuşması düzgün ve anlamlı, abes değil... Sözü akıllıcaymış, dili balıcaymış. (s.14)

Kaynak metindeki *brilla d'une telle force que (öyle güçlü parlamış ki)* ifadesinin çeviri karşılıklarına bakıldığında Ç1'de *öyle bir canlılık göstermiş ki* şeklinde karşılık bulmuştur. Hedef dil okuruna daha açıklayıcı bir ifade tercih edilmiştir. Kabul edilebilirlik eksenine yakın bir çeviridir. Ç2'de *hatta bir ara* ile karşılanmıştır. Daraltma stratejisinin varlığından söz edilebilir. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3'te *o kadar ki dilinden bal akıyormuş sanki*, ifadesi ile yerlileştirme stratejisinden faydalanılmıştır. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç4'te ise kaynak metinden çok uzaklaşmıştır. Durum farklı yer ve kişiler arasında geçmektedir. Serbest çeviri tekniği uygulanmış; hedef dil ve kültür özellikleri ön planda olduğu için kabul edilebilirlik ağır basmaktadır.

Masal Unsurları

Kaynak	<i>Une fée qui se trouva à sa naissance assura qu'il ne laisserait pas d'être</i>
Metin	<i>aimable, parce qu'il aurait beaucoup d'esprit; elle ajouta même qu'il pourrait, en vertu du don qu'elle venait de lui faire, donner autant d'esprit qu'il en aurait à la personne qu'il aimerait le mieux. (p.67)</i>
Ç1	Doğumunda hazır bulunan <i>bir peri</i> çok akıllı olacağı için, bu durumda bile sevinmekten geri kalmayacağını söylemiş. Sonra ona bir erdem verdiğini, bu erdemden yararlanarak en çok sevdiği kişiyi kendisi kadar akıllı kılabileceğini de söylemeyi unutmamış. (s.62)
Ç2	Doğum sırasında kraliçenin yanında bulunan <i>bir peri</i> çocuğun çok zeki olacağını ve bu niteliğinin çirkinliğini örteceğini söylemiş ayrıca ona zihinsel yeteneklerini sevdiği kişiye aktarabilme gücünü bahşedeceğini bildirmiş. (s.77)
Ç3	Doğumda hazır bulunan <i>bir periyse</i> , her şeye rağmen çocuğun sevimli olmaktan geri kalmayacağını, çünkü çok akıllı olacağını söylemekten çekinmemiş yine de ve dahası, bağışlamış olduğu yetenek nedeniyle çocuğun, sahip olduğu zekâ oranında, zekasını en çok sevdiği kişiye verebileceğini de sözlerine eklemiş. (s.60)
Ç4	<i>Cinlerin başı</i> kraliçeyi üzgün görünce demiş ki:
_Tasalanmayınız kraliçem, çocuğunuz çirkin olmasına çirkin ama, çok akıllı olacak.. Akıllılık güzellikten daha üstün bir değer.. (s.3-4)

Perrault masallarında sıkça karşımıza çıkan peri ögesi, bu masalımızda da önemli bir yere sahiptir. Ç1 de *unutmamış* ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç2 bu niteliğinin çirkinliğini örteceğini ifadesi ile ekleme; dilbilgisel özelliklerinin yeniden düzgüleştirilerek yer değiştirme işlemi yapıldığı gözlenmiştir. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3'te kaynak metne sadık kalma durumu söz konusudur. Dilbilgisel ve anlamsal açıdan incelendiğinde kaynak metne daha yakın bir çeviridir. Bu özelliğinden dolayı da yeterlilik eksenine daha yakındır. Ç4'te ise, *peri ifadesinin yerine cinlerin başı* ifadesi kullanılmıştır. Kaynak metinden olabildiğince uzak çeviri anlayışı benimsenmiştir. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir.

Yeme-İçme Kültürü

Kaynak	Il en sortit <i>une bande de vingt ou trente rôtisseurs</i> , qui allèrent se camper
Metin	dans une allée du bois autour d'une table fort longue, et qui tous, la lardoire à la main, et la queue de renard sur l'oreille, se mirent à travailler en cadence au son d'une chanson harmonieuse. (p.71)
Ç1	Yirmi otuz kadar kebabçı varmış, gidip korunun bir yolunda, çok uzun bir masanın çevresinde toplanmışlar, ellerinde birer şiş, başlarında birer başlık, güzel bir şarkının ahengine uyarak çalışmaya başlamışlar. (s.69)
Ç2	Oldukça uzun bir masanın etrafında toplanmış olan otuz civarında kebabçı, ellerinde şiş ve kulaklarında tilki kuyruklarıyla (aşçıların ustalıklarını belli etmek amacıyla taktıkları bir süs) bir şarkı tutturmuş, ahenkle çalışıyorlarmış. (s.83)
Ç3	Oradan yirmi otuz kişilik bir kebabçı grubu çıkıp ağaçlıklar arasındaki upuzun masanın çevresine kuruluvermişler. Hepsi ellerinde şiş, kulaklarına takılı birer kır çiçeği, hoş bir şarkının ahengine uyarak çalışmaya başlamışlar. (s.66)
Ç4	Kocaman bir mutfak...Çalışan bir sürü aşçı ve yamak. Öte yanda geniş bir salon. Koşuşan yüzlerce garson. Bin kişilik bir sofra. Bir telaş bir telaş ki sorma... (s.17)

İnceleyeceğimiz bu örnekte de saray mutfak kültürü, çalışanların çalışma disiplini ve kıyafetleri hakkında bilgi edineceğiz. 20-30 kişilik bir aşçı-kebabçı grubundan, ellerindeki etleri geçirdikleri şişlerden, başlarındaki başlıklara kadar aktarılan sahne, okuyucunun gözünde canlanır niteliktedir. Ç1'de Püsküllü Prens'in düğünü için hazırlık halinde olan

mutfak çalışanları masalda yerini almıştır. *birer başlık*, ifadesi ile genelleştirme stratejisinden faydalanılmıştır. Kaynak metnin uzun olması nedeniyle hedef dile iki cümle şeklinde çevrilmiş; yer değiştirme işlemi uygulanmıştır. Bu özelliklerinden dolayı kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç2 de *qui allèrent se camper dans une allée du bois* kısmı çevrilmemiş; atlama işlemi yapılmıştır. *tilki kuyruklarıyla* ifadesinde açıklama stratejisi uygulanmış, ifade çeviride parantez içerisinde açıklanmıştır. Başlamış eylemi çevrilmeyip atlanılmıştır. Çıkarma işlemi yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç3'te *la queue de renard sur l'oreille*, ifadesi *kulaklarına takılı birer kır çiçeği* ile karşılık bulmuştur. Bu ifadenin horoz ibiği çiçeği anlamı da vardır ancak burada bu anlamda kullanılmamıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç4 mutfak detaylarına yer vermiştir. Kaynak metinden uzak bir çeviri anlayışı benimsemiştir. Hedef dil ve kültürü ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir.

Din İle İlgili Kültürel Unsurlar

Kaynak – *Dieu le veuille*, répondit la reine ; mais n'y aurait-il point moyen de faire
Metin avoir un peu d'esprit à l'ainée qui est si belle ? (p.68)

Ç1 – *İnşallah öyle olur!* demiş kraliçe; ama birazcık akıl da şu güzel kıza verilemez mi?
(s.63)

Ç2 “*Tanrı böyle istedi,*” diye karşılık vermiş kraliçe, “ama büyük kızın biraz daha zeki olmasını sağlamak mümkün değil mi?” (s. 79)

Ç3 “*Tanrı'nın dediği olur.*” diye yanıtlamış kraliçe. “Peki bu kadar güzel olan büyük kızımı birazcık da olsa akıllı yapmanın hiç mi çaresi yok? ” (s.61)

Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Tanrıya teslimiyetin ifade edildiği bu cümlede Ç1 *İnşallah öyle olur!* ifadesi ile iletişimsel çeviri tekniğini kullanmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır basmaktadır. Dolayısıyla kabul edilebilir çeviridir. Ç2 *Tanrı böyle istedi*, ifadesi ile birebir çeviri anlayışını benimsemiştir. Kaynak metne yapı ve anlam bakımından yakınlığı nedeniyle yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç3 *Tanrı'nın dediği olur* ifadesi ile kaynak din ve kültürüne yakın bir çeviri tercih etmiştir. Kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterli bir çeviridir. Ç4 te bu ifadeye yer verilmemiştir.

Örf ve Adetlerle İlgili Kültürel Unsurlar

- Kaynak *Quoi qu'il en soit, la princesse lui promet sur-le-champ de l'épouser,*
Metin *pourvu qu'il en obtînt le consentement du roi son père. (p.74)*
- Ç1 Her ne olursa olsun, evlenecekmiş. Kral da çok akıllı, çok uslu bir prens olarak bilirmiş Püsküllü Riquet'yi, kızının onu çok sevdiğini öğrenince, damadı olmasını seve seve kabul etmiş. (s.71-72)
- Ç2 *Prences babasının rızasını alırsa, onunla hemen evleneceğini söylemiş.* (s.86)
- Ç3 Ne olursa olsun, prenses ona derhal evlenme sözü vermiş, ama Rike'nin kızın *kral babasının da onayını alması gerekiyormuş.* (s.70)
- Ç4 Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Evlenmek için anne-babanın rızasını almak gelenek ve görenekler başlığı altında incelenmiştir. Ç1 bu durumu eklemeler ve yorumlar yaparak aktarmıştır. Kaynak metinden olabildiğince uzaklaşmış; hedef dil ve özellikleri doğrultusunda çeviri anlayışı benimsemiştir. Dolayısıyla kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 *Quoi qu'il en soit*, kısmı çevrilmeden atlanılmış; çıkarma işlemi yapılmıştır. Kayıtsız şartsız bir şekilde anlamı taşıyan bu yapı çocuklara aktarılacak istenmemiştir. Erek dil ve kültürüne uygun bir ifade tercih edilmiştir. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç3 birebir çeviri yöntemini uygulamış ve kaynak metne sadık kalmayı tercih etmiştir. Bu özelliğinden dolayı yeterli bir çeviridir. Ç4 bu ifadeye yer vermemiştir.

Örf ve Adetlerle İlgili Kültürel Unsurlar

- Kaynak *Dès le lendemain les nocces furent faites, ainsi que Riquet à la houppe*
Metin *l'avait prévu, et selon les ordres qu'il en avait donnés longtemps*
auparavant. (p.74)
- Ç1 Hemen ertesi gün *başlamış düğün*, Püsküllü Riquet'nin umduğu gibi, çok önceden verdiği buyruklara göre yapılmış... (s.72)
- Ç2 ertesi gün, Perçemli Houppe'un uzun zamandır hazırlık yaptığı *nikah töreni yapılmış.* (s.86)

Ç3 *Düğün* hemen ertesi gün Püsküllü Rike'nin öngörmüş olduğu gibi ve uzun süre önce verilmiş buyruklara göre yapılmış. (s.70)

Ç4 Uzatmayalım, evlenip mutlu olmuşlar. (s.22)

Mutlu son ile biten masalımıza düğün geleneği son vermiştir. Ç1 ilk cümleyi devrik yapıda vermeyi tercih etmiştir. Yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 düğün yerine nikah töreni ifadesini tercih etmiştir. Kabul edilebilir çeviridir. Ç3 kaynak metne sadık kalmıştır, yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 genelleme stratejisi kullanarak ifadeyi kısaltmıştır. Kabul edilebilir çeviridir.

5.5.9. Periler

Kaynak Perrault, C. (2011) *Neuf contes* Centre national de documentation
Metin pédagogique, Paris

Ç1 Külkedisi Perrault Masalları, Çeviren : Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, Ankara, 2005, 141 sayfa

Ç2 Peri Masalları, Çeviren : Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, 99 sayfa

Ç3 Perrault Masalları, Çeviren : Derman Bayladı, Say Yayınları, İstanbul, 2004, 144 sayfa

Ç4 İyi Kalpli Peri, Fransızcadan: Tahir Erdil, Levent Çocuk Yayınları, 1960, 5 sayfa

Kişi İsimleri

Kaynak Tenez, *Fanchon*, voyez ce qui sort de la bouche de votre sœur quand elle
Metin parle ; ne seriez-vous pas bien aise d'avoir le même don ? (p.111)

Ç1 Buraya gelsene, *Fanchon*, bak bak, kardeşin konuşunca neler çıkıyor ağzından! Aynı şeyi sen de yapabilsen hoşuna gitmez miydi? (s.35)

Ç2 Baksana, *Fanchon*, kız kardeşin konuşurken ağzından neler çıkıyor; aynı şeyin senin için de geçerli olmasını istemez misin? (s.64)

Ç3 Bak *Fanşon!* Görüyor musun, kız kardeşinin konuşurken ağzından neler dökülüyor? Aynı yeteneğe sahip olmak hoşuna gitmez miydi? (s.44-45)

Ç4 Bu ifadeye rastlanmamıştır.

Kişi isimlerinin yer aldığı bu bölümde, yazar, *Fanchon* (bayan ismi) özel ismini kullanmıştır. Bu ismin yerel bir kullanım olması, Perrault'nun karakter isimlerini seçerken köylülere yakın bir yaklaşım içerisinde olduğu düşüncesini doğrulamıştır. Yazarın söz konusu eserlerinde (Peri Masalları) sürekli iki taraflı bir yaklaşım dikkatleri çekmiştir. Yazar, ya krala ve saraya yakın söylemlerde ya da halka, köylüye yakın söylemlerde bulunmuştur. Bu örnek de bu durumu doğrular niteliktedir. Ç1 de ve Ç2 de *Fanchon* ismi aynen kullanılmıştır herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Hedef kitleye kaynak metnin dil ve kültürel özellikleri aynen aktarılacak istenmiş bu tür özel isimlerle okurda dünya görüşü, genel kültür bilgisi oluşturmak amaçlanmıştır. Böylece, masal okurlarında başka ülkelere başka hayatlara göndermelerde bulunulmuştur. Ç1 de *bak bak* ikilemesi ile yerileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de *être bien aise de fqch* (-mekten memnuluk duymak) yapısı geçerli olmak yapısı ile karşılanmıştır. Kaynak metnin dilbilgisi ve noktalama işaretleri ön plandadır. Kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterli çeviridir. Ç3 de *Fanşon* ifadesi ile kaynak dilin telaffuzu baz alınmıştır; hedef dile bu şekilde aktarılmıştır. Ödünçleme stratejisinin varlığından söz edilebilir. Ç4 bu özel isme yer vermemiştir. Söz konusu özel isim yerine, büyük kız ifadesi tercih edilmiştir. Çeviri 4 ifadeye yer vermemiştir.

Deyimler

Kaynak Metin Comme on aime naturellement son semblable, cette mère *était folle de sa fille aînée*, et en même temps avait une aversion effroyable pour la cadette. Elle la faisait manger à la cuisine et travailler sans cesse. (s.109)

Ç1 İnsanlar kendilerine benzeyenleri severler nedense, bu dul kadın da *büyük kızını canı gibi sever*, küçük kızına korkunç bir nefret beslermiş. Yemeğini mutfakta yedirtir, durmadan da çalıştırmış. (s.31)

Ç2 Herkes kendi benzerine yakınlık duyduğu için anne doğal olarak *büyük kızın üzerine titrermiş*. Küçük kızına ise büyük bir tiksintiyle yaklaşır, onu bir hizmetçi gibi görüp sürekli çalıştırmış. (s.63)

Ç3 İnsan doğal olarak kendine benzeyeni sevdiği için, bu anne de büyük kızını

için *deli divane olurken* küçüğe karşı amansız bir nefret duymaktaymış. Yemeğini mutfakta yedirtir ve hiç durmadan çalıştırmış onu. (s.43)

- Ç4 Herkes onu ablasından çok sevdiği halde, annesi hiç sevmezmiş. Üstelik ona karşı çok kötü davranır, yanlarına almaz, yemeğini mutbakta yedirir ve durmadan bütün zor işleri yaptırmış. (s.1)

Être fou de qn, qch (birinin, bir şeyin delisi olmak, çok sevmek) deyiminin hedef dile nasıl aktarıldığını inceleyeceğimiz bu örnekte olduğu gibi, Perrault masallarında genellikle büyük evladın anneye yakınlığı ve annenin de ona olan düşkünlüğü dikkatlerimizi çekmiştir. Bu hem şu an incelediğimiz Periler Masalında hem de Parmak Çocuk masalında karşımıza çıkmıştır. Burada Fanchon (büyük kız) annesine mizaç olarak benzemesi nedeniyle onun tarafından daha çok sevilmektedir. Küçükler ise daha iyimser, daha erdemli evlatlar olarak yansıtılmaktadır. Ç1 de *dul kadın* ifadesi ile ekleme; canı gibi sever yapısı ile yerlileştirme; korkunç bir nefret beslermiş ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Ç2 de *büyük kızın üzerine titrermiş* yapısı ile yerlileştirme; ve *onu bir hizmetçi gibi görüp* ifadeleri ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç3 *deli divane olurken* yapısı ile yerlileştirme yapılmıştır. Kaynak dil ve özellikleri ağır bastığı için yeterli çeviridir. Ç4 Herkes onu ablasından çok sevdiği halde, ve yanlarına almaz, ifadeleri ile ekleme; mutbakta (f) kelimesinde ise yazım hatası yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir.

Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler

Kaynak *Ô ciel ! s'écria la mère, que vois-je là ? C'est sa sœur qui en est la cause :*
Metin *elle me le paiera* (p.112)

- Ç1 _ *Aman Tanrım!* diye bağırmış annesi, *neler görüyorum*. Kız kardeşin neden oldu buna, bunun hesabını soracağım! (s.35)

- Ç2 “*Aman Tanrım!*” diye haykırmış annesi, “Buna kız kardeşin sebep oldu, ama bunun cezasını çekecek. (s.65)

- Ç3 Bunun üzerine annesi, “*Aman Tanrım, ne görüyorum!*” diye bağırmış. “Kardeşinin yüzünden oldu bu, göstereceğim ona gününü!” (s.47)

- Ç4 O sırada içeriye giren küçük kızına doğru yürümüş ve:
_ *Bütün bunlar senin yüzünden oldu, seni bir döveyim de gör gününü demiş ve kıza saldıрмаğa başlamış. (s.3)*

İlk üç çeviri de *Aman Tanrım!* ifadeleri ile birebir çeviri; Ç1 de *hesabını sormak* deyiimiyle yerlileştirme yapılmıştır. Ç1 kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *ama* bağlacıyla ekleme; cezasını çekecek deyiimiyle yerlileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç3 *göstereceğim ona gününü* deyiimiyle yine yerlileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç4 kaynak metne sadık kalmamış serbest çeviri yapmıştır. Kabul edilebilir çeviridir.

Masal Unsurları

- Kaynak (car c'était *une fée* qui avait pris la forme d'une pauvre femme de village,
Metin pour voir jusqu'où irait l'honnêteté de cette jeune fille). (s.109)
- Ç1 (çünkü *kadın bir periymiş*, genç kızın ne kadar iyi yürekli olduğunu anlamak istemiş de yoksul bir köylü kadın kılığına girmişmiş). (s.33)
- Ç2 (çünkü bu kadın, yoksul bir köylü kılığına girmiş olan ve genç kızın ne kadar iyiliksever olduğunu anlamaya çalışan *bir periymiş*). (s.63-64)
- Ç3 Genç kızın dürüstlüğünü ölçmek için yoksul kadın kılığına giren bir *periymiş* bu aslında. (s.44)
- Ç4 Meğer bu ihtiyar kadın kıyafetini değiştirmiş *bir peri* değil miymiş? (s.2)

Masal unsurları başlığı altında peri ifadesinin incelenmesi uygun görülmüştür. Perrault masallarında geçen anne figürleri incelendiğinde bu yapıların genelde negatif bir anlam çağrıştırdığı görülür. Masallarda geçen anne ya üvey anne (la marâtre) ya da büyük anne (la grand-mère) karakterinde karşımıza çıkmaktadır. İncelediğimiz masaldaki anne, üvey anne değildir. Kızların öz annesidir. Ancak kendi gibi kötü düşünceli ve kibirli olması nedeniyle büyük kızına daha düşkündür. Diğerinden ise saflığı ve temizliği nedeniyle pek hoşlanmaz. Küçüğün erdemleri sayesinde ödüllere dönmesinden etkilenen anne, büyük kızının da aynı şeylere sahip olmasını ister ancak kalp güzelliğiyle sahip olunacak değerlere hazırlıklı gitmek bile işe yaramayacaktır ve büyük kız içindeki nefretten daha büyük bir ceza ile cezalandırılacaktır. Her masalda olduğu gibi yine iyiler kazanacak kötüler yok olacaktır. Yine her masalda olduğu gibi bu iş, iyiliği arayan bir peri tarafından gerçekleştirilecektir. Ç1 kaynak dilde tek bir cümleden oluşan yapıyı küçük birimlere ayırmış, hedef dile yakın söylemleriyle hedef dil okuruna tatlı bir anlatım sunmuştur. Mişmiş'li ifadeler ile yerlileştirme özelliği göstermiş eserin masal yönüne ağırlık vermiştir. Hedef dile ve onun masal anlatış kültürüne yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç2 kaynak dilin yapı ve özelliklerine sadık kalması nedeniyle yeterli çeviridir. Ç3te

aslında ifadesi ile ekleme yapılmıştır, kaynak dili hedef dile aktarırken devrik cümle yapısını kullanılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te ise *Meğer ve bir peri değil miymiş* ifadesi ile yerlileştirme; *pour voir jusqu'ou'irait l'honnêteté de cette jeune fille (genç kızın dürüstlüğü anlamak için)* kısmıyla atlama stratejisi uygulanmıştır. Bahsedilen durumlar ışığında kabul edilebilir çeviridir.

Masal Unsurları

Kaynak Je vous demande pardon, ma mère, dit cette pauvre fille, d'avoir tardé si
Metin longtemps; et, en disant ces mots, *il lui sortit de la bouche deux roses, deux perles et deux gros diamants.* (p.111)

Ç1 _ Kusuruma bakmayın anneciğim, demiş kızcağız. Böylesine geçiktiğim için özür dilerim. Bunları söylerken iki gül, iki inci çıkmış ağzından, iki de elmas, hem de kocaman kocaman. (s.33)

Ç2 Bu kadar geciktiğim için beni affedin, demiş zavallı kız. Ve bu sözcükler üzerine ağzından iki gül, iki inci, iki de iri elmas çıkmış. (s.64)

Ç3 “Bu kadar geciktiğim için sizden özür dilerim anneciğim.” demiş zavallı güzel kız. Bu sözleri söylerken ağzından iki gül, iki inci ve iki iri elmas dökülmüş. (s.44)

Ç4 _ Afedersin anne, bir daha yapmam demiş ve demesiyle ağzından iki gül, iki elmas ve iki inci çıkmış. (s.2)

Ç1 de *demande pardon à qn (birinden özür dilemek)* yapısı kusura bakmamak deyimi ile karşılanmıştır; yerlileştirme yapılmıştır. *Anneciğim ve kızcağız* ifadeleri de yerlileştirme örnekleri olarak gösterilebilir. *hem de kocaman kocaman* ikilemesi de hedef dil ve özelliklerini yansıtmaktadır. Karşılıklı konuşma ifadelerinde kullanılan tırnak işaretlerine çeviride yer verilmemiştir. Bu özellikleri nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç2 kaynak dil ve özelliklerine sadık kalmayı tercih etmiştir ve yeterli çeviridir. Ç3 de güzel kız ifadesindeki güzel sıfatıyla ekleme yapılmıştır. Kaynak dil ve kültürüne yakınlığı nedeniyle yeterli çeviridir. Ç4 te bir daha yapmam ifadesi ile ekleme yapılmıştır. *Gros (iri)* ifadesi çıkarılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir.

Masal Unsurları

Kaynak La bonne femme, ayant bu, lui dit : Vous êtes si belle, si bonne, et si
Metin honnête, que je ne puis m'empêcher de vous faire un don (car c'était une Fée

qui avait pris la forme d'une pauvre femme de village, pour voir jusqu'où irait l'honnêteté de cette jeune fille). Je vous donne pour don, poursuit la Fée, qu'à chaque parole que vous direz, il vous sortira de la bouche ou une Fleur, ou une Pierre précieuse. (p. 109-111)

Ç1 Kadıncağz önce suyunu içmiş, sonra da “Öyle güzel, öyle iyi, öyle de dürüstsünüz ki, size bir armağan vermekten kendimi alamayacağım”, demiş (çünkü kadın bir periymiş, genç kızın ne kadar iyi yürekli olduğunu anlamak istemiş de yoksul bir köylü kadın kılığına girmişmiş). İşte size armağanım, diye sürdürmüş konuşmasını peri, her sözünüzde bir gül çıkacak ağzınızdan, ya da bir inci. (s. 33)

Ç2 Yaşlı kadın suyunu içtikten sonra:
“O kadar iyi, o kadar dürüst bir kızsınız ki, kendimi size bir zenginlik bahşetmekten alamayacağım,” demiş (çünkü bu kadın, yoksul bir köylü kılığına girmiş olan ve genç kızın ne kadar iyiliksever olduğunu anlamaya çalışan bir periymiş). Bundan böyle ağzınızdan çıkacak her söz çiçeğe ya da değerli bir mücevhere dönüşecek.” (s. 63-64)

Ç3 Kadıncağz suyu içtikten sonra kıza:
"Sen öyle güzel, öyle iyi ve öyle dürüstsün ki, bir armağan vermeden edemeyeceğim."
Genç kızın dürüstlüğünü ölçmek için yoksul kadın kılığına giren bir periymiş bu aslında.
Kadın sözlerini sürdürmüş:
"Öyle bir yetenek vereceğim ki sana, her söz söyleşinde ağzından ya bir çiçek ya da değerli bir taş dökülecek."(s.44)

Ç4 Kadın suyu içtikten sonra kıza dönmüş:
_Çok teşekkür ederim kızım. Sen çok iyi, güzel ve merhametli bir kızsın. Onun için sana bir hediye vereceğim, demiş. Bundan sonra her konuşmada ağzından güller, kıymetli taşlar ve mücevherler çıkacak. Bu da benim sana hediyem olacak, diyerek oradan uzaklaşmış.
Meğer bu ihtiyar kadın kıyafetini değiştirmiş bir peri değil miymiş? (s.1-2)

İyiliğin, güzelliğin, doğruluğun ödüllendirildiği bu bölümde peri tarafından iyi kalpli olan kıza maddi değeri de olan güzellikler bahşedilir. Bu simgeler çiçek ve değerli taş şeklindedir. Dört çeviri de birbirine yakın ifadeleri tercih etmiştir. Kıyafete bakılmaksızın yaşlılara ve düşkünlere yardım edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ç1 de *inci* ifadesi ile alt anlamlı çeviri stratejisi uygulanmıştır. Kaynak metinde değerli taşlar ifadesi yer almaktadır. Ç1 ise bunu *inci* olarak özelleştirmiştir. Köylü kadın kılığına girmişmiş ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve kurallarına bağlı kalındığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de kaynak dil ve özellikleri ağır bastığı için yeterli çeviridir. Ç3 te kaynak metinde parantez içindeki yapı hedef dilde parantez dışında verilmiştir. Hedef dil özellikleri taşıması nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç4 de ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviri *peri değil miymiş* örneğidir.

Masal Unsurları

- Kaynak D’abord que sa mère l’aperçut, elle lui cria:
- Metin « Eh bien ! Ma fille ?
- Eh bien ! Ma mère ? lui répondit la brutale, en jetant deux vipères et deux crapauds. (p. 111-112)
- Ç1 Fanchon eve dönerken annesi uzaktan bağırmaya başlamış:
- _ Ne oldu kızım, ne oldu?
- _ Olan oldu anne, diye yanıtlamış kaba kız da, iki yılan, iki kurbağa fırlamış ağzından. (s.35)
- Ç2 Kızının geri döndüğünü gören annesi, heyecanla bağırması:
- “Evet, kızım, neler oldu?”
- “Evet anne, neler mi oldu?” diye karşılık vermiş görgüsüz kız, ağzından iki yılan ve iki kurbağa çıkararak. (s.65)
- Ç3 Pınardan dönen kızı görür görmez seslenmiş annesi:
- "Ee, nasıl geçti kızım?"
- "Şey, anneciğim!" demeye kalmamış, ağzından iki engerekle iki kurbağa fırlamış. (s.46)
- Ç4 Büyük kız eve döndüğü zaman annesi sevinçle ona doğru koşarak:

_Haydi konuş bakalım, demiş.

Kız daha ağzını açar açmaz iki tane yılan çıkıvermiş. (s.3)

Kibrin ve kötülüğün cezalandırıldığı bu kısımda, incelemeye alınan yapılar karşılıklı konuşma ifadelerinden oluşmaktadır. Ç1 de *uzaktan* ifadesi ile ekleme; Olan oldu anne deyimi ile yerlileştirme yapılmıştır. *La vipère (engerek yılanı)* ifadesinde genelleştirme yapılmıştır. Bu ifade sadece yılan karşılığıyla verilmiştir. Yine aynı durum *le crapaud (kara kurbağası)* genelleştirilmiş ve sadece *kurbağa* karşılığı ile verilmiştir. Çünkü yılanın fransızca karşılığı le serpent; kurbağıninki ise le grenouille kelimesidir. Kaynak dildeki dilbilgisel yapı hedef dile devrik cümle şeklinde çevrilmiştir. Yer değiştirme işlemi uygulanmıştır. Tüm bu özelliklerine bağlı olarak kabul edilebilir çeviridir. Ç2 *heyecanla* ifadesi ile ekleme; *görgüsüz kız* ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Yılan ve kurbağa örneklerinde genelleştirme (üst anlamlı çeviri) stratejesinden faydalanılmıştır. Yine de kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç3 *Ee, nasıl geçti kızım, Şey, anneciğim!* ifadeleri hedef dile daha yakın kullanımlardır. Engerek şekliyle verilmiştir. Kurbağa ifadesinde genelleştirme vardır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4 *sevinçle ona doğru koşarak* ifadesi ile ekleme; kızın konuşma bölümünü çıkararak atlama stratejisi; kurbağa ifadesinin olmayışına bağlı olarak yine atlama stratejisinden bahsedilebilir. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir.

Masal Unsurları

Kaynak	Le fils du roi en devint amoureux ; et, considérant qu'un tel don valait
Metin	mieux que tout ce qu'on pouvait donner en mariage à une autre, l'emmena au palais du roi son père, où il l'épousa. (P. 112)
Ç1	Kralın oğlu gönül vermiş bizim kıza, böyle bir hünerin her şeyden daha değerli olduğunu düşünmüş, saraya götürmüş sevdiği kızı, onunla evlenmiş. (s.35)
Ç2	Böylesine iyiliksever ve güzel bir kıza rastlayamayacağını düşünerek, onu babasının sarayına götürmüş ve kırk gün kırk gece süren bir düğün yapılmış. (s.66)
Ç3	Genç kıza sevdalanan prens, böylesi bir yeteneğin evlenecek bir genç kıza verilebilecek bütün armağanlardan daha değerli olduğunu düşünerek onu kral babasının sarayına götürmüş, sonra da evlenmiş onunla. (s.47)

- Ç4 Kırılın küçük oğlu bu kızın çok iyi kalpli ve değerli bir varlık olduğunu anlayınca kendisine karşı çok ilgi göstermiş, hemen atının arkasına bindirerek babasının sarayına götürmüştür. (s.4)

Mutlu sonla biten masal unsurlarını örnek olarak seçtiğimiz bu ifadede yine iyi kalpli ve erdemli olmanın mükafatı dile getirilmektedir. Ç1 de gönül vermiş deyimi ve bizim kıza ifadesi ile yerlileştirme; kaynak metnin uzun olmasından dolayı cümlelerin sözdizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Bu özelliklerine bağlı olarak kabul edilebilir çeviridir. Ç2 *de kırk gün kırk gece süren bir düğün yapılmış* ifadesi ile yerlileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ön plandadır. Bu nedenle kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te *Genç kıza sevdalanan prens* ifadesi ile yerlileştirme; kaynak metnin uzun olmasına bağlı olarak cümlelerin sözdizimsel yapıları değiştirilmiş yer değiştirme işlemi yapılmış; ikinci cümlesi de devrik yapıda verilmiştir. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te ise *Kırılın küçük oğlu* ifadesindeki *küçük* sıfatıyla; *kendisine karşı çok ilgi göstermiş* ifadesi ile; *hemen atının arkasına bindirerek* ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir.

Masal Unsurları

Kaynak	Pour sa sœur, elle se fit tant haïr, que sa propre mère la chassa de chez elle ;
Metin	et la malheureuse, après avoir bien couru sans trouver personne qui voulût la recevoir, alla mourir au coin d'un bois. (p.112)
Ç1	Kızkardeşine gelince, herkesi kendinden o kadar iğrendirmiş ki, öz annesi bile evinden kovmuş; zavallı kız oradan oraya koşup durmuş, kimsecikler yaklaşmamış yanına, kimsecikler evine almamış, o da bir orman köşesinde ölüp gitmiş... (s.35)
Ç2	Kız kardeşine gelince, annesi onu da evden kovmuş ve kimsenin kendisini kabul etmediği bu bahtsız, ormanda bir ağacın dibinde ölüp gitmiş.
Ç3	Ablasına gelince, herkesi kendisinden öylesine nefret ettirmiş ki sonunda annesi bile evinden kovmuş onu. Bahtsız kız kendisini almaya yanaşacak hiç kimseye rastlamadan koşmuş durmuş ve ormanın bir köşesinde ölüp gitmiş.
Ç4	Bir sabah kalabalık içinde annesini ve ablasını gören küçük kız bunlara yardım yapmasını kocasından rica etmiş!Prens hemen onları da saraya

getirerek bir salona yerleştirmiş. Küçük kız annesini ve ablasını affettiği için onlar da ömürlerinin sonuna kadar sarayda rahat yaşamışlar. (s.5)

Kendi öz annesinin de onu kabul etmemesi üzerine evden giden büyük kızın ölümüyle biten masalımızda ilk üç çevirinin masal sonu benzerdir. Fakat Ç4 sonunu farklı bitirmiştir. Anne ve büyük kız saraya kabul edilir ve rahat bir yaşam sürerler şeklindedir. Burada külkedisi masalının sonuna benzetme amacı güdülmüştür. Çevirmen okur kitlesinin çocuklar olduğu düşüncesiyle çocukları dehşete düşürmeme kaygısı yaşamış ve mutlu sonu tercih etmiştir. Ç1 de *kimsecikler yaklaşmamış yanına, kimsecikler evine almamış, ölüp gitmiş* ifadeleriyle yerileştirme yapılmıştır. Hedef dil ve kültür özellikleri ağır basmıştır. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 *la malheureuse*, bahtsız olarak çevrilmiştir. Yerileştirme yapılmıştır. *Kendinden o kadar iğrendirmiş ki*, bölümü çevrilmeden geçilmiştir. Atlama stratejisi uygulanmıştır. Kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 kaynak dil ve özelliklerine sadık kalması nedeniyle yeterli çeviridir. Ç4 ise çevirmen kaynak metne sadık kalmayarak özgür (serbest) çeviri yapmıştır. Kabul edilebilir çeviridir.

Ekonomi

Kaynak	Il fallait entre autres choses que cette pauvre enfant allât deux fois le jour
Metin	puiser de l'eau à une grande demi lieue du logis, et qu'elle en rapportât plein une grande cruche.
Ç1	Bu kadarı yetmiyormuş gibi, zavallı kızın evlerinden çok uzak bir pınara gitmesi, kocaman bir testiye ağzına kadar doldurup getirmesi gerekirmiş, günde iki kez yaparmış bunu. (s.31-33)
Ç2	Bu zavallı çocuk günde iki kez, evin yarım mil uzağındaki çeşmeye gidip büyük su testisini doldurmuş. (s.63)
Ç3	Bu zavallı yavrucak, yaptığı öteki işlerin yanı sıra, evlerinden yarım fersah uzak olan pınara günde iki sefer gitmek ve koca bir testiye doldurup getirmek zorundaymış. (s.43)
Ç4	Bunlardan başka her gün sabah akşam bulundukları yerden bir saat ötedeki çeşmeye yollar su taşıtırlarmış. (s.1)

Halkın yaşamsal sıkıntılarının işlendiği bu örnek cümlede su ihtiyacını karşılamak için çeşmelere gidildiği, testilerle su taşınması gerektiği anlaşılmaktadır. Tüm bu ağır işler evin en küçüğüne, sevilmeyenine verilmiştir. Ç1 de kaynak metinde tek cümleden oluşan cümle

iki cümleye bölünerek yer değiştirme işlemi yapılmıştır ve bu iki cümlede ikincisi erek dilde devrik yapıda verilmiştir. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2 kaynak metne yakınlığı nedeniyle yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç3 te *zavallı yavrucak*, ifadesi ile yerlileştirme ve birebir çeviri yöntemini kullanmıştır. Hedef dil özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç4 serbest çeviri anlayışını benimsemiş özgür çeviri yapmıştır. Kabul edilebilir çeviridir.

Ekonomi

Kaynak	Elle y alla, mais toujours en grondant. Elle prit le plus beau flacon d'argent
Metin	qui fût dans le logis. (p.111)
Ç1	O da gitmiş, gitmiş ama homurdanmayı da bırakmamış. Evdeki en güzel sürahiyi, gümüş sürahiyi almış. (s.34)
Ç2	Kız homurdanarak evden çıkmış. Yanına evin en değerli gümüş şişesini almış. (s.64)
Ç3	Kız homurdana homurdana yola düşmüş. Giderken de evdeki en güzel gümüş sürahiyi almış. (s.46)
Ç4	Büyük kız ağır ağır mutbağa gidip kovaların en güzelini seçip almış ve homurdanarak yola çıkmış. (s. 2)

17. yy.'ın sonlarına dair Fransız toplum yapısına ışık tutan Perrault masallarında toplumsal ve ekonomik dönüşümlere de şahit olmak mümkündür. Bir tarafta sarayda hüküm süren zenginlik, zarafet ve lüks gözler önüne serilirken diğer taraftan halkın yaşadığı sıkıntı ve yokluk da yer yer kendini göstermektedir. Kardeşinin testi götürdüğü pınara, büyük kız gümüş şişe ile gitmektedir. Bu da onların mutfaklarında kullandıkları araç ve gereçlere güzel bir örnek niteliğindedir. Ailenin ekonomik durumuyla da ilgili fikir veren bu araç-gereçler bize ailenin çok da fakir bir aile olmadığını, bilakis varlıklı bile olduğunu düşündürmektedir.

Ç1 de *gitmiş, gitmiş ama homurdanmayı da bırakmamış* ve *en güzel sürahiyi*, gümüş sürahiyi ifadelerinde olduğu gibi hedef dilde masal anlatım özellikleri ön planda tutulmuş, tekrarlardan ve eklemelerden faydalanılmıştır. Flacon kelimesinin anlamına baktığımız zaman *kapaklı şişe, şişe* (Saraç, 1985: 608) karşılıkları vardır. Gümüş kapaklı şişe çevirisi birebir çeviri şeklindedir. Ancak çevirmenler onun bir su taşıma aracı olması gerektiği gerçeğinden yola çıkarak sürahi karşılığını daha uygun bulmuşlardır. Böylece özelleştirme

ihtiyacı doğmuştur ve sürahi tercih edilmiştir. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *en güzel* denilmesi gereken yapı en değerli ifadesi ile karşılanmıştır. Değiştirme işlemi yapılmıştır. Gümüş şişe tercihiyle birebir çeviri modelini benimsemiştir. Kaynak metne sadık kalması nedeniyle yeterlilik özelliği taşımaktadır. Ç3 te homurdana homurdana ikilemesi tercih edilmiştir. Yola düşmüş deyimiyile hedef dil özellikleri desteklenmiştir. *Giderken de* ifadesi ile ekleme yapılmıştır. En güzel gümüş sürahi ifadesi ile özelleştirme yapılmıştır. Dolayısıyla kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te ise *Büyük kız ağır ağır mutbağa gidip* ifadesi ile ekleme, mutfak kelimesinde yazım hatası, gidip kovaların en güzelini tercihi ile değiştirme işlemi yapılmıştır. Hedef dil ve kültürüne yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Yerleşim Şekilleri

Kaynak	... et aussitôt elle courut pour la battre. La pauvre enfant s'enfuit et alla se
Metin	sauver dans la forêt prochaine. (p.112)
Ç1	Hemen koşmuş, bir güzel dövecekmiş çocukcağızı. Ama o da hiç durmamış, kaçmış hemen, yakınlarda bir ormana saklanmış. (s.35)
Ç2	Ve hemen dövmek için küçük kıza koşmuş. Annesinin elinden kurtulan zavallı çocuk, saklanmak için yakındaki ormana koşmuş. (s.65)
Ç3	Kadın böyle diyerek küçük kızını dövmek için atılmış, zavallı yavrucak da oradan kaçarak yakındaki ormana saklanmış. (s.47)
Ç4	... ve kıza saldırmaya başlamış. Kızcağız ne yapacağını şaşırarak hemen kaçmaya başlamış. Koşa koşa ormana girmiş biraz sonra da izini kaybettirmiş. (s.3-4)

Yerleşim alanı olarak daha ziyade şatoların ve ormanın işlendiği Perrault Masallarında orman imgesi de hemen hemen her masalda geçmektedir. Orta Çağ'da da geçerli olan orman efsaneleri bu yüzyılda da devam etmektedir. Tüm tehlikelerin, hırsızların, kurtların barındığı yer, güvenilmez, korku dolu bir alan olarak yansıtılır. İlgili masallarda daha detaylı ele alınacağı için orman imgesi bu masalda kızların evden kaçış yeri olarak verilmiştir.

Ç1 de *bir güzel dövecekmiş çocukcağızı* ifadesiyle yerileştirme, Ama o da hiç durmamış ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de *Annesinin elinden kurtulan* ifadesi ile ekleme, aller (gitmek) filinin koşmuş

karşılığı ile değiştirme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Çeviri 3 te *zavallı yavruca* ifadesi ile yerleştirme oradan kaçarak ifadesi ile kaynak metnin dilbilgisel özellikleri yeniden düzgüleştirilmiş böylece yer değiştirme işlemi yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakındır. Ç4 te *ne yapacağını şaşırarak ve biraz sonra da izini kaybettirmiş* ifadeleri ile ekleme yapılmıştır. Hedef dili ön planda tutmasından dolayı kabul edilebilir çeviridir.

Avcılık

Kaynak Le fils du roi, qui revenait de la chasse, la rencontra et, la voyant si belle,
Metin lui demanda ce qu'elle faisait là toute seule et ce qu'elle avait à pleurer. (p. 112)

Ç1 O sırada kralın oğlu avdan dönüyormuş, iyi yürekli kıza rastlamış, böylesine güzel olduğunu görünce, böyle tek başına ne yaptığını, neden ağladığını sormuş.(s.35)

Ç2 Kralın avdan dönen oğlu, bu güzel kızın ağladığını görünce, burada tek başına ne yaptığını sormuş. (s.65)

Ç3 Tam o sırada avdan dönmekte olan kralın oğluna rastlamış. Böylesine güzel bir kızın ormanda tek başına ne yaptığını sorup neden ağladığını da merak etmiş delikanlı. (s.47)

Ç4 Ülkenin kralının küçük oğlu o gün ava çıkmış. Nedense ormanda hiç iyi ava rastlayamamış. Üzgün üzgün dolaşırken kızın ormanda yürüdüğünü görmüş ve yanına gitmeye karar vermiş. Kız bu avcının halinden hiç ürkmemiş. Onun iyi kalpli bir insan olduğunu hemen anlamış. Atından inerek kızın yanına gelen delikanlı bu ormana nasıl geldiğini sormuş. (s.4)

Dönemin burjuvazi hobileri arasında yer alan av ve av partilerini, incelediğimiz masalların birkaçında görmek mümkündür. Burada da Prens av dönüşü ormanda, ilerde evleneceği güzel kız ile karşılaşacaktır. Ç1 de *O sırada* ifadesi ile ekleme, *avdan dönüyormuş* ifadesi ile kaynak metnin dilbilgisel özellikleri yeniden düzgüleştirilmiş böylece yer değiştirme işlemi yapılmıştır. İyi yürekli kıza ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ön planda olduğu için kabul edilebilir çeviridir. Ç2 de birebir çeviri stratejisini benimsemiş ve kaynak metne yakın kalmayı tercih etmiştir. Bu yüzden yeterlilik özelliği göstermektedir. Ç3 te *Tam o sırada ve merak etmiş delikanlı* ile ekleme yapılmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4'te serbest çeviri tekniği uygulanmış, hedef dil ve kültür özellikleri

benimsenmiştir. Kabul edilebilirlik eksenine daha yakın bir çeviridir. Tüm bu incelemeler doğrultusunda görüşlerimizi dile getireceğimiz araştırmanın sonucu bölümüne geçilecektir.

BÖLÜM 6

ARAŞTIRMANIN SONUCU

“Charles Perrault Masallarının Türkçe Çevirilerindeki Kültürel Unsurların Erek Odaklı Çeviri Kuramı Doğrultusunda İncelenmesi” adlı çalışmamızda dünyaca ünlü dokuz Perrault Masalı belirlediğimiz kültürel unsurlar sınıflandırması kapsamında detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kaynak dil ve kültürüne ait kültürel unsurlar, dört Türkçe çevirisi ile karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir. Çevirmenler ile ilgili görüşlerimize değinmeden önce kaynak metin ile ilgili tespitlerimizi ifade etmek isteriz.

Perrault tarafından 1697 yılında kaleme alınan dokuz masal (Külkedisi, Kırmızı Başlıklı Kız, Uyuyan Güzel, Çizmeli Kedi, Parmak Çocuk, Eşek Postu, Mavi Sakal, Püsküllü Prens, Periler) genel itibariyle yazar ve yazıldığı dönem ile ilgili bilgi verir niteliktedir. Metin türümüz masallardır ve masallar hayal ürünüdür, fantastik unsurlar barındırır ancak incelediğimiz masalarda 17. Yy. Fransa’sına, toplumsal, siyasi, ekonomik hayatına dair birçok veri elde edilmiştir. Bu anlamda zengin bir içeriğe sahip olmamızı sağlayan, bünyesinde farklı alanlarda birçok kültürel unsur barındıran her masal ile ilgili inceleme sonuçlarını şöyle özetlemek mümkündür.

Öncelikle Külkedisi masalında dil ile ilgili kültürel unsurlar başlığı altında topladığımız unvan/meslek isimleri, deyimler, masal unsurları gibi başlıklara örnek teşkil edecek birçok yapı ile karşılaşmıştır. Soyluluk ön planda tutulmuş, iyi kalpli ve erdemli olma gibi değerler işlenmiştir. Giyim-kuşam ile ilgili yapılara Külkedisi ve kardeşlerinin baloya gitmeden önce elbise karar verme aşamalarında geniş çapta yer verilmiştir. Balo esnasında prensin Külkedisi’ne yemesi için sunduğu yiyecek- içecek ifadelerine rastlanmıştır. Dönemin müzik ve sanat anlayışına dair bilgiler yer alır. Örf ve adetler noktasında evliliğin düğün ile sonlandırılması gibi gelenekler bulunmaktadır. Son olarak temiz bir kalbe sahip Külkedisi, kendisine yapılan tüm kötülüklere rağmen kardeşlerini ve üvey annesini

affetmiş; onların da sarayda yaşamasını sağlamıştır. Burada da aileye olan düşkünlük, diğer masallarda da olduğu gibi aile fertlerini refah içinde yaşatma gayreti Perrault'nun kendi hayatında ceryan ettiği şekliyle son bulmuştur.

Kırmızı Başlıklı Kız'da o dönemde kullanılan araç-gereçlere örnekler bulunmakta, hasta büyükanneye götürülen yiyecek-içecekler yer almaktadır. Aktarılmak istenen değerler noktasında, çocuklara uyarı niteliğinde dış dünyanın (masalda bunu orman olarak görüyoruz) kötülükleri anlatılmakta, tanımadığı kimselerle konuşmaması öğütlenmektedir.

Uyuyan Güzel masalı, çocuk sahibi olmak isteyen kral ve kraliçenin üzüntüsü ile başlar. Bu uğurda birçok yola başvurdukları, adaklar adadıkları, dualarla, kaplıcalarla çareler arandığı dile getirilmektedir. Aynı durum gerçekte de Anne d'Autriche'in 14. Louis'yi dünyaya getirmek için Rouen yakınlarındaki Forges kaplıcalarına gitmesiyle ilişkilendirilebilir (Magnien, 2006). Bir diğer özellik yeme-içme kültürüne yönelik zengin anlatımdır. Vaftiz törenine davet edilen perilerin önüne serilen çatal, kaşık takımları o dönemin salon zenginliğini gözler önüne sermektedir. Masadaki tüm araç-gereçler altındandır. Altın tüm masalarda 14. Louis'yi simgeler. Krala ve yönetimine övgüler yer alır. Sarayın iç yapısı, içerideki hiyerarşik yapı, çalışanlar geniş ölçüde işlenmiştir. Uyuyan Güzel'in uyuduğu odaya giderken prensin izlediği yol mimari zenginliği dile getirir. Kişi isimleri ve masal unsurları açısından da zengin bir içeriğe sahiptir. Dini ve mitolojik unsurların çokluğu dikkatimizi çekmiştir. (Şafak ve Gün isimlerinin konulması). Zamanda yolculuğa çıkmıştır yüz yıllık bir uyku sonrası gerçekleşen değişiklikler kıyafetlerde dile getirilmiştir. Orman imgesi bu masalda Uyuyan Güzel'i sarıp sarmalayan koruyucu bir şekle bürünmüştür. Yine aynı ormanda ava çıkan Prens babasına kömürcü evinde kalıp siyah peynir yediğini söylemesi de sınıf ayrımının ve halkın sefilliğinin göstergesidir.

Çizmeli Kedi masalı, üç kardeşe üç mal varlığının bırakılması ile başlar. Bu ayrıca üç insan tipini simgeler. Büyük olan mevcut malın yönetimi ve daimi kalmasını, ortanca kilise adamlığını, en küçük ise savaşçı olma özelliğini simgelemektedir. 17. Yy. Fransa'daki feodal yapı gözler önüne serilir; fakir köylüden yüksek vergiler alındığı, köylünün tarım işleriyle uğraştığı bilgisine varılır. Saygınlık kazanmak için ünvan ve güzel kıyafetlere ihtiyaç duyulduğu görülür. Ekonomi ve tarım ile ilgili bilgilendirme geniş yer kaplar.

Mavi Sakal masalı her şeye sahip, çok zengin olan Mavi Sakal isimli kahramanı ve ona verdiği sözü tutmadığı için cezalandıracağı karısını konu almaktadır. Mavi Sakal varlığı, ekonomik gücü simgelemektedir. Kadın dindardır ancak sadakatsizlik masala damgasını vurur. Ekonomi ile ilgili başlıklar ağırlıktadır. Mimari yapı çok fazla işlenmiştir. Din ve

inançlar noktasında veriler analiz edilmiştir. Özel isimler yer almaktadır. Sonu, asker olan kardeşlerinin kadını kurtarması ve onun da tüm geriye kalan mal varlığı ile kardeşlerini iyi yerlere getirmesiyle biter. Sadakat ve verdiği sözü tutmanın önemi vurgulanmıştır.

Parmak Çocuk masalına ekonomi ile ilgili bilgiler damgasını vurmuştur. Aşırı fakir olan oduncu ve karısı çocuklarını ormana bırakmak zorunda kalacaktır. Bu fakirliğin 1694 yılında Fransa’da yaşanan kıtlık ile ilişkilendirilebileceği ifade edilir. Sonrasında çıkan Fronde isyanları masalın yazıldığı yıllara tekabül eder. Kadınlara karşı yerici ifadeler bu masalda dikkatimizi çekmiştir. Oduncunun eşine çıkışmalarından ve sürekli çoğul gebelik yapmasından bahsedilir. Devin evinde pişen yiyecek- içecek ifadeleri vardır. Masal unsurları açısından zengin bir içeriğe sahiptir. Dini unsurlar da etkilidir. Aklın ve dikkatin ne kadar önemli bir özellik olduğu işlenmiştir.

Eşek Postu masalı kültürel inceleme açısından zengin bir içeriğe sahiptir. Her şeyden önce ekonomi ve saraya yönelik anlatımlar esere damgasını vurmuştur. Başlangıç kısmı hükümdara övgü niteliğindedir. Eser, anne-kız güzellik çekişmesi ile başlar. Ölüm döşeğindeki kraliçe kraldan son bir vasiyette bulunur kendinden daha güzel biri ile evlenmesini ister. Kral ise kızına bu anlamda göz koyar. Enstest bir ilişkinin dile getirildiği masalda, prenses kral babasını vazgeçirmek adına elinden geleni yapar ve çareyi eşek postuna saklanıp kaçmakta bulur. Giyim-kuşam ifadelerine çok sık yer verilir. Yeme-içme unsurları etkilidir. Mitolojik unsurlara değinilmiştir. Sihir ve büyü unsurlarının da hakim olduğu bu masalda altın pisleyen eşekten bahsedilir. Altın varlığın ve gücün yansımasıdır. Sahip olduğu erdem ve inançlar uğruna her türlü zahmete katlanılması gerektiği görüşünü yansıtan bu masal mutlu sonla bitmiştir.

Püsküllü Prens masalında, güzelliğin akıl ile birlikte yer almadıktan sonra hiçbir şey ifade etmediği; güzel sözün ve aklın yüz çirkinliğini kapatabilecek bir güce sahip olduğu işlenmektedir. Bununla birlikte yeme-içme unsurlarına, saray çalışanlarına, öf ve adetlere geniş oranda yer verilmiştir. Masal unsurları periler ve tılsımlar şeklinde yer almaktadır.

Periler masalı ise tamamen değerler üzerine yazılmış bir masaldır. İki kızı olan kadın ve çeşme başında kızlarının peri ile karşılaşmaları işlenir. Büyük çocuklar genelde annelerinin karakter özelliklerini taşır ve kötü huyludurlar. Perrault masallarındaki anne figürü ya üvey anne ya da büyük anne şeklinde karşımıza çıkar. Ancak burada üvey anne bilgisi verilmemiştir. Külkedisi ve periler masalında küçük kıza eziyet vardır. Küçük kız iyi kalpli, yardımsever ve tatlı dillidir. Bu özelliğinden dolayı bir peri tarafından ödüllendirilecektir. Büyük olan ise huysuz, sevimsiz ve kötü kalplidir o da ağzından

yılanlar çıkacak şekilde cezalandırılacaktır. Aşırı fakirliğin de işlendiği masal, küçük kızın ormanda avdan dönen prens ile karşılaşması ile sona erecektir. Av Çizmeli Kedi, Uyuyan Güzel, Periler gibi masalarda prenslerin boş zaman etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Erek kültürde önemli bir yere sahiptir.

Genel olarak masalarda iyiler ve doğrular ödüllendirilmiş, kötüler ise farklı şekillerde cezalandırılmıştır. Erdemli ve bilgili olmanın önemi vurgulanmış, sadakat ve doğruluk öğütlenmiştir. Perrault'nun kendi yaşamından da kesitler sunan masalarda saray ve aristokratik yaşam birer motif gibi işlenmiştir. Güneş Krala övgüler yapılmıştır.

Çevirmen yaklaşımları ile ilgili görüşlerimiz dile getirildikten sonra, dört farklı Türkçe çeviri üzerine değerlendirilmelerde bulunulacaktır. Yapılan çalışmada nesnel veriler üzerinden incelemelerde bulunulmuştur. İlgili veriler uygulanan stratejiler bağlamında benimsediğimiz kuram ışığında incelenmiştir. Dört Türkçe çeviride ilk üç çeviri aynı çevirmenlere ait çalışmaları göstermektedir. Bu bağlamda ele alacağımız ilk çevirmen dokuz masalda da Çeviri 1 diye adlandırdığımız çevirinin sahibi Tahsin Yücel olmuştur.

Tahsin Yücel'in genel çeviri anlayışı erek dil ve kültürüne yönelik bir çalışmayı esas alır. Sık sık yerelleştirme stratejisine başvurur. Türkçe'nin dil kullanımlarına, deyim ve kalıp sözlerine ayrıcalıklı bir şekilde yönelme vardır. Çevirisini erek okur arz, istek ve beklentileri doğrultusunda gerçekleştirmiştir. Erek dil masal unsurlarına, masal anlatma geleneğine sadık kalmış ve –miş'li dil kullanımlarıyla esere yerli bir eser havası katmıştır. Özel isimleri kaynak metinde geçtiği haliyle kullanmıştır. Ödünç alma stratejisine başvurmuştur. Yabancı eser olma özelliği sadece bu ve benzeri durumlarda hissedilir. Dini unsurlar hedef dil ve din bağlamında ele alınmıştır. Vaftiz anne gibi yapılar sütannesi şeklinde verilmiştir. Kaynak metinde yer alan kıssadan hisse bölümüne çeviri eserde yer verilmemiştir.

Çeviri 2 olarak tayin ettiğimiz örneklem cümleleri çevirmen Volkan Yalçintoklu'ya aittir. Volkan Yalçintoklu'nun yaklaşımı da hedef dil ve kültür odaklı bir yaklaşımdan yana olmuştur. Hedef dil okurunun istek ve beklentileri ön plandadır. Yer yer yerelleştirme stratejisinden faydalanmıştır. Hedef dil okuruna anlam karmaşası yaşatma ihtimali olan yapılar çıkarma strateji ile çeviriye dahil edilmemiştir. Kaynak dil ve din bağlamından kopulmadan ilgili unsurlar hedef dile aktarılmıştır. Vaftiz anne, Aman Tanrım gibi ifadeler kaynak metne sadakati dile getirmektedir. Bunun yanı sıra kırk gün kırk gece düğün yapıldı söylemleriyle de hedef dil ve masal unsurlarına de baş vurulmuştur. Eşek postu adlı masalın çevirisine çeviri kitabında yer vermemiştir ve 8 masalı çevirmiştir. Kaynak

eserdeki kıssadan hisse bölümlerine çevirilerinde yer vermiştir. Özel isimlerin çevirilerinde ödünç alma stratejisinden faydalanmıştır.

Çeviri 3 ifadesiyle Derman Bayladı'nın çevirileri araştırılmıştır. Zaman zaman hedef dil ve özellikleri hissedilse de kaynak metne sadakat çevirilerinde yer alır. Genel olarak çevirileri yeterlilik eksenine daha yakın çeviriler olarak nitelendirilmiştir. Vaftiz törenleri, papaz, şatonun kilisesi, Tanrı'ya şükürler olsun gibi tabirleriyle kaynak dil ve din bağlamına yakın çeviri anlayışını benimsemiştir. Özel isimlerin aktarımında öykünme stratejisine başvurulmuştur. Guillaume ismi Giyom şeklinde verilmiştir. Pierrot, Pihero gibi aktarılmıştır. Hedef dilde kullanılan söz sanatlarına, deyimlere de başvurulmuştur.

Külkedisi, Kırmızı Başlıklı Kız ve Uyuyan Güzel masallarının dördüncü çevirisi olarak Timaş yayınlarından çıkan Şebnem Güvençer tarafından hazırlanan çeviriler incelenmiştir. Kaynak metinden çok uzak, bağımsız bir çeviri anlayışının benimsendiği fark edilmiştir. Masalların sonları Grimm Kardeşler masal sonları gibi bitirilmiştir. Her biri 32 sayfadan oluşan bu eserler, az yazı, büyük renkli görselleriyle ilk okuma-yazma materyali gibi değerlendirilmiştir. Masallarda çizgi filmi andıran çizimler yer almıştır. Orijinalinden zaman zaman ayrılan, kendi masal anlayışıyla yeniden kaleme alınan eserler olarak değerlendirilebilirler.

Diğer masallarımızın son çevirmenleri Mavi Sakal masalında Muhteşem Öksüzcü'dür. Hedef dil ve kültürü doğrultusunda eser vermiştir. Baskı yılının 1945 olması nedeniyle de sözcük kullanımında eski sözcükler yer almaktadır. Tarihsel ve dini öğeler ağırlıklı hissedilir. *Acem halılarından, Hint dibalarından, Çin ipeğinden, Lâhur şallarından* bahsedilir. Erek dil ve din özellikleri baskındır. *Seni yezit seni* gibi ifadelerden de anlaşılacağı üzere dini ifadeler ön plandadır.

Parmak Çocuk masalının son çevirmeni Ercan Portakal'dır. 2013 basımlı bu çeviri eser, orijinal eserden oldukça uzak bir çeviri anlayışı benimsemiştir. Farklı karakterler eklenmiş; mevcut karakterlerin rolleri değiştirilmiştir. Parmak Çocuk'un ceviz ağacında oturan sincap arkadaşı olduğu söylenir gibi eklemeler vardır. Anne babasının konuşmasını duyan Parmak Çocuk'un kendisinin evi terketme kararı aldığı dile getirilir. Devlin ayağından çizmelerin çıkmasıyla dev prene dönüşür gibi yeniden kaleme alma durumları söz konusudur. Masala farklı imgeler, fantastik unsurlar eklenmiştir. Bu tür değişikliklerin yapılma amacı, çevirmen ve yayınevi tarafından alınan ön kararlar dahilinde gerçekleşmiş olabilir. Amaç, hedef dil okuyucularının çocuklar olması nedeniyle hayvan eklemeleri

yapılarak dikkatleri daha çok çekip daha çok okunmasını sağlamak olabilir. Eser kaynak metinden çok uzak farklı bir versiyondur.

Tahir Erdil tarafından 1960 yılında çevrilen İyi Kalpli Periler masalı hedef dil ve kültür özellikleri taşımaktadır. Eserin yayım tarihi de göz önünde bulundurulduğunda kendi tarihsel bağlamı içerisinde ele alınması gerekecektir. Kaynak metne yakın bir çeviridir ancak amaç erek dil okurunu memnun etmektir.

Eşek postu masalında Çeviri 3 ve Çeviri 4 farklı çevirmenlere aittir. Çeviri 3 olarak sunulan eserin çevirmeni Güner Or'dur. Orijinal metne birebir bağlılık esastır. Birebir çeviri stratejisi benimsenmiştir. Herhangi bir ekleme ya da çıkarma söz konusu değildir. Kaynak metin kaynak dil ve kültürü ön planda tutularak hedef dile aktarılmıştır. Kıssadan hisse bölümleri çevrilmiştir. Masal orijinalinde olduğu gibi biçimsel özellikleri de değiştirilmeden nazım şeklinde aktarılmıştır. Erek dil ve kültür özellikleri dikkate alınmadan çeviri, kaynak dil ve kültürü için yapılmıştır. Herhangi bir yerelleştirme ya da yorumlama ifadesine rastlanmamıştır. Çevirmenin amacı kaynak dili okuruna olduğu gibi aktarmaktır. Kültürel unsurlar çevirmen tarafından sayfanın altında dipnotlarla açıklanmıştır.

Çizmeli Kedi masalının son çevirisi 1983 Kurtuluş yayınlarına ait bir çeviridir. Bu çeviride erek dil ve kültür özellikleri ön plandadır. Özel isimler farklı şekillerde (Carabas, Karakas) aktarılmıştır. Kaynak dile ait unsurlar ödünçleme yoluyla hedef dile çevrilmiştir. Kabul edilir çeviri eksenine yakın bir çeviridir.

Püsküllü Prens 1974-1975 basımı Hilmi Dilibal çevirisi dönemin erek dil ve kültür özelliğini yansıtmaktadır. Tamamen samimi bir anlatımla erek dil masal unsurlarıyla donatılan masal çevirisi erek dil için yapılmıştır. Dış görünüşün yanıltıcı olduğu, akıllı ve erdemli olmanın en büyük lütuf olduğu görüşü masala damgasını vurmuştur. Erek dil ve din özellikleri ağır basmaktadır. Kullanılan kelime dağarcığı çevirinin yapıldığı dönemi yansıtmaktadır. Yerellik ön plandadır. Kültürel unsurlar hedef dil okuru için yerileştirme stratejisi vasıtasıyla anlaşılır hale getirilmiştir.

Fransız yazın dizgesinde önemli bir yere sahip yazar Charles Perrault ve ünlü eseri Peri Masalları serisi içerisinde yer alan masalların incelendiği çalışmamızda elde edilen bulgular ışığında bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlamak, çevirinin ne kadar zor ve emek isteyen bir iş olduğunu gözler önüne sermek amaçlanmıştır. Çeviri eleştirilerinin çevirmenlerin işlerini kolaylaştırdığı gerçeğinden de yola çıkarak oluşturduğumuz

çalışmamız çeviribilim alanına, profesyonel çeviri ile uğraşanlara, halk bilimi çalışmalarına, yabancı dil öğretimi/öğrenimi alanlarına ışık tutmaya yöneliktir. Bu bağlamda masal çevirileri ile ilgili çalışmalar hem çeviribilim alanına hem yabancı diller öğretimi alanına fayda sağlayacaktır.

Incelediğimiz eserler ilk kez çocuk kavramının farkedildiği, ve ilk kez onlar için bir şeyler yapma gereğinin dile getirildiği döneme karşılık gelmektedir. Batıda çocuklar için özel birtakım çalışmaların yapılması gerektiği düşüncesi ile bizim kültürümüzdeki çocuk tanımlaması ve bu konuda yapılan araştırmalar karşılıklı olarak bir çalışmaya konu olabilir. Çocuk klasiklerinin Türk çocuk ve gençlik edebiyatı üzerine etkileri de çalışmaya açık bir alandır. Çalışmamızın, çocuk edebiyatı ve çeviri çocuk edebiyatı alanlarına da hizmet eden bir çalışma olmasını temenni ederiz.

KAYNAKLAR

- Aça, M. ve Ercan, A. M. (2004). *Anonim halk edebiyatı, Türk halk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Grafiker.
- Aixela, J. F. (1996). *Culture-specific items in translation*. In R. Alvarez & M. CarmenAfrica Vidal (Eds.), *Translation, power, subversion* (pp. 52-78). Clevedon: Multilingual Matters.
- Aksan, D. (1987). *Türkçenin gücü*. Ankara: İş Bankası.
- Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil-ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK.
- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi.
- Aksoy, B. (2001). Çeviride eleştirmen seçimleri ışığında çeviri eleştirisi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 18(2), 1-16.
- Aksoy, B. (2002). *Geçmişten günümüze yazın çevirisi*. İstanbul : İmge.
- Aktaş, T. (1996). *Çeviri işlemine genel bir bakış*. Ankara : Orsen.
- Altachina, Veronika. (2016). Une réécriture russe des contes de Charles Perrault. *Féerie*, 13, 235-249
- Arıcı, A. F. (2008). Eğitimde masalın yeri. *İlköğretmen Dergisi*, 17, 6-9.
- Arıcı, A. F. (2009). Masalların çocuk edebiyatında kullanımı. *Çoluk-çocuk Dergisi*, 87, 35-38.
- Ateşman, E. (2001). Kültürel farklardan kaynaklanan çeviri sorunları ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 29-35.
- Aytekin, H. (2011). *Yabancı dil öğretiminde çocuk ve gençlik edebiyatı*. Samsun: Güven Ofset

- Ballard, M. (1992). *De Cicéron à Benjamin. Traducteurs, traductions, réflexions*. Universitaires de Lille.
- Bascom, W. (1963) Four functions of folklore. *The Journal of American Folklore*, 67, 333-349.
- Başgöz, İ. (1996). *Protesto: Folklorun beşinci işlevi (Fonksiyonu)*. Ankara: DV.
- Baykan, A. (2005). Sosyal-kültürel faktörlerin çevirideki rolü, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 177-197.
- Bengi, I. (1995). *Çeviribilimde bireysel kuramlardan geniş ölçekli bir bakış açısına doğru*. Mehmet Rıfat (yay.haz.) Çeviri ve Çeviri Kuramı Üstüne Söylemler.
- Bilkan, A. F. (2001). *Masal estetiği*. İstanbul : Timaş.
- Boratav, P. N. (1982). *100 soruda türk halk edebiyatı*. İstanbul: Remzi.
- Boratav, P. N. (1988). *100 soruda Türk halk edebiyatı (5. Baskı)*. İstanbul: Gerçek.
- Boratav, P. N. (1992). *Zaman zaman içinde*. İstanbul: Adam.
- Boratav, P.N. (2009). *Zaman zaman içinde (2. Baskı)*. Ankara: İmge.
- Boztaş, İ. (1992). Çeviri, çeviride eşdeğerlilik ve dilbilim dilbilim 20. yıl yazıları, Ankara: Karaca, 35-40.
- Cemal, A. (1979). Bilim öncesi çeviri kuramları ve çeviribilimin gelişme süreci bağlam. *İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü Dergisi*, (1), s. 244-260.
- Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales - <http://www.cnrtl.fr/definition/chevillette/substantif> adresine 11.07.2018 tarihinde başvurulmuştur.
- Civaroğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin.
- Davies, L., Clive, H., and Michele, S. (2003). Global review of UNESCO associated schools. Paris: UNESCO.
- Desmidt, I. (2006). *A prototypical approach within descriptive translation studies? colliding norms in translated children's literature, children's literature in translation challenges and strategies*. Manchester: Book.
- Deveci, T., Ulusoy, Z. (2005). *Örneklerle Almanca çeviri tekniği*. İstanbul : Fono.

- Dickins, J., Herve, S., Higgins, I. (2002). *Thinking Arabic translation, a course in translation method: Arabic to English*. London and New York: Routledge.
- Dilidüzgün, S. (2007). *Masallar ve masalsı türler*, Z. Güneş (ed.), İlköğretimde Çocuk Edebiyatı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Doğan, A. (2014). *Sözlü ve yazılı çeviri odaklı söylem çözümlemesi*. Ankara: Siyasal.
- Ekinci, E. (2016). Devrimden günümüze Fransız siyasal sisteminin evrimi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 149-171.
- Littre, E. (1872). Dictionnaire de la langue française <http://littre.reverso.net/dictionnaire-francais/> adresine 15.08.2019 tarihinde başvurulmuştur.
- Enginün, İ. (1985). Çocuk edebiyatına toplu bir bakış. *Türk Dili Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*. 400, 187-194. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Erikson, E. (1980). *Identity and life cycle*. New York: Norton.
- Erten, A. (1992). Çeviride Kültürel Etkenler, *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (2), 68-75
- Erten, A. (2011). *Çocuk yazını çevirisine yaklaşımlar*. Ankara: Hacettepe.
- Eruz, F. S. (2000). *Çeviride ve çeviri eğitiminde koşut metinler.*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Even-Zohar, I. (2012). *Yazınsal çoğuldizge içinde çeviri yazının durumu çeviri seçkisi ii - çeviri (bilim) nedir?*, (çev. Saliha Parker), (Haz. M. Rifat), 2. baskı, 125-133.
- Feyzioğlu, Y. (2006, Ekim). *Masallar Çocuklar İçin Neden Gereklidir?* II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gile, D. (2005). *La traduction. La comprendre, l'apprendre*. PUF, Paris.
- Greimas A. J. et Teresa M. K.. (1992). Larousse dictionnaire du moyen français, la Renaissance, Paris, Larousse, Trésors du français, 58. 355
- Gökşen, C. (2009). Masalların eğitim yöntem ve teknik açısından değerlendirilmesi üzerine bir deneme, *Eğitim Dergisi*, sayı 22.
- Guidère, M. (2010). Introduction à la traductologie. Penser la traduction : hier, aujourd'hui, demain. Paris: De Boeck,

- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A.
- Günay, U. (1975). *Elazığ masalları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Güneş, Zeliha (Ed.) (2007). *İlköğretimde çocuk edebiyatı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Güney, E. C. (1966). *Folklor ve eğitim*. Ankara: Millî Eğitim.
- Güney, E. C. (1974). Folklor ve eğitim. I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri (ss. 21-22). Ankara: Kültür Bakanlığı Mifad.
- Gürçağlar, Ş. (2011). *Çevirinin ABC'si*. İstanbul : Say.
- Helimoğlu Yavuz, M. (2002). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Hermans, T. (2007). Translation , irritation and resonance. *Benjamins Translation Library*, 74, 57.
- Işıklar Koçak M. (2007). *Problematizing translated popular texts on women's sexuality: a new perspective on the modernization project in Turkey from 1931 to 1959*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Boğaziçi Üniversitesi.
- İşçen, İ. (2002). *Çevrim kuramı çeviribilimin temelleri üzerine*. Ankara: Seçkin.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde masalın yeri*. Ankara: Mili Eğitim Bakanlığı.
- Karasar N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 11. Baskı. Ankara: 3A.
- Kaya, K. (2001). *Hint-Türk- Avrupa masalları*. Ankara : İmge.
- Klingberg, G. (1986). *Children'sfiction in the hands ofthe translators*. Lund: CWKGl eerup.
- Klingberg, G. (1974). *Die phantastische Kinder- und Jugenderzählung*. In: Gerhard Haas (Ed). Kinder- und Jugendliteratur, Zur Typologie und Funktion einer literarischen Gattung. Stuttgart: Reclam, 220-241.
- Kuran-Burçoğlu, N. (1994). Karl May'da Türk imgesi, Kuram kitap 6, 24-28. İstanbul: Kur.
- Küçükbasmacı, G. ve Öztürk, B. (2011). İlköğretim 6., 7., 8. sınıf türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerinin kültür aktarımındaki rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 671-688.

- Langerart, T. (2010-2011). *L'image de la cour dans les contes de Charles Perrault*, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte Master in de Taal- en Letterkunde https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/786/659/RUG01001786659_2012_0001_AC.pdf adresine 10.06.2017 tarihinde başvurulmuştur.
- Lequeux, P. I. (1974). *L'enfant et le conte*, Paris: l'Ecole.
- Lüthi, M. (2005). *Das europäische volksmärchen*. Francke. Tübingen
- Magnien, C. (2006). Introduction, Notices et notes, in Charles Perrault, Contes (1691-1697), Paris, Librairie Générale Française, coll. Le Livre de Poche, 9-313.
- Mert, O., Albayrak, F. (2013). Çeviri çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 58-73.
- Munday, J. (2001). *Introducing translation studies*. Theories and Applications, Routledge, London & New York.
- Neydim, N. (1998). *Çocuk ve edebiyat, çocukluğun kısa tarihi, edebiyatta çocuk figürleri*. İstanbul : Bu.
- Neydim, N. (2003). *80 sonrası paradigma değişimi açısından çeviri çocuk edebiyatı*. İstanbul: Bu.
- Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. New York: Prentice Hall.
- Nord, C. (1997). La traduction: une activité ciblée. Introduction aux approches fonctionnalistes. Arras: Artois Presses Université, 2008. Traduit de l'anglais Translating as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained par Beverly Adab.
- Oğuz, D. (2012). *Yazınsal metinlerin farklı dil ve kültürlerle aktarılması üzerine bir inceleme : çocuk yazını çevirisi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Oğuzkan, F. (1997). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Emel.
- Oittinen, R. (2000). *Translating for children*. New York, London: Garland.
- O'Sullivan, E. (2003). Narratology meets translation studies, or, the voice of the translator in children's literature. *Meta: journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*. 48(1-2), 197-207.
- Örnek S. V. (2000). *Türk halk bilimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı.

- Özünel, E. (2011:61). Yazının izinde masal haritalarını okuma denemesi: masal tarihine yeniden bakmak. *Millî Folklor*, (91), s. 60-71.
- Perrault, C. (1945). *Mavi sakal* (M. Öksüzcü, Çev.). İstanbul: Türk Çocuğu.
- Perrault, C. (1963). *İyi kalpli peri* (T. Erdil, Çev.). İstanbul: Levent Çocuk.
- Perrault, C. (1974). *Püsküllü prens* (H. Dilibal, Çev.). İstanbul: Renk.
- Perrault, C. (1983). *Çizmeli kedi*. Ankara: Kurtuluş.
- Perrault, C. (1998). *Jak'ın fasulye ağacı*. İstanbul: Maxi Çocuk Kitapları.
- Perrault, C. (2004). *Perrault masalları* (D. Bayladı, Çev.). İstanbul: Say.
- Perrault, C. (2005). *Perrault masalları* (T. Yücel, Çev.). Ankara: İmge.
- Perrault, C. (2006). *Peri masalları* (V. Yalçıntoklu, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Perrault, C. (2011a). *Kırmızı başlıklı kız* (Ş. Güvençer, Haz.). İstanbul: Timaş Çocuk.
- Perrault, C. (2011b). *Uyuyan prenses* (Ş. Güvençer, Haz.). İstanbul: Seçil.
- Perrault, C. (2011c). *Külkedisi, Sindirella* (Ş. Güvençer, Haz.). İstanbul: Timaş Çocuk.
- Perrault, C. (2013). *Parmak çocuk* (E. Portakal, Çev.). İstanbul: Bilge Kirpi.
- Piaget, J. (1976). *Das moralisch urteil beim kinde*. Frankfurt aM: Suhrkamp.
- Puurtinen, T. (1998). Syntax, readability and ideology in children's literature. www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/003879ar.pdf 08.11.2019 tarihinde başvurulmuştur.
- Pym, A. (2012). Teorías contemporáneas de la traducción. Tarragona,. Traduction d'une version partielle du livre Exploring Translation Theories, Routledge, 2010. Traduit de l'anglais par N. Jiménez, M. Figueroa, E.Torres, M. Quejido, A. Sedano et A. Guerberof
- Raková, Z. (2016). *Çeviri kuramları*. 1. Baskı. Çevirmen: Yusuf Polat, Çevirmenin yayını. 237.
- Rıfat, M. (2008). *Çeviri seçkisi 2 çeviri(bilim) nedir ?*. İstanbul: Sel.
- Richards, J. C. and Rodgers, T. (2001). *Approaches and methods in language teaching* (2nd Ed.). Cambridge University.

- Rieken-Gerwíg, I. (1995). *Gibt es eine spezifik kinderliterarischen übersetzens?*, Europäischer Verlag der Wissenschaften. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Robert, P. (1970). *Dictionnaire alphabétique & analogique de la langue Française*, Paris, Dictionnaire le Robert, 356
- Sakaoğlu, S. (1992) *Efsane araştırmaları*, Konya Selçuk Üniversitesi.
- Sakaoğlu, S. (1999), *Masal araştırmaları*, Ankara: Akçağ.
- Sakaoğlu, S. (2002). *Gümüşhane ve Bayburt masalları*. Ankara: Akçağ.
- Sakaoğlu, S., Alptekin A. B. (2009). Nasreddin hoca Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Saraç, T. (1985). *Fransızca-Türkçe sözlük grand dictionnaire Français-Turc*, İstanbul: Adam.
- Saraç, T. (2003). *Büyük Fransızca-Türkçe sözlük*, İstanbul: Adam.
- Schaffner, C. (2004). Political discourse analysis from the point of view of translation studies. *Journal of Language and Politics*, 3(1), 117–150.
- Seyidoğlu, B. (1986). *Masal*. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. 6, İstanbul: Dergâh.
- Shavit, Z. (1981). Translation of children's literature as a function of its position in the literary polysystem. *Poetics Today*, 2(4). 171–179.
- Shavit, Z. (1986). *Poetics of children's literature*. Athens, London:University of Georgia.
- Soriano, M. (1968). *Les contes de Perrault, culture savante et traditions populaires*, Paris, Éditions Gallimard, coll. TEL, 13-491
- Suçin, M., H., (2007). *Öteki dilde var olmak-Arapça çeviride eşdeğerlik*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil.
- Suçin, H. (2013). *Öteki dilde var olmak Arapça çeviride eşdeğerlik*. Ankara: Say.
- Şimşek, F. (2013). Kültürbilim alanında yaşanan kültürel dönüşümlerin kültür odaklı çeviri kuramlarına etkisi. *Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 258-264.
- Şirin, M. (1994). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Şirin, M. R. (1998). *99 soruda çocuk edebiyatı*, İstanbul: Çocuk Vakfı.

- Tabbert, R. (2002). Hänsel und Gretel anglo-visuell: Amerikanische und englische IllustrationeneinesdeutschenKindermärchens. HelgeGerndtandKristinWardetzky, eds. Die Kunst des Erzählens: Festschrift für Walter Scherf. Potsdam: Verlag für BerlinBrandenburg, 301-311
- Tezel, N. (1968). *Türk halk edebiyatında masal*, Türk Dili, *Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı*, c.XIX, Sayı:207, 447-457.
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. John Benjamins.
- Turhan, M. (1969). *Kültür değişimleri*, İstanbul: MEB.
- Türk Dil Kurumu, (1998). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ülken, H. Z. (1997). *Uyanış devirlerinde tercümelerin rolü*. İstanbul: Ülken.
- Vardar, B. (1981). *Berke Vardar'la Çeviri Konuşmaları* Yazko Çeviri, (2), 172-173
- Vardar, B. (2005). *Fransız edebiyatı*. İstanbul: Multilingual
- Velten, H. (2001). The Influence of Charles Perrault's Contes de ma Mère L'oie on German Folklore. The Great Fairy Tale Tradition: From Strapola and Basile to the Brothers Grimm. ed. Jack Zipes. New York: Norton and Company.
- Vinay, J. P., Darbelnet, J. (1958). *Stylistique comparéedu français et de l'anglais : méthode de traduction*. Paris: Didier.
- Yalçın, A. & Aktaş, G. (2003). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Tiyatro ve canlandırma sahneleme bilgileri*. Ankara: Akçağ.
- Yalçın, P. (2015). *Çeviri stratejileri kuram ve uygulama*, Ankara : Grafiker.
- Yalçın, P. (2012). L'urgence des savoirs culturels dans la démarche traductive: le cas de cinq villes d'Ahmet Hamdi Tanpınar. *Turkish Studies* (7)4, 553-544.
- Yalçın, P. (2003). Vedat Gülşen Üretürk'ün kırmızı ve siyah çevirisindeki dil kullanımı, *Dil Dergisi*, 118, 34-42.
- Yazıcı, M. (2001). *Çeviribilime giriş*. İstanbul: Emek
- Yazıcı, M. (2005). *Çeviribilimin temel kavram ve kuramları*, İstanbul: Multilingual.
- Yazıcı, M. (2007), *Yazılı çeviri edinci*, İstanbul: Multilingual.

- Yazıcı, Okuyan, H. (2012). İlköğretim türkçe ders kitaplarında bir kültür aktarımı aracı olarak kalıp sözlerin kullanımı üzerine bir inceleme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 31-46.
- Yetkiner, N. (2010). Çocuk yazınındaki dilsel ve dil ötesi normlar bağlamında Felaket Henry serisinin Türkçeye çevirileri. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27(2), 55-77.
- Yıldız, Ş. (2004). Çeviride eşdeğerlik ve çeviri kuramları bağlamında karşılaştırmalı bir çalışma. Selçuk Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), s.375-386
- Yüksel, G. (2010). *Keloğlan Masallarında Göç*. Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Yılmaz, T. (2012). *Michael Ende'nin Momo adlı eserinin türkçe çevirisine eleştirel yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Alman Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı, Almanca Öğretmenliği, Ankara.
- Yücel, F. (2007). *Tarihsel ve kuramsal açıdan çeviri edimi*, Ankara: Dost.
- Zengin, D. (2004). Tekerlemelerin çevirisi. A. Ü. *TÖMER Dil Dergisi*, (125), 44-54.
- Zipes, J. (1999). *When Derams Come True: Classical Fairy Tales and Their Tradition*. London: Routledge
- Zipes, J. (2001). New York and London: Routledge, 213 pp., ISBN 0-415-92811-7. Masal tanımı <http://sozluk.gov.tr/> 10.06.2019 tarihinde başvurulmuştur.

EKLER

Ek-1. Kaynak Metin Kissadan Hisse (La Moralité) Bölümleri

KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ

MORALITÉ

On voit ici que de jeunes enfants,
Surtout de jeunes filles Belles, bien faites, et gentilles,
Font très mal d'écouter toute sorte de gens,
Et que ce n'est pas chose étrange,
S'il en est tant que le loup mange.
Je dis le loup, car tous les loups
Ne sont pas de la même sorte ;
Il en est d'une humeur accorte,
Sans bruit, sans fiel et sans courroux,
Qui privés, complaisants et doux,
Suivent les jeunes demoiselles
Jusque dans les maisons, jusque dans les ruelles ;
Mais hélas ! qui ne sait que ces loups doucereux,
De tous les loups sont les plus dangereux.

ÇİZMELİ KEDİ

MORALITÉ

On ne s'afflige point d'avoir beaucoup d'enfants,
Quand ils sont tous beaux,
bien faits et bien grands,
Et d'un extérieur qui brille ;
Mais si l'un d'eux est faible ou ne dit mot,
On le méprise, on le raille, on le pille ;
Quelquefois cependant c'est ce petit marmot.
Qui fera le bonheur de toute la famille.

UYUYAN GÜZEL

MORALITÉ

Attendre quelque temps pour avoir un époux,
Riche, bien fait, galant et doux,
La chose est assez naturelle,
Mais l'attendre cent ans, et toujours en dormant,
On ne trouve plus de femelle, Qui dormît si tranquillement.
La fable semble encor"vouloir nous faire entendre,
Que souvent de l'hymen les agréables nœuds,
Pour être différés n'en sont pas moins heureux,
Et qu'on ne perd rien pour attendre ;
Mais le sexe avec tant d'ardeur
Aspire à la foi conjugale,
Que je n'ai pas la force ni le cœur,
De lui prêcher cette morale.

KÜLKEDİSİ

MORALITÉ

La beauté pour le sexe est un rare trésor,
De l'admirer jamais on ne se lasse;
Mais ce qu'on nomme bonne grâce
Est sans prix, et vaut mieux encor.
C'est ce qu'à Cendrillon fit savoir sa Marraine,
En la dressant, en l'instruisant,
Tant et si bien qu'elle en fit une Reine.
(Car ainsi sur ce conte on va moralisant.)
Belles, ce don vaut mieux que d'être bien coiffées,
Pour engager un cœur, pour en venir à bout,
La bonne grâce est le vrai don des fées;
Sans elle on ne peut rien, avec elle, on peut tout.

AUTRE MORALITÉ

C'est sans doute un grand avantage,
D'avoir de l'esprit, du courage,
De la naissance, du bon sens,
Et d'autres semblables talents,
Qu'on reçoit du Ciel en partage;
Mais vous aurez beau les avoir,
Pour votre avancement ce seront choses vaines,
Si vous n'avez, pour les faire valoir,
Ou des parrains ou des marraines.

ÇİZMELİ KEDİ

MORALITÉ

Quelque grand que soit l'avantage
De jouir d'un riche héritage
Venant à nous de père en fils,
Aux jeunes gens pour l'ordinaire,
L'industrie et le savoir-faire
Valent mieux que des biens acquis.

AUTRE MORALITÉ

Si le fils d'un meunier avec tant de vitesse,
Gagne le cœur d'une princesse,
Et s'en fait regarder avec des yeux mourants,
C'est que l'habit, la mine et la jeunesse,
Pour inspirer de la tendresse,
N'en sont pas des moyens toujours indifférents.

PÜSKÜLLÜ PRENS

MORALITÉ

Ce que l'on voit dans cet écrit,
Est moins un conte en l'air que la vérité même;
Tout est beau dans ce que l'on aime,
Tout ce qu'on aime a de l'esprit.

AUTRE MORALITÉ

Dans un objet où la Nature,
Aura mis de beaux traits, et la vive peinture
D'un teint où jamais l'Art ne saurait arriver,
Tous ces dons pourront moins pour rendre un cœur sensible,
Qu'un seul agrément invisible
Que l'Amour y fera trouver.

PERILER

MORALITÉ

Les diamants et les pistoles,
Peuvent beaucoup sur les esprits ;
Cependant les douces paroles
Ont encor plus de force, et sont d'un plus grand prix.

AUTRE MORALITÉ

L'honnêteté coûte des soins,
Elle veut un peu de complaisance,
Mais tôt ou tard elle a sa récompense,
Et souvent dans le temps qu'on y pense le moins.

MAVĪ SAKAL

MORALITÉ

La curiosité malgré tous ses attraits,
Coûte souvent bien des regrets ;
On en voit tous les jours mille exemples paraître.
C'est, n'en déplaise au sexe, un plaisir bien léger ;
Dès qu'on le prend il cesse d'être,
Et toujours il coûte trop cher.

AUTRE MORALITÉ

Pour peu qu'on ait l'esprit sensé,
Et que du monde on sache le grimoire,
On voit bientôt que cette histoire
Est un conte du temps passé ;
Il n'est plus d'époux si terrible,
Ni qui demande l'impossible,
Fût-il malcontent et jaloux.
Près de sa femme on le voit filer doux ;
Et de quelque couleur que sa barbe puisse être,
On a peine à juger qui des deux est le maître.

Ek-2. Volkan Yalçıntoklu' ya Ait Kissadan Hisse Çevirileri

PARMAK ÇOCUK

Güzel, iyi yürekli iseler
Hele içlerinden biri yıldız gibi parlıyorsa
Gözünü korkutmaz kimsenin
çok çocuk sahibi olmak
Ama değişir işler
Bir tanesi cılız ve suskunsa
Aşağılanır, alay edilir,
her şeyi elinden alınır
Yine de bazen
Bu küçük yumurcaktan başkası değildir
Aileyi refaha kavuşturan...

KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ

Hiç tanımadıkları kişilerle
konuşmakla iyi yapmazlar,
Güzel temiz yürekli genç kızlar
Ve şaşılacak bir şey yoktur
Kurtların midelerine inmelerinde
Bakmayın kurt dediğime
Ne soylu ne kibar ne
yumuşak görünenleri vardır
İnsan kılığında.

UYUYAN GÜZEL

Hiçbir şey daha doğal olamaz
İnsancıl, iyi yürekli,
kibar bir eş beklemekten
Zor gibi görünse de
Bu sevgi dolu bekleyişi
Yüz yıla kabar uzatanlar

Bir mr boyu mutlu olacakları
İnsana kavuşurlar.

MAVİ SAKAL

Bazen ağırdır bedeli merakın
Tüm çekiciliğine rağmen
Geçici bir duygudur
Kazanıldığı an kaybedilen
Ve sıklıkla pahalıya mal olan

Peri masallarını okuyup
Biraz sağı duyuya sahip olanlar
Bilirler bu öykünün
Çok eski zamanlarla yazıldığını
Ve böylesine korkunç

Böylesine imkansızı isteyen
Kötü niyetli ve kıskanç olsa da
Karısının yanında melek gibi görünen
Ve sakalı ne renk olursa olsun
Hangi yüzünün gerçek olduğu anlaşılamayan
Bir kocanın varlığını.

PERİNİN İKİ YÜZÜ

İnsan sevgisi ve yoğun emek ister
dürüstlük
Ama istemese de alır karşılığını er geç
Yoktur üstüne elmasların ve altınların
İnsan aklını çekmekte
Yine de bazen tutamaz yerini
en değerli mücevherler
Temiz bir yürekte çıkan içtenlikli sözlerin.

ÇİZMELİ KEDİ

Doyulmasa da tadına
Babadan oğla kalan bir mirasın
Hiçbir şey yerini tutamaz
Bilgi ve alın teriyle edinilmiş altın bileziğin.

PERÇEMLİ HOUPE

Ayakları yere basmayan
Bir hikaye değil bu anlatılan
Ressam asla betimleyemez hakkıyla
Doğanın ince fırça darbeleriyle resmettiğini
Aşık bir yürek
Hiçbir kusur görmez
Sevdiğinin yüzünde.

KÜLKEDİSİ

Övülmesine doyum olmaz
Zor bulunur bir nimettir güzellik
Cinsi latif için
Yine de tutamaz hiçbir şey
Temiz bir kalbin
Doğuştan zeki ve yürekli olmak
Hiç kuşkusuz büyük bir avantaj
Ama yoksa yönlendirecek ebeveynler
Bu meziyetler hiç işe yaramaz.

Ek-3. Güner Or'a Ait KIssadan Hisse Çevirileri

UYUYAN GÜZEL

Zengin, düzgün, nazik ve yumuşak başlı
Bir eşe sahip olmak için bir süre beklemek
Gayet doğaldır;
Fakat yüzyıl boyunca durmadan uykuda beklemek...
Böylesine sakın uyuyan
Bir dişiye pek rastlanmaz doğrusu.

DİĞER KISSADAN HİSSE

Fabl şuna kulak vermemizi istiyor sanki bizden
Genelde hoş olan Evlilik bağlarında
Ertelendikleri için daha az hayır vardır denemez
Beklemekle bir şey kaybedilmez;
Fakat kadın ya da erkek böyle yanıp tutuşurken
Evlilik yemini etmeyi gönülden ister
Kaldı ki bende ne o yürek var, ne de takat
Onlara bu ahlakı öğütleyecek.

KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ

Buradan görülüyor ki küçük çocuklar,
Özellikle de güzel, eli yüzü düzgün, sevimli olan
Genç kızlar,
Her türlü insanı dinlemekle
İyi etmezler.
Böyle bir kurt tarafından yenilmek
Tuhaf değildir.
Böyle bir kurt diyorum; çünkü bütün kurtlar
Aynı değildir.

Tatlı huylu kurt
Gürültü patırtı çıkarmaz, kin gütmmez,
Öfkeye kapılmaz,
Evcil, hoşgörölü ve yumuşıaktır.
Küçük Hanımefendileri takip eder
Ta ki evlerine, sokaklarına varıncaya dek;
Ancak ne yazık! Kim bilirdi ki
Bu yumuşıak tabiatlı kurtların
Tüm kurtlar arasında en tehlikelisi olduklarını.

MAVİ SAKAL

Bütün cezbedici yanlarına rağmen merak
Çoğunlukla pişmanlıkla sonuçlanır.
Buna bin türlü örnek verilebilir.
Beğenilsin ya da beğenilmesin, basit bir zevktir bu
Elde edilir edilmez etkisi geçer
Ve bedeli daima ağır olur.

DiĞER KISSADAN HİSSE

Biraz sağduyulu bir akla sahip olmak
Ve dünyanın şifresini çözmek için
Gördüğümüz gibi bu hikaye,
Bir geçmiş zaman masalıdır;
Artık ne böyle korkunç Eşler vardır
İmkansız olanı isteyecek,
Ne de böyle tatminsiz ve kıskançtırlar.
Karısına ayak uydurduğu görülür
Sakalı ne renk olursa olsun,
Hangisinin evin reisi olduğunu anlamak zordur.

ÇİZMELİ KEDİ İLE SAHİBİ

Soyluluğun,
Babadan oğula kalan
Zengin bir mirasın tadını çıkarmak avantaj olabilir;
Lakin genç insanlar için günlük yaşamda
Beceriklilik ve bir işin nasıl yapılacağını bilmek
Sahip olunan mallardan daha değerlidir.

DİĞER KISSADAN HİSSE

Eğer bir Değirmencinin oğlu bu kadar çabuk
Kazanıyorsa bir Prensesin kalbini;
Mahzun gözlerle baktırıyorsa kendine,
Giysi, çehre ve gençlik
Kalbi uyandırmada
Pek de önemsiz vasıtalar sayılmaz.

PERİLER

Elmaslar ve Altın paralar
Zihinlerde çok yer edinebilir,
Yine de tatlı sözler
Çok daha tesirlidir ve ödülü çok daha büyük olur.

DİĞER KISSADAN HİSSE

Samimiyet özen ister
Biraz da hoşgörü ;
Fakat er ya da geç karşılığını alır
Genellikle de en umulmadık anda.

KÜLKEDİSİ VE CAM AYAKKABI

Güzellik nadir bulunan bir hazinedir.
Ona karşı duyulan hayranlık tükenmez ;
Fakat zarafet diye adlandırdığımız şey
Paha biçilemez ve çok daha değerlidir.
Vaftiz Annesinin Külkedisine
Vermek istediği de buydu.
Eğitip yetiştirerek
Ondan bir Kraliçe yarattı
(Bu hikâyede verilmek istenen ders budur)
Güzeller ! bir kalbe girmek için, amaca ulaşmak için,
Bu armağan süslenmiş olmaktan daha değerlidir.
Zarafet, Perilerin gerçek armağanıdır,
Onsuz hiçbir şey yapılamaz, onunla ise her şey yapılır.

DİĞER KISSADAN HİSSE

Hiç kuşkusuz büyük bir avantajdır
Zekaya, cesarete,
İyi bir terbiyeye ve sağduyuya
Doğuştan sahip olmak.
Bu tür yetenekler cennetten doğmadır
Ve onlara sahip olmak iyidir ;
Ancak bunlar bile yardım etmeyebilir
Bir Vaftiz Babanın ya da Vaftiz Annenin
Inayeti olmayınca.

PERÇEMLİ RİKE

Bu yazıda görülen şey,
Bir masaldan ziyade gerçeğin ta kendisidir ;
Sevilen şeydeki her şey güzeldir,
Sevilen her şeyde zeka vardır.

DİĞER KISSADAN HİSSE

Doğanın eli açıktır
Binlerce güzelliği cömertçe dağıtır ;
Fakat bunlar vermez
Gerçek aşkın sunduğu en hakiki şeyi.
Kısacası bazı nitelikler vardır ki
Başka gözlere görünmeyen
Kalpte ve akılda yatarlar.

PARMAK ÇOCUK

Çok çocuğunuz var diye üzüntü duymayınız
Hepsi güzel, saygılı ve kuvvetli olduğu müddetçe ;
Fakat içlerinden biri zayıf ve kavrayışı yavaşsa
Küçümsenecek, alay edilecek, saldırıya uğrayacaktır ;
Yine de sıklıkla ufak çocuktur
Bütün aileye iyi şans getiren.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..